

Mare Kitsnik
Helena Metslang

PÕHIKOOI AINETUNDIDE SÕNAVARA

Abimaterjal õppekeelest erineva
emakeelega õpilaste keeleõppeks

PÕHIKOO LI AINETUNDIDE SÕNAVARA

**Abimaterjal õppekeelest erineva emakeelega
õpilaste keeleõppeks**

**Mare Kitsnik
Helena Metslang**

„Põhikooli ainetundide sõnavara. Abimaterjal õppekeelest erineva emakeelega õpilaste keeleõppeks” on valminud projekti „Avali meeli II” (metoodiliste materjalide väljatöötamine uusimmigrant-õpilaste eesti keele õppe toetamiseks) raames. Projekti eesmärk oli toetada eesti keelest erineva kodu- või emakeelega laste õpet Eesti üldhariduskoolides, koostada ja anda välja lisamaterjale eesti keele ja eestikeelse õppe läbiviimiseks koolides, kus on Euroopa kolmandate riikide kodanikest õpilasi.

Sõnaloendit saab kasutada: eesti keele kui teise keele õppevara koostamisel; eesti keele kui teise keele ainekava planeerimisel, eesti keele kui teise keele õppesse ainekeele mooduli ettevalmistamisel, õpetamiseks vajaliku keeleainese valimisel, keeleõppe eesmärkide seadmisel jmt.

Projekti korraldas Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed ning seda rahastasid Kultuuriministeerium ja Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond. Projekti läbiviimist koordineeris MTÜ Eesti Keele Suhtlemiskool.

Autorid: Mare Kitsnik, Helena Metslang

Materjali koostamisel osalenud: Monika Sooalu

Toimetaja: Helena Metslang

Kujundaja: Marge Pent

Kunstnik: Liina Ponetajev

ISBN 978-9949-30-379-3

Kõik õigused kaitstud.

Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
ALGKLASSID	15
ESIMENE OSA	15
TEINE OSA	26
KOLMAS OSA	34
EESTI KEEL (2. JA 3. KOOLIASTE)	43
ESIMENE OSA	43
TEINE OSA	48
KOLMAS OSA	54
KIRJANDUS (2. KOOLIASTE)	62
ESIMENE OSA	62
TEINE OSA	67
KOLMAS OSA	73
KIRJANDUS (3. KOOLIASTE)	79
ESIMENE OSA	79
TEINE OSA	84
KOLMAS OSA	88
MATEMAATIKA (2. KOOLIASTE)	93
ESIMENE OSA	93
TEINE OSA	98
KOLMAS OSA	103
MATEMAATIKA (3. KOOLIASTE)	108
ESIMENE OSA	108
TEINE OSA	113
KOLMAS OSA	118
LOODUSÕPETUS (2. JA 3. KOOLIASTE)	124
ESIMENE OSA	124
TEINE OSA	132
KOLMAS OSA	138
GEOGRAAFIA (3. KOOLIASTE)	145
ESIMENE OSA	145
TEINE OSA	151
KOLMAS OSA	157
KEEMIA (3. KOOLIASTE)	163
ESIMENE OSA	163
TEINE OSA	170
KOLMAS OSA	179
FÜÜSIKA (3. KOOLIASTE)	187
ESIMENE OSA	187
TEINE OSA	194
KOLMAS OSA	201

AJALUGU (2. KOOLIASTE)	207
ESIMENE OSA	207
TEINE OSA	212
KOLMAS OSA	217
AJALUGU (3. KOOLIASTE)	223
ESIMENE OSA	223
TEINE OSA	231
KOLMAS OSA	239
INIMESEÕPETUS (2. KOOLIASTE)	246
ESIMENE OSA	246
TEINE OSA	251
KOLMAS OSA	256
INIMESEÕPETUS (3. KOOLIASTE)	261
ESIMENE OSA	261
TEINE OSA	268
KOLMAS OSA	274
ÜHISKONNAÕPETUS (2. JA 3. KOOLIASTE)	280
ESIMENE OSA	280
TEINE OSA	288
KOLMAS OSA	296
MUUSIKAÕPETUS (2. KOOLIASTE)	304
ESIMENE OSA	304
TEINE OSA	308
KOLMAS OSA	312
MUUSIKAÕPETUS (3. KOOLIASTE)	316
ESIMENE OSA	316
TEINE OSA	322
KOLMAS OSA	327
KUNSTIÕPETUS (3. KOOLIASTE)	334
ESIMENE OSA	334
TEINE OSA	342
KOLMAS OSA	349
POISTE TÖÖÕPETUS (2. JA 3. KOOLIASTE)	355
ESIMENE OSA	355
TEINE OSA	361
KOLMAS OSA	367
TÜDRUKUTE KÄSITÖÖ (2. JA 3. KOOLIASTE)	373
ESIMENE OSA	373
TEINE OSA	380
KOLMAS OSA	387
KASUTATUD ÕPIKUTE NIMEKIRI	395
ESIMENE KOOLIASTE	395
TEINE JA KOLMAS KOOLIASTE	396
SÕNAVORMIDE SAGEDUSED	397

SISSEJUHATUS

Mis materjaliga on tegemist?

„Põhikooli ainetundide sõnavara“ on abimaterjal õppekeelest erineva emakeelega õpilaste eestikeelse aineõppe toetamiseks.

Üheks võimaluseks aidata õppijail eestikeelse aineõppega toime tulla, on selgitada välja põhisõnavara, mida ainetes kõige rohkem kasutatakse ja mis oleks seetõttu otstarbekas esmajärjekorras omandada. Õpitust kujuneb sel juhul tugistruktuur, mis kergendab tekstide mõistmist ja hõlbustab oma mõtete väljendamist.

Käesolev materjal on esimene katse sellist keeleainest välja selgitada ja korrastatud kujul esitada. Materjal koosneb põhikooli õpikutes esinevate sagedasemate sõnavormide ainepõhistest loenditest koos kasutusnäidistega. Loendeid on kokku 20.

- ◆ Algkooli õppeainete ühisloend
- ◆ Eesti keel (2. ja 3. kooliaste)
- ◆ Kirjandus (2. kooliaste)
- ◆ Kirjandus (3. kooliaste)
- ◆ Matemaatika (2. kooliaste)
- ◆ Matemaatika (3. kooliaste)
- ◆ Loodusõpetus (2. ja 3. kooliaste)
- ◆ Geograafia (3. kooliaste)
- ◆ Keemia (3. kooliaste)
- ◆ Füüsika (3. kooliaste)
- ◆ Ajalugu (2. kooliaste)
- ◆ Ajalugu (3. kooliaste)
- ◆ Inimeseõpetus (2. kooliaste)
- ◆ Inimeseõpetus (3. kooliaste)
- ◆ Ühiskonnaõpetus (2. ja 3. kooliaste)
- ◆ Muusikaõpetus (2. kooliaste)
- ◆ Muusikaõpetus (3. kooliaste)
- ◆ Kunstiõpetus (3. kooliaste)
- ◆ Poiste tööõpetus (2. ja 3. kooliaste)
- ◆ Tüdrukute käsitöö (2. ja 3. kooliaste)

Algkooli sõnavara on esitatud ühes koondloendis ja selles on kokku ligikaudu 650 märksõna (üheks märksõnaks on arvestatud sama sõna eri vormid jaotise piires, nt Esimese osa jaotises Objektid ja mõisted). Põhikooli sõnaloendid on koostatud kooliastmete ja ainete kaupa ning neis on igapähe keskmiselt 370 märksõna.

Materjali **sihtrühmaks** on kõik, kes on ühel või teisel viisil seotud uusimmigrant-õpilaste õpetamisega või LAK-õppega¹: eesti keele ja eesti keele kui teise keele õpetajad, aineõpetajad, õppematerjalide autorid, õpetajate koolitajad ja eksperdid. Lisaks sobib materjal kasutamiseks ka eesti keele kui teise keele õppijaile ja muudele huvilistele.

Sõnavaraloend põhineb 51 Eesti koolides hetkel kasutuseloleval õpikul. See on liigendatud vastavalt sõnade sagedusele ja tähendusele. **Loend aitab korrastada keelematerjali õpetamist ning aitab seega kaasa keeleõppe õpilastele motiveerivamaks ja jõukohasemaks muutmisele.** Sõnavaraloend on näiteks abiks:

- eesti keele kui teise keele õppevara koostamisel;
- eesti keele kui teise keele ainekava planeerimisel;
- eesti keele kui teise keele õppesse ainekeele mooduli ettevalmistamisel;

¹ Lõimitud aine- ja keeleõpe, vt nt <http://lak-ope.ee/>.

- üksikutele mitte-eesti emakeelega õpilastele individuaalse keeleteo pakkumisel;
- LAK-õppe ainetundide keeleõppe planeerimisel;
- õpetamiseks vajaliku keeleainese valimisel, keeleõppe eesmärkide seadmisel;
- õpilaste vajadustest lähtuvate ülesannete ja töölehtede loomisel;
- keeleoskuse hindamise planeerimisel;
- õpilaste teavitamisel õpieesmärkidest.

Materjal valmis Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed projekti „Avali meeli II“ raames aastatel 2010–2011. Projekti rahastasid Kultuuriministeerium ja Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond.

Täname kirjastusi Koolibri ja Atlex, kes olid lahkelt nõus oma materjale autoritega jagama!

Kasutajail soovitame kindlasti läbi lugeda ka sissejuhatuse järgmised osad, milles selgitatakse materjali ülesehitust, koostamise põhimõtteid ja antakse palju praktilisi ideid materjali kasutamiseks!

Kuidas on materjal üles ehitatud?

Sõnavaraloendites on sõnad esitatud just nendes vormides, milles nad õppekirjanduses sagedasti esinevad, mitte näiteks põhivormides või kõigis vormides. Põhikooli sõnavara on paigutatud **ainete ja kooliastmete kaupa** (nt Ajalugu, 2. kooliaste, Ajalugu, 3. kooliaste). Tehnilistel põhjustel on mõne aine puhul esitatud 2. ja 3. kooliastme ühisloend (nt eesti keel, loodusõpetus, tööõpetus). Alklasside õpikute sõnavara on esitatud koos, sest 1.–3. klassis ei ole see veel nii spetsiifiline, et vajaks ainete kaupa käsitlemist.

Iga aine loend koosneb kolmest **sagedusrühmast**: esimene osa (kõige sagedasemate sõnade kolmandik), teine osa (keskmise sagedusega sõnade kolmandik) ja kolmas osa (pisut harvemad sõnad). Sellise jaotuse eesmärk on lihtsustada õppijale vajaliku sõnavara valimist, nt algajate keeleõppijate puhul tasub õpetamist alustada esimesest osast.

Iga osa sees on sõnavara jaotatud tähenduse ja kasutuse alusel **nelja sisulisse rühma** (vt allpool). Igas osas esinevad koos nii ainealased terminid kui ka selle aine tekstides sagedasti esinevad üldkeele sõnad – vajalike üldkeele sõnade omandamine ei ole ainetunnis edukaks hakkamasaamiseks vähem oluline kui terminoloogia valdamine!

Iga alarühma sees on sõnavormid esitatud tähestiku järjekorras. Juhul, kui ühe sõna puhul kuulub vastavasse rühma mitu vormi, on need esitatud koos (näiteks *arv, arvu, arvust, arvuga, arvud; saada, saavad, sai, saadakse, saadud*).

Näited on valitud nii, et esindatud oleksid kõige tüüpilisemad kasutuskontekstid ning et oleks ka näha kontekstide mitmekesisust (näiteks *katseklaasi sisu – mille sisu?; sulgeme katseklaasi – mille?; kuumutame katseklaasi – mida?; võtta nelja katseklaasi – kuhu? või tuli – Ta tuli koolist koju jalgsi.; Sporditarvete kauplusse tuli müügile 155 tänavajalgratast.; Emal tuli ostu eest tasuda 13 eurot.; Ta tuli esimest korda olümpiavõitjaks.*).

Kuna eri ainetel loendite jaoks oli kättesaadav erinev hulk õpikuid, on eri loendites esitatud üsna erinevate esinemissagedustega sõnu (vt tabel materjali lõpus). Näiteks põhineb eesti keele sõnavaraloend viiel õpikul ning ajaloo 3. kooliastme loend kahel õpikul.

Sisulised sõnavararühmad

Iga aine sõnavara on jaotatud nelja rühma: Objektid ja mõisted, Tegevused ja situatsioonid, Omadused ja kirjeldamine ning Muu. Jaotus põhineb sõnade sisulisel kasutusel ja sõnaliikidel.

1. Objektid ja mõisted

Siia rühma kuuluvad peamiselt nimisõnad: terminid (näiteks loodusõpetuse loendis *aineosakesed, aineosakeste; keha, kehad, kehade*) ning muud selle aine õpikutes sagedasti esinevad objektid (näiteks

vesi, vee, vett, vees) ja abstraktsed mõisted (näiteks *trajektoor, suurus, tihedus*), aga ka mõned ainekeeles olulised asesõnavormid (näiteks *ise, enda, teineteise*).

2. Tegevused ja situatsioonid

Selles rühmas on peamiselt tegusõnavormid (näiteks *liikuma, liigub, liikudes*), aga ka teonimevormid (näiteks *liikumine*). Mitmesõnalised verbiühendid on esitatud kas põhisõna järgi (näiteks *saama — aru saada, otsa saada, hakkama saada, pahaseks saada*) või abisõna järgi (näiteks *edasi — Seda on keeruline skeemiga edasi anda., Võid ideed edasi arendada*), vastavalt sagedasemale sõnale.

3. Omadused ja kirjeldamine

Rühma on koondatud mitmesugused kirjeldavad sõnad: omadussõnad (näiteks *demograafiline, majandusgeograafiline, jahe, märg*) ja objekte kirjeldavad kesksõnad (näiteks *loetud, liikuv*) ning määr sõnad (kasutatakse tegevuste kirjeldamiseks, näiteks *kergesti, kaua, maha*), määratlevad sõnad (näiteks *see tüdruk, teine tüdruk, muud tüdrukud, iga tüdruk*); koht ja liikumise kirjeldamiseks vajalikud määrsõnad (näiteks *seal, mujal, kusagi*) ja kaassõnad (näiteks *juurde, peal, alt, sisse*); aja kirjeldamiseks vajalikud määrsõnad ja kaassõnad (näiteks *kunagi, siis, jooksul, järel*); hulgasõnad (näiteks *pool, vähe, rohkem, kogu*); sõnad, mis kirjeldavad omaduste määra (näiteks *väga, natuke, umbes, ligi*).

4. Muu

Selles grupis on need sõnad, mis ülejäänud kolme alaossa ei sobi: siduvad sõnad (näiteks *kuigi, seejuures, järelikult*); eelkõige abstraktsemas tähenduses kasutatud kaassõnad (näiteks *põhjal — Täida vaatluse põhjal tabel.;* *juurde — Pöördume nüüd uue teema juurde.;* *kõrval — sisaldab raua kõrval ka teisi aineid;* *korral — Eksimuse korral läheb vastamisjärg teisele.;* *käest — Küsi klassis teiste käest.*); rõhusõnad (näiteks *ometi — Oleks ometi suvi!;* *hoopis — käitub samas olukorras hoopis teisiti*) jm.

Vahel langevad sama sõna eri vormid kasutuselt eri kategooriatesse: *aeg* (Objektid ja mõisted), *ajal* (Omadused ja kirjeldamine), *minevikust tänapäeva* (Objektid ja mõisted), *tänapäeva inimene* (Omadused ja kirjeldamine). Sageli pole liigitamiseks ühest õiget lahendust ja selget piiri on kategooriate vahele raske tõmmata, kuid õnneks mõjutab see pigem lingvistikasse kuuluv probleem keeleõpet vähem.

Kuidas materjal sündis?

Materjal on koostatud 51 eestikeelse õpiku arvutianalüüsi põhjal. Analüüsitud õpikute nimekiri on esitatud materjali lõpus. Projekti väikese mahu tõttu ei olnud võimalik analüüsida kõiki Eestis hetkel kasutusel olevaid õpikuid, kuid usume, et valik on piisavalt esinduslik andmaks kasutajaile vajalikku infot koolis kasutatava keele kohta.

Materjali töötlusel kasutati programmi Simple Concordance Program, mille abil saadi:

- 1) sõnavormide esialgsed sagedusloendid,
- 2) sõnavormide kõik kasutusnäited.

Esialgsed loendid sisaldasid kõiki sõnu ja sümbboleid, mis õpikutes esinesid, ka mittevajalikke. Esialgsed loendid puhastati, välja jäeti mõned väga sagedased üldkeele sõnad, mis on ühetähenduslikud ja mis leiduvad igas algajate üldkeele õppematerjalis (näiteks *ema, veebruar*). Samuti jäeti välja isikunimed, sümbolid (näiteks *x, y, -*) ja suurem osa lühendeid (näiteks *jne, vm*). Teise ja kolmanda kooliastme loenditest eemaldati üldjuhul ka isikulised asesõnad (näiteks *sulle, sinuga*), sõna *olema* vormid (näiteks *olen, oleks*), sagedased sidesõnad (näiteks *ja, ning, kuid, aga*), küsisõnad (näiteks *kes, kus*).

Samas on ainepõhistesse loenditesse jäetud sisse ka suur osa üldkeele sõnu, sest (1) neil on ainekontekstis spetsiifiline tähendus (näiteks matemaatika loendis *leia — leia kolmnurga küljed, leia tõenäosus*, ühiskonnaõpetuse loendis *leia tööd, leia mõistmist*), (2) paljudel neist võib sõltuvalt kontekstist olla väga erisugune kasutus (näiteks *jääb — jääb mulje, jääb arusaamatuks, jääb üle, jääb vahele, jääb haigeks*), (3) mitmed üldkeele sõnad on just ainekeeles olulised (nt *on seotud, on tegemist, vaatamata, järelikult*).

Vormide valiku järel leiti suurele osale vormidest Simple Concordance Programi väljundi põhjal kasutusnäited.

Näiteid ei ole lisatud sõnavormide juurde, mis on väga üldise ja arusaadava tähendusega ning väga mitmekesiste kasutuskontekstidega (näiteks *koer*, *Eestis*). Näite esitamisel lähtuti ka aineksest (näiteks inimeseõpetuses on sõna *inimene* eri vormide kasutusnäited olulisemad kui füüsilikas).

Kuidas materjali kasutada

Eesti keele õpetajad ja õppematerjalide autorid

- ♦ Kasutage materjali, et saada ideid **eestikeelse aineõppe toetamiseks**. Siit võite saada kasu nii nende uusimmigrant-õpilaste õpetamiseks, kes on alles hiljuti eesti keele õpinguid alustanud kui ka eestikeelsele aineõppele üleminevate koolide õppurite aitamiseks.
- ♦ Uurige loendeid ning tutvuge seal esinevate sõnadega. Kindlasti märkate, et loendis esinevad nii ainespetsiifilised sõnad, mis tavatekstides eriti sageli ette ei tule (näiteks *järguühik*, *risttahukas*, *korrutada*) kui ka üldkeele sõnad, mida võib tihti kohata ka muudes tekstides peale ainekeele (näiteks *aasta*, *euro*, *kirjutatakse*, *peab*, *rohkem*, *ehk*). Loendi põhjal on näha, et õpikutekstides on ka üldkeele sõnadel suur sagedus ja tähtsus.
- ♦ Õpetatavaid sõnavorme valides saate **vajalikke üldkeele sõnavorme siduda sobivate teemadega**. Püüdke seejuures jälgida, et enamik loendites äratoodud sõnavorme saaks omandatud.
- ♦ **Ainespetsiifilisi sõnavorme** võite sobivuse korral ka üldkeele õppesse põimida, üldjuhul on aga hea nendega ka eraldi ülesandeid koostada.
- ♦ Pöörake kindlasti tähelepanu sellele, **mis vormis ja funktsioonis sõnad esinevad**. Selle põhjal saate ideid, milliseid keelestruktuure ja keelefunktsioone oleks vaja rohkem õpetada ja mis ei ole nii olulised. Seejuures arvestage kindlasti ka õppijate keeletaset.
- ♦ **Ainepõhiste ülesannete koostamisel tehke võimaluse korral koostööd aineõpetajatega**. Kui ühendate oma erisugused teadmised ja oskused, siis saavad ülesanded kindlasti paremad!

Aineõpetajad ja õppematerjalide autorid

- ♦ Üks LAK-õppe alustaladest on **ainetunnis toimuv keeleõppe toetamine**. Näiteks keelekümb-lusprogrammis soovitatakse aineõpetajal seada igaks tunniks nii aineõppe kui keeleõppe ees-märk. Järgnevad soovitused annavad nõu, kuidas oma ainetunnis mitte-eesti emakeelega õpi-lastele keeletuge pakkuda, kasutades selleks käesolevat loendit.
- ♦ Kasutage loendit, et seada oma aines ka õpilaste **keeleoskuse arendamise eesmäärke**. Sihid sõltuvad õppijate keeletasemest ja sellest, kui palju peate vajalikuks ja võimalikuks oma tunnis keeleõppe toetamisega tegeleda. Keeleõppe eesmärkide seadmisel oleks väga kasulik pidada nõu ka eesti keele õpetajaga.
- ♦ Tutvuge loendis toodud märksõnade ja kasutusnäidetega. See aitab teil märgata teie aine tekstides kõige sagedamini esinevaid sõnu ja nende vorme.
- ♦ Arvestage, et **muukeelsele õppijale võivad** lisaks ainespetsiifilistele sõnadele **raskusi valmis-tada** ka emakeelse kõneleja jaoks **väga tavalised üldkeele sõnad**.
- ♦ Pöörake eriti tähelepanu **sama sõnavormi erinevatele kasutuskontekstidele** (märksõnade järel paiknevad näited). See aitab teil paremini aru saada muukeelse õppija võimalikest raskuskohtadest eestikeelse teksti mõistmisel. LAK-õppes on kasulik **selliste sõnavormide kohta õppijaile lisaharjutusi koostada**.
- ♦ **Tehke koostööd eesti keele õpetajaga**. Arutage temaga muukeelse õppija keelelisi raskuskohti, andke talle ideid ainepõhiste ülesannete koostamiseks, toimetage tema koostatud ülesandeid sisuliselt või koostage ülesandeid ühistööna!

Mida sõnavormide õpetamisel arvestada

- ♦ **Algajate** õpetamisel tasuks kõigepealt piirduda esimese osa (kõige sagedasemate) sõnadega ja õppijate arenedes liikuda järgmiste osade juurde. **Edasijõudnud** õppijaile võib aga õpetatavat materjali valida kohe kõigest kolmest osast.

- ♦ Muukeelsele õppijale raskusi valmistavad keelenähtused vajavad **rohkem näiteid ja korduvat harjutamist eri sõnavormidega**.
- ♦ Loendisse lisatud lauseid ja väljendeid tuleks võtta näitena, mis funktsioonis antud vormi kasutatakse. Keeleliselt võivad need kohati olla algajaile õppijaile raskevõitu, sel juhul ei pea te just neid õpetama. Lisage ise õppijate keeletasemele vastavaid näiteid.
- ♦ Muukeelse õppija enda loodud tekstis esinevatesse **keelelistesse ebakorrektsustesse suhtuge rahulikult**. Need on õppeprotsessi loomulik osa ja ilma vigu tegemata ei ole võimalik keelt sujuvalt kasutama hakata. Sisulist arusaamist segavad vead tuleks üldjuhul parandada, nn iluvigasid aga mitte alati. Parandamisel arvestage kindlasti ka vea liiki, näiteks ei ole sihitise käänete korrektne kasutamine madalamatel tasemetel veel jõukohane (näiteks *võtan pliiats*).
- ♦ Ärge piirake end vaid rangelt loendis esitatud materjaliga. Kui tunnete, et lisaks loendi sõnavormile on sama sõna puhul väga vajalik ka mõni muu vorm, siis õpetage ka seda!

Objektid ja mõisted

- ♦ Püüdke keskenduda just **neile sõnavormidele, mis on loendis esitatud**. Õppijal ei ole vaja omandada korraga kõiki sõna põhivorme, et sõna tähendust mõista ja sõna kasutama hakata. Tõhusam on käsitleda tegelikus keelekasutuses sageli esinevaid juhte. Näiteks kui loendis on sõna *suhted*, siis võib selle omandada enne, kui omandatakse sõna *suhe*.
- ♦ Sõnavorme on õpetamiseks mõttekas **jagada väiksematesse sisulistesse alarühmadesse**. Näiteks matemaatika 2. kooliastme loendist võib moodustada järgmisi rühmi:

geomeetrilised kujundid: kolmnurga, ruut, ruudu, ristküliku;

füüsilised omadused: laius, pikkus, pindala, ümbermõõt;

mõõtühikud: minutit, meetrit, eurot, tundi, aastat;

aritmeetika ja algebra: avaldised, korrutis, liidetav, summa, vahe, väärtus, tegur;

osad: kümnelist, kolmandik, pool.

- ♦ Sõnavorme on tõhusam õppida **sõnaühendite ja lausemallide koosseisus**, mitte üksikult. Nii omandavad õpilased sõnad õiges kontekstis ja neil on hiljem neid ka kergem kasutada. Sõnaühendeid saate loendist valida, loomulikult võite vajalikke sõnu ka loendi põhjal kombineerida või oma teadmiste põhjal lisada. Näiteks võib sõnavormidega *kiirus*, *kiiruse* moodustada järgmisi väljendeid:

kiirus väheneb, kiirus kasvab;

auto kiirus, lennuki kiirus, rongi kiirus, jalakäija kiirus;

keskmine kiirus, suurim kiirus, väikseim kiirus;

kiiruse ühik;

Leia auto kiirus., Leia auto kiiruse.

Vormiga *kolmnurga* võib moodustada näiteks järgmisi fraase ja lauseid:

kolmnurga pindala, kolmnurga ümbermõõt, kolmnurga külje pikkus;

Leia oma ümbrusest kolmnurgakujulisi asju.;

Joonistan kolmnurga.

Tegevused ja situatsioonid

- ♦ Tegusõnu on keeles vähem kui nimisõnu ja igaühel neist on täita suurem roll. Seega aitab tegusõnade tundmine väga palju kaasa kogu teksti mõistmisele.
- ♦ Ka tegusõnade puhul **keskenduge just loendis esitatud vormide õpetamisele** (näiteks esinevad sõnad *kaotama* ja *kehtestama* ajaloo loendis just umbisikulise tegumoe minevikuvormides *kaotati* ja *kehtestati*).
- ♦ Sobivuse korral **koostage tegusõnadest alarühmi**. Matemaatika loendist saab moodustada näiteks järgmiseid rühmi:

matemaatilised tehted: liita, lahutada, korrutada, jagada;
tegevused matemaatika tunnis: arvuta, koosta, leia, võrdle, tee kindlaks;
rääkimisega seotud tegevused: selgita, ütle, nimeta;
kohustuse ja võimalikkuse väljendamine: saab, tuleb, võib;
peast tehtavad tegevused: arvuta peast, liida peast, ütle peast, korda peast;
mõistete selgitamisega seotud tegevused: kasutatakse, kirjutatakse, nimetatakse.

- ♦ Tegusõnade loendites esineb palju **üldkeele sõnu**. Samas on need sõnad tihti **eri ainetes eri tähenduse ja kasutusega** (näiteks *leida* esineb inimeseõpetuse loendis järgmistes seostes: *leida mõistmist, leida tööd*; kunstiõpetuse loendis: *leida ideid, leida inspiratsiooni, leida nähtus*; tüdrukute tööõpetuses: *leida kangakulu*; matemaatika loendis: *leida jagatis, leida kolmnurga küljed*. Seega tuleks neid kindlasti õpetada **sobivas ümbruses**. Vahel on kindel ümbrus sõna juurde lausa kinnistunud, näiteks ajaloo loendis:

polnud kombeks habet kanda;
Tsaar käskis ülikutel kanda euroopalikke rõivaid;
õigus kanda valitseja tiitlit;
Neil on maailma ajaloos kanda eriline roll.

- ♦ Muukeelseile õppijaile on keerukad igasugused ühendverbid, mille tähendus muutub sõltuvalt abisõnast (näiteks *jääb järele, jääb üle, jääb vahele, jääb välja, jääb ära*). Samuti on ühendverbi lauses raske ära tunda, kui selle osad asuvad teineteisest eemal (näiteks *See nähtus jääb meie tänase vaatluse alt ajapuudusel välja*). Seega vajavad õppijad hulgaliselt harjutusi ühendverbide mõistmiseks ja kasutamiseks. Näiteks võib paluda õpilastel lausetest ühendverbe leida ja nende tähendust selgitada.

Me tuleme kõigi meile antud ülesannetega kindlasti toime.
Nad kirjutavad kahe päeva pärast sellele lepingule alla.

Samuti on kasulik võrrelda, kuidas **muutub ühendverbi tähendus** sõltuvalt **abisõnast** või **põhisõnast**.

Kuidas saaks vett kokku hoida?
Kuidas saaks seda õnnetust ära hoida?

Püüame raha kokku hoida.
Meil on vaja kokku saada.
Püüa ennast kokku võtta.
See pilt on vaja kokku panna.

- ♦ Ühendverbide põhisõnaks on tihti **väga üldise tähendusega verbid** *jääma, saama, tulema, panema* jmt. Sellised verbid (tuumverbid) esinevad tihti ka iseseisvalt ja üsnagi erinevates tähendustes. Seega on ka neile mõttekas harjutustes tähelepanu pöörata.

Sa paned mind muretsema. Mis sind küll nüüd tegutsema pani?
Need ülesanded on pandud omavalitustele.

Üheks harjutamist vajavaks teemaks on veel **modaalverbid** *saama, võima, tohtima, pidama* jm.

Loodust saab kujutada mitmel eri moel.
Et see ei saaks koos puuriga pöörlema hakata.

*Miks ei või liimitavaid pindu töödelda viiliga?
Saehambad võivad tekitada tõsiseid vigastusi.*

- ◆ Muukeelsetele õppijatele valmistab raskusi ka **rektsioon** (üks sõna tingib teise sõna vormi), eriti kui see erineb nende emakeele omast. Ka õiget rektsiooni on kergem omandada väljendite koosseisus, näiteks:

kaitsta oma maad vaenlaste eest (kaitsta mida? kaitsta kelle eest?)

Omadused ja kirjeldamine

- ◆ Et siia rühma on kokku pandud **üsna erinevad sõnad**, tasub neid kindlasti enne õpetamist **rühmitada** (vt nt jaotis Sisulised sõnavararühmad).
- ◆ Neidki sõnavorme tuleks kindlasti õpetada **koos nendega kokku kuuluvate sõnadega**, näiteks:

*muistse Kreeka kultuur;
suhtlesid kohalike elanikega;
erinevad kombed.*

- ◆ Kasulik on koostada harjutusi, milles võrreldakse **mõistete erisuguseid väljendusvõimalusi**. Näiteks võimaldavad järgmised fraasid väljendada hulga suurust:

*kõik inimesed / kõik arvasid ...;
enamik inimesi / enamik arvas ...;
mõned inimesed / mõned arvasid ...;
vähesed inimesed / vähesed arvasid ...;
mitte keegi / mitte ükski inimene ei arvanud ...*

Muu

- ◆ Kuigi siia rühma on koondatud **teistest rühmadest üle jäänud sõnad**, ei saa kindlasti öelda, et need oleks vähemolulised – pigem vastupidi. Just need väikesed sõnad **võimaldavad tihti lause mõttest õigesti aru saada või enda mõtet täpselt edasi anda**. Et need sõnad on üldjuhul **üsna abstraktse tähendusega**, on neid ka raskem mõista. Seega on nende õpetamisele kindlasti vaja tähelepanu pöörata.
- ◆ Ka selle rühma sõnad tuleks kindlasti **alarühmadesse jagada** (vt nt jaotis Sisulised sõnavararühmad).
- ◆ Ka rühma Muu sõnadega (sh siduvad sõnad, kaassõnad, rõhusõnad) on vaja teha harjutusi nii arusaamise arendamiseks kui ise kasutamise harjutamiseks. Näiteks ilma erinevate siduvate sõnade valdamiseta kipub õppija enda loodud tekst olema primitiivsevõitu.

Nõuandeid ja ideid ülesannete koostamiseks

Ülesandeid võib olla mitmesuguseid. Alustada võite lihtsate üksikülesannete ja töölehtede loomisest. Ka neist on õppijaile palju kasu!

- ◆ Konkreetsete objektide või tegevuste puhul võib lasta õppijail ühendada pildi või joonise ja sõna.

Mille ta joonistab? Kirjuta pildi juurde õige sõna.

Ta joonistab ▲ Ta joonistab □ Ta joonistab ○

ringi
kolmnurga
ruudu

- ♦ Õppijatel võib lasta leida ritta mitte sobivaid sõnu ja oma valikut põhjendada.

Mis sõna ei sobi ritta? Miks?

ring, kolmnurk, übermõõt, ristkülik, ruut

- ♦ Õppijad võivad ise sõnu rühmadesse jagada ja samuti oma valikuid selgitada. Seejuures ei pea tingimata piirduma vaid ühe õige vastusega, vaid tuleks tunnustada ka loovamaid lahendusi.
- ♦ Sõnadele võib lasta leida antonüüme või sünonüüme. Kergemal juhul on vastusevariandid ette antud, raskemal juhul mitte.
- ♦ Õppijail võib lasta ühendada sõnu sobivateks väljenditeks.

Leia sõnaga sobivaid väljendeid.

Sõnad

- arvuta
- koosta
- lahuta
- leia
- liida
- nimeta
- selgita
- võrdle
- ütle

Ühenda sõnadega.

avaldis
avaldise väärtus
jooniselt võrdkülgne kolmnurk
kahe arvu summa
kaks arvu kokku
kuidas sa vastuse said
oma vastust naabriga
oma ümbrusest ümarkehi
tulemus
väiksemast arvust suurem

- ♦ Õppijail võib lasta valida sõnade juurde sobivaid kaassõnu, ühendada lauseid sidesõnadega või lisada lausesse rõhusõnu.

Leia lausesse sobiv sõna.

kaudu, paiku, käes, abil, tõttu, korral

Nakkus levib õhu Õnnetusjuhtumihelistage hädaabinumbrile.
Te mõistate teineteist kehakeele

Kui tunnete, et olete valmis loomingulisemaks väljakutseks, siis võite püüda luua lõbusamaid ülesandeid, loovamaid ülesandeid, mängulaadseid ülesandeid, võistluspinget pakkuvaid ülesandeid jne. Selliste ülesannete koostamine arendab teie erialaseid oskusi ning pakub rõõmu ja naudingut.

Kontrolli oma silmamõõtu!

- Leia klassist üks kolmnurgakujuline asi, üks ruudukujuline asi ja üks ristkülikukujuline asi.
- Kirjuta nende ümbermõõdud oma arvamuse järgi.
- Võrdle kaaslastega.
- Mõõda kontrollimiseks üle.

Selle kolmnurga ümbermõõt on ...

Selle ruudu ümbermõõt on ...

Selle ristküliku ümbermõõt on

Joonista koer, mis koosneb ainult kolmnurkadest, ruutudest ja ringidest.

Seejärel juhenda kaaslast, kes peab joonistama samasuguse koera. Alusta näiteks nii.

Joonista üks suur ring. See on koera pea. Joonista selle peale kaks kolmnurka. Need on koera kõrvad.

Kas õige või vale? Paranda vead.

- Olen 18 aastat **vana**.
- Olen 167 sentimeetrit **pikk**.
- Minu rahakotis on 20 **eurot** ja 20 **senti**.
- Matemaatika tund kestab 90 **minutit**.
- Ma magan öösel 6 **tundi**.

Lõpeta laused. Kasuta paksus kirjas sõnu eelmisest ülesandest. Arvud lisa ise.

- Minu sõber on
- Ma soovin, et matemaatika tund kestaks
- Pühapäeval magan öösel
- Minu lemmikjäätis maksab
- Ma tahaksin olla

- ♦ Võib paluda õppijail valida juhuslik sõna ja öelda siis, mis neil selle sõnaga **seostub**.
- ♦ Võib anda õppijaile teatud hulga sõnu ja paluda neist moodustada **juhendi, jutu, reklaami** vmt.
- ♦ Õppijatele meeldib täita **ristsõnu**. Lihtsama variandi saate, kui võtate ühe pika sõna, mille tähtedega algavad küsitud sõnad. Küsitud sõnad võivad olla antud õppija emakeeles ja need tuleb lihtsalt eesti keelde tõlkida või võivad need olla ka seletuste kujul nagu tavalises ristsõnas. Üheks võimaluseks on anda küsitavad sõnad piltidena. Ülesande lihtsustamiseks võib vastustes osa tähti ette anda.
- ♦ Põnevad on igasugused **äraarvamismängud**. Näiteks võib üks õppija mõelda mingile teemakohasele sõnale ja teised püüavad **kas**-küsimuste teel ära arvata, mis sõna see on. Äraarvamismängu eeskujuks võib võtta ka tuntud seltskonnamängu Alias, milles üks mängija selgitab kaardil olevat sõna seda nimetamata ja teine mängija peab püüdma selle sõna võimalikult kiiresti ära arvata.

- ◆ Üsna huvitav võib olla erinevate **küsimustike** täitmine, mille käigus tuleb klassis ringi käia ja kaaslasid küsitleda. Samuti võib anda igale õppijale ühe küsimuse ja ühe vastuse ning õppijad peavad käima klassis ringi ja esitama teistele oma küsimuse ning kuulama vastuseid ja nii leidma oma vastuse.

Küsimused

1. Millest on tekkinud turvas?
2. Milliseid maavarasid leidub Eestis palju?
3. Mis iseloomustab Eesti kliimat?
4. Millised majandusharud on Eestis arenenud?

- ◆ Pisut ettevalmistust nõudev, kuid kindlasti kaasahaarav on **Miljonimäng**, milles esitatavad küsimused muutuvad järjest raskemaks.

Eesti pealinn on a) Tartu. b) Pärnu. c) Narva. d) Tallinn.

Eesti asub a) Läänemere b) Idamere c) Põhjamere d) Lõunamere ääres.

Eesti suurim järv on a) Võrtsjärv. b) Ülemiste järv. c) Peipsi järv. d) Karujärv.

Eestis elab a) 1 miljon b) 1,3 miljonit c) 1,5 miljonit d) 1,7 miljonit elanikku.

Eesti pindala on a) 4 500 000 km². b) 450 000 km². c) 45 000 km². d) 4500 km².

Eesti pikim jõgi on a) Pärnu jõgi. b) Pirita jõgi. c) Võhandu jõgi. d) Suur Emajõgi.

Eesti suurim kõrgustik on a) Haanja b) Pandivere c) Otepää d) Sakala kõrgustik.

Eestis on metsa all a) 25% b) 45% c) 65% d) 85% pindalast.

- ◆ Ülesannete koostamiseks saate ideid näiteks järgmistest praktilistest käsiraamatutest:

Keeleõpetaja metoodikavihikute sari (Atlex, Tartu 2001),

Bruce Marsland. Tunnid eimillestki. Valik harjutusi keeleõpetajatele, kelle aeg ja ressursid on piiratud (Argo, Tallinn 2010).

- ◆ **Jagage hästi õnnestunud ülesandeid ka kolleegidega!**

Avastamis- ja loomerõõmu soovides

Mare Kitsnik ja Helena Metslang

ALGKLASSID

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aasta, aastat, aastal

aeg, aega

arv, arvu

auto

Eesti

elu

ema

enda, ennast, end

harjutus

hommikul

inimene, inimese, inimesed

isa

kala

kass

keha

klass, klassi, klassis

kodu, kodus, koju

koer

kohta

koolis

käsi, käes

Kasutusnäiteid

sada aastat tagasi, kulub kümme aastat, 2001. aastal, igal aastal, sel aastal

natuke aega, tükk aega, nädal aega, läheb kaua aega, pole aega, palju aega, vaba aega sisustama, pikka aega ootama

Jagan selle arvu kahega., Millise arvu saad?, Suurenda arvu seitse korda., Kontrolli silpide arvu.

Auto seisab foori ees., Auto kiirus on 50 kilomeetrit tunnis., auto alla jääma

elu linnas ja maal, elu põhjamaal, elavad oma elu vees, kohandada oma elu uue olukorraga

Harjutus. Täida lüngad., Kirjuta harjutus vihikusse.

inimese keha, inimese tervis, inimese elu

Nende keha on kaetud limaga., voolujooneline keha, keha kuju, keha mõõtmed, keha asend, Lindude keha katavad suled.

klassi põrand, meie klassi reeglid, esimese klassi õpilased, vaatas klassi, Küsi klassis teiste käest., Kustutan klassis tule.

Pane koma õigesse kohta.

Missugused reeglid on sinu koolis?, Ma õpin koolis., koolis käia

Nuga on vales käes.

Sõnavormid

laps, lapsed

lause, laused, lauseid

linnud

loomad, loomade

maa

maja

mees

metsas

nimi

nädal

onu

pea

pere

poiss, poisid

puu

päev, päeva, päeval

päike

raha

suvel

sõna, sõnad, sõnade, sõnu, sõnades

sügisel

taimed

talvel

tuli

tuppa

tuul

tähega

täna

tööd

tüdruk

Kasutusnäiteid

iga laps teab, Laps käib kõikjal helkuriga., Lapsed lähevad hommikul kooli., Lastekülas elavad lapsed uutes peredes., Lapsed peavad sööma sagedamini kui täiskasvanud.

loomade nimetused, loomade kehaosad, Vaata loomade pilt., Loomade liike on palju.

Maa pöörleb ümber oma telje., Selgrootud loomad elavad maa sees., Kui pika maa peab võistkonna iga liige ujuma?, läbi seitsme maa

Pea käis ringi., hele pea ja hallid silmad, üle pea on tekk

Tuli põleb., lahtine tuli

Lause algab suure tähega.

Sõnavormid

vanaema

vanaisa

vesi, vett, vees

vihikusse

värvi

õhtul

õpetaja

õues

ülesanne

Kasutusnäiteid

Mis värvi on ...?, valget värvi

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alles

Hoia see alles., Tal jäi alles kaheksa eurot.

aru saama

arvuta

asub

Eesti asub mere ääres.

edasi

Kuula edasi., Jutusta edasi., Elu läks edasi.

elab, elavad

erinevad

Mille poolest need laused erinevad?

ette

Õpetaja loeb sulle ette järgmised laused., kujutame ette

hakkas

Vihma hakkas sadama., Ta hakkas kartma.

joonista

jääb, jäi

Peipsi järvest läände jääb Võrtsjärv., Mis jääb vette ujuma, mis vajub põhja?, Lõpuks jääb auto seisma., Basseini jäi üheksa tüdrukut., Kui palju raha jäi Piial alles?, Imelik nimi jäi talle meelde., Ta jäi seisma., Ta jäi pildiga rahule., Ta jäi haigeks.

järele

Vihm jäi järele., Raha jääb järele., Küsime tema käest järele., Mõtle järele., Uuri järele., Jätke kohe järele., Ta vaatas järele, missugusel plaadil on veekann., Isa tuli lastele järele.

kaasa aitama

Lima aitab kalade ujumisele kaasa.

kasuta, kasutatakse

Kasuta sõnu *aga* ja *kuid*., Kasuta elektririistu ainult ..., Kasuta skeemi., Kasuta teatmeteoseid või internetti., Plaanil kasutatakse leppemärke., Milleks neid vilju kasutatakse?

kinni

hoia kinni, kattis kinni

kirjuta, kirjutatakse, kirjutatud

kokku hoida

Kuidas vett kokku hoida?

koosta

Koosta ise küsimusi., Koosta võrdusi., Koosta vihikusse kava., Koosta jutt., Koosta mõistekaart., Koosta avaldis.

korda

küsi

lahti

Elektriga on midagi lahti.

leida, leia

Kuidas sõpru leida?, Teda võib leida ka soodes ja rabades., Sõnu on kergem leida, kui ..., Aita Karlil leida..., Leia puuduv arv., Leia vastus., Leia taimede nimetused., Leia järgnevate sõnade hulgast ..., Leia vähemalt kolm tunnust., Leia veel kaks võimalust.

loe

Sõnavormid

läbi

maha

minna, läks

meelde

meeldib

mõtle

nimeta

näha

**olema, olla, olen, oled, on, ole, pole, oleks,
olid, oli, olnud, polnud**

oskan, oskad

ostis

otsa

pane

pead, peab, pea

põhjenda

ringi

**saada, saad, saab, saa, said,
sai, saanud**

sisse

taga

tahtis

teada, tean, tead

teha, teed, teeb, tee

tuleb, tule, tuli

uuri

Kasutusnäiteid

Loe laused läbi., Suvi sai läbi.

Tõmba valed laused maha., Ma ei taha bussist maha jääda.

...et õega jalutama minna, Ma ei taha sinna minna., üksinda linna minna, Ta tahab minna poistekoori., ei julge sisse minna, tahab kooli minna, läks oma tuppa, läks tahvli juurde, läks üle tee, läks edasi, läks käsi pesema, läks katki, läks näost punaseks

Tuleta meelde!, Jäta meelde!

vaatas talle otsa

Pane lünka õige täht., Pane lausesse komad., Pane tähele!, Pane pealkiri., Pane käed vette.

Pea meeles!, ei pea magama minema

Ära hakka ringi jooksmas., Vaata ringi ja mõtle järele., Ta pööras end ringi.

kingitusi saada, et teada saada, tahab saada lenduriks, tahab saada targaks, et mullast vett kätte saada, aru saada, Mida saad arvutada ...?, arvuta ja saad teada, Mis sõnad saad?, Kuidas saad aru?, saab õppida, saab teha, saab vastuse, Mis saab edasi?, ei saa tulla, ei saa teha, ei saa aru, Kust sa selle said?, Lapsed said uusi riideid., Kas said viis sõna?, kõik said aru, sai teada, sai aru, Mitu piparkooki ta sai?, on saanud nimetuse, on saanud 10 päeva vanaks, Kuidas oleks saanud neid õnnetusi vältida?

Lülita vool sisse.

ajavad teineteist taga

Õpetaja tuli klassi., Aeda tuli uuesti talv., Talle tuli abiks olla.

Sõnavormid

vaata, vaatas

vaja

vastas

vastu

võib, võivad

võttis

välja

ära

üles

ütleb, ütle, ütles

Kasutusnäiteid

Milleks sul seda vaja on?, Sul läheb vaja...

vaidles talle vastu, Sellega saab vastu võtta sõnumeid., Isad olid lastele lennujaama vastu tulnud.

Nad ei pea tööle minema, vaid võivad puhata., Taim võib olla mürgine., Sõnas võib olla üks või mitu silpi., Bakterid võivad põhjustada haigusi.

Kuidas ma välja näen?, Mõtle välja paar nime., Vali välja üks puu., Uuri välja, mida see sõna tähendab., Lülita elektrivool välja.

tüütas ära, arva ära, Mille järgi tunned ära...?, Kott oli ära kadunud., Ta eksis ära.

Kirjuta see üles., Otsi üles., Ärka üles., leidsin üles

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ajal

Rong saabus õigel ajal., lõpetasid joonistused ühel ajal, sel ajal, peo ajal, jõulu ajal

ainult

alati

all

pildi all, teki all, pliidi all

alla

Pall veeres laua alla., sõitsid mäest alla, Kirjuta liidetavad üksteise alla.

ees

maja ees, ukse ees, sõnade ees, peegli ees, lips on ees

eest

Tõsta korv eest ära., Ära jookse sõitva auto eest üle tee.

enam

enne

Üks patarei maksis enne 27 krooni., enne jõule

erinevad

Inimesed on erinevad.

esimene

ette

Kirjuta õige lause ette pluss., Sinu ette jääb põhi.

hea, head

hästi

iga, igas, igal

ise

ilus

juurde

tuli tema juurde, läks ukse juurde

juures

jälle

järele

h järele kirjutatakse k või t .

keegi

kiiresti

kindlasti

kinni

käest kinni, pani ukse kinni

kogu

kogu pere, kogu aeg, kogu klass

kohe

kokku

15 pluss 6 on kokku 21, ei sobi teistega kokku, Asjad on vaja kokku panna., kutsus kokku, luges kokku, Tükkidest saab kokku panna teise kujundi., saadi kokku, Liida need arvud kokku.

Sõnavormid

koos

kord

kunagi

kuni

kust

kõik

kõige

käes

külm

lahti

lõpuks

läbi

lühike

maha

midagi

milline, milliseid

missuguseid

mitu

mõni

mööda

natuke

nüüd

otsa

palju

parem

peal

peale

poole

pikk

pärast

Kasutusnäiteid

koos õppimine, koos elada, koos mängida, Mida te koos teete?,
koos sõpradega, koos õpetajaga, koos muusikaga

Kord nädalas, kord päevas, iga kord, veel kord, Kord ei läi-
nud ta isegi muusikakooli

Kas sa oled kunagi sõitnud jänest?, Maa peal oli kunagi ainult
üks keel., Ära vaata kunagi päikesesse., Aeg ei peatu kunagi.

päikese käes, Käes on märts.

Vaatas, suu lahti, tegi kirja lahti

istub päev läbi arvuti taga, Tee viis läbi metsa., Talv on läbi.

Lumi sadas maha., Ta vaatas maha., Puu saeti maha.

Mitu inimest oli bussis?, Mitu tähte on nendes sõnades?

mööda tänavaid, mööda treppi, presidendilossist mööda

Ronisin männi otsa., jõudis mäe otsa, Suur haug jäi õnge
otsa.

tee peal, laua peal, vee peal, õue peal, pildi peal

Poisid istusid peale kooli kohe laua taha., Kallame vee õlile
peale., Kirjuta neile peale numbrid.

Uju kalda poole., magnet tõmbab enda poole, Kõnnime kodu
poole.

pärast vihma, mõne aja pärast

Sõnavormid

päris

rohkem

seal

siin

siis

sisse

suur, suure, suured

taga

tagasi

tavaliselt

teine, teised, teiste

täis

täna

täpselt

uus, uut

vahel

valge

vana

vastas

vastu

väga

välja

õige

õigesti

üle

üles

ümber

Kasutusnäiteid

Koer oli juba päris ligidal., Jalad läksid juba päris raskeks., Ta ei tea päris täpselt, mis see sõna tähendab.

Külm tungib sisse., Putuka nõel on jäänud naha sisse., paneb sussi sisse kingituse, astus uksest sisse, vaatas ukse vahelt sisse

maja taga, akna taga

tuhat aastat tagasi, jalutavad saalis edasi ja tagasi, tagasi minna, tuleb tagasi, jõudsid tagasi

oli täis lilli, Aastaring oli täis saanud.

Vahel ei saa ta millestki aru., Nad istuvad kahekesi, vahel kolmekesi., Ülesanded on nende vahel jaotatud., Tee lookles põldude vahel., kahe täishääliku vahel

Seisab seljaga vastu seina., toetas käed vastu maad

Lapsed hüppavad välja., vaatab välja, tuleb välja, viib välja, Lõika pilt välja ja kleebi siia., Kodust peab välja tulema kell seitse., Vaatame aknast välja.

läks üle seitsme mäe, sõida üle silla

Tõstsin käe üles., Viska pall üles.

Maja ümber olid hanged., Vaata enda ümber ringi., Tõmba sidesõnadele ring ümber.

MUU

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

abil

hingab naha abil, Määran põhjasuuna kompassi abil.

aga

alles

Homset ajalehte saad lugeda alles homme., Oled sina alles rumal!,

eest

Ta ostis selle raha eest vihikuid., Täna toidu eest., otsustas tema eest

ega

ehk

et

hoopis

Saad hoopis teise sõna., Hoopis ööd lähevad pikemaks.

ikka

ilma

juba

just

järgi

Jutusta piltide järgi., Täida lüngad tabeli järgi.

ka

kaasa

Sõbrad kutsusid teda kaasa., Isa tuli ka kaasa., Ta võtab termosega teed kaasa.

kohta

Koosta teksti kohta kaks küsimust., Otsi selle looma kohta pilte., Moodusta iga teema kohta üks lause.

kui

kuid

küll

mitte

nagu

ning

peal

Kogu lootus oli minu peal.

peale

Mõttele enda peale., Mõtles vanaisa peale., Mille peale isa pahan-
das?, ei jõudnud õigeks ajaks bussi peale., peale põlisrahvuse

poolest

Mille poolest erinevad loomad taimedest?, Mille poolest on
need kaks lauset sarnased?

pärast

Mul hakkas tema pärast hirm.

vaid

vastu

viha nende vastu, Mis reegli vastu on eksitud?, huvi arvutite
vastu

Sõnavormid

veel

või

välja

üle

Kasutusnäiteid

välja arvatud

hea meel sinu üle

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

abi

aja

alguses

arvud, arvude

asi, asjad, asju

eile

esemeid

härja

häälik

ilm

jalad

joon

jõulud

jää

kaardil

kassi

keel, keeles

kevad

kiri, kirja

kivi

koera

koht

kool

käest, kätte, käed

lapse, last, laste

lauses

lind

linna

looduses

Kasutusnäiteid

Oskan kutsuda abi., Küsin õpetaja abi.

Loetle oma vaba aja tegevusi., vana aja lood, natukese aja pärast

Tõmba sulghäälikutele joon alla.

ebatasane jää

Kirjuta sõbrale kiri., avas kirja, Kirja peal oli tema nimi.

hoiab ema käest kinni, kott kukkus käest., võttis raamatu kätte

Sõnavormid

lugu

lumi

lõpulugu

lõpus

lõuna

maal

metsa

niit

nimed

nimetused

nina

nõid

näiteid

peatüki

pesa

pikkus

pilt, pilte

pliiats

puud

põhja

põhja

rebane

saba

silmad

sulghäälik

suu

sõber, sõbrad

sõnas, sõnadega

sünnipäev

taime, taimede, taimi

teema

teksti, tekstist

Kasutusnäiteid

Võrdle elu linnas ja maal., Igal maal on oma raha., Maismaaloomad elavad kuival maal.

ööpäeva pikkus, koolitee pikkus, ruudu külje pikkus on ..., Määrä hääliku pikkus.

põhja-lõuna suund

vajus jõe põhja

Koostage teksti põhjal ..., Loe teksti., Leia tekstist koht, kus ..., Otsi tekstist näiteid.

Sõnavormid

toit, toitu, toiduks

tuba

tundi

tädi

tähed

täishäälilik

töö

ukse

vead

vee

vihma

õde

öö

ööbik

Kasutusnäiteid

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aja

aja juttu, ei aja välja

algab

arvad

häälda

hüüdis

istus

jooksis

jõudis

jõudis maja juurde, jõudis mäe otsa, jõudis kohale, jõudis tagasi, jõudis tema teadvusse

jäta meelde

kasutada

kasvavad

kirja

Pane kirja oma soovid.

kirjelda

kirjutada, kirjutad, kirjutame

kukkus

käib, käis

lugeda

minema, läksid

magama minema, peab minema, hakkas minema, läksid sassi

minema

jooksid minema, sõitis minema

moodusta

Moodusta laused.

mõtles

mängida

nimetatakse

näed, nägi, näinud

näitab

otsi

paranda

Paranda vead.

pidi

pidi ootama, pidi kõiki töid tegema, pidi seletama

saan, saame

saan jalutada, Saan ema käest raha., Nulli jagamisel saan nulli., saame küsida, saame uue sõna, saame hakkama, saame teada, saame sõpradeks

seisma

jäi seisma, jättis auto seisma

Sõnavormid

sõitis

süüa

tahab, tahad

tegema, teinud, tehtud

toituvad

too

tulla, tulevad, tulnud

tunned

tõmba

tähendab

vastata

võid, võiks, võis

võtta, võta

õppida

öelda

ühenda

Kasutusnäiteid

Mida ta oleks pidanud teisiti tegema?, lahti tegema, sporti tegema, ümber tegema, vahet tegema, Oled teinud head tööd., Mina ei teinud., Mis on sind kurvaks teinud?, Kodutöö on tehtud., Müür on tehtud mullast., Muinasjutu järgi on tehtud film.

Too näiteid.

Tõmba valed laused maha., Tõmba sidesõnadele ring ümber., Tõmba õppeainete nimetustele joon alla.

rohtu võtta, Kust võtta?, ette võtta, kaasa võtta, Võta kooli kaasa ..., Võta kätte ..., Võta vastu., ei võta

Ühenda lause osad., Ühenda joonega sarnased loomad., Ühenda omavahel.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

antud	Moodusta antud sõnadest liitsõnu.
huvitav	
kaua	
jooksul	ühe päeva jooksul, aegade jooksul
järel	ülipika täishääliku järel
korraga	Korraga kuulis ta koputust., Korraga hüüab Liisa ..., Veereta korraga kolme täringut., Sul on korraga väga palju põhjendusi.
kõrval	s-i kõrval, minu kõrval
kõrvale	Mis tähe kirjutad s-i kõrvale?
külge	Keha külge kinnituvad kõik teised kehaosad., Helkur kinnitatakse riiete külge.
lihtsalt	lihtsalt sant, Nemad käisid lihtsalt üksteise kõrval.
liiga	
muud	
mõne, mõned	
mõnikord	
omavahel	Arutage omavahel., Jaotage omavahel võrdselt., Ühendan omavahel ...
otsas	puude otsas, juhtme otsas
praegu	
punane	
püsti	Tõuse püsti. Ta tõstis käe püsti. Vars hoiab taime püsti.
saadud	Jaga saadud arv kolmega., Joonista saadud lause kohta pilt.
sageli	
sama	
seejärel	
seotud	õpiku lugemispalaga seotud harjutus
siia	
sinna	
sobiv	
soe	
suurt, suurem	
tegelikult	

Sõnavormid

teisi

terve

tore

uue, uued

varem

varsti

veidi

vähem

väikese

äkki

ükskord

üldse

ülipikk

ääres

Kasutusnäiteid

terve koolivaheaja, terve perega, Kirjuta terve nimekiri vihkusse., Et olla terve, peab ...

Äkki helises kell., Äkki ma ei näegi seda?

MUU

Sõnavormid

korral

kuigi

käest

muidugi

ometi

põhjal

seotud

Kasutusnäiteid

Mürgistuse korral tuleb kutsuda arst., Eksimuse korral läheb vastamisjärg teisele.

Küsi ema ja isa käest., Küsi klassis teiste käest.

Ta lootis, et nad ometi järele jätavad., Oleks ometi suvi!, Sa ju ometi tahad vormis olla!

Täida vaatluse põhjal tabel. Moodusta skeemi põhjal lauseid.

Kuidas need sõnad võivad seotud olla?

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

arvuga

arvuti

asja

autod

bakterid

Eestis

elektrit

elus, eluks

emakeel

emale

etteütlust

homme

hää

häälikutabelit

igaüks

ilves

imetajad

inimeste, inimesi

jalga

jutt

jõuluvana

jänes

järjekorras

kaashäälikud

kahju

kalad

karu

kevadel

Kasutusnäiteid

korrutamine arvuga, jagamine arvuga

Veeloomad ei vaja eluks hapnikku., Toit on inimesele eluks vajalik.

Tee endale etteütlust.

Oliveri hää, naeru hää, vurri hää, Hää levib õhus.

Kasuta häälikutabelit.

suurte inimeste jutud, inimeste nimed, inimeste arv, inimeste suhtumine, valik Eesti tuntud inimesi, Kas tunned tuttavaid inimesi ära nende hääle järgi?, enamik inimesi,

kärbsel on kuus jalga, ei valmistatud kuusele jalga

Millist kasu või kahju saab inimene bakteritest?

Sõnavormid

klaasi

kokkuvõte

koolist

kraadi

kuu, kuud

käega

küsimusele, küsimustele

lastele, lapsi

laua

laul

liha

liiki

linnas

loom, looma

luuletust

lõppu

lünk, lünka

maailma

maale

mari

meel

mere

mets

muna

märk

naha

nime

nägu

orav

osad

perenaine

piima

Kasutusnäiteid

sunniti kõike parema käega tegema, silitas seda käega

küsimusele vastama, küsimustele vastama

24 liiki söögiseeni, Ühte liiki kuuluvad ..., eri liiki organismid

jääb rea lõppu, kirjutame sõna lõppu, Pane lause lõppu õige märk.

Kirjuta lünka ..., Pane lünka ..., Vali lünka ...

maailma maad, maailma suurim arvutivõrk, kogu maailma lapsed, mööda maailma laiali

Ta sõidaks maale, kuid peab linna jääma.

Maasikas on magus mari.

Tal on hea meel.

Tee eseme juurde märk., Pane lause lõppu õige märk.

taime osad, Jaotage osad ja mängige seda lugu., Ühenda lause osad joonega., Tunne ära näo osad.

Sõnavormid

pildid

plaan

puid

põhi

põhi

raamatu, raamatut

riided

ritta

seened

siil

silma, silmi

summa

suvi

süda

taevas

talv

teel

tunne

tunnis

tähendust

tähti

tänaval

töövihiku

tüdrukud

vabariigi

vahe

vastus

vend

vette

õhk, õhku

õigus

Kasutusnäiteid

Sinu ette jääb põhi ja selja taha lõuna.

Järves on hea liivane põhi.

Missugune sõna ei sobi ritta?, Kirjutage ülemisse ritta., pani ühte ritta

Ratas läks teel katki., libedal teel

kõhe tunne, imeline tunne, selline tunne, et ..., selline tunne, nagu ...

Nimeta kolm erinevat tähendust., Võrdle sõnade tähendust., Jälgi sõnade tähendust., Missugustel sõnadel ei ole tähendust?

On üks eesti keelele võõraid tähti., Taevas oli tähti täis., Vanaema tikkis tekile tähti.

arvude 24 ja 29 vahe, Mis vahe on saarel ja poolsaarel?

Sõnavormid

õnne

õpilased

õue

öösel

Kasutusnäiteid

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

annab, anna, andis

appi

appi hüüdma, appi tulema

arvas

elada

hakata, hakkab, hakkasid

jagamine

jalga

kummikud jalga panna, proovis kingi jalga, tõmbas jalga, lase jalga

juhtub, juhtus

jõudnud

oleme kooli jõudnud, on jõudnud kirjutada, on kohale jõudnud, Kevad on kätte jõudnud.

jälgi

Jälgi sõnade tähendust., Jälgi õpetaja katset.

jätka

Jätka rida., Jätka tabelit., Jätka pildi värvimist.

jääda, jäänud

klassi jääda, kooli jääda, eemale jääda, jääda märkamatuks, ei jäänud vait, ei jäänud rahule, haigeks jäänud, jäänud saladuseks, Ta on liiga kauaks poodi jäänud.

kadunud

Kuhu mu vihik on kadunud?

kasutades

Kasutades nelja tehet, püüa leida ..., Elektrit kasutades tuleb kindlasti järgida ...

kasvab

kullerkupp kasvab, kärnkonn kasvab, hea laps kasvab

kleebi

kohal olema

kohale jõudma

kontrolli

koosneb

Seene viljakeha koosneb jalast ja kübarast., Pusle koosneb 36 tükist., Jutt koosneb lausetest., Millest koosneb vooluring?

kujutatakse

Kaardil kujutatakse ..., Plaanil kujutatakse esemeid ...

kuula

lausus

leiad

Milliseid poolsaari leiad Eesti kaardilt?, Vastused leiad pildilt., Kas leiad nendes sõnades häälikuühendi?

liikumine

Liikumine toimub igal pool., Tuul on õhu liikumine.

lisa

lõika

Sõnavormid

lähen, lähevad, läinud, mine

meeles

meelest

muuda

mõista

näe, nägin

oleme, oleksid

otsusta, otsustas

pannakse

peavad, peaks

pealt

pähe

räägi

saavad, saaks

seisis

seljas olema

selga panema

sööb, sõi

tahan

tegemist

tekib

tulid

tundis, tunne

tõmbas

tähele panema

vaadata

vastab, vastavad

õpi

õppimine

Kasutusnäiteid

Pea meeles!

See oli tal meelest läinud.

Muuda sõna nii, et see sobiks lausesse., Muuda pikk täishäälik lühikeseks.

Mõista, mõista, mis see on!

Lauale pannakse laudlinad., Kas neile pannakse nimesid?, Kui sind tähele pannakse, tullakse kindlasti appi., *sest* ette pannakse lauses koma, Muru pannakse kasvama.

pealt kuulama, pealt vaatama, pealt nägema

Sõnad jäävad pähe., mõte tuli pähe, Õpi pähe kaks salmi.

Tal on dress seljas., Tal on ranits seljas.

Mida paned talvel selga?

harjuta selle tegemist, on palju tegemist.

kaste tekib, Missugust prügi tekib sinu kodus?, Missugune meeolu tekib selle luuletuse lugemisel?

Tunne ära näo osad., Tunne oma kodukanti., Ma ei tunne midagi.

tõmbas saaliukse lahti, tõmbas ennast kerra, tõmbas ninaga õhku

Pane tähele!

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ammu

enamasti

erinevaid

eriti

hoolega

kadunud

Garderoobis on kadunud asjade kast.

kasulik

katki

katus on katki, põlv on pisut katki, Ratta kett läks katki., Kutsikas on kinga katki närinud.

kaugele

kindel

kohal

vee kohal lendavad kiilid

kohale

tõstis pea kohale, Märgi pliiatsiga joon sellele kohale., läks oma kohale

kollane

kumb

kurb

kõigepealt

kõiki, kõigil

kõrge

kõrvuti

kõva

mingi

missugust

mitme

paremini

pealt

võttis laua pealt

peaaegu

pehme

pika

pisike

puhas

raske

Sõnavormid

sealt

siit

sooja

suureks

teistele, teistest

tubli

tähtis

täiesti

umbes

uuesti

vahele

vaikselt

valmis

võimalik

vähemalt

väiksem

ülejäänud

Kasutusnäiteid

Vastus jääb 32 ja 55 vahele., Ämblik koob võrgu taimede vahele.

MUU

Sõnavormid

arvates

jaoks

kahju

kaudu

meelest

muidu

on tegemist

samuti

seepärast

sellepärast

siiski

teel

tõesti

Kasutusnäiteid

Minu arvates peaks olema nii.

sõidutee on autode jaoks, See on minu jaoks tähtis.

Oi, kui kahju!, Kõigest oli kahju., Tal hakkas sõbrast kahju.

hingab naha kaudu, on interneti kaudu ühenduses

See oli nende meelest väga lõbus., Nimeta sõnu, mis on sinu meelest lahked.

Tavaliselt on tegemist inimese veaga., Kas on tegemist hääli-kuühendiga?

telefoni teel, Jõuluvana on juba teel.

EESTI KEEL (2. JA 3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ainsuse

alus

arvamust

arvuti

autor

eesmärk

harjutus

informatsiooni

infot

intervjuu

jutt

keele, keelt, keeles

kiri

koma

kõne

küsimus

lauses, laused, lauseid

lõpulugu

lõpus

materjali

nimed

nimisõna

Kasutusnäiteid

ainsuse nimetav, ainsuse omastav, ainsuse osastav

Alus võib lausest puududa., pannakse alus

oma arvamust põhjendada

informatsiooni kogumine, informatsiooni avaldamine, kirjutada informatsiooni, rohkem informatsiooni

annab infot, infot leida, infot kasutada, otsi infot, sisaldab infot, infot edastada

Tee intervjuu., Loe intervjuu läbi., intervjuu autor, intervjuu küsimused, Kirjutame intervjuu.,

võtta pikem jutt kokku, Mis probleemidest on jutt?, Kirjuta jutt.

keelt uuendatakse, keelt kasutada, õppida keelt, Miks nimetatakse keelt märgisüsteemiks?

kiri vanaemale, ametlik kiri, lõpeta kiri

jaatav ja eitav kõne, kaudne kõne, juhataja kõne, Pane kõne kirja., Kanna kõne ette., kõne koostamine ja esitamine

lauseid siduda, võrdle lauseid

materjali koguma, materjali otsima

Sõnavormid

näidis

omadussõna

otsekõne

peatükis

pilt

pinginaabriga

reportaaž

**sõnad, sõnade, sõnadega,
sõnadest**

teema, teemal

tegevust

tegusõna, tegusõnad

tekst, tekstis

tähendus, tähendusega

uudis

vihikusse

vormi, vormid

õpilane, õpilased

õeldis

ülesanded

Kasutusnäiteid

Koostage pinginaabriga vestlus.

sõnad tähistavad, Kust võivad uued sõnad keelde tulla?, sõnade üleilmastumine ja lõimimine

Kirjutage samal teemal., kirjand vabal teemal, Arutlege sellel teemal.

Tegusõnad väljendavad tegevust., Lihtminevik väljendab tegevust, mis ...

erineva tähendusega sõna, sarnase tähendusega sõna, vastandliku tähendusega sõna

omastava käände vormi abil, kolm vormi, võib kasutada ka teist vormi

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
algab	Uudis algab juhtlõiguga.
arutage	
arvad	
esitada, esitatakse	Missugused andmed esitatakse kasutatud kirjanduse loetelus?
juhtus	Kellega juhtus?, Kus juhtus?
jätka	
jäänud	Tekst on jäänud veidi arusaamatuks., on eredalt meelde jäänud, on pooleli jäänud
kasutatud	Missuguseid käändeid on kasutatud?
kirjutanud	Miks on autor nõnda kirjutanud?
kordame	
lisa	Lisa igale lausele üte., Lisa antonüümid.
lugenud	kui olen raamatu läbi lugenud
moodustada, moodusta	Kuidas saab moodustada mäarsõnu?, Missuguseid vorme saab moodustada <i>ma</i> -tegevusnimest?, Moodusta järgmiste sõnadega lauseid., Moodusta nendest sõnadest võrdlusastmed.
määra	Määra alus ja öeldis., Määra kõneviis.
pannakse	Nende ette pannakse koma.
pähe	pähe õppima, torkas mulle pähe, ei tule pähe
rääkida, räägib	saab rääkida, võib rääkida, et rääkida, Kirjand räägib huvitavatest sündmustest., teema, millest kiri räägib
saaks, said	et lugeja saaks teada, kes räägib, Mida uut said teada?, said teadmisi, said aru
sobib	Vali sulgudest sõna, mis sobib lausesse.
vali	Vali üks järgmistest teemadest.
võrrelge	Võrrelge ettekandeid.
õppida	meeldib õppida, tuleks õppida, aitab sul õppida, võib õppida, kui õppida
üles	on üles ehitatud, üles leida, üles märkida, internetti üles panna
ütleb, ütles	..., ütleb kirjeldus., ... ütleb üks tegelane, vanasõna ütleb ...

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
inglise	
kasutatud	tekstis kasutatud tegusõnad, kasutatud kirjandus
lahku	kirjutatakse lahku
lühike	
mingit	mingit tähtsust, mingit omadust, mingit toodet
sobiv	
tumedalt	tumedalt trükitud sõnad
tuntud	räägib tuntud inimestest, tuntud vanasõnad, vähe tuntud
trükitud	tumedalt trükitud sõnad
väikese	kirjutatakse väikese algustähega
üldse	
üsna	üsna harva, üsna loomulik, üsna ühesugused

MUU

Sõnavormid

noh

Kasutusnäiteid

Noh, kas said kätte?

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ajakirjanik

ajas

arvamuslugu

arvsõnad

asja

autori

harjutusega, harjutustega

info

internet, internetist

jutu

järjekorras

kava

kirjand, kirjandi

kohale

kõneleja

kõneviis, kõneviisi

käände, käänet, käändes

käandelõpp

käändsõna, käändsõnad

küsimused, küsimusi

lauset, lausesse

liigid

liitsõna

loo

luuletus

lõpp, lõppu

Kasutusnäiteid

Ajakirjanik kasutab öeldut., Ajakirjanik vastutab öeldu eest.

Tegusõna muutub ajas.

käib asja juurde, huviga asja juures, võtan asja ette

autori arvamus, autori nimi, autori stiil, autori seisukoht

Jätka töövihiku harjutusega., Jätka töövihiku harjutustega.

Anna info edasi., pani info internetti, eksitava info avaldamine

Otsi internetist.

jutu algus, jutu kirjutamine

tähestikulises järjekorras, kindlas järjekorras, arusaadavas järjekorras

homne kava, Koostage teksti põhjal kava.

Kirjuta kirjandi kokkuvõte., Vali üks jutustava kirjandi teemadest., Lõpetan kirjandi.

Soovin kandideerida sellele kohale.

Kes on kõneleja?, Missugune on kõneleja suhtumine?

kasutab kindlat kõneviisi, Kaskiva kõneviisi mitmuse 1. pööret kasutatakse ...

14 käänet, viis viimast käänet, nimetavas käändes, Mis käändes?, muutub kolmes käändes.

Leia lausesse sobiv vorm., Otsusta, missugusesse lausesse panna koma.

käändsõna liigid, liitlausete liigid, tekstide liigid

loo autor, loo peategelane, loo lõpus

pärast rühmatöö lõppu, Küsilause lõppu pannakse küsimärk.

Sõnavormid

mitmuse

mõtteid

mängu

määrsõna

nimisõnad

näide

omadussõnad, omadussõnu

probleemi

raamatut, raamatuid

referaat

reklaam

reporter

saatelause

sisu

sõnale, sõnast, sõnaga

sõnaraamat

sõnavara

sünonüümid

tegelased

tegevus

tegija

tunnus, tunnused

tähed

tähendust

täiendsõna

uudiseid

vastust

vorme

väljendeid

Kasutusnäiteid

mitmuse omastavas, mitmuse tunnus

mängu esimeses pooles, mängu jooksul

Kasuta omadussõnu., Mõtle ilmekaid omadussõnu.

seisukoht probleemi kohta, analüüsib probleemi

raamatut lugema, kaks raamatut, raamatuid lugema

teksti sisu, lause sisu, teose sisu, erinevad sisu poolest

Leia igale sõnale vastandsõna., Käänamisel liitub sõnale ..., koosneb mitmest sõnast, kirjutatakse järgnevast sõnast lahku, Koosta iga sõnaga kaks lauset., kirjutame eelneva sõnaga kokku, Missuguse sõnaga saab asendada sõnaühendit ...?,

Millal tegevus toimub?, keeleteoimkonna tegevus

Kes on lauses tegija?

tähed f ja z, Kõik tähed jäävad alles.

ei tea sõna tähendust, Sõnal on mitu tähendust.

Uudiseid kirjutavad ajakirjanikud., Missugustest valdkondadest uudiseid kirjutatakse?

Otsi vastust., Põhjenda vastust., Kes teab vastust?, pole ainuvõimalikku vastust

vorme moodustada, moodusta käändelisi vorme

Kirjuta välja väljendeid., Leia tekstist piltlikke väljendeid., Missuguseid väljendeid autor tegelaste kirjeldamiseks kasutab?

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
ajas	ajas segi
arvan	
erineb	Mille poolest erineb arutus jutustusest?, Mille poolest erineb lihtlause liitlausest?
esita, esitage	Esita küsimus., Esita oma andmed uurimistöona.
hakata	Kuidas hakata probleemi lahendama?, kavatseb hakata neid üleskirjutusi lugema, Seejärel võid hakata mustandit kirjutama.
jätta	uut infot paremini meelde jätta, Võõrtähed võid välja jätta., muu seesugune kõrvale jätta
kasutad	lause, milles kasutad antud sõna
kasutamine	
kirjutama, kirjutab, kirjutad, kirjutas	
kirjutamine	
kohale	viisin kirja kohale, Liitumise kohale jääb kolm ühesugust tähte.
koostage	Koostage pinginaabriga dialoog., Koostage paaristööna kuulutus., Koostage mõistekaart., Koostage valitud teema kohta ettekanne.
korraldage	Korraldage ajurünnak., Korraldage klassis arutelu., Korraldage klassis võistlus.
kujutle	Kujutle, et oled reporter., Kujutle, et soovid kandideerida.
kõrvale	kõrvale jätta, kõrvale kalduda
käib	Kuidas käib keel kaasas kultuurimuutustega?, mille ees käib reeglina koma
leiad, leidis	Missugune rühm leidis kõige rohkem?
lisada, lisatakse	lisada kommentaare, lisada CV, lisada põhjendused, lisada rõhuliide, lisatakse käändelõpp, lisatakse liide
lugema, lugege	
meelest ära minema	läks meelest ära
moodustatakse	Mis käände põhjal moodustatakse ülejäänud käänded?
mõelda	välja mõelda, tuleb hoolega mõelda, läbi mõelda, omaette mõelda
mängida	Sõnadega võib mängida.
panema	tähele panema, kirja panema, süsteemi panema
pealt	pealt vaatama, pealt nägema

Sõnavormid

pidada

proovi

teevad

tulevad

tundub

tähendavad

uurime

vaatama

vastata

võtma

väljendab, väljendavad

õppima

ütle

Kasutusnäiteid

meeles pidada järgmisi reegleid, silmas pidada, õigeks pidada

Proovi aru saada., Proovi kirjutada.

Keelde tulevad uued sõnad.

Kumb tundub sulle antud lausesse kohasem?

Mida tähendavad järgmised sõnad?, Kõik need sõnad tähendavad ...

Uurime tegusõna kõneviise., Uurime veebitekste.

Kahe nimisõna puhul peab vaatama esimest sõna.

Mõnele küsimusele saab vastata pikalt., saab vastata ei või jah ette võtma, kaasa võtma, kätte võtma, ühendust võtma, osa võtma, Peab võtma kolm köit.

Tegusõna väljendab ..., Eitav kõne väljendab ..., Mida väljendavad nimisõnad?

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
arutlev	arutlev kirjand, arutlev tekst
eelmisel	eelmisel aastal, eelmisel nädalal, eelmisel leheküljel
eraldi	see on eraldi teema, Isikulisel tegumoel ei ole eraldi tunnuseid.
erinevaid	Võrrelge erinevaid ajalehti., Kui on erinevaid inimesi, on ka ...
esimesed	esimesed sõnad, esimesed tulemused, esimesed kolm käänet, esimesed suusad
esitatud	CV-s esitatud andmed, pealkirjas esitatud põhiväide
järgmine, järgmised, järgmisi	Mida tähendavad järgmised sõnad?, Kirjuta järgmised laused., Täitke järgmised ülesanded.
kirjalik	kirjalik tekst
kumb	
kõrvale	tuua võõrsõnade asemele või kõrvale omasõnad
lühidalt	Pane lühidalt kirja., Nimeta lühidalt oluline.
mitmesuguseid	Esitada mitmesuguseid küsimusi., Kirjeldame mitmesuguseid objekte.
muu	
muutumatud	muutumatud sõnad
niimoodi	
niisugune	
paar	paar lehekülge, paar korda aastas
pealt	Tõmbas luku pealt kinni.
sarnase	sarnase tähendusega sõnu
tänapäeva	tänapäeva maailmas, tänapäeva noorus
tühi	Jäta lõikude vahele tühi rida., kõht on tühi
õigesti	

MUU

Sõnavormid

hulgas

meelest

pealt

seas

tarvis

Kasutusnäiteid

õpilaste hulgas, muu hulgas

minu meelest, sinu meelest

poole pealt ära tulla, jooksu pealt

Kaassõnade seas on sõnu, mida ...

ajaloo tarvis, istumise tarvis

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
ainsuses	käändevormid ainsuses
ajakirjanduses	
algus	jutu algus
algustähega	kirjutatakse väikese algustähega
andmeid	Tabelid sisaldavad andmeid., Kasuta hilisemaid andmeid.
asesõnad	
dialoog	
elust	palju aega oma elust, Too mõni näide elust.
filmi	filmi vaatama
harjutuse	
homonüümid	
häälega	kõva häälega, selge häälega
häälikud	
internetis	
katkend	
keelde	Uued sõnad tulevad keelde., tõlkida leedu keelde
keelekasutus	
kellelegi	missugune amet kellelegi sobib, ei kuulu kellelegi
keskvõrre	
kinno	kinno minema
kirjakeele	kirjakeele ajalugu, kirjakeele norm
kirjanduse	kirjanduse nimekiri, kirjanduse tunniks
kirjeldus	
klassist	Kes klassist ...?, pool klassist
kohad	esiletõstetud kohad, segased kohad
korra	korra rikkuja
kõnes	eitavas kõnes, suulises kõnes
käändsõnade	käändsõnade tuletamine, kuulub käändsõnade hulka
kääne, käänded	
küsimuse	esitab küsimuse, arvamus küsimuse kohta

Sõnavormid

laul

lausest, lausega, lausete

liide, liite

liike

liitsõnu

lood

luba

lugeja

luuletuse

lõik

maailm

muuseumi

muusika

mõtet

nõu

olukorras

pealkiri, pealkirjad

pinginaaber

pöördelõpp

pöörd sõnad

pööre

raamatud

rahva

ruumi

rühma

seisukohti

seletus

sidesõnad

sihitis

sissejuhatas

stiili

Kasutusnäiteid

selgub lausest, võib lausest puududa, kirjuta kümne lausega, lausete liigid

liite abil, liite lisamisel

üks arvamuslugude liike, Nimeta määruste liike.

moodusta liitsõnu, nimeta liitsõnu

vana aja lood, Rakvere lood, Kuidas on lood?

küsima luba

luuletuse meeleolu, luuletuse tegelased, Õppisin luuletuse pähe.

muuseumi direktor, külastab muuseumi

tabasid lõigu mõtet, Ühtegi huvitavat mõtet ei tulnud pähe.

annab nõu, küsib nõu, on nõu vaja

ametlikus olukorras, mitteametlikus olukorras, sellises olukorras

3. pööre

rahva ajalugu, rahva lemmik, rahva seas

Jäta oma konspekti ruumi, lähed üldkasutatavasse ruumi

Mis sõnaliigid veel samasse rühma kuuluvad?

esitab oma seisukohti selgelt

stiili elemendid, Uuri autori stiili., Teaduslikku stiili iseloomustab ...

Sõnavormid

sulgudes

sõnadele

sõnastik

sündmusi

tahvlile

teadlane

tegevuse

tegusõnade, tegusõnu

tekstid

tähenduse

tähti

täiend

tänapäev

uudise

vajaduse

valik

vanasõna

viisi

vormis

võõrsõnad, võõrsõnade

õpetajale

õpik

üte

Kasutusnäiteid

Moodusta sulgudes olevast sõnast..., esitatakse sulgudes annavad sõnadele lisatähenduse, Leia sõnadele antonüümid., Lisa sõnadele lõpud.

kirjeldada sündmusi, on juhtunud sündmusi

kirjutab tahvlile, tahvlile kogunenud sõnad

tegevuse aeg, tegevuse asjaolud

Võrdle tegusõnu., Uuri tegusõnu., Otsi tegusõnu., Tegusõnu nimetatakse ..., Moodusta tegusõnu.

tähenduse järgi, annavad tähenduse

sisaldab eesti tähestiku tähti, Kui palju tähti?

uudise autor, uudise lõpus, uudise puhul, kirjutad uudise

Vajaduse korral kasuta ...

valik ajakirjanduses ilmunud tekste, kiirematele parem valik, raadiojaamade valik, Tee valik.

Määrsõnad näitavad aega, kohta, viisi ja seisundit., Jälgi jutustamise viisi.

vabas vormis kiri, eitavas vormis, pöördelises vormis

võõrsõnade tunnused, „Võõrsõnade leksikon”, võõrsõnade puhul

Esita töö õpetajale., tänu heale õpetajale

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
aitavad	Esiletõstetud kohad aitavad paremini teksti jaotada.
alustada	
antakse	Ühesõnalisi vastuseid antakse sageli kas-küsimustele., Lau-sega antakse edasi tundeid., Antakse välja luuleauhinda., an-takse ülevaade
arvab	inimene arvab, Kes nii arvab?
asenda	Asenda kujundlikud väljendid neutraalsetega., Asenda tume-dalt trükitud sõna sünonüümiga.
eraldatakse	eraldatakse komadega
esile	esile tuua, esile tõsta
esitab	esitab fakte, esitab poolt- ja vastuargumente, esitab kirjakeele normi
iseloomusta	Iseloomusta autori stiili., Iseloomusta Birgitit.
jagunevad	Laused jagunevad liht- ja liitlauseteks., Sõnad jagunevad tüve-muutuste poolest järgmiselt.
jäävad	Kõik tähed jäävad alles, Nii jäävad ka reeglid paremini meelde.
kasutab	kasutab arvutit, kasutab keelt, Missuguseid lauseid autor kasutab?
koostada	koostada referaati, koostada rühmatööna, koostada teksti põhjal kava
käänata	saab käänata kahel viisil, ei saa käänata ega pöörata
küsida, küsib	
lahkukirjutamine	
lase	Lase teised olla sinust paremad., Lase fantaasial lennata., Ära lase teda sinna.
loeb, lugesin, luges	Kes sinu kirjutatud juhust loeb?, Ta luges juturaamatut.
luba	Luba mulle ka uiske!, ei luba kinnitada
luua, löi	sõnu luua, seoseid luua, tutvusi luua, meeleolu luua
lõpeb	Kuidas lugu lõpeb?, Sõna lõpeb sama häälikuga., Ametlik kiri lõpeb sõnaga ...
naerma	hakkavad mu üle naerma, välja naerma
nimetatud	tekstis on nimetatud
nägid	
näidata, näitavad	Kõneviis võib näidata ..., Püüab meile näidata ..., Arvsõnad näitavad ..., Pöördelõpud näitavad ..., Uuringud näitavad ...

Sõnavormid

nõus

otsima, otsida

otsustas

pakub

peaksid

peetakse

räägime, räägitakse

saama

sobivad, sobi

suutnud

teadnud

toimus, toimunud

tundma, tundnud

tõi

tõmba

tähistavad

uurige

vaadates

valida

võin, võiksid, võinud

väljendada

õpib, õppinud

Kasutusnäiteid

on plaaniga nõus, pole nõus arvamusega

infot otsima, hakata otsima, otsida vastust, otsida lahendusi, on mõistlik otsida

otsustas minna, otsustas põgeneda, Mille põhjal otsustas?

pakub huvi, pakub välja, Eesti keel pakub selleks palju võimalusi.

Osalejad peaksid üksteist nägema., Kus peaksid paiknema komad?

peetakse pidu, peetakse uudissõnaks, peetakse põhjuseks

saama hea hariduse, aru saama, otsa saama, hakkama saama, pahaseks saama

sobivad mõlemad sõnad, ei sobi kasutada, ei sobi lausesse

ei suutnud otsustada, ei suutnud aru saada

ei teadnud

õppida tundma keelt, õppida tundma kultuuri, Kas oled ise samuti tundnud?, ei tundnud sealt kedagi

tõi eesti keelde muudatusi

Tõmba maha., Tõmba joon alla.

Nimisõnad tähistavad esemeid.

uurige lehest, uurige lauseid, uurige rühmatööna

vaadates põnevat filmi, vaadates märksõnu

tuleb valida teema, ei oska valida

võin eksida, Ette rutates võin öelda ..., Missugused võiksid olla Facebooki-sõltuvuse märgid?, Kes oleks võinud seda ette näha?

Tegusõna võib väljendada ..., eesti keeles väljendada

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
aeg-ajalt	
ametlik	ametlik kiri
eelmise	eelmise harjutuse vastustes, eelmise sõna järele
erinev, erinevate	Igaühe sõnavara on veidi erinev., erinev funktsioon, erinev tähendus, erinevate inimestega suheldes, erinevate meedia-kanalite kaudu
halb	halb hinne, Miks on halb, kui keel liialt võõrsõnastub?
hulk	hulk sõnu, hulk aega
jutustav	jutustav tekst, jutustav kirjand
järgmise, järgmistest	läks edasi järgmise ettekande punkti juurde, Vali üks järgmistest teemadest., Moodusta järgmistest sõnadest ...
keskel	pealause järel, ees või keskel, 19. sajandi keskel
kiire	Meil on kiire., lähenes kiire jooksuga
korra	vaatas korra üle ukse
kuulus	Sokratese kuulus ütlus
kõigil	ÕSi on vaja kõigil keelekasutajail., Eitavas kõnes on kõigil pööretel üks vorm.
levinud	väga levinud nähtus, rahva suus levinud mõistatused, tege- mist on nii levinud sõnadega
loetud	loetud raamatud, loetud tekst
naljakas	Humoresk – naljakas lühijutt., nii, et tulemus oleks naljakas
nimetatud	kõik nimetatud tekstid
olulisem	olulisem mõte, kõige olulisem lauseliige
omaette	Iga lõik on omaette tervik.
pidevalt	areneb pidevalt, muretsed pidevalt, Inimesed ootavad pide- valt uut informatsiooni.
pikka	pikka teksti, pikka vormi
selge, selgeks	Esine selge häälega., Jälgi, et su lause oleks selge., Nüüd on mul selge pilt!, Tee endale selgeks., saab selgeks, Õpime sel- geks.
seni	kahest seni käsitletud kõneviisist, mille kirjeldamiseks keeles seni head sõna ei leidunud
suuline	
teisel, teistest	lauseliikmetest teisel kohal, teisel juhul, teisel pool teed, teis- test erineda, laenata teistest keeltest

Sõnavormid

toimunud

tugev

täpne

vaikselt

viimase, viimasel

üksi

ükski

Kasutusnäiteid

jutustada toimunud sündmustest

tugev aste

Keelekasutus peab olema täpne., Kirjuta talle täpne juhis.

Loe vaikselt., Koolis peab vaikselt istuma.

viimase nelja käände, viimase kahe aasta jooksul, viimase tähtsust ei tohi ..., viimasel ajal, viimasel hetkel, viimasel minutil

Liitel üksi ei ole tähendust., üksi kodus

Ükski ei näe., Ükski põhjus pole mõjuv.

MUU

Sõnavormid

ehkki

hoolimata

igatahes

ilmselt

küllap

moodi

on tegemist

pealegi

pigem

tõepoolest

tõttu

vastavalt

õieti

õnneks

Kasutusnäiteid

sellest hoolimata, hoolimata keelust

eri moodi, kahte moodi

Kas tegu on keele või murdega?

reeglite tõttu, juhuse tõttu, võistluse tõttu

Koosta kaart vastavalt juhisele., Vormista töö vastavalt nõuetele.

Mida ta õieti taotleb?, Isegi ei tea õieti, miks.

KIRJANDUS (2. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

haldjate

hää

jutt

kasu

katkend

keeles

kõne

käe, kätt, käega, käed

loo

looma

maad

millestki

mõtted, mõtteid

pealkiri

pildi

pilgu

prints

silmi

sisu

suu

sõnad, sõnade

teema

tegelaste

tähed

Kasutusnäiteid

haldjate päevil, haldjate sümbolid, pühendus haldjate uurimisele

Peetri hää, vaikne hää, lustakas hää

Anna jutt pinginaabrile lugeda!, See pole kellegi jutt!

Sellest pole kasu.

Katkend on pärit jutustusest ...

Mis keeles oli kirjutatud ...?, mitmes keeles, võõras keeles, inglise keeles, eesti keeles

Vabandage, et teie kõne katkestasin!, tegelaste kõne

võttis korra käe pihku, käe all, noormehele kätt ulatades, annab vabad käed, pani käed puusa

loo teema, loo mõte, loo tegelased, loo alguses

looma keha, looma värv, jälgis looma

kauged maad

ei saa millestki aru, Mõtles millestki muust.

lugemise ajal tekkinud mõtted

pildi peal, pildi kvaliteet

Pilgu tõstnud, heitsin viimase pilgu hotellile.

pühkis silmi, hõõrub silmi, pilgutab silmi, hüüatas pärani silmi

luuletuse sisu, teksti sisu, võta sisu kokku

sõnade tähendus, sõnade taga, sõnade järjekord

tegelaste iseloom, tegelaste kõne, tegelaste seas

Sõnavormid

võimaluse

õhus

õnne

Kasutusnäiteid

Olete andnud talle võimaluse.

vabas õhus, Õhus lendles kiile.

soovid õnne, õnne külvavat, on õnne

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

andnud

arvan, arvad, arvas

hakka, hakkasid

ilmus

juhtus

juttu

jätta

jäänud

kinnitas

kuulda, kuulnud

käib

leiad, leidnud

meenuta

näe, nägin

näis

pane

pidada

pähe

püüa

räägib

saaks

suutnud

tahad

tarvis

tean

tundus

tõstis

vaadata, vaadake, vaadates

võin

ütleb

Kasutusnäiteid

olete andnud talle võimaluse, ei andnud talle ühtki mõtet

Mina arvan ka nii., Mida arvad sina?, „Kuidas kunagi,” arvas isa., Ta arvas, et ..., arvas meest kahtlustavat

Hakka sponsoriks., Hakka pidama portfooliot., Hakkasid pasunaid puhuma., Sõrmed hakkasid külmetama.

„Kapten Tuks” ilmus 1938. aastal., Tema häälede ilmus teatav tähtsusenoote., Viimaks ilmus Peeter vannitoast välja.

Millest on luuletuses juttu?

Püüa meelde jätta., endale jätta, enda teada jätta

ei jäänud märkamata, Mis on jäänud tekstist välja?, on magama jäänud, on hiljaks jäänud

käib linnas ringi, käib meie klassis, käib väljas, käib küll

Lisamaterjali leiad internetist.

Keegi ei näe ..., ei näe tema kannatusi

Kelder näis olevat suur.

pane sind millestki mõtlema, paneb kirja

ausaks pidada, vahti pidada, jahti pidada, aru pidada

tuleb pähe hea mõte, Talle jäi pähe osa, mis rääkis ...

Püüa meelde jätta., Püüa selgitada., Püüa sõnastada loo mõte.

saaks teada, saaks teha, saaks aru

ei suutnud mõista, ei suutnud leida, ei suutnud vastu panna

pole palju ruumi tarvis, pole tarvis kiirustada, Mis sul tarvis on?

tõstis looma üles, tõstis mütsi, tõstis silmad, tõstis kisa

pealt vaadata, silma vaadata, maha vaadata, tagasi vaadates

võin hüpata, võin kindel olla, võin rääkida

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
alt	alt üles, marmorvõlvi alt
ettevaatlikult	
huvitav	
inglise	
kõigil	
kõike	milleks ma seda kõike sulle räägin.
kõrvale	ohvri kõrvale, seljakoti kõrvale
kõvasti	
lähemale	püüdsid ikka lähemale rühkida, veelgi lähemale, oli lähemale jõudnud
muu	Miski muu neid plekke maha ei võta., muu hulgas, mingi muu tähendus
nõnda	
otsekohe	
peagi	
pihta	nina pihta saades, Sihiti vanaema pihta.
pisut	
püsti	tõuseb püsti, hüppas püsti, ajas end püsti
selge	Vaatajale peab selge olema ..., Kaugem eesmärk on selge., selge taevas
siinse	siinse katkendi teemaks
tagant	tagant ettepoole lugeda, Auto ilmus käänaku tagant nähtavale., Kuu ilmus pilve tagant välja.
tusane	
vahest	
ükski, ühtegi	Teda ei ähvarda ükski oht., ... ei ela ühtegi täiskasvanut.
üksnes	üksnes selleks, Sa mitte üksnes ei hüüata tahtmatult.
üsna	üsna juhuslikult, muutus üsna kohmetuks, üsna pea

MUU

Sõnavormid

arvatavasti

ehkki

eks

koguni

loomulikult

muidu

nimelt

noh

oh

otsekui

pealegi

pihta

pärit

sellepärast

õieti

Kasutusnäiteid

Ehkki see ilmselt pole nõnda.

nina pihta saades

Katkend on pärit jutustusest.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
arvuti	
asjad	hoopis teised asjad, kui asjad on paberil, pakkisin asjad
autor	mida autor väidab, fantaasialugude autor
fotol	
huvi	huvi fotoasjanduse vastu, pakuksid sulle huvi, tunti tõelist huvi
igavik	
jutustus, jutustusest	Katkend jutustusest „Sinise planeedi lugu”
keele, keelt	keele kuju, inglise keele tunnid, mõistnud märkide keelt, kraabib keelt
kellelegi	Kas oled kellelegi sellest kõnelenud?, ei tahtnud kellelegi midagi öelda
kõigile	on kõigile meeltmööda, Sa meeldid neile kõigile., kõigile arusaadav
kunst	kogu kunst seisis selles, Filmi ilmutamine on kunst., et see nüüd mõni ilmatu suur kunst oleks
kuraator	
loos	loos on juttu, igas loos
luuletus, luuletuse	luuletuse mõte, luuletuse pealkiri, kirjutas luuletuse
lõpuni	loed näidendi lõpuni, kirjuta lõpuni, Kõike ei öelda lõpuni välja.
muuseumi	alates muuseumi avamisest, muuseumi kuraator, kiirustasid muuseumi poole
number	
nädala	esimese nädala lõpuks, alles nädala pärast, kahe nädala vanune, viimase kahe nädala kolm olulisemat spordisündmust
näidend	
näo	Üle tema näo jookseb värelus.
pilt	
raadio	
raamatut	Loe raamatut., Sirvi raamatut., Tutvusta loetud raamatut
ruumi	ei mahu nii väikesesse ruumi

Sõnavormid

ruumi

rõõmu

sõnadega

sündmuste

tegelased

tõsi

täht

vihikusse

ülesanded

üllatus

Kasutusnäiteid

kui on vaba ruumi, Raamatus ei piisaks ruumi., pole palju ruumi tarvis

trampisid rõõmu pärast jalgu, ei püüa oma rõõmu kuidagi viisi näidata

Inimene kõneleb sõnadega., mängin sõnadega, öelda oma sõnadega

sündmuste arenemine, sündmuste käik, sündmuste kesk-punktis

tõsi küll, Tõsi, taevast ei tulnud piiskagi., On see tõsi?, Tal on tõsi taga.

Kirjuta vihikusse ...

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

appi	Tule mulle appi!, Võta appi sõnaraamat., võttis appi kavaluse
astus	astus lähemale, astus kodu poole
esile	ilmub esile, kutsub esile, toob esile
juhtunud	Ikkagi ei juhtunud midagi., Marikaga on midagi juhtunud.
jõuab	jõuab talle järele, jõuab kokkuleppele, jõuab pärale, jõuab närve parandada
jätkas	„Seega,” jätkas Benny.
jäävad	jäävad järele, jäävad põrnitsema, jäävad hätta, jäävad meelde
kannab	tuul kannab siia poole
kujutle	Kujutle, mida ta võiks sulle vastata., Kujutle, mille üle nad naeravad.
küsida, küsi	
laskis	laskis laulu, laskis kuulda, laskis võtta vankritel rattad alt
leidis	Ta leidis, et see on etem., leidis, et see peab olema saurus, leidis hobuse
lööb	lööb käed puusa, lööb käsi kokku, lööb nurru, lööb särama
mõelda, mõtleb	
märkas	
märkis	„Sellest poleks kasu,” märkis Robert.
näeb	nagu lugeja isegi näeb, Meie elamine näeb välja nagu muuseum., kui ta näeb õpitavat
näib	Näib, et aru saada on võimatu., Väljastpoolt vaadatuna näib see koomilisena.
näitas	
ohkas	
oleksin, oleksid	Tähtis on, et oleksid heatahtlik., ilma et nad oleksid saanud sõnagi lausuda
paistab	Kuu paistab., Meri paistab., Mulle paistab, et ...
rääkida	
tahaks	
tulevad	Probleemid tulevad hiljem., Triin ja Tanel tulevad välja., Varsti tulevad liblikad., Vanemad tulevad tagasi.
töötab	
vaatama, vaatab	jäid küsivalt otsa vaatama, tõttas vaatama, tuleb minna vaatama

Sõnavormid

viib

võttes

õppima, õppida

ütlen, ütle

Kasutusnäiteid

viib minema, Kuhu tee viib?, Trepp viib rõdule.

jõudu kokku võttes, kavalust appi võttes, arvesse võttes

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
endamisi	
esialgu	
esile ulatuv	
harva	
juurest	lahkus puu juurest
laiali	lendasid laiali, puhus laiali
loodud	Tutvusta oma loodud isikut., väljamõeldud aineil loodud kirjandusteos, kunstlikult loodud keeled, esivanemate loodud vaimuvara
niimoodi	
niisugust	
rõõmsalt	
rõõmus	
tohutu	tohutu andmebaas, tohutu rahvasumm, tohutu erinevus
tõeline	tõeline sõber, tõeline menuk, tõeline rõõmupäev
tähelepanelikult	Loe tähelepanelikult., vaatas Eerikule tähelepanelikult otsa, kuulab tähelepanelikult
tähtsam	
uhke	oli selle üle väga uhke, sõitis uhke kaarega tollest mööda
vahepeal	
vaikselt	
veelgi	veelgi lähemale, veelgi enam
võimatu	aru saada on võimatu, oli võimatu lugeda
võõras	täitsa võõras mees, Meil kehtis võõras võim., võõras keeles
üheskoos	
üht	
ühtki	pole ühtki inimest näha olnud, ei tulnud ühtki soovi mõttesse

MUU

Sõnavormid

igatahes

jällegi

küllap

lausa

meelest

moel

tahes

Kasutusnäiteid

alustasid aga rüütlid jällegi uuesti

Küllap nad tahavad, et ...

hüppas rõõmust lausa õhku, Ja te olete lausa kahekesi?

minu meelest, tüdruku meelest

sobival moel õppimist

väljendage mida tahes, vaata mis tahes filmi, kes tahes

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

abiga

esimees

fantaasia

fotot, fotosid

häält, häälega

jutustuse

katkendis

katse, katset

kompanii

kujutlusvõime

kuu-uuriija

külalised

laulu

lausega, laused

maailm

maine

muret

muuseum

mõtet, mõtete

näitleja

objekt

olevik

omadused

paberile

piltkiri

põhjust

reeglid

rida

rühm

soovid

Kasutusnäiteid

sõnaraamatu abiga, Miku abiga

Vaata fotot., palju fotosid, Võrrelge fotosid., fotosid teha
kasutada häält, vastasid mitu häält, karjus valju häälega

katset teha, kaks katset kirjas

paneme sinna u-de vahele kriipsu: kuu-uuriija

Sõnasta paari lausega., Võta sisu kokku ühe lausega.

tema pärast muret tunda, Nendega pole muret.

Mis omadused oleksid sinu arvates tähtsaimad?

salmi esimene rida

Sõnavormid

sõnadeta

sündmused

žürii

tegelasi, tegelastest

tegevus

teos, teose

tund, tunde

tähendus, tähendust

tööle

unenäod

vajaduse

võimalus

üksteise, üksteisele

Kasutusnäiteid

ilma sõnadeta keel, sõnadeta kõne

Kus toimub loo tegevus?, põnev tegevus

oli võtnud tunde, veetis tunde, peale tunde

mitu ühesugust täishäälikut üksteise kõrval, Vaadake üksteisele otsa., Näidake neid klassis üksteisele.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ajama, ajada

üles ajama, silmi pärani ajama, ära ajama, segi ajada, hulluks ajada, minema ajada

algab

arvata, arvab

Mida arvab isa poja hobist?

avada

võid avada elektroonilise kausta, ümbritseva maailma saladusi avada, uksi avada

elanud

haiget

haiget saama, ei taha haiget teha

hakata

Seda tuli käsitsi tegema hakata., Võis hakata tõsiseid plaane tegema., Otsustasime hakata viksideks poisteks.

hoiab

hoiab kätt kõrva juures, hoiab silmi lahti, hoiab lapsi

huvitab

ilmub

Unenäos ilmub see taas esile.

imestas

jäta

Jäta või kool pooleli!

kirjutas, kirjutanud

korraldage

Korraldage töö paarides., Korraldage väitlus., Korraldage vestlusring.

kõneleb

lisas

„Muide,” lisas ta äkki.

loeb, loed, lugenud, lugedes, loetud

lugemise

Tee lugemise ajal märkmeid., lugemise algul, jälgi lugemise tempot

muutis

siis muutis ta kummaliselt värvi, muutis magusaks, muutis mu punarinnaks

mõtlen, mõtlesin, mõeldud

mõistis

mängida

naerma

olemas

Ma mõtlen, järelilikult olen olemas.

osutas

osutas vastupanu, Ta osutas neid sõnu lausudes põrandale.

peaksid

Heal isal peaksid olema need omadused., Sel kellaajal peaksid korralikud inimesed magama., Kui sa veel kunagi peaksid siia tulema ...

Sõnavormid

rääkima, räägin, räägi, rääkis

seletada, seletas

selgitas

soovid

tahan

tekkis

tundub

uurima

vaatame

vali

vastasid

võite, võiksid, võisin

õpi, õppis

öelnud

Kasutusnäiteid

lahti seletada, ära seletada, ei oska sulle seletada, „See on suurendusaparaat,” seletas Peeter.

Korraga tekkis Peetril hobi.

Pean seda asja lähemalt uurima., asus tuba uurima

Kohe vaatame järele., Nüüd aga vaatame, kuidas käituvad loomad.

Vali meeldivaim uudis.

Võite klassis korraldada ajurünnaku., võite ise kujutleda

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
aeglaselt	
ainsatki	peas pole ainsatki mõtet, ei öelnud ainsatki etteheitvat sõna
algul	esmamulje lugemise algul
eelmisel	
esmalt	
haiget	teesklesid haiget
halb	
järgmist	Loe järgmist teksti., Kujuta järgmist olukorda.
loetud	
lõpus	
lühidalt	Kirjuta lühidalt.
niiviisi	Niiviisi õpid järjest paremini.
omal	omal ajal, omal maal
paar	paar tundi, paar nime, paar näidet
piisavalt	
seni	seni avastamata rikkuste, Jätkake seni, kuni kõik on saanud rääkida.
surnud	
teistest	Teistest keeltest erineb see tunduvalt.
tugev	kaunis tugev tuul, Ta on nii tugev.
täitsa	See on täitsa õige., Nad täitsa pilkasid mind.
vahetevahel	
vale	vale suurus, tundus vale olevat
viimase	heitis viimase pilgu, Olin kogu viimase nädala protesteerinud.
viisakalt	
võõrast	Pidime kasutama võõrast raha., Mindi võõrast kohta vaatama.
äkitselt	
üksi	
üksinda	

MUU

Sõnavormid

ilmselt

no

oo

pigem

seas

seejuures

vaevalt

ükskõik

Kasutusnäiteid

No vaata siis vähemalt!, No näed sa!, No ma ei tea.

Oo, Jumal!, „Oo jaa,” ütlesid kõik.

Sarv oli pigem kaunistuseks kui kallaletungirelvaks.

tegelaste seas

lahkumata seejuures siiski rivist, Seejuures on meil reegleid vähe.

KIRJANDUS (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

autor, autori

eepos

Eestimaad

isamaa

katkend

keele, keelt

kirjandus, kirjanduse

kirjanik, kirjanikud

kõne

küla

loo, lood, lugusid

lugeja

luule

luuletus, luuletuse, luuletuses

mõttes, mõtteid

peas

peatükis

portree

raamatus

rahvas, rahva

rahvaluule

sajandi

selga

Kasutusnäiteid

mitme autori loomingust

Kolm isamaa kõnet, Mu isamaa on minu arm

oskas rootsi keelt, Kirjanik saab keelt vabalt muuta, näitab keelt

kirjanduse põhiliik, kirjanduse suurvorm

kirjanik võib luua, eesti kirjanikud on kujutanud

sidumata ja seotud kõne

jutustab loo, loo lõpus, Kus toimub loo tegevus?, lood ammustest aegadest, Kirjuta huvitavamad lood üles., jutustame lugusid, kirjutas lugusid

luuletuse ettelugemine, luuletuse pealkiri, on kirjutanud luuletuse, on viisistanud luuletuse

Mis mõttes?, teatud mõttes, oma mõtteid jagada

peas tekkis kujutluspilt

rahva suurkujud, mure rahva pärast, rahva seas levivad jutud

hüppas hobuse selga

Sõnavormid

sisu, sisuga

tegelaste

tekst, tekstid

tekstikava

tule

vanaisa

õnne

üliõpilane

Kasutusnäiteid

tõsise sisuga draama, jutustava sisuga teos, lõbusa sisuga näidend

tegelaste omavaheline kõne

tekstikava koostamine

tule ja mõõgaga vallutama

võitleb oma rahva vabaduse ja õnne eest, võõrad asjad ei too kellelegi õnne ega edu

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
ilmus	Millal ilmus esimene eestikeelne luuletus?, Poiss ilmus uuesti klassi.
kirjutas, kirjutanud	teemad, millest ta on kirjutanud, on vähe kirjutanud rõõmsatel teemadel
kujutab	Milliste maailmade sõda raamat kujutab?, Kuidas ta seda ette kujutab?
loodud	Luuletus on loodud 1708. aastal.
lugedes	Seda peatükki lugedes tasub meeles pidada ...
meeldi	kui teile siin ei meeldi
mõtles	
nägin, nägi	nägi, et Arno midagi ei vastanud, nägi õpetajas vaenlast
oleksid	Nad justkui oleksid päriselt olemas.
peas	Kas kõik on peas?
pidanud	Milliseid raamatutegelasi oled sina pidanud enda eeskujuks?, Urmas ei pidanud viisakaks Merikest vaadata., Sinagi oled pidanud mitme teose üle arutlema., Et konn tagasi printsessiks muuta, oleks pidanud teda suudlema.
pähe	pähe õppima, pähe tulema
selga	jopet selga ajades, selga panna
surnud	oli surnud halltõve kätte
sündinud	
tahan	
teadis	
tundub	tundub ebaõiglane, tundub, et sellest ei piisa
vaatab	vaatab maju, vaatab maha,
üles	üles kasvanud
ütleb, ütles	pealkiri ütleb, Mida ütleb see naljand tollase elu kohta?

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

imelik

loodud

noor

nõnda

paar

surnud

tuntud

vene

Kasutusnäiteid

imelik on mõelda

Kohtume autori loodud tegelastega.

paar sõna, paar või kolm päeva

varakult surnud poeg

MUU

Sõnavormid

justkui

kuis

muidu

oh

pärit

seas

sellepärast

Kasutusnäiteid

uus tervik, mis on justkui omaette teos

kuulas, kuid ritsikad puulatvades saevad, kuid on su pojad va-
gad

teadmised on pärit ajalooallikatest

tegelaste seas, rahva seas olid levinud jutud, noorte seas me-
nukas

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ajalugu

jumal, Jumal

jutt

kangelane

laul, laulu

luulet

luuletaja

luuletusi

mõtted

mütoloogia

raamatuid

sõnad, sõnade

teema

tegelase, tegelased

teistele

teosed

tundeid

Kasutusnäiteid

kirjutas laulu, alustasid laulu, pärast laulu

Kuidas liigitada luulet?, Kuidas esitada luulet?, Korrapärase rütmita luulet nimetatakse vabavärsiks.

märkida üles kõige olulisemad mõtted

sõnade valik, žongleerivad sõnade tähendusega, sõnade abil

Teema tuleb läbi mõelda., Mis on mulle selle teema puhul kõige olulisem?, teha teema kohta mõistekaart

tegelase välimus ja käitumine, kirjanik loob tegelase, tegelase mõistmiseks, tegelase kaudu

Kirjelda Tiina tundeid, sõnasta tundeid., Milliseid tundeid luuletus tekitab?

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
appi	palub appi, hüüab appi, Appi saab võtta kirjaniku võimsamad abilised – kujundid.
erineb	Mille poolest erineb noorte kirjandus muust kirjandusest?, Mille poolest meeleolu erineb?, Kuidas erineb luuletuse vorm ja sõnavara?
jäänud	oli haigeks jäänud, ei jäänud meelde, olid ukse taha pidama jäänud
kuulnud	Urmas oli temast kuulnud.
kõrvale	kõrvale kalduda
lugema	õppisin lugema
luua	Kuidas luua kirjaniku portreed? luua uusi tähendusi, võivad luua mulje
nutma	puhkes nutma, purskab nutma, hakkas tasakesi nutma
nõuab	Kirjandusest rääkimine nõuab ..., Raamatu lugemine nõuab meilt ...
pidada	silmas pidada, meeles pidada, kalliks pidada, kõnet pidada
rääkida	Kuidas rääkida kirjandusest? Interneti kasutuselevõtmisest alates võib rääkida täiesti uuest rahvaluule liigist.
saaks	Mida saaks Tiina sinu arvates teha? Ta ei saaks mu küsimusest aru.
tulid	Nüüd tulid Jaanile imelikud päevad.
võin, võib	võib kasutada, võib lugeda, Proosaluuletus võib olla kirjutatud värsiridadena., Draama – enamasti tõsise sisuga näidend, mis võib sisaldada nii koomilist kui traagilist.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

kõike

kõrvale

loominguline

otsas

pandud

tänapäeva

veelgi

ükskord

üsna

üldse

Kasutusnäiteid

Seda kõike põhjustas aeg. Vaatame, mida kõike sellega teha saab.

pühkis juuksed kõrvale

loominguline tegevus

puu otsas

kirja pandud ajalugu

veelgi põnevam, teevad kirjandusest rääkimise veelgi sisukamaks

üsna sarnaselt, üsna vanad

ei tundu üldse sarnased

MUU

Sõnavormid

eks

kõrvale

no

Kasutusnäiteid

Eks siis homme näe., Eks ma tule jah., Eks ole ennegi vaeslapse üles kasvanud.

Luuletuste esitamise kõrvale sobib väga hästi kitarrimuusika., kaldusime kõrvale

No tulge, tulge!, No vaata., No näed, kui armulik!

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ajaloo, ajalooga

arutlus

asjad

eesmärk

etleja

folkloor

hää, häälega

ilm

jõe

kahekõne

kangelased

kava

kirjandust, kirjandusest

kirjanike

kõneleja

kõnet

laulud

linnalegend

looming

lugejale

lõpp

maad

novell

olukorras

poeet

Kasutusnäiteid

ajaloo üleskirjutamine, ajaloo jooksul, Ilukirjandus põimub ajaloo, Kirjandus trikitab ajaloo.

Võõrad asjad ei too kellelegi õnne., Raamatus on paljud asjad liialdatud.

Komöödia eesmärk on pakkuda lõõgastavat naeru., Raamatute eesmärk on meid mõjutada.

kuulutab kõva häälega, puhkes suure häälega nutma

jõe ääres, jõe mürisevad lained

iidsed eesti kangelased, Eepilised lood ja kangelased on surematud.

Milline tekst sobib kava alustama?, Kava esitab mitu inimest.

kirjandust mõjutanud, kirjandust uurides, kirjandusest rääkimine nõuab ...

Loeme nende kirjanike loomingut., kirjanike roll, kirjanike tutvustus

kõnet pidada

Rahvaluule – autorita looming., Petersoni looming

pakkuda lugejale elamusi

luuletuse lõpp, õnnetu lõpp, Ma lõpp olen, olen ka algus!

maad kattis lumevaip, kirjeldab meie maad, harisid maad

viletsas olukorras elumajad, Olen päris erakordses olukorras.

publiku	publiku ees esinemine, pöördumine publiku poole, mängida publiku emotsioonidel
rahvast	Ta hüüab rahvast appi., Folkloor peegeldab rahvast ausalt.
romaan	
rõõm	
rütm	
sajandil	
sõnadega	anda sõnadega edasi, lõpeb sõnadega ..., Jutusta oma sõnadega ümber.
sündmused	
taeva	taeva all
tegelasi	tegelasi juurde mõelda, Kuidas mõista tegelasi?, Kuidas saab tegelasi liigitada?
teos	
õnn	
õpiku	

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

ajada

esitada, esitab

jutustada, jutustab

kasutab

kirjeldab

kirjutage, kirjutades

kutsus

mõelda, mõtleb

nalja

näe

räägib

suri

sündis

teevad

tundma

vaatame

õppima, õppida

Kasutusnäiteid

naerma ajada

esitada luulet, Luuletus esitab mõtet sisutiheda sõnastusega.,
esitab teksti mõõduka kiirusega, Luuletus esitab lugejale te-
ravaid küsimusi.

Lüürika eesmärk pole jutustada lugusid.

Autor kasutab ajaloost kirjutades oma fantaasiat.

kirjeldab meie maad, kirjeldab Tartu linna, kirjeldab väli-
must

Kirjutades on tihtipeale takistuseks ...

kutsus ta tarre

välja mõelda, läbi mõelda, esinedes mõtleb selle kujutluspildi
peale, Millele luuletaja mõtleb?

nalja tegema, nalja heitma

Ma ei näe ta nägu.

Mis tunnused teevad temast korraliku tüdruku?

tundma õppida

Vaatame, kuidas kirjutada arutlust.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

huvitav

keeruline

naljakas

päriselt

teisel

vaene

vait

ühte

üks

keeruline ülesanne, tundub keeruline

oleksid päriselt olemas, päriselt elanud ja tegutsenud inimene

teisel pool järve, kellelgi teisel, teisel naisel

Kõik olid vait., Ta jäi vait.

läksid ühte kohvikusse, enam-vähem ühte moodi, ühte ta teadis

MUU

Sõnavormid

ikkagi

ilmselt

lausa

moodi

noh

näe

võrreldes

Kasutusnäiteid

Ikkagi on temal õigus., Ta viibis ju ikkagi heas prantsuse restoranis.

kui miski tundub keeruline või lausa igav

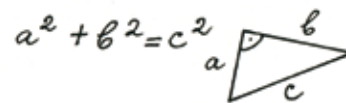
See inimene on väga tema moodi, Paberihunnikud ei näinud enam sugugi lume moodi välja.

Näe, õhtu ongi käes., Näe, lund sajab.

Kuidas paistab enam kui saja aasta tagune Eesti praeguse Eestiga võrreldes?

MATEMAATIKA (2. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aastat

Mitu aastat kulus?, 22 aastat tagasi

arv, arvu, arvust, arvude, arve

Mitu ühelist on arvu igas järgus?, kahe arvu korrutis, Kirjuta arvu lõppu null., arvu vähendada, Lahuta arvust viis., Kui arvust viiendik on kaks, siis ..., arvust 17 väiksem, vali arvude hulgast, lahuta arvude korrutisest, lisa arvude vahele, arvude lugemine, arvude maailm, võrdle arve, Loe arve tabelist., Paaritud arve ei saa jagada kahega., Mis arve tähistavad ...?

avaldised

eurot

Mitu eurot?, 15 eurot

kiirus

lennuki kiirus, keskmine kiirus, heli kiirus õhus

kolmnurga

kolmnurga küljed, Leia kolmnurga übermõõt., Kuidas saad moodustada võrdkülgse kolmnurga?

korrutis

külg, külje

ruudu külje pikkus

kümnelist

kolm kümnelist

laius

ristküliku laius, tahvli laius

liidetav

meetrit

Mitu meetrit?, 400 meetrit

minutit

Mitu minutit kulub?, 17 minutit vähem

kolmandik

pool

Leia arvust pool., pool tundi

pikkus

ruudu külje pikkus

pindala

ristküliku pindala, pindala mõõtmine, Arvuta klassi põranda pindala.

reas

Igas reas on 15 lauda.

ristküliku

ristküliku pindala, ristküliku küljed, Arvuta ristküliku übermõõt.

ruut, ruudu

ruudu külg, ruudu pindala, ruudu übermõõt

Sõnavormid

summa

tee

tegur

tundi, tunnis

tähe

vahe

väärtus

ööpäeva

ühelist

ülesandeid

ümbermõõt

Kasutusnäiteid

Kui pika tee läbib rong kahe tunniga?

Mitu tundi?, 24 tundi, 40 km tunnis

Leia tähe väärtus.

26 ja 16 vahe

Leia tähe väärtus.

ühe ööpäeva jooksul, 30 ööpäeva

kuus ühelist

Ülesandeid klassis ja kodus lahendamiseks., Loe järgnevaid ülesandeid.

kolmnurga ümbermõõt, Arvuta klassi ümbermõõt.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

arvuta

kasutatakse

Millist mõõtühikut kasutatakse auto kiiruse mõõtmisel?,
Kooli sööklas kasutatakse 180 kilogrammi kartuleid.

kindlaks

tee kindlaks

kirjutatakse

Põhiarvud kirjutatakse ainult araabia numbritega.

koosta

Koosta avaldis ja arvuta selle väärtus.

lahuta

Lahuta 71-st ...

leia

Leia avaldise väärtus., Leia jooniselt võrdkülgne kolmnurk.,
Leia kahe arvu summa., Leia oma ümbrusest ümarkehi.

liida

Liida arvule 42.

nimeta, nimetatakse

Neid kujundeid nimetatakse hulknurkadeks., Tänapäeval ni-
metatakse mahaarvamist lahutamiseks.

peast

arvuta peast, peast liitmine

saab, saad

Paarisarve saab jagada kahega., Mida saad järeldada?

selgita

teada

tee

tee kindlaks, tee vajalikud mõõtmised

tuleb

Tuleb teada!

tähendavad

võrdle

ütle

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

iga

kokku

korda

pärast

rohkem

suurem

vähem

väiksem

Kasutusnäiteid

Mitu kana on vanaemal kokku?

Mitu korda on ööbik kanast kergem?

kolme tunni pärast, pärast seda

MUU

Sõnavormid

abil

ehk

järgi

veel

võrra

Kasutusnäiteid

Kontrolli liitmist lahutamise abil., sekundeid mõõdetakse kella abil

silma järgi, mõõtude järgi, joonise järgi, avaldise järgi

suurenda üht liidetavat kümne võrra

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aeg

arvule, arvuga, arvudest

Liida arvule 97., korrutada arvuga, jagada arvuga, kirjuta kolme arvuga, leia arvudest, moodusta arvudest, Kumb saadud arvudest on suurem?

avaldis, avaldise

Leia avaldise väärtus., Esita iga avaldise kohta küsimus.

jagaja

jagatav

jagatis

joonisel

järgus

Mitu järguühikut on arvu igas järgus?

järguühikute

järguühikute kordsed

jääk

kella

kella tunniosutid, Ta parandas üheksa kella.

kiirusega

Millise kiirusega auto sõitis?

kilogrammi

Mitu kilogrammi?, 120 kilogrammi

kilomeetrit

Mitu kilomeetrit?, 28 kilomeetrit

kujund, kujundid

lehekülge

Mitu lehekülge?, 14 lehekülge

maailm

numbrid

näide

pikkused

Mõõda lõikude pikkused., Mõõda ristküliku külgede pikkused.

pind

Kumb pind on suurem: laua pind või vihiku pind?

püramiidi

püramiidi külgservad, püramiidi põhi

ristkülik

ruutu

Mitu ruutu on ristküliku igas reas?

sajalist

Mitu sajalist on arvudes?, kaks sajalist

senti

Mitu senti?, 40 senti

sentimeetrites

pikkus sentimeetrites

sirgel

lõigud, mis asetsevad sirgel

Sõnavormid

summana

tahvlile

tunniga

vihikusse

viht, vihiga

vähendaja

vähendatav

ülesande

Kasutusnäiteid

Kirjuta järkarvude summana.

Kirjuta tahvlile.

Auto läbis 3 tunniga 216 kilomeetrit.

Kirjuta vihikusse., Joonesta vihikusse.

5 kg viht, kolme vihiga

Leia vastus ülesande küsimusele., koosta eelmise ülesande eeskujul, ülesande lahendamisel

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

jagada	Nulliga ei ole võimalik jagada ühtegi arvu., Paarisarve saab alati jagada kahega.
jagamine, jagamise, jagamist	korrutamine ja jagamine, jäägiga jagamine, Kontrolli jagamise abil., Tee jagamise abil kindlaks., Kasuta summa jagamise omadust., Selgita jagamist., Kontrolli jagamist korrutamise abil.
joonesta	Joonesta tahvlile., Joonesta vihikusse., Joonesta samad kujundid.
jäi	Mitu kurge jäi aasale?, Kui palju riiet jäi kasutamata?
kasuta	Kasuta summa korrutamise omadust.
kontrolli	Kontrolli jagamist korrutamisega., Kontrolli liitmist lahutamise abil.
korruta	Korruta arvud 100-ga., Korruta arvud tulpade kaupa.
korrutamise	Kontrolli jagamist korrutamise abil., korrutamise omadused
lahenda	Lahenda ülesanne.
lahendamiseks	Ülesandeid klassis ja kodus lahendamiseks.
lahutada	lahutada arvust summa, võib lahutada arvust vähendatava
lahutamise	lahutamise abil, lahutamise omadused
liitmine, liitmise	liitmise abil, liitmise omadused
mahub	Mitu ruutsentimeetrit mahub ühele ruutmeetrile?
moodusta	Moodusta arvukolmikust kõik võrdused.
mõõda	Mõõda ristküliku külgede pikkused.
mõõtmisel	Täpsemal pindala mõõtmisel kasutatakse ...
näitab	Termomeeter näitab +12 kraadi., Nimetus näitab, millise mõõtühikuga mõõdeti.
sai, saadakse	Iga laps sai neli õuna., Kui palju sai Külli kahest eurost tagasi?, Ahto mõõtis ja sai teada krundi külje pikkuse., Bassein sai täis kümne minutiga., Jagaja saadakse, kui jagatav jagada jagatisega.
teeb	Maa teeb tiiru ümber Päikese., Mitu tiivalööki teeb varblane kümne sekundi jooksul?
tuli	Ta tuli koolist koju jalgsi., Sporditarvete kauplusse tuli müügile 155 tänavajalgratast., Emal tuli ostu eest tasuda 13 eurot., Ta tuli esimest korda olümpiavõitjaks.
tähendab	Mida tähendab punkt kümneliste kohal?
ära	tegi töö ära, Nii palju tuleb ära võtta., Auto sõitis ära.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
antud	Jaga tabelis antud arvud kolmega.
araabia	araabia numbritega
enne	Enne liida kümneteni, siis ülejäänud., enne lõunat
erinevat	
igast	
jooksul	viie ööpäeva jooksul, tunni jooksul
kirjalikult	Lahuta kirjalikult.
kohal	Mida tähendab punkt kümneliste kohal?
kolmandik	
koos	
kõigepealt	
mõned	
pikk	Kui pikk on ...?
rooma	kirjutatud rooma numbritega
sama	sama number
tagasi	kakssada aastat tagasi, sai tagasi ühe euro, sõitis sihtpunktist tagasi, Tagasi tuldi sama teed mööda.
teise, teisel	
veerand	
viiendik	

MUU

Sõnavormid

eest

kohta

Kasutusnäiteid

maksis ostu eest

Esita iga avaldise kohta küsimus., Millised laused selle kujundi kohta on väärad?

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
aasta, aastal	1929. aastal
aja	teepikkuse ja aja jagatis, mõne aja pärast
andmete	koosta nende andmete järgi, koosta nende andmete põhjal
arvet	Milliste müntidega seda arvet maksta?
arvus, arvudes	Esimeses arvus on kümnelisi neli., Mitu sajalist on arvudes?
avaldis	
eeskirja	Ruudu pindala arvutamise eeskirja järgi tee kindlaks ...
jooniselt	leia jooniselt, nimeta jooniselt
järguühiku	Võtad kummastki ära ühe järguühiku.
järk, järgu	Millise järgu ühiku saad?
järkarvude	Kirjuta järkarvude summana.
keha	Kuidas nimetatakse selle keha tahke, servi ja tippe?, Millist keha kujutab sinu klassiruum?
ker	
kiiruse	kiiruse ja aja korrutis, kiiruse mõõtühikud
kirjutises	
kolmnurk	
kujundi, kujundite	kujundi pinna võrdlemine, laused kujundi kohta, kujundite hulgas, kujundite pindalad
kuud	Mitu kuud?, 12 kuud, kõik kuud
liidetava, liidetavat, liidetavate	Enne liida teise liidetava kümned., Vähendad üht liidetavat 9 võrra., liidetavate järjestus, liidetavate liitmine
liitrit	Mitu liitrit?, 40 liitrit
lõppu	lisatakse arvu lõppu üks
mõõtmed	
mõõtude	Arvuta mõõtude järgi., mõõtude kümnendsüsteem
mõõtühiku	Millise mõõtühiku täpsusega mõõdetakse?
näited	
omadus	
otspunkti	Pikendame lõiku AB üle otspunkti., pole ühist otspunkti
pikkuste	pikkuste mõõtmisel, pikkuste summa

Sõnavormid

pindalaga

pinnale

punkt, punkti, punktid

põhiarvud

põhjaga

päev, päevaga

risttahuka

ruute

sajaliste

sekundiga

teepikkus

tegurite

temperatuur, temperatuuri

toll

tunni

tähtede

vahele

vastuseid

võrduse

ööpäev

ühik

ülesanne

ümbrusest

Kasutusnäiteid

võrdse pindalaga, väiksema pindalaga

Aseta need ruudud ristküliku pinnale.

teise punkti asend, kolm järjestikust punkti

nelinurkse põhjaga püramiid

Ta tegi töö ära nelja päevaga.

risttahuka mudel, risttahuka kõigi tahkude pindala

Mitu rida ruute on ristkülikul?, Neid ruute nimetatakse ühik-ruutudeks.

sajaliste kohal, sajaliste järk, sajaliste ühik

10 sekundiga

tegurite järjestus, tegurite rühmitamise omadus

temperatuuri mõõtmine, temperatuuri mõõtühik

tunni ajaga, kolme tunni pärast

Leia tähtede väärtused., Nimeta tähtede abil ...

Liida vahele vähendaja.

Võrdle vastuseid.

Koos moodustavad nad võrduse., ütle iga võrduse põhjal

Leia oma ümbrusest tahukaid.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
arvutada	saab arvutada, andmete järgi arvutada
arvutamise	Kasuta ruudu pindala arvutamise eeskirja., ristküliku pindala arvutamise eeskirja järgi
asenda	Asenda korrutamised liitmistega.
avalda	Avalda 100 jardi meetermöödustikus.
esita	Esita avaldiste järgi küsimused.
jaga	Jaga arvud 10-ga.
jagamisel	jagamisel 10-ga, jagamisel tekib jääk
jagub	12 jagub 2-ga
järeldada	Mida saad järeldada?, Mida võid järeldada?
järele	Kui palju järele jääb?
kasutada	Seda valemit saab kasutada iga kolmnurga ümbermõõdu arvutamisel.
kasutusel	Kasutusel on kaks rahaühikut.
korduda	Sama number ei tohi korduda.
leiad	Milliste avaldiste kaudu leiad vastuse?
lisa	Lisa see sama arvu ühelistele.
läbib	Mitu kilomeetrit läbib rong ühe minutiga?
moodustavad	Koos moodustavad nad võrduse $12 : 3$.
möödetakse	möödetakse täpsusega 1 kg, Massi möödetakse kaalumise teel.
mõõtmine	pindala mõõtmine, temperatuuri mõõtmine
välja	lõika välja, uuris välja, See, mis välja tuleb, on ...

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
eelmise	
igale	
kaua	
kohale	Ütle tärni kohale sobiv tehe.
kumb	
lihtsam	
lõpuks	Lõpuks osuta otsitavale suurusele.
lühem	
mitmekohaline, mitmekohalise	mitmekohaline arv, mitmekohalise arvu jagamisel
mööda	teed mööda, viskas mööda
osa	ülejäänud osa
seejärel	
sooja	neli kraadi sooja
suurema, suurim	väiksem number suurema ees, Kahest kujundist on suurema pindalaga see., Kes kogus kõige suurema summa?, suurim arv, suurim jääk, suurim lubatud kogumass
teises	
täpselt	täpselt 365 ööpäeva, täpselt mingi arv korda
vahel	jaotati 5 lapse vahel
vahetult	Milline arv eelneb vahetult arvule 101?
võimalik	
väiksema	Leia neljakohalise arvu ja kõige väiksema kolmekohalise arvu vahe.

MUU

Sõnavormid

põhjal

seega

viisil

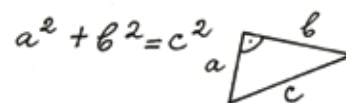
Kasutusnäiteid

andmete põhjal

Arvuta kahel viisil.

MATEMAATIKA (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alus, alused

ristküliku alus, trapetsi alused

arv, arvu, arvust, arvuga, arvud

arvu a kahekordne kuup, arvu jagamisel, kahe arvu korrutis, arvu tüvenumbrid, arvu lõpus, on suurem arvust, lahutada arvust, korrutada arvuga, liita arvuga

avaldis, avaldise

avaldise väärtus

diagonaal

funktsiooni

funktsiooni graafik

graafik

joonis, joonisel

kolmnurk, kolmnurga

kolmnurga alus, kolmnurga pindala, kolmnurga küljed

korrutis

kõrgus

ristküliku kõrgus, Alus on 3 korda pikem kui kõrgus.

külge, külje, küljed

külje pikkus, rööpküliku küljed

lahend

lineaarfunktsiooni

lineaarfunktsiooni arvutamiseks, lineaarfunktsiooni graafik

mass

Arvuta kuubi mass., vase mass

muutuja

nurk, nurga, nurgad, nurkade

nurga poolitaja, kahe nurga summa, nurkade summa, nurkade suurused

näide

osa

värvitud osa pindala

pikkus

serva pikkus, ringjoone pikkus

pindala

rombi pindala, ringi pindala

prisma

protsenti

punkt, punkti

Leia graafikult punkt., ühine punkt, Leia selle punkti abstsiss., läbib punkti

Sõnavormid

põhja

püramiidi

püstprisma

püströöptahuka

ringi

ringjoone

ristküliku

rombi

ruumala

ruut, ruudu

rööpkülik, rööpküliku

sirge

summa

tee

teoreem, teoreemi

trapetsi

tundmatu, tundmatuga

täispindala

vahe

vastus

võrrand, võrrandi

võrratuse

väärtus, väärtused

ülesande, ülesanded, ülesandeid

ümbermõõt

Kasutusnäiteid

põhja pindala, põhja ümbermõõt

püramiidi ruumala, püramiidi täispindala

püströöptahuka kõrgus, püströöptahuka ruumala, püströöptahuka kõik põhjad

ringi raadius

ringjoone diameeter, ühendab ringjoone kaht punkti, saab joonestada ringjoone

ristküliku küljed, ristküliku pindala

rombi pindala, rombi diagonaalid

püramiidi ruumala, kuubi ruumala

ruudu külg, ruudu diagonaal, ruudu pindala

rööpküliku ümbermõõt, rööpküliku üks nurk

sirge lõikab telge, kahe sirge lõikumisel

tee laius, tee läbimise aeg

teoreemi eeldus, teoreemi pöördlause, teoreemi tõestamisel

trapetsi alused, trapetsi kesklõik, trapetsi pindala, trapetsi üks alus

Asendame tundmatu x tema väärtusega., ühe tundmatuga võrrand

kahe arvu vahe, nurkade vahe, vahe ruut

võrrandi abil, võrrandi järgi, võrrandi lahendamine, võrrandi ligikaudsed lahendid

võrratuse lahend, võrratuse mõlema poole korrutamisel

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

antud	on antud neli täisarvu, on antud ligikaudsed mõõtmed
arvuta	
avalda	Avalda astmete korrutis., Avalda kujundi pindala., Avalda valemi abil.
joonesta	Joonesta suvaline rööpkülik., Joonesta täisnurkne trapets.
kindlaks	tee kindlaks
kokku	lepime kokku, pörkavad kokku, tõmbub kokku
kontrolli	
korda	Korda sedasama.
kujutatud	Joonisel on kujutatud neli geomeetrilist kujundit.
lahenda	Lahenda ülesanne., Lahenda võrrandisüsteem.
leida, leia	Tuleb leida selline arv., On vaja leida jagatis., Leia kolmnurga küljed., Leia arvupaaride hulgast., Leia tõenäosus.
lihtsusta	Lihtsusta avaldis.
moodustab	Kõrgus moodustab aluste summast 30%., Mitu % moodustab ruudu pindala ringi pindalast?
mõõda	
nimetatakse	Missugust trapetsit nimetatakse võrdhaarseks?, Sellist püst-prismat nimetatakse teisiti püströöptahukaks.
oleks	Katse tulemused Kuul oleks järgmised.
põhjenda	
selgita	Selgita, kuidas see valem on saadud., Selgita näidete varal., Selgita oma sõnadega., Selgita, kuidas seda arvutatakse.
teada	On teada, et ..., saab teada, varem teada olevate tõdede abil
tee	Tee järeldus., Tee joonised., tee kindlaks, Tee skaalale märke.
tuleb	Teepikkus tuleb jagada ajaga., Kannust tuleb auru., Ilm tuleb vihmane.
uuri	uuri, kuidas muutuvad, uuri, mille poolest erinevad, uuri näidet
võrdub	

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
antud	see arvupaar on antud võrrandi lahend
enne	Mõisted tuleb enne defineerida.
iga	hulkliikme iga liige
korda	sada korda suurem, kaks korda aastas, esimest korda
korrapärase	korrapärase hulknurga pindala, korrapärase hulknurga kesk-punkt
mitu	
nii	
nüüd	
pikem	2 korda pikem
pärast	Mitme tunni pärast?, pärast lõunat, pärast lihtsustusi, pärast ühe rea väljavõtmist
saadud	Lihtsusta saadud avaldis.
sama	
seejärel	
tõene	võrdus on tõene
vahel	kehade vahel
vahel	Vahel harva võib ta olla mustrita.
võrdhaarse	võrdhaarse kolmnurga alusnurgad
võrdne, võrdsed	
väiksem	

MUU

Sõnavormid

abil

ehk

juhul

järelikult

järgi

kohta

korral

näiteks

seega

st (see tähendab)

vastavalt

võrra

Kasutusnäiteid

arvutuste abil, vaatluste abil

sel juhul, mõnel juhul

on saanud nime selle järgi

Too igaühe kohta näide.

vajaduse korral, ohu korral, soojusjuhtivuse korral

vastavalt teoreemile, Ühe kolmnurga küljed on vastavalt võrdsed teise kolmnurga hüpotenuusi ja kaatetiga.

Tõuseb viie meetri võrra kõrgemale.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

andmete

argumendi

arve, arvudega

aste, astme, astmete

diagonaalid

eeldus

graafiku

haar

hulkliige, hulkliikme

jagatis

jooniselt

kakslükme

kaugus

kesklõik

kiirus, kiirusega

kolmnurkade

kordaja

korutise

kujundi

kõrguse

külge, küljega, külgede

külgpindala

lahendit, lahendid, lahendeid

lahendus

Kasutusnäiteid

andmete järgi, andmete põhjal

argumendi vastavate väärtuste korutis

Tähed tähistavad arve., Arvuta ligikaudsete arvudega.

astme alus, astme aste, Kirjuta kümne astme abil korutise-
na., Leia astmete jagatis.

Lahenda graafiku abil., Leiame selle funktsiooni graafiku ja
 x -telje lõikepunkti.

saadakse hulkliikme jagamisel, hulkliikme kordajad

kakslükme ruut

punktide A ja B vaheline kaugus, tipu N kaugus küljest

bussi kiirus, liikumise kiirus, keskmine kiirus, sõitis kiiruse-
ga 60 km/h

kolmnurkade pindalade summa, kolmnurkade vastavad nur-
gad, kolmnurkade võrdsuse tunnus

korutise astendamise, Leia nende arvude korutise ja kesk-
mise arvu summa.

kujundi mõõtmed, kujundi pindala

kõrguse aluspunkt, kõrguse ja diagonaali vahel, Kolmnurga
pindala võrdub aluse ja kõrguse poole korutisega.

Sirge on risti kolmnurga küljega., Kõrgus on võrdne küljega.,
hulknurga külgede arv, külgede vaheline kaugus

kaks lahendit, kontrollida leitud lahendit, lõpmatu hulk la-
hendeid, ei ole lahendeid

Sõnavormid

lause

lõik

muutujate

mõõtmed

nelinurk, nelinurga

nulliga

näiteid

pindalast

punktis

romb

ruutjuur

ruutude

ruutvõrrand, ruutvõrrandi

sirged, sirget

sulgude

suurus

suurus

sõltuvus, sõltuvuse

teel

tegur

tipust

trapets

valem, valemi

võrdus

võrrandisüsteemi

võrrandit, võrrandid

väärtuse, väärtuste

Kasutusnäiteid

muutujate vastavate väärtuste korrutis, sõltuvus muutujate x ja y vahel

mõõtmed erinevad, Mõõtmed on antud millimeetrites., Leia ristküliku mõõtmed.

nelinurga pindala, nelinurga kõik küljed, nelinurga ümbermõõt

võrdne nulliga, nulliga lõppev naturaalarv, Nulliga ei saa jagada.

Mitu % moodustab see ruudu pindalast?, Ringi pindala on ruudu pindalast suurem.

Sirged lõikuvad punktis ...

ruutude küljed, kahe arvu ruutude vahe

ruutvõrrandi lahendamiseks

Sirged on paralleelsed., Kaks sirget on paralleelsed.

sulgude avamisel, too sulgude ette

Leia puuduv suurus.

nurga suurus, dividendi suurus

võrdelise sõltuvuse graafik

ühe meetri pikkusel teel

ühelt tipust väljuvad diagonaalid

Lahenda valemi abil.

Leia võrrandisüsteemi lahend., rahuldab antud võrrandisüsteemi

Võrrandit tuleb lihtsustada., ilma võrrandit lahendamata

Arvutame avaldise väärtuse., muutuja x väärtuse korral

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
arvutada	Kuidas arvutada hulknurga nurkade summat?, saab arvutada valemiga
arvutamiseks	püströöptahuka täispindala arvutamiseks
esitatud	Andmed on esitatud tabelis.
jagub	Arv jagub viiega.
joonestada, joonestatud	Mitme punkti põhjal saame joonistada sirge?, Kolmnurgale on joonestatud siseringjoon.
järeldub	eeldus järeldub väitest, järeldub teoreemist
kasutada, kasutades	kasutada valemit, kasutada liitmisvõtet, kasutades ainult joonlauda
koosta	Koosta võrdus., Koosta avaldis.
korrutada	korrutada hulkliiget üksliikmega, Kui seda arvu korrutada 3-ga, siis saadakse ...
korrutamise	hariliku murruga korrutamise eeskiri, Jagamine on korrutamise pöördtehe.
kulub	Kui palju aega kulub?
lahendamisel	Niisuguse võrrandi lahendamisel peab olema teada ..., Mitmesuguste ülesannete lahendamisel tekib tihti vajadus ...
leiame	Leiame astmete korrutise., Leiame põhja pindala., Leiame, kui suur on tulumaks.
liita	et liita kaht negatiivset arvu, võrrandite vastavad pooled liita
läbib	graafik läbib punkte
meenuta	
nimeta	
näitab, näita	Lahenduse kontroll näitab, et ..., Näita, et võrratuse lahendiks sobib ..., näita võrrandi abil
olgu	Graafik olgu võimalikult suur.
tõesta	
vaatleme	Vaatleme näiteid., Vaatleme kolmnurki.
vaja	on vaja korrutada, Mitu plaati on vaja?
võime	võime täheldada

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
esitatud	Vasta esitatud küsimusele.
graafiliselt	
hulk	lõpmatu hulk lahendeid
joonestatud	nürinurga tipust joonestatud kõrgus
keskmine	keskmine kiirus, keskmine hälve
korrapärane	korrapärane kuusnurk
kõigi	kõigi arvude summa
lühem	
mingi	Joonesta vabalt mingi kolmnurk.
mitme	Mitme tunni pärast ...?, mitme tehtega ülesannetes
paralleelsed	Sirged on paralleelsed.
rohkem	
täisnurkse	täisnurkse kolmnurga kaatet
vahelise	saad kahe punkti vahelise kauguse
vajalikud	vajalikud andmed, Tee vajalikud mõõtmised., Mõõda vajalikud pikkused.
võimalik	
võrdhaarne	võrdhaarne trapets
võrdsete	võrdsete diagonaalidega romb, võrdsete kolmnurkade vastavad küljed
ühine	ühine tegur
üldiselt	Pinnamood on üldiselt tasane.
ülejäanud	

MUU

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ainult

kaudu

Avalda pindala kõrguse kaudu.

kusjuures

mitte

Kirjuta sõnadega., mitte numbritega, mitte vähem kui 5 punkti

nagu

nagu eespool veendusime, Küljed suhtuvad nagu 3 : 4 : 5.

teel

kiirguse teel, vedeliku äravalamise teel

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aluse

astendaja

diagonaali

eeskirja

funktsioon

hulka

hulknurk

joonise

kauba

kolmnurka

kontroll

kordajad

korrutisena

kuubi, kuupide

kuusnurga

kümneliste

lahendiks, lahendite

laius

liidetavad

liikmeid

lõigu

lähisnurkade

naturaalarvu

nurka

Kasutusnäiteid

Kolmnurga pindala võrdub aluse ja kõrguse poole korrutisega.

nurk rombi külje ja diagonaali vahel, on kaks diagonaali, ei ole ühtegi diagonaali

eeskirja järgi, saame kasutada eeskirja

on antud kolm hulka

selgita joonise abil, arvuta joonise andmete järgi

kauba hind, kauba kogus, kauba vedu, kauba eest maksma

Iseloomusta seda kolmnurka., Miks ei leidu kolmnurka, milles on kaks täisnurka?, Mitu kolmnurka tekib?

Kirjuta aste korrutisena.

Arvuta kuubi serv ja ruumala., Rakenda summa kuubi valemit., Kasuta kuupide summa või vahe valemit.

Mõõda kuusnurga apoteem., Kuusnurga kõik nurgad on võrdsed.

Ühelist number on kümneliste numbrist 3 võrra suurem.

Mis on selle võrrandi lahendiks?, Mõne võrrandi lahendiks sobib iga arv., Leiame lahendite korrutise., lahendite puudumine, taandatud ruutvõrrandi lahendite omadused

ristküliku laius, tee laius

paaritu arv liikmeid, kui tulemuses on sarnaseid liikmeid

nii saame lõigu, Mis on lõigu keskristsirge?

rööpküliku lähisnurkade summa, sirge paralleelsuse tunnus lähisnurkade järgi

kahe järjestikuse naturaalarvu korrutis, Leia kaks järjestikust naturaalarvu, mille ...

kolmnurga kaks nurka, Missugust nurka nimetatakse sisenurgaks?

Sõnavormid

näite, näites, näited

omadus, omadusi

pikkuse

poole, poolt, poolest, pooli

punktist, punktid

puutuja

ringjoon

ristkülik

ruutjuure

ruutvõrrandi

sirgega

siseringjoone

sulud

sõltuvust

süsteemi

teguri

tehted

tippu, tipud

tonni

tõenäosus

tõestus

täisarvu

tüvenumbrid

vahemaa

valemit, valemina

vastuse

viisnurga

võrde

Kasutusnäiteid

viimase näite korral, selgitame näite põhjal, viimases näites võrdle võrratuse omadusi, rõõpkülikul on omadusi

ringjoone pikkuse ja läbimõõdu jagatis, Kui palju aega kulub paadil 5 km pikkuse tee läbimiseks?

võrrandi vasaku poole väärtus, korruta võrratuse mõlemat poolt, Lahutame võrrandi mõlemast poolest ..., Korrutame võrrandi mõlemaid pooli ..., Lihtsustame võrrandi mõlemaid pooli., Võrduse pooli võib vahetada.

Ringjoone suvalisest punktist on joonestatud diameeter., See järeldeb punktist 8.

leiame ruutjuure

ruutvõrrandi lahendid, ruutvõrrandi lahendamiseks

lõikumisel kolmanda sirgega

siseringjoone pikkus, siseringjoone raadius

esitavad lineaarset sõltuvust, Seda sõltuvust nimetatakse ...

süsteemi abil, süsteemi mõlemad võrrandid

kahe teguri korrutis, Toome ühise teguri sulgudest välja.

Mitu tippu on sellel püramiidil?, Mitu tippu on sellel hulk-nurgal?

2 miljardit tonni turvast, Mitu tonni vilja veeti lattu?

Kui suur on tõenäosus, et ...?

kahe järjestikuse täisarvu summa, kaks järjestikust täisarvu

Kui suur on vahemaa kahe linna vahel?, sõidetava vahemaa pikkus, läbib vahemaa kahe tunniga

Rakenda summa kuubi valemit., Kasuta saadud valemit., Esita sõltuvus valemina.

annab vastuse, vastuse järgi

viisnurga kaks nurka, viisnurga pindala

võrde põhiomadus, võrde välisliikmete korrutis

Sõnavormid**võrrandil, võrrandist****võrrandisüsteem****võrratus****üksliikme, üksliikmete****ülesanne, ülesandes, ülesannete****ümberringjoone****Kasutusnäiteid**Võrrandil on kaks lahendit., Avalda võrrandist tundmatu x .

üksliikme kordaja, kahe üksliikme summa, üksliikmete summa, üksliikmete korrutamine

kolmnurga ümberringjoone keskpunkt

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
arvutame	
asetseb, asetsevad	Punkt asetseb nurgapoolitajal., Kuidas lõigud teineteise suhtes asetsevad?
jagada	Üksliikmeid võib jagada ka taandamisvõttega.
jaotab	Kuidas jaotab trapetsi kesklõik kõrguse?
jääb	jääb arvude 1 ja 10 vahele, jääb endiseks, jääb järele, jääb üle, Talle jääb viis krooni.
kaalub	
kindlaks	tee kindlaks
kordamiseks	
korruta	
lahendame	
lahendamine	
lõikuvad	sirged lõikuvad, kõrgused lõikuvad
läbi	loe läbi
moodustavad	Tütarlapsed moodustavad terve klassi õpilastest ..., Haarad moodustavad sirge.
oleneb	Kas arvutuse tulemus oleneb kasti mõõtmetest?, Millest oleneb mitme teguri korrutise märk?
otsusta	
puudub	puudub lahend
tuleta	tuleta meelde, tuleta valem
ära	Sulud võib ära jätta., kui valada ära neli liitrit

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
alati	
alla	Kirjuta joonise alla., ülevalt alla
eelmises	
erinevad	
iseseisvalt	
kogu	kogu aeg, kogu pindala
kummagi	Leia kummagi kasti mass., Arvuta kummagi meeskonna keskmine pikkus.
kõigepealt	
leitud	leitud lahend, leitud väärtus
ligikaudsed	ligikaudsed arvud, ligikaudsed mõõtmed, ligikaudsed lahendid
ligikaudu	
läbi	läbi punktide, läbi külgede
mõlemaid	
negatiivse	kahe negatiivse arvu korrutis, korrutamisel negatiivse arvuga
poole	võrdub aluse ja kõrguse poole korrutisega
positiivne	positiivne täisarv, Lahend on positiivne.
samal, samas	samal sirgel, lõikuvad ühes ja samas punktis
sarnased	sarnased liikmed, sarnased liidetavad
teisiti	
täisnurkne	täisnurkne kolmnurk, täisnurkne trapets
varem	
vastavad, vastavate	Tee vastavad arvutused., kolmnurkade vastavad küljed
võrdeline, võrdelise	võrdeline sõltuvus, Muutuja y on võrdeline muutujaga x ., võrdelise sõltuvuse graafik
võrdseid	Leia jooniselt võrdseid lõike.
vähemalt	vähemalt üks tegur võrdub
väär	Milline lause on tõene ja milline väär?

MUU

Sõnavormid

juba

kohaselt

mistahes

poolest

poolt

põhjal

vaid

Kasutusnäiteid

juhiste kohaselt, valemi kohaselt

Mille poolest erinevad ...?

mingi keha poolt läbitud teepikkus

andmete põhjal teksti põhjal, arvutuste põhjal

LOODUSÕPETUS (2. JA 3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aasta

aatom

aine, ained, ainete

aineosakesed, aineosakeste

Eesti, Eestis

energia, energiat

hapniku

inimene, inimese

joonisel

järve

keha, kehad, kehade

kiirus, kiiruse

kokkuvõte

kuju

kuu

Kuu

lahus

lehed

loodus, looduse, looduses

Kasutusnäiteid

aasta tagasi, aasta ringi, aasta keskmine temperatuur, aasta pärast

tahke aine, aine koosneb osakestest, aine ehitus, aine olek, ainete tihedused, ainete ringkäik, ainete segu, ainete rühma nimetus

aineosakeste liikumine, aineosakeste kineetiline energia

kineetiline energia, potentsiaalne energia, energia hulk, energia mõõtühik, saab energiat, annab energiat ära, kulub energiat

hapniku aatom, hapniku molekul, hapniku tihedus

järve keskel, järve põhjas, järve kinnikasvamisel

keha liigub, keha asukoht, keha kiirus, keha mass, kehade soojenemine, kehade vastastikune mõju, kehade vahel

liikumise kiirus, keskmine kiirus, kiirus väheneb, kiiruse arvutamiseks, kiiruse suurenemine, kiiruse ühik

lumehelbe eriline kuju, saab liigitada kuju järgi, Vedelikul ei ole kindlat kuju.,

kuu keskmine õhutemperatuur

Kuu tiirleb ümber Maa

küllastunud lahus, lahus jahtub

looduse kaitsmine, looduse mitmekesisus, looduse seaduspärasused, looduse üksikobjektid

Sõnavormid

loomad

Maa, Maal

maal

maapinna

mass, massi

metsa, metsas, metsade

metsatööstus

mulla

mõõtühik

nähtus

näiteid

osa

pesa

pikkus

pindala

puud

põllul

päeva, päeval

päike

raskusjõud

ruumala

salumets

skaala

soo

soojus, soojust

suurus

suvel

taimed, taimede

talvel

tee

Kasutusnäiteid

Maa tõmbab kehi enda poole, Maa külgetõmbejõud, miks me Maal püsime

kuivemal maal, tasasel maal

kuidas valgus maapinna suhtes maale langeb, maapinna madalamad osad

keha mass, massi mõõtmiseks, massi tähistatakse

metsa all, metsa raiumine, metsa kasvatada, metsade all on, metsade kasvatamine, metsade pindala, meie metsade kolm levinuimat puud

mulla ehitus, mulla läbilõige, mulla omadusi saab parandada

pindala mõõtühik, energia mõõtühik, ruumala mõõtühik, töö mõõtühik, tiheduse mõõtühik, jõu mõõtühik

liikumine on nähtus, põlemine on nähtus

metsa osa, oluline osa

pikkus on 1 meeter, külje pikkus

pindala arvutamine, platsi pindala

Raskusjõud mõjub allapoole., Õunale mõjub raskusjõud.

Selle ruumala on 200 cm³., Sa määrasid klotsi ruumala.

Valmista skaala., skaala jaotised, skaala järgi

Soojus kandub ühelt kehalt teisele., Soojus levib ..., kulub soojust, juhivad soojust, palju soojust

füüsikaline suurus

taimede juured, taimede kasvuperiood, taimede jaoks

tee pikkus, tee läbimiseks

Sõnavormid

temperatuur, temperatuuri

termomeeter, termomeetri

tihedus

toiduks

udu

vedelik, vedeliku

veeauru

vesi, vee, vett, vees

õhus

õhutemperatuur

ühik, ühiku

Kasutusnäiteid

aine tihedus

Ööbiku tähtsamaks toiduks on putukad.

vedeliku ruumala, vedeliku tase, vedeliku puhastamine, vedeliku üleminek gaasilisse olekusse

veeauru hulk õhus, õhus on alati veeauru

voolava vee all, vee aurumine, vee ringlemine, vee keemistemperatuur, vee molekul, vett soojendada, vett valada, vett keema ajada, vett puhastada, ained lahustuvad vees, jää ujub vees, looduslikus vees, kuumas vees

töö ühik, energia ühik

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

antud

graafikul on antud

asub

Eesti asub Ida-Euroopa lauskmaal., Päike asub taevavõlvil madalal.

esineb

esineb kaks nähtust, Hapnik esineb tavaliselt molekulidena.

hakkab

hakkab soojenema, hakkab sadama, inimesel hakkab külm

jääb, jäävad

jääb talveks Eestisse, jääb märkamatuks, Vedel olek jääb vahele.

kasutatakse

terminit kasutatakse, osooni kasutatakse, soojusenergiat kasutatakse

kasvab

Tamm kasvab suureks., Siin kasvab mitut liiki rohttaimi.

kindlaks

tee kindlaks, tehti kindlaks

kirjelda

Kirjelda katset., Kirjelda mõnda metsa., Kirjelda udu tekkimist.

kokku

tõmbub kokku, põrkavad kokku, kokku panna

koosneb

Millest koosneb turvas?, Aatom koosneb tuumast ja elektronkattest.

kujutada

kaardil kujutada, ette kujutada

kulub

kulub energiat, kulub aega

langeb

õhutemperatuur langeb, Sekundis langeb kollektorile 100 J energiat.

leidub

Puudest leidub mände ja kaski.

liigub, liiguvad

liigub edasi-tagasi, liigub ringjoonel, liigub sekundis 15 meetrit, aineosakesed liiguvad

liikumine, liikumise

kehade liikumine, sirgjooneline liikumine, mitteühtlane liikumine, liikumise aeg, liikumise energia

läbi

kuidas uurimus läbi viia

muutub

Aine ruumala muutub., Aur muutub tahkeks.

muutumine

tahke aine muutumine vedelaks, keha asukoha muutumine, temperatuuri ööpäevane muutumine

möödetakse

möödetakse teepikkus, möödetakse spidomeetriga

mõõtmine, mõõtmiseks

pindala mõõtmine, kaudne mõõtmine, mõõteriist temperatuuri mõõtmiseks, Energia mõõtmiseks tuleb määrata ...

nimeta, nimetatakse

näitab

katse näitab, termomeeter näitab

saab, saanud

saab kasutada, saab soojust, on saanud nime, on saanud alguse

Sõnavormid

sõltub

teada

teha, teeb, tee

tekib

too

tuleb

tõmbuvad

tähendab

vaata

vaja

võib, võivad

välja

ära

üles

ümber

Kasutusnäiteid

sõltub temperatuurist

on vaja teada, kui on teada, taheti teada

keha saab tööd teha, keha võime tööd teha, teeb tööd, tee kindlaks, tee katse

tekib udu, tekib elektrivool, tekib lohk, tekib turbakiht

too näiteid

Metsi tuleb kaitsta., Teepikkus tuleb jagada ajaga.

kehad tõmbuvad, ained tõmbuvad kokku

on vaja vaadata, On vaja soid kaitsta.

Vesi võib esineda kolmes olekus., Põtra võib kohata looduses., Aatomid võivad omavahel ühineda.

Hooldatud puisniit näeb välja nagu park., mõtle välja, vali välja

annab ära soojust, sööb ära, ei ütle ära

tõuseb üles, üles leida, pannakse üles teeviitu, korjame üles, kirjutage üles

Seda taime ei tohi aeda ümber istutada., lükkab hüpoteesi ümber

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

ajal

all

alla

antud

enamasti

enne

füüsikaline

jooksul

kindel

kogu

kokku

koos

korda

kõik

kõike

kõiki

küllastunud

ligi

ligikaudu

läbi

mehaaniline

peale

poole

poole

sageli

tehtud

tihti

umbes

vahel

vahel

vastu

Kasutusnäiteid

samal ajal, kuival ajal

puude all

õhk laskub alla, mõni kraad alla nulli

Missugune on antud paiga muld?

füüsikaline keha, füüsikaline suurus

aja jooksul

kindel asukoht, kindel kuju

kogu aeg, kogu aine, kogu maailm

Meie soodes on vett kokku rohkem kui ...

tiivad on koos, timutiga koos kasvades, koos saagiga, kandub edasi koos liikuva veega

neli korda väiksem, viis korda päevas

küllastunud lahus, lahus on küllastunud

ligi 700 aastat, ligi meetrikõrgune, ligi veerand meie metsadest

liigub läbi õhu, lase segu läbi filtri, ei mahu sellest läbi

mehaaniline töö, mehaaniline liikumine

pane aluse peale, Kõige peale pane raamat., soovitas anumale kaane peale panna, algusest peale, samast ajast peale

poole meetri pikkune

tõmbab enda poole, Ida poole jääb Otepää.

tehtud töö suurus

laetud kehade vahel

Põdrale meeldib vahel sohu minna.

Sõnavormid

välja

üle

üles

ümber

üsna

Kasutusnäiteid

Vesi aurab lahusest välja., kui taim maa seest välja tõmmata
üle 2600 aasta tagasi, Õhk liigub üle madaliku.

ronib mäest üles, liigub torusid mööda üles

Tuuma ümber liigub 8 elektroni., tiirleb ümber Päikese

MUU

Sõnavormid

abil

all

järgi

kaudu

kohta

korral

mõjul

peale

seotud

tõttu

veel

välja

Kasutusnäiteid

ruumala abil väljendatakse

kaitse all

valemi järgi, lõhna järgi, on saanud nime selle järgi

soojendi kaudu, naha kaudu, toru kaudu

graafik liikumise kohta, üks kilogramm kuupmeetri kohta

vajaduse korral, tormide korral

jõu mõjul, keha mõjul

kõik jõud peale veduri veojõu, peale inimese

Osakesed on omavahel seotud., Nähtus on seotud soojusjuhtivusega., seotud metsaga

raskusjõu tõttu

jääb vaatluse alt välja

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastal

aatomid

ainet, aineid

gaas

hapnik

hulka

ilmad

jõuga

kehale

kevadel

kiirgus, kiirguse

kliima

kraadi

laanemetsa

liiki

looduskaitse

maapind, maapinnal

maja

mandrijää

meeter, meetri

mets, metsad

molekul

muld

muld, mullad, mullas

niit, niidul

nimetus

omadused

Kasutusnäiteid

igal aastal, mõnel aastal, järgmisel aastal

Seda ainet nimetatakse broomiks., suurim kogus lahustuvat ainet, Looduses keemiliselt puhtaid aineid pole., Neid aineid nimetatakse orgaanilisteks.

vähendada kasvuhoonegaaside hulka

tõmbab jõuga

kehale mõjub jõud, ühe keha mõju teisele kehale

kiirgus levib, kehale langenud kiirgus, hõõglambi kiirgus, kiirguse liigid, kiirguse tõttu, kiirguse neeldumine

eri liiki aatomid, kahte liiki elektrilaenguid, igat liiki tuisk

meetri etalon, mitme meetri kõrgusel, ühe meetri pikkusel

molekuli mudel, Maa mudel

Eesti mullad, viljakaimad mullad, mullas leiduvad mineraalained, Kui sügavale see mullas ulatub?

niidul kasvab, Tavalised rohttaimed niidul on ..., niidul kohtab

segude omadused, mulla omadused, ainete omadused, tea-

Sõnavormid

osakeste

parafiin

pikkuse, pikkust

pind

pinnamood

pinnavormid

putukad

puude

põhja

põhja

põld, põllu

päikese, Päikese

raba

rohttaimed

samakõrgusjoonte

seemned

seep

segu

siseenergia

soojuse

soojuskiirus

sulamistemperatuur

suuruse

taim, taimi

teepikkus, teepikkuse

temperatuuril, temperatuurist

toru

Kasutusnäiteid

tud omadused, välised omadused

vee osakeste liikumine, osakeste sidemed

pikkuse abil, pikkuse mõõtmine, pikkuse põhiühik, Kuidas arvutada läbitud tee pikkust?, pikkust mõõdetakse, pikkust tähistatakse

keha pind, maakera pind

puude otsas, puude lehed

See lind on levinud põhja pool.

vajub veekogu põhja

põllu elukoosluses, põllu kohal

päikese käes, päikese toimet, Päikese ja Maa vahel, Päikese temperatuur

samakõrgusjoonte kuju ja tihedus, Värvi samakõrgusjoonte vahed.

ainete segu

soojuse kandumine, soojuse levimine, Maa saab soojuse Päikeselt.

energia suuruse määramiseks, füüsikalise suuruse tunnused, mõõdetava suuruse väärtus

Kui pika teepikkuse läbib keha?, teepikkuse põhiühik

Vesi keeb temperatuuril 100 °C., vee tiheduse sõltuvus temperatuurist

toru soojeneb, toru kaudu, toru vasakpoolses harus, Katsume toru alt.

Sõnavormid

tuul

vaatluse

valgejänes

valgus, valgust

vedru

väärtus

õhku

ühikut

Kasutusnäiteid

vaatluse alghetkest, vaatluse kestus

valgus ja soojus, Valgus langeb paberile., nähtav valgus, palju valgust, valgust napib, saada valgust

vedru pikenemine, kokkusurutud vedru

teguri väärtus, skaala jaotise väärtus

küllaldaselt õhku, jahutab õhku, õhku tõusta

vähendab ühikut 1000 korda, Ühikut 1 N loetakse üks njuu-ton.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

asuvad

edasi

erinevad

jahtub

juurde

kandub

kasvavad

kinni

liikumist

moodustavad

mõjub

määrata

näitab

puudub

põlemisel

soojendab

tahkumisel

tehakse

tekivad

toimub

toituvad

tähistatakse

väheneb

väljendatakse

Kasutusnäiteid

Kus asuvad Eesti tähtsamad kaitsealad?, Lamminiidud asuvad jõgede kallastel., Võrgunäsad asuvad ämbliku keha tagaosas.

liigub edasi, kannab edasi

segude omadused erinevad

keha jahtub, maapind jahtub, lahus jahtub

juurde andma, juurde tulema

Soojus kandub ühelt kehalt teisele.

puud kasvavad, taimed kasvavad, pärlid kasvavad

hoiab kinni, püüab kinni

alustab liikumist, Aineosakeste liikumist me ei näe., Aineosakeste korrapäratut liikumist nimetatakse soojusliikumiseks., liikumist takistavad jõud

Molekuli moodustavad aatomid.

Kehadele mõjub mitu jõudu.

määrata kiirus, määrata ruumala

katse näitab, joon näitab

Gaasidel puudub kindel ruumala ja kuju., Ajal puudub nullhetk., Poegadel puudub pesa.

Põlemisel eraldub soojust.

Päike soojendab maad, Elektrivool soojendab vett.

Tahkumisel muutub aine ruumala.

tehakse tööd, tehakse katseid, tehakse kindlaks

tekivad molekulid, tekivad pilved, tekivad savimullad

toimub aurumine, toimub protsess

Röövikud toituvad lehtedest., Turbasamblad toituvad vihma- ja lumeveest.

Osooni tähistatakse O_3 ., Pikkust tähistatakse enamasti tähega l .

rõhk väheneb, kõrgus väheneb, ruumala väheneb

Sademe hulka väljendatakse millimeetrites., Keha raskust väljendatakse massi kaudu.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

arvuliselt

eest

juurde

keskmine

kiiresti

kõrge, kõrgem

laetud

lahti

läbitud

lühim

olulised

peaaegu

raske

rohkesti

soe

suurim

tahke

teatud

võimalik

väikesed, väiksema

Kasutusnäiteid

Omadusi iseloomustatakse arvuliselt.

200 aasta eest

pesa juurde, telje otsa juurde

keskmine kiirus, keskmine temperatuur

elektriliselt laetud keha, negatiivselt laetud keha

lahti lõikama, lahti sulama, lahti tulema

läbitud teepikkus

teatud ained, teatud hulk, teatud temperatuuril

MUU

Sõnavormid

abil

eest

hulka

jaoks

juhul

poolest

poolt

sellepärast

suhtes

teel

võrreldes

viisil

Kasutusnäiteid

Pindala abil väljendatakse ..., füüsikaliste suuruste abil, juurte abil

hoolitseda selle eest, vaenlase eest kaduda, hoiatab ohu eest

Kanarbik kuulub puhmaste hulka., Konnad kuuluvad kahepaiksete hulka.

tähtsus inimeste jaoks, kuuse jaoks on oluline

millisel juhul, juhul, kui

Mille poolest erinevad ...?, Mille poolest sarnanevad ...?

keha poolt läbitud teepikkus

maapinna suhtes kaldu, asukoht teiste kehade suhtes, valguse suhtes nõudlik

kiirguse teel, kloori lisamise teel, ühe meetri pikkusel teel

Maapind on võrreldes tuumaga külmem., Põllu tähtsus on aiaga võrreldes võrratult suurem.

Soojus levib kolmel viisil., hangivad toitu omapärasel viisil

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aastat

aatomi

aatomi ehitus, aatomi tuumas, aatomi tähis

ainest

koosneb mitmest aimest

aladel

Eesti aladel, kuivadel aladel

arv

põtrade arv, liidetavate arv

asukoht

grammi

halljänes

hulk

energia hulk, veeauru suurim hulk õhus

ilm

kaardil, kaardilt

Leia kaardilt ..., Vaata kaardilt ...

kehas, kehalt, kehi

Kiirgus neeldub kehas., Soojus kandub ühelt kehalt teisele., Kasutati kehi massiga 1 kilo ja 2 kilo.

kiirusega

liigub muutumatu kiirusega

Kuul

katse tulemused Kuul

kuul

Veerev kuul teeb tööd.

kuuse

kuuse jaoks on oluline, kuuse koore all, teeb pesa kuuse otsa, kuuse välimus

kõrgustik

laam

lind, linnud

loodust

loodust kaitstakse, käituda loodust säästvalt

maapinda, maapinnale

Pinnavormid annavad maapinnale kuju., Õhk annab maapinnale soojust., Lehelinnud teevad pesa maapinnale.

mari, marjad

massiga

suure massiga kehad

metssiga

molekuli, molekulid

molekuli ehitus, molekuli tähis, molekuli mudel, Molekuli moodustavad ...

muutus

kehaga toimuv muutus

mõõteriist, mõõteriista

mõõteriista skaala

Sõnavormid

nähtusi

olek

omadusi

pinnamoe, pinnamoodi

pool

putukaid, putukatest

puu

päev

raud

rebane

rähn

side, sidemed

silma

soojuskiirgust

soola

soos, soode

suurust

suve

sügisel

süsihappegaas, süsihappegaasi

süsiniku

talveks

tiheduse

toitaineid

trajektoor

turvast

tõmbejõud

tähendust

vesiniku

Kasutusnäiteid

uurivad nähtusi, kirjeldab nähtusi

aine olek, vedel olek

on suur hulk omadusi, uurivad ainete omadusi

pinnamoe suurvormid, pinnamoe kujunemine, vahelduva pinnamoe tõttu, muudab pinnamoodi, kujutatakse pinnamoodi, Kirjelda oma koduümbruse pinnamoodi.

esimene pool

Putukatest on tüüpilised ..., toituvad putukatest, erinevad teistest putukatest

aineosakeste side, aineosakeste sidemed

silma asend

sisaldab soojuskiirgust, neelavad soojuskiirgust

20 grammi soola, Kui palju soola lahustub klaasitäies vees?

soode kaitse, soode kasutamine, soode kuivendamine, soode pindala

iseloostab jõu suurust, mõõdetakse ruumi suurust

suve algul, suve jooksul, suve esimene pool

süsihappegaasi molekul, süsihappegaasi tihedus

süsiniku aatom, süsiniku tähis

Talveks rändavad nad Aafrikasse, loomadele talveks heina varuma

tiheduse põhiühik, vee tiheduse sõltuvus temperatuurist

toitaineid koguda, sisaldab rohkem toitaineid

lennuki trajektoor, kui keha trajektoor on sirgjoon

Rabadest saadakse turvast, Turvast kasutatakse ..., kiht turvast

Sa tead järgmiste oskussõnade tähendust.

vesiniku aatom, vesiniku tihedus

Sõnavormid

vette, veest, veega

viljad

õunapuu

ühikuid

Kasutusnäiteid

Vette pannakse pakk teed., Vette lahustub hapnikku., Õhk on veest kergem., koosneb veest, veest väiksema tihedusega ained, Õli eraldub veest., täitis toru veega, tegi uue katse kuuma veega

teisendada ühikuid, ühikuid nimetatakse

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alles

metsi on alles jäänud, Neid on alles väga vähe.

aurumine

hakkavad, hakkas

Taimed hakkavad kasvama., Veemolekulid hakkavad kogunema., Temperatuur hakkas vähenema.

iseloomustab, iseloomusta

kiirgab

Maa kiirgab energiat.

kohata

Siin võib kohata põtra.

kutsutakse

Pinnamoodi kutsutakse reljeefiks., Käpalisi kutsutakse orhideedeks.

liikuma

panebody keha liikuma

läbib

Kui pika tee keha läbib?

läheb

Soe õhk läheb õue., Taimed lähevad toiduks loomadele., Teil läheb vaja ...

meenutab

Õis meenutab kärbest., Pinnamoelt meenutab ta Otepää kõrgustikku.

muutus

Töö näitab, kui palju energia muutus.

möödetakse

Jõudu möödetakse dünamomeetriga., Pärast katset möödetakse vee temperatuur., Aega möödetakse vaatluse alghetkest.

möötmise

möötmise alguses, möötmise kaudu, möötmise tulemusena, möötmise viis

omab

Tahkis omab kindlat kuju., Vedru omab potentsiaalset energiat.

otsa saama

Hapnik saab otsa.

paikneb, paiknevad

Kus paikneb Viru lavamaa?, Õisik paikneb varre tipus., Miks paikneb soolane vesi mere põhjas?, Vedelikes paiknevad aineosakesed hõredamalt.

panebody

panebody keha liikuma

püsib

lumikate püsib, Lind püsib õhus paigal.

saada, saavad, sai, saadakse, saadud

et saada õli, kust saada joogivett, Nii on lihtsam aru saada., Neist on raske lahti saada., Seemned jõuavad valmis saada, kuidas kätte saada, saavad energiat, saavad liikuda, saavad küpseks, ta sai aru, Kust see sool siia sai?, sealt sai raiuda küttepuid, sai tähtsamaks teraviljaks, sai vanaema kruusist teed, saadakse saaki, saadakse möötmistulemuseks, saadakse segu, Kuidas on saadud massiühik?

silma

paistab silma, hakkab silma

Sõnavormid

soojeneb

soojenemine

suureneb

teed

tekkimist

tõmbab

ulatub

uurivad

vahele jääma

Kasutusnäiteid

soojeneb päikese toimet, Miks toru soojeneb ülalt?

algab mulla sulamine ja soojenemine

kiirus suureneb, pilvisus suureneb

teed tööd, Kui suure mehaanilise töö sa teed?

Kirjelda udu tekkimist.

Maa tõmbab kehi enda poole.

Lubjakivi ulatub maapinna lähedale., Juurestik ulatub sügavale., Konnade eluiga ulatub viie aastani.

teadlased uurivad, uurivad omadusi, uurivad nähtusi

Vedel olek jääb vahele.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

absoluutne

absoluutne kõrgus

algul

erinev

erinevalt

Ained juhivad soojust erinevalt.

jahe

jälle

kerge

kergesti

kohal

pea kohal

korrapärane

korrapärane ehitus

käes

tuule käes

liikuva

soojuse kandumine liikuva ainega, liikuva keha mingi punkt

maha

kukub maha

must

muud

mõnd

märg

otsa

ehitab pesa puu otsa, läheb mäe otsa, riputab vedrukaalu otsa

pidevalt

piisavalt

pikk

pool

pool minutit

pool

üleval pool, mitmel pool, põhja pool

risti

Kiired on risti kollektori pinnaga.

saadud

Ühenda saadud punktid joonega., Saadud segu nimetatakse emulsiooniks., Saadud andmetest koostati graafik.

seejärel

sooja, soojem

Täida kauss sooja veega., Pane käsi sooja vette.

suhteline

suhteline kõrgus

suurema

täpselt

vahele

osakeste vahele jääb pisut ruumi

ühtlaselt

Rong liigub ühtlaselt., Aine on ühtlaselt jaotunud., ühtlaselt halli tooni

MUU

Sõnavormid

alles

erinevalt

on tegemist

samas

seega

seetõttu

võrra

vähemalt

Kasutusnäiteid

alles eelmisel sajandil, puhkevad alles augustikuus

Erinevalt koerast on hundi saba enamasti sorgus.

on tegemist küllastunud lahusega, Millise ühikuga on tegemist?

Keha nihkub ühe meetri võrra., vee soojendamiseks ühe kraadi võrra

vähemalt korra aastas, Too vähemalt kolm näidet., Eestis on olnud vähemalt neli jäaaega

GEOGRAAFIA (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastat

ala, alal

areng, arengu, arengut

asend

Eesti

elaniku

ettevõtted

Euroopa, Euroopas

Iirimaa

jõe, jõed, jõgede

järv, järve, järved

kaardil

kliima

Kreeka

kõrgustik

Liidu

Läti

Läänemere

maa

maailmas

maavarad

Kasutusnäiteid

madal ala, ala kasutamine, Eesti alal

arengu eelduseks, arengu kiirendamiseks, arengu käigus, arengu tagajärg, arengu tõttu, mõjutab arengut, soodustab arengut, takistab arengut, pidurdab arengut

asend maakeral, geograafiline asend

SKT ühe elaniku kohta, sündide arv 100 elaniku kohta

jõe alamjooksul, jõe lähe, jõe suudmes, jõe valgala, jõe ääres, jõgede reostumine, jõgede veerežiim, jõgede äravool

järve kujunemine, järve piirjooned, järve põhjas, 40 järve, väljavool järve

Euroopa Liidu liikmesriigid, Euroopa Liidu maades, allapoole Euroopa Liidu keskmist

Läänemere kaldal, Läänemere keskmine sügavus, Läänemere rannajoon, Läänemere suuremad lahed, Läänemere suurim keskkonnaprobleem

metsarikas maa, maa kuivendamine

Sõnavormid

majanduse

mandrijää

mere

metsa, metsade

miljonit

mullad

mõju

osakaal

osatähtsus

Peipsi

pindala

pinnamood, pinnamoodi

pinnavormid

põhjavee

põlevkivi

põllumajandus

rahvaarv, rahvaarvu

**rahvastik, rahvastiku,
rahvastikust**

**riik, riigi, riigis, riigid,
riikide, riikides**

Rootsi

sajandi

Saksamaa

SKT (sisemajanduse koguprodukt)

sood

Soome

teenuste

tegurid

Kasutusnäiteid

majanduse arengusuunad, majanduse roll, majanduse struktuur

vabanes mere alt, mere lähedal, mere osad, mere ääres, mere tegevus

metsa kasvatamine, metsa kasutamine, metsa puudus, on piisavalt metsa, metsade juurdekasv, metsade rohkus, metsade levik, metsade pindala, metsade kasutamise reguleerimine

kaks miljonit aastat tagasi, 730 miljonit inimest

inimtegevuse mõju loodusele

toodangu osakaal impordis, veonduse osakaal riigi SKT-s, vanemate inimeste osakaal rahvastikus

eestlaste osatähtsus kogu rahvastikus, turismi osatähtsus majanduses

pinnamoodi kujundasid, liigestavad pinnamoodi

põhjavee kasutamine, põhjavee koguhulk, põhjavee tase, põhjavee ülemine kiht

rahvaarvu kahanemine, rahvaarvu kasvamine, rahvaarvu muutused

rahvastiku koosseis, rahvastiku tihedus, rahvastiku juurdekasv, 60% rahvastikust, enamik rahvastikust

riigi arengutase, riigi eesmärgiks, riigi haldamine, riigi majandus, riigi pindala, riikide majanduse arengutase, riikide rahvastik, riikide seas, ränded riikide vahel

teenuste sektor, teenuste eksport, teenuste maht

majanduse arengut mõjutavad tegurid

Sõnavormid

tihedus

Ukraina

Venemaa

Kasutusnäiteid

rahvastiku tihedus

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

arenenud

asub, asuvad

esineb

iseloomustab

kasutatakse

kasvab, kasvanud

kujunenud

kuuluvad

leidub

moodustavad

mõjutab, mõjutavad

paiknevad

sõltub

tekkinud

vähenenud

välja

Kasutusnäiteid

Piirkond on arenenud igakülgselt., tööstusharud on arenenud

Karstialadel esineb maa-aluseid jõgesid., Millistel jõgedel esineb ulatuslikke üleujutusi?

Vahemerelist kliimat iseloomustab kuum ja kuiv suvi., Üldiselt iseloomustab uue aja ettevõtteid ...

Põhjavett kasutatakse tervisliku joogiveena., Palju kasutatakse turvast aianduses.

Eesti pindala kasvab aeglaselt., Orgudes kasvab ka puid., Rahvaarv kasvab kiiresti., Kasvanud on teenuste osakaal.

Põhjavesi on kujunenud pika aja jooksul.

Millised riigid kuuluvad Euroopa Liitu?

Eestis leidub rohkesti turvast., Linnades leidub tööjõudu.

Läti rahvastikust moodustavad lätlased 58%., Põhja-Eestis moodustavad pealiskorra lubjakivid.

Mis mõjutab Euroopa kliimat?, Kuidas mõjutab inimtegevus pinnamoodi?, Millised tegurid mõjutavad mulla teket?

põlevkivi on tekkinud

sündimus on vähenenud, kivisöe osakaal energiatarbimises on vähenenud

Eestis on välja kujunenud neli tõmbekeskust

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alla

Temperatuur ei lange alla kümne kraadi., alla 1000 elanikuga asula

arenenud

arenenud riikides

demograafiline

demograafiline plahvatus, demograafiline siire, demograafiline üleminek

enam

Kõige enam on turistid külastanud Tallinna., Üha enam juhindutakse rahvusvahelistest kokkulepetest., Osa inimesi ei leia enam tööd.

enamasti

enamik

kaudu

Läti kaudu, torude kaudu

keskmiselt

Euroopas sünnitab naine keskmiselt 1,4 last.

kokku

Kaitsealasid on kokku ligi 400.

kujunenud

ajalooliselt kujunenud inimrühm

kuuluvad

kaitse alla kuuluvad loodusobjektid

ligi

ligi 40 järve

majandusgeograafiline

majandusgeograafiline asend

nõukogude, Nõukogude

nõukogude ajal, nõukogude periood, Nõukogude Liit, seotud Nõukogude sõjaväega

oluliselt

Miks on loodus oluliselt muutunud?, Oluliselt väheneb vee kasutamine.

pidevalt

põhiliselt

seotud

Tallinn ja temaga seotud naaberasulad

suunas

põhja suunas

valdavalt

valdavalt tasase pinnamoega Euroopa, Rahvusriik on valdavalt üherahvuseline riik.

MUU

Sõnavormid

alal

alla

alusel

eelkõige

lisaks

nagu

poolest

seega

seotud

tagajärjel

võrreldes

Kasutusnäiteid

tervishoiu alal

kaitse alla kuuluvad

analüüsi joonise alusel, sissetuleku alusel

tööstuslinnad nagu Narva ja Sillamäe

Mille poolest erinevad?, maavarade poolest rikas

Maa ja metsaga on seotud meie arenguperspektiivid.

Muudatused on sündinud sõdade tagajärjel, Maavarad võivad kaevandamise tagajärjel otsa lõppeda.

võrreldes teiste riikidega

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

Aasia

alad, aladel

lagedad alad, tasased alad, inimtekkelised alad, merelise kliimaga aladel, praeguse Kreeka aladel

asustus

hõre asustus, tihedam asustus

Balti

Balti regioonis, Balti kilbil

bilanss

väliskaubanduse bilanss

eeldused

looduslikud eeldused, puhkemajanduse arendamise eeldused Eestis

eluiga

energia

Fossiilsete kütuste energia muundub põlemisel soojusenergiaks., energia hind, energia tarbimine ühe elaniku kohta

energiamajandus

erinevus

Milline erinevus on kõrgustikel ja tasandikel?, erinevus on kiiresti vähenemas, erinevus on põhjendatav

Haanja

Haanja kõrgustik

ida

ida poole, ida poolt

Ida-Euroopa

iive

indeksi

inimarengu indeksi alusel

hulk

sademete hulk

jaotus

soode jaotus, rahvatulu jaotus

juurdekasv

metsa juurdekasv, rahvastiku juurdekasv

jõesid

hulgaliselt jõgesid, enamik Euroopa jõgesid, Jäätmed reostavad jõgesid.

järvede

järvede arv, järvede pindala, järvede sügavus

kaupade

kaupade eksport, kaupade kvaliteet, kaupade hinnad, kaupade vedu

kliimat

Iseloomusta oma kodukoha kliimat., ei muuda kliimat, kliimat kujundavad

kokkuvõte

koosseisu

rahvusliku koosseisu kujunemine

kõrgus

Sõnavormid

lauskmaa

liustiku

loodus, loodust

loodusvarade

lubjakivi

Lääne-Euroopa

maad

maailma

maavarade

madalik

majandus

majandusharu

masinatööstuse

meri, merre

mets

mulla

mäestik

naftat

niidud

Norra

nõgudes

näiteid

olemasolu

Pandivere

pealinn

pealiskorra

piir, piirid

piirkond

pinnamoe

Kasutusnäiteid

liustiku ees, liustiku servale, liustiku sulamisvesi

iseloomustab Eesti loodust, loodust mõjutada, Puutumatut loodust on vähe säilinud.

loodusvarade olemasolu, loodusvarade kasutamine, loodusvarade hulk, loodusvarade kasutusvõimalused

kus oli vaba maad, võimalus maad harida, sealsed maad, mägised maad

maavarade kaevandamine, maavarade leiukohad, maavarade poolest rikas

masinatööstuse ettevõtted, masinatööstuse tooted

ulatuvad merre, suubuvad merre

mulla kujunemine, mulla mineraalosa, mulla orgaaniline aine

ei ole naftat, leidub naftat

loodusvarade olemasolu, turu olemasolu

pealiskorra moodustavad, pealiskorra kivimid

pinnamoe alusel, pinnamoe kujunemisel, pinnamoe suurvormid

Sõnavormid

pinnavorm, pinnavormide

Põhja-Eesti

**põllumajanduse,
põllumajanduses**

raba

riiki, riike, riikidega, riikidest

ränne, rände,

saared

Saaremaal

sademet

Skandinaavia

soo

struktuur

suremus

Suurbritannia

sündimus

Taani

taimkate

toodangu

turba

Kasutusnäiteid

Pinnavormide hulka kuuluvad ..., pinnavormide tekkelugu, pinnavormide ilmekaim näide

põllumajanduse areng, põllumajanduse taandareng

25 riiki, osa riike, hulk riike, Nimeta riike., Õpime tundma riike, mis ..., võrreldes teiste riikidega, koos sinna kuuluvate riikidega, sarnaselt teiste riikidega, enamik selle regiooni riikidest

rände saldo, rände suund

sademet hulk, sademete teke, sademete maapõue imbumise tagajärjel

majanduse struktuur

toodangu maht, toodangu koguväärtus, toodangu kiire müümine

turba aastatoodang, turba juurdekasv, turba tekke korral

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

analüüsi

Analüüsi joonist., Analüüsi rahvaarvu muutusi.

hõlmavad

Sood hõlmavad ligi viiendiku maismaast., Läti maakasutuses hõlmavad metsad 45%.

jaguneb

territoorium jaguneb, veondus jaguneb

jaotatakse

Niidud jaotatakse mitmesse suurde rühm., Rahvastik jaotatakse vanuse ja soo järgi.

kaasa

toob kaasa

kasvatatakse

koosneb

Raba põhimass koosneb veest., Aluskord koosneb tard- ja moondekivimitest.

koosta

Koosta kava., Koosta kokkuvõte., Koosta ülevaatlik tabel.

kujunemine

rahvusliku koosseisu kujunemine, mulla kujunemine

kuulub

kuulub Euroopa Liitu, kuulub taludele

liikumine

rahvastiku liikumine

meelde

tuleta meelde

moodustab

moodustab rahvastikust, moodustab 50%

muutumine

rahvaarvu muutumine, asustuse muutumine püsivamaks

muutunud

loodus on muutunud, rahvaarv on muutunud

mõjutanud

Mil moel on pinnamood mõjutanud riigi asustust ja majandust?

nimeta, nimetatakse

paiknemine

rahvastiku paiknemine

rajatud

on rajatud mitu tuuleparki

toimub

Torutranspordi kaudu toimub gaasi import., Eesti piirides toimub ka siseränne., Siseveekogudel toimub tööstuslik püük.

ulatub

Sügavale sisemaale ulatub Liivi laht., Tallinna mõju ulatub isegi kaugematesse piirkondadesse.

valdavad

puudest valdavad okaspuud

väheneb

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
geoloogiline	geoloogiline ehitus
hulgaliselt	
hulk	suur hulk riike
iseloomulikud	
juurde	keskuste juurde
kohaliku	kohaliku kliima kujundajad, kohaliku tähtsusega ettevõtted, kohaliku toorme olemasolu, kohaliku turu piiratus
küllalt	küllalt pikad, küllalt sageli
looduslike, looduslikke	looduslike veekogude vesi, looduslike tingimuste hulka, mõjutab looduslikke protsesse, Kirjelda Soome looduslikke tingimusi.
läbi	läbi Eesti, läbi viie ajavööndi
madal	madal rannik, madal meri, madal iive, madal õhutemperatuur
majanduslik	majanduslik areng, majanduslik tase
mujal	mujal maailmas
muu	võrreldes mõne muu majandusharuga
oluline	
peamiselt	
rajatud	Piir järgib maismaale rajatud sihte.
rohkesti	
suhteline	suhteline kõrgus
suhteliselt	suhteliselt hea ühendus, on levinud suhteliselt ühtlaselt
sügavus	
toodetud	Eestis toodetud jäätis, mahepõllunduses toodetud tooted
tänapäeval	
üha	Kaevandamine muutub üha kulukamaks., Üha rohkem soovetakse reisida.
üldiselt	pinnamood on üldiselt tasane
ülekaalus	ülekaalus on rohttaimed

MUU

Sõnavormid

abil

alles

ent

juurde

käigus

omakorda

osas

sealhulgas

seoses

siiski

Kasutusnäiteid

kaardi abil, diagrammi abil

alles umbes 7000 aastat tagasi

noori tuleb vähem juurde

arengu käigus, tegevuse käigus

tööjõu osas, suures osas

seoses majanduse reguleerimisega, seoses töö või õppimisega

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aine

ajaloo

alamjooksul

alasad

algus

Alpid

aluspõhi

Ameerika

andmete

atlase

Emajõe

erinevused

ettevõtete

Euroopast

harud

Holland

Ida-Virumaa

Iirimaa

import

inimtegevuse

järeltulijad

kaart

kergetööstus

kestus

kiht

kodumaale

kogutoodang

Kreekas

Kasutusnäiteid

orgaaniline aine, radioaktiivne aine

ajaloo jooksul

pinnavormideks võime lugeda alasid, eelistavad linnalähedasi alasid

andmete alusel, andmete kogumine

Eesti atlase kaardid

ettevõtete omanikud, ettevõtete võimsus, Too näiteid ettevõtete kohta.

kergetööstuse harud, puidutööstuse harud

inimtegevuse mõju loodusele, inimtegevuse käigus

päikesepaiste kestus, lumikatte kestus

settekivimite kiht, ülemine kiht

Sõnavormid

kultuuri

kuusk

kõrgusega

lang

lavamaad

Leedu

liidus, Liidus

liivakivi

loodusvööndid

lubjakivid

Lõuna-Eestis

lõunasse

läände

Lääne-Eesti

Läänemeri

maal

maavarasid

madalikud

madalsoo

majanduselu

majandust, majanduses

metsamajandus

moreen

mäestikud

neem

parasvöötme

piirkonna

pinnakate

pinnavorme

primaarenergia

puidutööstus

põhjast

Kasutusnäiteid

Europa kultuuri aluseks, peale oma kultuuri, kultuuri kujunemine

keskmise kõrgusega mäestikud, suurima suhtelise kõrgusega paekallas

jõe keskmine lang

Euroopa Liidus

ulatus põhjast lõunasse

läände põgenemine

maal elamine

vähe maavarasid, maavarasid kasutatakse

mõjutab majandust, on toetanud majandust

Eesti kuulub parasvöötme segametsade vööndisse.

piirkonna areng, piirkonna atraktiivsus

pinnavorme esineb, pinnavorme võib liigitada

Riigi suurim ulatus põhjast lõunasse on 1160 km.

Sõnavormid

põhjuseks

saarte, saari

sadam

siirdesoo

siseveed

tegevus

tervishoiu

toodang

venelased

Venemaal, Venemaale

voored

väljavedu

Kasutusnäiteid

Saetööstuse kiire areng oli põhjuseks, miks ..., Soome järvede-rohkuse põhjuseks on ...

praamiliiklus mandri ja saarte vahel, saarte hulka kuuluvad, rohkesti saari, enamik saari

mere ja tuule tegevus, pinnamoodi kujundav tegevus, sportlik tegevus

tervishoiu olukord, tervishoiu näitajad

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

avatud

hõivatud

hõlmab

iseloostavad

järgnevad

jätkub

jäänud

kasuta

katavad

kinni

kirjelda

kujundanud

kulgeb

liigestavad

loodud

muutus

nimetatud

näitab

puuduvad

sisaldab

tehakse

toota

tugineb

valdab

vastu

üles

Kasutusnäiteid

Üliõpilastele on avatud ka Euroopa kõrgkoolid.

põllumajanduses on hõivatud

Euroopa hõlmab 7% kogu maakera maismaast

iseloostavad inimeste majanduslikku heaolu

toiduainetööstus, millele järgnevad metsatööstus ja energia-
majandus

See võond jätkub mäestikega., Linnades jätkub tööjõudu.,
kui see pikka aega jätkub

Taimkatet on vähe järele jäänud., on kümnekond aastat
maha jäänud, Siia on jäänud nende järeltulijad.

Kasuta kaarte.

Eesti pindalast katavad metsad 53%.

Järved kasvavad kinni.

Mandrija on kujundanud Eesti pinnamoodi., on kujunda-
nud inimestes harjumuse

Näita kaardil, kus kulgeb Eesti piir., Läbi Eesti kulgeb oluline
transiidikoridor.

Kõrgustikud ja madalikud liigestavad Euroopa lauskmaad.

Milleks on loodud Euroopa Liit?

muutus rahvuslik koosseis, Eesti muutus väljarändemaaks.

Natura-aladeks on nimetatud ka hulgaliselt jõgesid.

joonis näitab, praktika näitab

Kohalikud ressursid puuduvad., Alalised järved puuduvad.

sisaldab paekivi, sisaldab olulisemaid etappe

tehakse tooteid, tehakse tööoperatsioone, tehakse ilmavaat-
lusi

Mida saab toota puidust?, Ükski riik ei suuda toota kõike va-
jaminevat.

Majandus tugineb kivisöele.

Puudest valdab mänd., Viimasel ajal valdab sisserranne.

vastu võtta, vaidle vastu

on üles ehitatud, on üles haritud, soojeneb üles

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

absoluutne
ajalooliselt
arvukalt
avatud
erinevate
hõivatud
hõre
iseloomustavad
järgnevad
keskel
kindla
koosnev
levinumad
loodud
loodusgeograafilise
loodusliku
madalam
majanduslikku
mitmesuguseid
mõnede
nimetatud
peaaegu
sarnane
seni
sügavad
tähtis, tähtsam
valdav
vastu
ülejäanud
üles

Kasutusnäiteid

absoluutne loomulik iive, absoluutne kuumarekord
Rahvus on ajalooliselt kujunenud inimrühm.

avatud turumajanduse tingimustes

tööstuses hõivatud inimesed
hõre asustus
üldised Eesti loodust iseloomustavad tunnused
järgnevad aastatuhanded, järgnevad sõjad
sajandi keskel
kindla eesmärgiga, kindla suurusega
16 liidumaast koosnev, liivast ja kruusast koosnev

loodud väärtused, inimese loodud veekogud
loodusgeograafilise asendi positiivsed küljed
on kaotanud oma esialgse loodusliku ilme, loodusliku tasa-
kaalu säilitamiseks, loodusliku taimkatte levik

madalam ala, madalam eluiga
mõjutab riigi majanduslikku arengut, väljendab riigi majan-
duslikku heaolu

tekstis nimetatud sadamad

valdav puuliik, valdav enamik, roomakatoliku usk on valdav
piir vastu Ida-Euroopat

Loe tabelit alt üles.

MUU

Sõnavormid

aluseks

ehkki

erinevalt

just

tarvis

teel

Kasutusnäiteid

Saksamaa majanduse aluseks on tööstus.

erinevalt Eestist

põhjustab probleeme just suurematele ettevõtetele

puhkevõimaluste tarvis, suurtööstuse tarvis

küsitluse teel, loomuliku iibe teel

KEEMIA (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aatom, aatomi, aatomit, aatomid, aatomite, aatomeid, aatomitest	aatomi mass, aatomi mudel, aatomi tähis, aatomi tuumas, kahe aatomi vahel, aatomi väliselektronkiht, neli vesiniku aatomit, aatomite ahel, aatomite arv, aatomite vahel, hiigelarv aatomeid, aatomeid seob omavahel, Molekulid koosnevad aatomitest., ionide moodustumine aatomitest
aine, ainet, ained, ainete, aineid	Antud temperatuuril ainet enam ei lahustu., Vastavat ainet nimetatakse ..., Materjal sisaldab mitut ainet., orgaaniliste ainete eraldamine, ainete iseloom, ainete kontsentratsioon, ainete muundumine, ainete puhul, Puhas aine ei sisalda teisi aineid., aineid eraldada, aineid kasutatakse
alumiiniumi	alumiiniumi aatom, Võrdle alumiiniumi ja duralumiiniumi.
argielus	
arv, arvu	elektronide arv, moolide arv
elektroni, elektronide, elektrone	kolm elektroni, aatom loovutab elektroni, elektronide arv, elektronide liitmisel, elektronide loovutamine, loovutab elektrone, liidab elektrone
element, elemendi, elementi, elemendid, elementide	elemendi aatomite arv, elemendi järjenumbr, elemendi sümbol, kaheksa elementi, elementide tabel, elementide tähistamine, elementide väliselektronkiht
energiat	kasutab energiat, vabaneb energiat
gaas, gaasi, gaaside	gaasi eraldumine, gaasi lõhn ja maitse, gaasi muutumine, gaaside lahustuvus, gaaside molaarruumala, gaaside segu
hape, happe, happed, hapete	happe lahus, happe molekulides, happe nimetus, happe valem, hapete iseloomulikud omadused, hapete ja aluste reageerimisel, hapete toime
hapnik, hapniku, hapnikku, hapnikuga	hapniku aatom, hapniku tähis, sidemed hapniku ja vesiniku aatomite vahel, eraldub hapnikku, sisaldab hapnikku, õhus on 21% hapnikku, hapnikku võib saada, reageerimisel hapnikuga

ioon

katse

Sõnavormid

katseklaasi

kiirust

klaasi

kloori

kohta

koostis, koostisse

lahus, lahuse, lahust, lahusesse, lahuses, lahuste

lahustuvus

looduses

lubjakivi

mass, massi

materjal

metall, metalli, metallid, metallide

molekul, molekuli, molekulid

mooli, moolide

naatriumkloriidi

nimetus

oksiid

omadused, omadusi, omadustega

osa

osakesed

pinnale

rasvad

raua

Kasutusnäiteid

Kuumutame katseklaasi., Kallame segu katseklaasi., võtta katseklaasi 2-3 cm³ glükoosilahust

mõjutab reaktsiooni kiirust

klaasi koostis, klaasi tooraine, klaasi valmistama

kloori aatom

hoia saastatud kohta voolava vee all

aine koostis, kuulub ühendi koostisse

lahuse kogumass, lahuse aurutamisel, saame küllastumata lahuse, 1 cm³ lahust, soojenda lahust, lahusesse viiakse ..., lahusesse eralduvad ..., lahusesse moodustuvad ..., lahuses esinevad ..., lahuses sisalduvad ..., lahuste koostisosad, lahuste omadused, lahuste segamisel

aatomi mass, aine mass, aine massi jäävuse seadus, erinevad teineteisest massi poolest

kõva materjal, elastne materjal

metalli aatom, metalli pinnale, mitme metalli segu, mitukümmend metalli, metallide keemilised omadused, metallide korrosioon, metallide pingereas, metallide tootmisel, metallide reageerimisel

molekuli ehitus, molekuli mass, Mitu molekuli on ...?

ühe mooli aineosakeste mass, Mitu mooli?, moolide arv

naatriumkloriidi lahus, Mitu grammi naatriumkloriidi eraldub?

Nimeta aine omadusi., Iseloomusta leeliste omadusi., mõjutavad sulami omadusi, sarnaste omadustega elemendid, ... omadustega tutvumisel

tume osa, lahuse osa

kerkib vee pinnale, pinnale jäävad veepiisad

raua aatomid, raua kristallivõre, raua pinnale, raua reageerimisel, raua ja väevli ühinemisel, raua roostetamine

Sõnavormid

reaktsioon, reaktsiooni

redutseerija

ruumala

segu

side

sisaldus

sool, soola, soolad, soolade

süsinik, süsiniku

temperatuur, temperatuuril

teras

tihedus

tuumas

valem, valemi

valgud

vask, vase

vedelik

veeaur

vesi, vee, vett, vees, veega

vesinik, vesiniku

värvus, värvusega

väävli

õhk, õhu, õhku, õhus

Kasutusnäiteid

reaktsiooni lähteained, reaktsiooni käigus, reaktsiooni kiirus, reaktsiooni tulemusena, reaktsiooni ei toimu

vesinikioonide sisaldus, aine protsendiline sisaldus

soola valem, saame soola, Kokku on lahuses soola ..., soolade nimetused, soolade omadused

süsiniku aatomid, süsiniku oksüdatsioonaste, süsiniku sisaldus

Kuumutame seda kõrgel temperatuuril., reageerivad kõrgel temperatuuril

valemi ees olev kordaja, valemi järgi, koostame valemi

vase ja nikli sulam

vee aurustumine, vee eraldumine, muudavad vee karedaks, vee keetmine, vee pehmendamine, vee molekulid, vee tihedus, 100 cm^3 vett, ained seovad vett, lisa vett, reageerib veega

vesiniku aatomid, vesiniku molekulis, vesiniku reageerimine, tõrjub vesiniku välja

musta värvusega aine, sinise värvusega sade

väävli aatomid, väävli põlemine

õhu CO_2 sisaldus, takistab õhu juurdepääsu, jätta avatult õhu kätte, seob õhu saasteaineid, õhku eraldub CO_2 , satuvad õhku, saastavad õhku, Kõige rohkem on õhus ..., Võrdle põlemist õhus ja hapnikus.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

eraldub

eraldub CO_2 , eraldub energiat, eraldub soojust, eraldub lahusesse, eraldub lahusest

esinevad

Hapnik, lämmastik ja kloor esinevad molekulidena., Lahusesse viiakse kaltsiumioone, mis esinevad looduslikus karedas vees., Milliste ainete molekulid esinevad õhu koostises?

iseloomustada

kasutatakse

Milleks kasutatakse kaalium- ja naatriumnitraati?, Põlemisel kasutatakse õhus olev hapnik oksiidide moodustamiseks.

kokku

puutume kokku, valame kokku, liidame kokku

koosneb, koosnevad

Millest koosneb aatomituum?, Segu koosneb mitmest ainest., Molekulid koosnevad aatomitest., Pikad linakiud koosnevad tselluloosist.

kujutab

Mida kujutab endast koagulatsioon?

kulub

Kui palju suhkrut ja vett kulub 500 g suhkru 35%-lahuse valmistamiseks?

kuulub, kuuluvad

Enamik metallidest kuulub raskmetallide hulka., Süsinik kuulub kõikide elusorganismide koostisse., Millised ioonid kuuluvad hapete koostisse?

laguneb

Tahke sool laguneb isegi kuumas vees., Vesinikperoksiid laguneb toatemperatuuril.

lahustub

Vesinikkloriid lahustub hästi., Suhkur lahustub kuumas tees.

lahustumisel

Lahus jahtub soola lahustumisel., Miks mõnel juhul aine lahustumisel eraldub soojust?

leidub

Alumiiniumi leidub ainult ühenditena., Fruktoosi leidub puuviljades ja mees.

lisada

lisada vett, lisada neljandasse katseklaasi mõned tilgad seebi-lahust

moodustab, moodustavad

16 grammi suhkrut moodustab lahusest 5%., Ühine elektronipaar moodustab fluori aatomite vahel kovalentse sideme., 118 keemilist elementi moodustavad lihtaineid., Jahedates õhukihtides tekivad niiskusest väikesed veepiisad, mis moodustavad pilvi.

moodustub, moodustuvad

Moodustub valge, tahke aine., Kumbki aatom loovutab ühe elektroni, millest moodustub ühine elektronipaar., Moodustuvad uued keemilised sidemed.

muutub

muutub aine koostis, Madalal temperatuuril muutub CO_2 tahkeks., värvus muutub mustaks, muutub reaktsiooni kiirus

Sõnavormid

nimetatakse

osa võtma

põlemisel

reageerib, reageerivad

reageerimine, reageerimisel

redutseerub

saab, saame, saadakse

sisaldab

soojendamisel

suureneb

tekib, tekivad, tekkinud

toimub

toodetakse

tuleb

tuntakse

valmistatakse

võib, võivad

võrrelda

võtta

välja

Kasutusnäiteid

saab tuvastada, saab kiirendada, saame lahuse, saame teha järeltule, Millest saadakse hapnikku?

Siirup sisaldab glükoosi, Plast sisaldab peale polümeeri ka teisi aineid, Õhk sisaldab lämmastikku, hapnikku, süsihappegaasi jt aineid.

suureneb elektrijuhtivus, suureneb CO₂ sisaldus, suureneb ruumala

tekib CO₂ ning veeaur, tekib elektrivool, Reaktsiooni tulemusena tekib hape, Kivimid on looduses tekkinud mitmest mineraalst, Tahked rasvad on tekkinud ...

toimub reduktsioon, toimub kristallisatsioon, Põlemisel toimub reageerimine hapnikuga.

Kuidas toodetakse ehituslubja?, Tööstuslikult toodetakse hapnikku õhust.

tuleb arvestada, tuleb lisada

Orgaanilisi ühendeid tuntakse üle kümne miljoni, Kaltsiumhüdroksiid on valge tahkis, mida tuntakse kustutatud lubja nimetuse all.

Tselluloosist valmistatakse paberit, Millest valmistatakse magneteid?

Reaktsiooni kiirendamiseks võib katseklaasi soojendada, Sulam võib sisaldada ka mittemetalle, Süsiniku aatomid võivad moodustada ka kinniseid ehk suletud tsükleid.

töötati välja

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

eespool

enam

enam levinud, mida enam, enam ei näe

erinev, erineva, erinevad, erinevate

esinevad

looduses harva esinevad mineraalid

keemiline, keemilise, keemilised, keemiliste

keemiline element, keemiline aktiivsus, keemiline mõju, keemiline nähtus, keemiline reaktsioon, keemiline side

kergesti

koos

kõik

Kõik on kohal., kõik pildid

lahjendatud

lahustunud

vees lahustunud hapnik

osa

osa elektronkattest, osa vase aatomist, osa molekulist

peamiselt

puhas

rohkem

saadud

toiduga saadud valgud, jahutame saadud lahust

suurem

teatud

teatud ainete mõjul, teatud ajahetkel, teatud kindel arv, sisaldavad teatud elemente

tekkinud

tekkinud lahus, tekkinud CO₂

tuntud

vahel

Aatomite vahel on kaksikside.

valge

välja

tõrjub õhu katseklaasist välja

MUU

Sõnavormid

abil

kohta

poolest

puhul

seejuures

seotud

tõttu

välja

Kasutusnäiteid

tuvastame magneti abil, toodetakse vesiniku abil

Anna katse kohta selgitus., 1023 osakest mooli kohta

Mille poolest need ained teineteisest erinevad?

Süsihappe puhul on olukord vastupidine.

Metallioonid on seotud happeanioonidega., Kortsumine on seotud kiudude elastsusega.

oksüdeerumise tõttu, metalse sideme tõttu, kõvaduse tõttu, kerguse tõttu, raualisandite tõttu, hea elektrijuhtivuse tõttu

välja arvatud elavhõbe

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aatomist, aatomiga

aatomituum, aatomituuma

aatommass

aatomnumber

ahel

aja

alumiinium

aluse

aminohapete

bensiin

ehitust

elektron, elektronid

elektronkattes

emulsioon

energia

glükoosi

grafiit

grammi

happeid, hapetega

hapnikus

hüdroksiid, hüdroksiidi

ioonid, ionide

joonis, joonisel

jää

kaltsiumkarbonaat

kasutusallasid

katseklaasis

Kasutusnäiteid

koosneb kahest hapniku aatomist, tekib kahest vesiniku aatomist, Elektronid liituvad hapniku aatomiga., Võrreldes aatomiga on elektron üliväike.

aatomituuma laeng, aatomituuma mass, tasakaalustab aatomituuma positiivse laengu

polümeeri ahel, hargnev ahel

mõne aja pärast

kuulub aluse koostisse, aluse valemis

aminohapete ahelas, aminohapete jäägid

Kirjeldame väävli aatomi ehitust.

glükoosi valem, glükoosi on suhteliselt palju

Mitu grammi tsinksulfaati?

metallide reageerimisel hapetega

hüdroksiidi nimetuses, happe ja hüdroksiidi reageerimisel

ioonide korrapärane paigutus, Iooniline side esineb ionide vahel., Lahuses on lahustunud aine ionide või molekulidena.

naatriumhüdroksiidi kasutusallasid iseloomustab

Sõnavormid

keeduklaasi

keedusool, keedusoola

keemia

**keskkond, keskkonna,
keskkonda, keskkonnas**

kiirus

klaas

koostises

kristallivõres

laeng

lahusest, lahusega, lahused

lahusti

leek

leeliste

lihtaine, lihtainena

liitaine

liiva

**materjali, materjalid,
materjalide**

metaan, metaani

metalle

**molekulis, molekulide,
molekule**

molekulmass

mõju

naatriumi

naatriumkloriid

nafta

nime

Kasutusnäiteid

Asetame keeduklaasi vette., Võtta kahte keeduklaasi 100 cm³...

Lahuse aurutamisel saame keedusoola, mille ..., Lahuses on 12 g keedusoola.

ümbritseva keskkonna mõjul, Neutraalse keskkonna pH on 7., iseloomustab keskkonna iseloomu

reaktsiooni kiirus

liitaine koostises, leeliste koostises

vedeliku eraldamine lahusest, eraldub lahusest sademena, reageerimisel pliinitraadi lahusega eraldus ..., reageeris kaltsiumkloriidi lahusega

kuuluvad leeliste hulka, leeliste koostis, leeliste omadused, leeliste vesilahuses

süsinik lihtainena, lihtainena esinev hapnik, Hapnik on lihtainena värvusetu gaas.

liiva ja kruusa segamisel, 100 cm³ liiva

Selgitame aine ja materjali erinevust., materjali mass grammides, materjali pind, kui vesi märgab materjali, materjalide kõvadused, materjalide põlemisel, materjalide töötlemine

metaani molekulis, 32 grammi metaani, metaani leidub

Enamik metalle on kõvad., Tiheduse põhjal jaotatakse metalle ...

molekulide ahelad, molekulide kogum, molekulide paigutus, moodustavad molekulid, 8 korda rohkem hapniku molekulid

happesademete mõju keskkonnale, temperatuuri mõju reaktsiooni kiirusele

naatriumi aatomid

on tuntud aspiriini nime all

Sõnavormid

oksiidi, oksiidid, oksiidide

oksüdeerija

olek, olekus

omaduste

**organism, organismi,
organismis**

perioodi, perioodis

plii

prooton, prootonit, prootonite

puit

rasvade

rauda

reaktsioonil

rühma

seebi

sideme, sidet

sooda

soojust

suhkur, suhkru

sulam

suurus

süsi

süsinik

tabelis

tahkis

teemant

temperatuuri

terase

tina

toatemperatuuril

Kasutusnäiteid

oksiidi nimetuses, oksiidi valem, moodustab kaks oksiidi, oksiidi tekib

vedelas olekus, tahkes olekus, vabas olekus

omaduste põhjal, omaduste poolest

organismi ainevahetus, organismi elutegevus, organismi energiaallikas, organismi sattunud hapnik

perioodi ulatuses, 3. perioodi element, seitse perioodi, 3. perioodis, perioodis liikumisel

6 prootonit, prootonite arv

kuulub rasvade koostisse, rasvade toiteväärtus, rasvade oksüdeerimisel

rauda leidub, Mitu grammi rauda reageeris?

2. rühma elemendid, kuuluvad ühte rühma

seebi tootmisel, kuuluvad seebi koostisse, seebi reageerimine

kovalentse sideme abil, võimalus kovalentse sideme tekkeks, neli kovalentset sidet

eraldub soojust, juhivad soojust, neeldub soojust, palju soojust

suhkru kristall, suhkru lahus, suhkru molekulid

osakeste suurus, arvutuslik suurus

temperatuuri langedes, on vaja kõrgemat temperatuuri

terase struktuuris, terase kõvadus, muudab terase omadusi, terase puhul

Sõnavormid

toiduainete

toime

tselluloosi

tuumalaeng

tärklis, tärklise

valkude

vastus

vedeliku

veeauru

vesinikku

võrrandi

väliselektronkihil

väävel

väävelhape

Kasutusnäiteid

toiduainete koostis, toiduainete lisaained

toime inimestele, redutseeriv toime, kahjulik toime

tselluloosi ehitus, tselluloosi molekulivalem, tselluloosi töötlemisel

tärklise hüdroolüüs, tärklise koostises, tärklise reaktiiviks on jood

valkude koostis, valkude molekulis, valkude vähesus

vedeliku destilleerimisel, vedeliku filtrimisel, vedeliku muutumine, vedeliku tilgad

veeauru lagunemine, veeauru veeldumine, seob õhust veeauru

vesinikku saadakse, vees on vesinikku

Koostame reaktsiooni võrrandi., võrrandi kohaselt, võrrandi mõlemal poolel, võrrandi põhjal

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

asetame

Asetame igasse katseklaasi puhastatud raudnaela., Asetame punase lakmuspabeririba kaltsiumhüdroksiidi lahusesse.

esineb

esineb kovalentne side, Millisel kujul esineb hapnik looduslikes vetes?

esitatud

tabelis on esitatud

iseloomustab

jahtub

jaotatakse

Lihtained jaotatakse metallideks ja mittemetallideks.

koostame

Koostame katseseadme., Koostame reaktsiooni võrrandi.

kuumutamisel

kuumutamisel eraldub, lagunevad kuumutamisel kergesti

käsitleme

Käsitleme gaaside lahustumist., Käsitleme iooni teket.

lahustuvad

rasvad lahustuvad

loovutab

aatom loovutab elektroni, aatom loovutab sideme

muutuvad

omadused muutuvad, Kristallid muutuvad siniseks.

nimetada

näeme

nähtub

oksüdeerub

süsinik oksüdeerub, redutseerija oksüdeerub

osutab

Lahuse värvumine osutab leelise olemasolule.

pihustunud

Vedelikku on pihustunud gaas.

põlema

süttib põlema, hakkab põlema

rakendatakse

Kuidas alumiiniumi rakendatakse tulenevalt tema omadustest?, Põlemisreaktsioonide kiirendamiseks rakendatakse hapnikku.

reageerimist

Käsitleme naatriumi reageerimist klooriga.

saada

Kuidas saada kõik ained eraldi kätte?, gaas, mida saadakse nafta töötlemisel, Tehiskiudaineid saadakse looduslike materjalide töötlemisel

saamine, saamiseks

raudsulfiidi saamine, oksiidide saamine, vesiniku saamiseks, 5%-lise lahuse saamiseks

segamisel

saadakse erinevate ainete segamisel

sõltub

Aine olek sõltub tingimustest., Millest sõltub metallide tihedus?

tehakse

Teflonist tehakse isemäärivaid laagreid., Puidust tehakse tarbeseemeid.

Sõnavormid**tekkimine****tuua****tähendab****vabaneb****võrdleme****võtame****väheneb****Kasutusnäiteid**

lahuse tekkimine, kristallide tekkimine

vabaneb energiat

gaaside lahustuvus väheneb ..., ruumala väheneb

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
aeglaselt	
esitatud	eespool esitatud näited
hea	
keemilist	Nüüdisajal tuntakse 118 keemilist elementi., kasutatakse keemilist töötlemist, mitut keemilist elementi sisaldav aine
kergem	
kiiresti	
kovalentset	kolm kovalentset sidet
kristalne	kristalne aine, kristalne tahkis
kustutatud	kustutatud lubi
kuuluvate	aatomituuma kuuluvate kõikide prootonite laengute summa
kõrgemal	kõrgemal temperatuuril
küllastunud	küllastunud lahus
lahustuvad	vees lahustuvad hüdroksiidid
looduslik, looduslikud	looduslik vesi, looduslik aine, looduslikud veed, looduslikud kiudained
läbi	ei mahu pooridest läbi, ei lase õhku läbi, läbi mullakihi
mürgine	
neutraalne	neutraalne aatom, lahus on elektriliselt neutraalne
orgaaniliste	orgaaniliste ainete koostiselement, orgaaniliste ühendite arvukus
paljud	
pehme	
pihustunud	pihustunud aine osakesed
positiivse	positiivse laenguga ioon
selge	
sinine	
soe	
tavaliselt	
teiste, teisi	
toodud	toodud näidete puhul, toodud näidetest järel dame
uus	
vahele	aatomite vahele moodustub side

Sõnavormid

vastava

vedel

vähe

ümber

Kasutusnäiteid

ümber aatomituuma

MUU

Sõnavormid

asemel

hulka

järelikult

järgi

käigus

mitte

mõjul

põhjal

Kasutusnäiteid

Lahustiks võib olla vee asemel piiritus.

kuuluvad aluseliste oksiidide hulka

jaotatakse lähteaine päritolu järgi, eristatakse oleku järgi

reaktsiooni käigus

teatud ainete mõjul, keskkonna mõjul

jaotatakse omaduste põhjal

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aatomis

aatomituumas

ainest, ainetest

Segu koosneb mitmest ainetest., osa ainetest eraldub, Keemia – teadus ainetest., Too näiteid ainetest, mis ...

anioon

bensiiini

bensiiini aurumine, bensiiini kvaliteet, bensiiini põlemisel

ehitus, ehituse

aatomi ehitus

elektronkate

elektronkiht

elemente

enamik keemilisi elemete, elemente tähistatakse, sarnaste omadustega elemente sisaldav rühm

emulsiooni

moodustavad emulsiooni, muudavad emulsiooni püsivaks

enamik

etanooli

võrrelda etanooli ja bensiiini, leida etanooli mahuprotsent segus, etanooli toodetakse

glükoos, glükoosi

glükoosi valem, glükoosi ja fruktoosi segu

grammides

hulk

aine hulk

ioon

katalüsaator

kogum

elektronide kogum

kokkuvõte

kontsentratsioon

koostise, koostist

kindla keemilise koostise ja omadustega aine, Rooste erineb rauast koostise ja omaduste poolest.

koostisosa

kordaja

kristallivõre

kuld

kõvadus

kütuste

kütuste põletamine, kütuste põlemisel

Sõnavormid

laengu

lahendus

lahustiks

lakmus

leegi

leelised

lihtainete

liiv

lubi

lõhnaga

lämmastik, lämmastiku

maakoos

maitse

massist

molekulidest, molekulidena

mool

nimetused

null

nähtus, nähtused

näiteid

oksüdeerija

oktett

osakeste, osakesi

paberi

pind, pinnal

põhja

rasva

rauarooste

reaktsioonisaaduste

räni

sade

Kasutusnäiteid

lahustiks on vesi, lahustiks on piiritus

leegi ehitus, leegi kohal, leegi sees

lihtainete esinemine, lihtainete kujul

iseloomuliku lõhnaga, lõhnaga tutvumiseks

lämmastiku aatom, lämmastiku molekulis

väiksem prootoni massist, moodustab aatomituuma massist ainult protsendi

koosneb molekulidest, osa molekulidest, esinevad molekulidena

osakeste arv, osakeste suurus, palju osakesi, aine hõljuvaid osakesi nimetatakse

paberi liimimiseks, paberi põlemisel, paberi tootmisel

materjali pind, raua pinnal tekib rooste

sadestub nõu põhja

rasva lõhustumisel, rasva tahke või vedel olek, Üks gramm rasva annab energiat 38,9 kJ.

reaktsioonisaaduste mass

Sõnavormid

sajandi, sajandil

savi

seep

skeem

soojuse

suhkrut

sulami, sulamid

süsihape

süsihappegaas

süsinikdioksiidi

süivesikud

teemandi

tulemusena

valemis

valgust

vasksulfaadi

vesinikperoksiidi

vette

värvusega, värvuseta

õhuhapniku

õhust

Kasutusnäiteid

vabaneva soojuse arvel, soojuse eraldumine

Kui palju suhkrut?, kuumutame katseklaasis suhkrut

sulami kõvadus, sulami mass, sulami värvus

süsinikdioksiidi omadused, süsinikdioksiidi tehakse, juhtida sellesse süsinikdioksiidi

teemandi koostis, teemandi kristallivõre

reaktsiooni tulemusena moodustub, tulemusena saame lahuse

eraldub valgust, neelab valgust

vasksulfaadi lahus

pidurdab vesinikperoksiidi lagunemist, lagundab vesinikperoksiidi-

asetada vette, satub vette, lisatakse vette

õhuhapniku juurdepääs, õhuhapniku toime

õhust kergem, lahustub õhust vette

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alles

on alles, jääb alles

asetada

asetada katseklaasid statiivi, asetada vette suhkrutükk

eraldada

Kuidas eraldada õliemulsioonist vett?

eraldumine

elektronide eraldumine või juurdetulemine elektronkattesse, soojuse eraldumine

eralduvad

Vees lahustunud hapetest eralduvad lahusesse vesinikioonid.

juhitakse

Vabrikutest juhitakse veekogudesse reovett., Konverteri ülaosas juhitakse sulamalmi pinnale hapnikku.

juurde

vala juurde, tekib juurde

järeldub

kasutada

Kütusena saab kasutada ka maagaasi., puitu täielikult ära kasutada

koostada

koostada katseseade, koostada reaktsioonivõrrand

kujutavad

Mida kujutavad endast soolad?

kulgeb

reaktsioon kulgeb

lagunevad

Rasvlahustuvad hüdroksiidid lagunevad kuumutamisel.

leida

leida etanooli mahuprotsent, Vee koguse saame leida ka lahuse massist.

liidab

Hapniku aatom liidab elektrone.

lisatakse

Vee pehmendamiseks lisatakse vette naatriumfosfaadi lahust.

moodustunud

Rasvad on moodustunud rasvhapetest., Lahusesse on moodustunud süsihape.

muudab, muudavad

Kroom muudab terase roostekindlaks., Saviosakesed muudavad vedeliku häguseks.

muutumine

gaasi muutumine vedelikuks, värvuse muutumine

märgitud

Lahtrisse on märgitud elementide nimed.

oksüdeerub

süsinik oksüdeerub, redutseerija oksüdeerub

põlemine, põlemist

ainete põlemine hapnikus, kütuse põlemine, võrreldes põlemist õhus ja hapnikus, takistada põlemist

roostetamine

raua roostetamine

seisneb

Milles seisneb oktetireegel?, Milles seisneb tärglise hüdrolüüs?

selgita

Sõnavormid

seob

sisaldavad, sisalda

soojeneb

sulab

süttib

teha

teket

tingitud

tootmine

tundma õppima

tutvume

tähistatakse

valmistamisel, valmistamiseks

võrdle

võrdub

Kasutusnäiteid

seob õhust veeauru, seob omavahel metallioonid

sisaldavad väävlit, ei sisalda kaltsiumi- ega magneesiumi-ühendeid

lahus soojeneb

suhkur sulab, alumiinium sulab, toorainete segu sulab

lamp süttib, paber süttib, vesinik süttib plahvatuslega

saame teha järeldusi, võib kindlaks teha, tuleb teha tööd

saame ionide teket kujutada järgmiselt, võrrelda keemiliste sidemete teket ja lagunemist

Happelised omadused on tingitud happe vesinikioonidest.

metallide tootmine

Keemilist elementi tähistatakse keemilise sümboliga.

värvained, mida toiduainete valmistamisel kasutatakse, lahuse valmistamiseks lahustame ainet

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
algul	
aluseline	aluseline lahus, aluseline keskkond
destilleeritud	100 cm ³ destilleeritud vett
eest	veerand sajandi eest
enamasti	
eralduv	õhku eralduv hapnik
erinevaid	
esinev	lihtainena esinev metall, hüdroksiidide koostises esinev anioon
gaasiline, gaasiliste	gaasiline aine, gaasiline olek
hästi	
iga	
iseloomulik	iseloomulik lõhn, iseloomulik maitse, iseloomulik värvus
kiiremini	
kogu	kogu lahus, kogu keemise vältel
kovalentne, kovalentse	kovalentne side
kõikide	
metallilised	metallilised elemendid, metallilised omadused
moodustunud	süsiniku aatomitest moodustunud ahel
mõned	
märgitud	eespool märgitud tegevused
negatiivse	negatiivse laengugaioon
neutraalse	neutraalse aatomi tuumas, neutraalse keskkonna pH
orgaanilised	orgaanilised ained, orgaanilised ühendid
osaliselt	
praktiliselt	
protsendiline	
punane	
rasvlahustuvad	
reageerivate	reageerivate ainete omadused, reageerivate ainete osakesed
sarnaste	
suure	

Sõnavormid

tagasi

tekkiv

valmistatud

veelgi

vähem

väiksem

värvusega, värvuseta

üle

Kasutusnäiteid

kaks sajandit tagasi

vee keetmisel tekkiv aur, kõrgahjuprotsessil tekkiv raud

polüesterkiududest valmistatud esemed, puuviljades või
neist valmistatud mahlades

üle viie korra väiksem

MUU

Sõnavormid

alles

eest

kaudu

kõrval

sõltuvalt

Kasutusnäiteid

reaktsioon hakkab alles siis kiiresti kulgema

kaitseb välismõjude eest

naha kaudu, taimede kaudu

Teras sisaldab raua kõrval veel teisi aineid.

sõltuvalt lahuse tihedusest, sõltuvalt sellest, kui ...

FÜÜSIKA (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aasta, aastat

aatom, aatomi, aatomite

ahju

aine, ainest, ainete

aineosakesed, aineosakeste

aja

arv

atmosfääri, atmosfääris

elektron, elektroni, elektronide

energia, energiat

galaktika, galaktikate

horisondi

joonis, joonisel

katse

keha, kehale, kehade

kiirguse

kiirus, kiirusega, kiiruste

kraadi

Kuu

kvandi

Maa, Maal

Kasutusnäiteid

200 aastat tagasi

aatomi ehitus, aatomi mass, aatomi tuum, aatomi elektronkattes, aatomi ergastatud olek, aatomite ühinemine

ahju võimsus, ahju temperatuur, on vaja ahju kütta

aine ja selle osakesed, aine erisoojus, aine ehitus, Miks aine sulamisel kulub energiat?, Esemel on enamasti valmistatud tahkest ainest., Kehale ülekandunud soojushulk sõltub keha ainest., ainete soojusjuhtivus, ainete sulamissoojus

aineosakeste liikumise kiirus, aineosakeste tõmbumine

aja jooksul, mõne aja möödudes

elektronide arv, aeglaselt liikuvate osakeste arv

elektroni laeng, elektroni orbiit, elektronide liikumine, elektronide kogulaeng, elektronide vahel

kulub energiat, vabaneb energiat, kiirgab energiat

galaktikate teke, kaugus galaktikate vahel

horisondi tasand, horisondi suhtes

kehale kandub soojushulk, kehade soojenemine, kehade siseenergia, kehade vahel

kiirguse abil, kiirguse teel, kiirguse mõju

liigub kiirusega, molekulide jaotuvus kiiruste järgi, molekulide kiiruste keskvärtus

Kuu hakkab katma päikest, Kuu valgus

kvandi energia, aatom kiirgab kvandi, aatom neelab kvandi

Maa atmosfäär, Maa orbiit, elu Maal, õhutemperatuur Maal

Sõnavormid

maailma

mass, massi, massiga

molekulide

mõju

neutronite

orbiidi

osa

osake, osakesed, osakeste

pind, pinnal

planeetide

pool

poolt

Päike, Päikese

ruumala

sajandi

silmaga

siseenergia

soojushulk, soojushulga

soojust

tabel

**temperatuur, temperatuuri,
temperatuuril**

tulemusena

tuum, tuuma, tuumad, tuumade

täht, tähe, tähed, tähtede, tähti

Kasutusnäiteid

info maailma kohta, maailma suurim reflektor, kaks omaette maailma, satume teistsugusesse maailma

massi poolest, sama massi korral, massi peab olema piisavalt, erineva massiga kehad, kaks korda suurema massiga vee soojendamiseks, Suure massiga tähti on vähe.

molekulide läbimõõt, molekulide liikumine, molekulide vahel, molekulide jaotuvus

neutronite arv, neutronite toimet

orbiidi tasand

taevavõlvi osa, suurem osa, osa valgust, osa Kuu pinnast, osa keemilisi sidemeid

osakeste voog, osakeste arv, osakeste vahel, osakeste kineetiline energia

keha pind, hele pind, Veenuse pind, Maa pinnal, Marsi pinnal planeetide asendid, planeetide orbiidid, planeetide kogumass, planeetide vahel

toru üks pool

ühelt poolt

Päikese soojus, Päikese liikumine, Päikese suhtes, Päikese pind, Päikese mass, Päikese energia, Päikese ja Maa vahel

sajandi alguses, sajandi lõpus

silmaga nähtav, palja silmaga nähtavad

soojushulga ühik, soojushulga tähis, keha annab ära soojushulga

annab soojust, juhib soojust, kiirgab soojust, vabaneb soojust

temperatuuri muutumisel, temperatuuri suurenemisel, temperatuuril 100 °C, antud temperatuuril

Aatomite ühinemise tulemusena tekivad uued ained., soojenemise tulemusena

tuuma positiivne laeng, tuuma massiarv, liigub ümber tuuma, tuumade seoseenergia, tuumade lõhustumisel

tähe aine, tähe valgusvõimsus, tähe kaugus, tähe sisemuses, tähtede vastastikune asend, tähtede kaugused, tähtede heledus, tähtede mass, tähtede hulgas, Kui palju on tähti?, tähti pole näha, tähti uurima

Sõnavormid

udu

universum

valgus, valguse

vedeliku

veeauru

Veenuse

vesi, vee, vett

vesiniku

välja

õhk

Kasutusnäiteid

valguse kiirgumine, valguse olemus, valguse murdumine, valguse sagedus

vedeliku temperatuur, vedeliku pinnal

veeauru rõhk, veeauru kondenseerumisel, õhus on veeauru, 11 g veeauru

Veenuse aasta, Veenuse pinnal, Veenuse ümber

vee ruumala, vee temperatuur, vee soojendamiseks, vee keemistemperatuur, 50 ml vett, veidi vett, soojendame vett, Ära vett loksuta.

vesiniku aatom, vesiniku põlemine

elektromagnetilise välja lainetus, liigub välja sihis

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

annab	Radiaator annab toaõhule soojust., Jahtumisel annab keha soojust ära.
esineb	Osakeste vahel esineb tõmbejõud., Kuul esineb ka mägesid., Milline seaduspärasus esineb ...?
hakkab	vesi hakkab keema, vaha hakkab sulama, meil hakkab külm
kandub	Energia kandub ühelt kehalt teisele., Kasvuhoonest kandub soojus väliskeskkonda.
kasutatakse	Reaktorit kasutatakse energia tootmiseks., Seda väljendit kasutatakse ka kõnekeeles.
kiirgab	Aatom kiirgab või neelab valgust.
kokku	põrkuvad kokku, jäävad kokku, tõmbub kokku, puutume kokku
koosneb	Molekul koosneb aatomitest., Marsi atmosfäär koosneb põhiliselt süsihappegaasist ja lämmastikust.
kulub	soojushulk, mis kulub ühe kilogrammi vee aurustamiseks keemistemperatuuril
laetud	tuum on positiivselt laetud
liigub	
liikumine, liikumise	
läbi	on hästi läbi uuritud, eksperiment tuleb läbi viia
muutub	keha ruumala muutub, Aine voolamine muutub kiiremaks., muutub tumepunaseks
nimetatakse	
näha, näeme	on näha
saab, saame, saadud	tõmbejõud saab tõukejõust suuremaks, õhku saab kokku suruda, saame ettekujutuse, saame määrata ..., saame valguse, teadmisi on saadud, andmeid on saadud
soojendamiseks	soojendamiseks kulub
suureneb	suureneb osakeste kiirus, suureneb siseenergia, suureneb laenguarv
sõltub	Tõmbejõu suurus sõltub osakeste kaugusest., Ülekandunud soojushulk sõltub keha massist., Aurumise kiirus sõltub vedeliku temperatuurist.
teada	saime teada, on teada

Sõnavormid

tekib, tekivad, tekkinud

toimub

tuleb

vaja

võib

välja

ära

ümber

Kasutusnäiteid

Vedrus tekib tõukejõud., Vabanev energia tekib millegi arvel., tekivad uued ained, tekivad tähed, pulber, mis on tekkinud pinnakivimitest, ...on tekkinud tähtede plahvatustes

külmkapis toimub energia ringkäik, Mis toimub tuumas gammakiirgusel?

Valgus tuleb Päikeselt., tuleb lisada

on vaja energiat, on vaja mõõta

poolestusaeg võib kõikuda, võib siiski juhtuda

võivad vedelikust välja lennata, Astronoomias on välja kujunenud eri harud., Kuidas see välja näeb?

peab ära põletama, määrab ära

ümber pöörama, ümber tegema

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

ajal

all

antud

edasi

hästi

järjest

kiiremini

kogu

kokku

koos

laetud

ligikaudu

läbi

peale

pool, poole

pool

poole

rohkem

saadud

suur, suure

tagasi

teatud

tekkinud

toodud

täiesti

vahel

veidi

väike

üle

ümber

üsna

Kasutusnäiteid

soojemal ajal, kuuvarjutuse ajal, samal ajal

jää all, mingi nurga all

antud hetkel, antud nähtus, kehale antud soojushulk

siseenergia kandub edasi, edasi järgneb

järjest suuremaid, järjest rohkem

kogu aeg, kogu soojus, kogu Universum

kokku 12 astronauti, kõik planeedid kokku

kehad püsivad koos, ei suuda koos hoida, koos vihmaga

positiivselt laetud osakesed

läbi mikroskoobi, läbi kosmilise tühjuse

algusest peale

pool kraadi tunnis, üle poole miljoni aasta

igal pool

meie poole liikuv täht

saadud soojushulk, saadud kiirusdoos, saadud summa

5 miljardit aastat tagasi, pöördub tagasi, peegeldub tagasi

teatud ajahetkel, teatud vahemaa, teatud tingimustes

tekkinud mullid, tekkinud alfaosakesed, tekkinud elektri-impulsid

joonisel toodud graafikul

osakeste vahel, galaktikate vahel

liigub kiirusega üle 20 km/h

ümber Päikese, ümber üksteise

MUU

Sõnavormid

abil

ainult

järgi

kohta

korral

peale

poolt

poolt

suhtes

tõttu

vaid

võrra

Kasutusnäiteid

vaadeldakse teleskoopide abil, modelleeritakse kristallivõre abil

kiiruse järgi, kompassi järgi, taevakehade järgi, välise kuju järgi

Saime valguse kohta teada palju olulist., saada andmeid aine ehituse kohta, arvud ühe aasta kohta

Udu korral riie ei kuiva., Termomeetri purunemise korral voolab elavhõbe välja.

peale tavaliste vedelike

ühelt poolt

kiirguse poolt tekitatud

kehade asend üksteise suhtes

raskusjõu tõttu, soojusjuhtivuse tõttu

võib öelda vaid niipalju, Aatom on püsiv vaid põhiolekus.

Temperatuur tõuseb viie kraadi võrra.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aatomimudel, aatomimudeli

aatomis, aatomid

aatomituuma

ained

Andromeeda

anum, anumad

arvu

asendi

astronoomia

atmosfäär

autode

elektronid

elemendi, elemendid,
elementide

elu

foto

galaktikad, galaktikaid

gammakiirgus

heledus

hulk

inimesed

isotoobid

Jupiter

jõud

kaugus, kauguse, kaugusel

Kasutusnäiteid

aatomimudeli aluseks, Bohr esitas uue aatomimudeli.

aatomituuma avastamine, aatomituuma ehitus, uurivad aatomituuma

erinevad ained, kristallilised ained, vedelikus lahustuvad ained, ained segunevad

Andromeeda udu

tähtede arvu poolest, Võngete arvu sekundis nimetatakse sageduseks.

säilitab oma kaldu asendi tegeleb taevakehade asendi ja liikumise mõõtmisega

autode arv, autode hulk, autode kiirused

elemendi mass, elemendi sümbol, elemendi keemilised omadused, elementide omadused, elementide aatommassid, elementide isotoobid

on miljardeid galaktikaid

energia hulk

tekib jõud, mis takistab aineosakeste eemaldumist, osakestevahelised jõud

Energia on pöördvõrdeline kauguse ruuduga., kasutavad kauguse määramiseks, kahe miljoni valgusaasta kaugusel

Sõnavormid

kiirgus, kiirguste

kuud, Kuud

kvantide

looduse, looduses

läbimõõduga

Maalt

Marss, Marsi

massist

Merkuur

molekulid

osakesi

planeet

Pluuto

prootonite

päeva

päikese, Päikese

radioaktiivsus

ruumi

seoseenergia

soojushulgast

soojusjuhtivus

sõltuvus

tabeli

taevakehade

taevas

tasakaal

tasandi

temperatuurini

toru

tuumajõud, tuumajõudude

tuumast

Kasutusnäiteid

kiirguste mõjul, kiirguste osakesed

valgustab Kuud, vaadelda Kuud, Jupiteri 16 kuud

kvantide kaupa, kvantide energia

laetud tuum läbimõõduga umbes ..., On üle 200 km läbimõõduga kraatreid.

Maalt vaadates

Marsi ja Jupiteri vahel, Marsi loodus, Marsi kaaslased

Tähtede mass on Päikese massist väiksem., Tähe edasine areng sõltub tema massist.

Kui palju osakesi?, osakesi jälgida

prootonite arv

öö ja päeva pikkuste muutus

Päikese pinna temperatuur, päikese käes, päikese soojus, päikese loojumine

kosmilise ruumi tühjus, aatomisise ruumi tühjus

Mis sõltub kehale kandunud soojushulgast?

Koostame tabeli., tabeli viimane veerg, Mendelejevi tabeli lõpus

taevakehade liikumine, taevakehade järgi

Maa orbiidi tasandi suhtes

soojendada sobiva temperatuurini, jahtub temperatuurini ...

tuumajõudude olemus, tuumajõudude iseloom

Aatom koosneb tuumast ja elektronkattest., osakesed, mis mööduvad tuumast väga lähedalt

Sõnavormid

tähtede

valgust

vedelikku, vedelike

veega, vette

Veenus

õhu, õhus

öö

Kasutusnäiteid

üks tähtede hulgast, tähtede liikumine taevavõlvil, tähtede massid, tähtede asend

neelab valgust, valgust iseloomustab

pöördub vedelikku tagasi, jäävad vedelikku alles, vedelike soojusliikumine, vedelike tahkumisel, vedelike keemissoojused

Pool torust täidetakse veega., Keeva vette pandi anum veega.

õhu ruumala, õhu ringvool, õhu temperatuur

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alles

on alles, jäävad alles

asuvad

Gaasi osakesed asuvad üksteisest kaugel., asuvad meist miljonite valgusaastate kaugusel

avastati

Millal avastati elektron?

ette

Nii kujutas valgust ette Newton.

jääb

Tase jääb samaks., Maa poole jääb üks ja sama külg., Järele jääb üksiktäht.

juurde

peab energiat juurde andma

langeb

temperatuur langeb, Merkuuril langeb pinnaühikule kuus korda rohkem päikeseenergiat kui Maal.

liiguvad

Molekulid liiguvad erineva kiirusega., tähed liiguvad

muuta

saab muuta vedelikuks

mööta

Kalorimeeter võimaldab mööta soojushulki., Püüdke mööta Põhjanaela kõrgus.

paistab

Sellisenä paistab Maa kosmosest.

peaks

Tuumamudel peaks olema aatomimudeli osa.

puudub

tõmbejõud puudub, magnetväli puudub, Kuul puudub atmosfäär.

selgus

teeb, tehtud

teeb tööd, teeb tiiru ümber Päikese, teeb molekulide liikumise nähtavaks, kõik asjad on tehtud aatomitest, foto on tehtud mõnetunnise säriaajaga, on kindlaks tehtud

tekkis

Aine, millest me koosneme, tekkis väga ammu., tekkis küsimus

võime, võivad, võiks

võime jälgida, esialgu võiks arvata, näitena võiks tuua, võiks eluks sobida

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aeglaselt

alguses

edaspidi

eest

Kuu varjutab meie eest Päikese.

enamasti

erineva, erinevate

esialgu

hulk

suur hulk vett

huvitav

kandunud

kehale kandunud soojushulk

kaugel

kineetiline

kineetiline energia

kusagil

kõigepealt

lihtsalt

lubatud

lubatud orbiit, lubatud kiirus

möödunud

möödunud sajandi alguses

oluline

omavahel

Põrkavad omavahel kokku., Võrdle neid omavahel.

palja

palja silmaga

praktiliselt

põhiliselt

päris

ei ole päris suvaline, päris hästi

seejärel

seotud

tugevamini seotud süsteemid

soe

soojuslik

soojuslik tasakaal

suunas

levib igas suunas, kellaosutite liikumise suunas

suured

suurus

tehtud

suurte teleskoopidega tehtud fotodel, metalltorust tehtud korstnas

Sõnavormid

tunduvalt

võrdeline

vähemalt

väikesed

Kasutusnäiteid

tunduvalt erinev, tunduvalt erineda

Ruumala muut on võrdeline temperatuuriga.

MUU

Sõnavormid

alles

eest

hoopis

ikka

juurde

poolest

seisukohalt

seotud

viisil

vähemalt

Kasutusnäiteid

alles möödunud sajandil

kaitseb Maad külma eest

Marsi loodus on olnud millalgi hoopis teistsugune.

Tuleme selle juurde hiljem tagasi.

on suuruse poolest mitmekesised, erinevad massi poolest, haruldus oma ilusate rõngaste poolest

füüsika seisukohalt, kvantteooria seisukohalt, looduskaitse seisukohalt

Nähtus on seotud tiheduse vähenemisega.

saab väljendada mitmel viisil, muudab kummalisel viisil oma kuju

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastaajad, aastaegade

aeg, aega

ahi

aineid

astronoomid

auru

ehitus

elavhõbe

elektronkatte

energiaga

erinevus

ettekujutus

gaasi

galaktikas

graafikul

hapniku

horisont

isotoope

joonist

keemistemperatuur

kehad

klaas, klaasi

kohast

kokkuvõte

konveksiooni

kuju

Kasutusnäiteid

aastaegade vaheldumine

kaks korda rohkem aega, pikka aega

Enamik aineid soojenedes paisub., Radioaktiivseid aineid ei saa hävitada.

auru temperatuur, kuidas auru vedelikuks muuta

aatomi ehitus, tuuma ehitus

elektronkatte välimine kiht, elektronkatte struktuur

Gammakiirgus kujutab endast suure energiaga footonite voogu., aatomi ergastumine ehk üleminek suurema energiaga olekusse

gaasi osakesed, gaasi ruumala, gaasi hulk, gaasi veeldamine

hapniku molekulide kiirused

on stabiilseid isotoope, tekitavad radioaktiivseid isotoope, pole stabiilseid isotoope

klaasi soojusjuhtivus, klaasi pind, läbib osaliselt klaasi

ühest kohast teise

Konveksiooni näiteks on tuul., konveksiooni skeem, Toru ei soojenenud konveksiooni teel.

Tahkis säilitab kuju., kuju muutes

Sõnavormid

laengu

lainepikkus

Linnutee

maailmaruumi

magnetväli

massiarv

Merkuuri

miljardeid

molekuli, molekule

mudel

neutronit, neutronid

nukleonide

nähtus

olemus

orbiidil

osakestest

periood

piires

piirkonnas

pikkus

pilve

Päike, Päikeselt

raud

ruum, ruumis

sagedus

Saturn

segu

seose

sisemuses

skaala

Kasutusnäiteid

ioonide laengu järgi, positiivse laengu mõjuväljas

maailmaruumi jõuda, kannab maailmaruumi tagasi

Merkuuri aasta, Merkuuri pöörlemistelg., Võrdle Merkuuri teiste planeetidega.

Universumi nähtavas osas on sadu miljardeid galaktikaid., Tähed võivad valgusvõimsuselt erineda kümneid miljardeid kordi.

molekuli mõiste, molekuli kineetiline energia, Molekule me ei näe., lõhub molekule

kaks-kolm neutronit

nukleonide vahel, nukleonide kihid

valguse olemus, keemilise elemendi olemus

Aine koosneb osakestest., Lihtsamatest osakestest tekivad keerulisemad.

päikesesüsteemi piires, 59–66 kraadi piires

Poolvarju piirkonnas näeme Päikest vaid osaliselt.

pilve südamikus, pilve kokkusurumisel

Kehad saavad Päikeselt energiat., valgus, mis tuleb Päikeselt

tähtedevaheline ruum, kandub ruumis edasi

seose olemasolu, leidis seose

Sõnavormid

soojushulka

soojusjuhtivuse

soojusliikumine

süsteemi

tabelis

taeva

taevakeha

taevavõlvi, taevavõlvil

teke

temperatuurist

termomeeter

tonni

tuba

tuumas

tähistaeva

tähte

universumi

uraan, uraani

vask

vedelik, vedelikus

õhku

õhutemperatuur

Kasutusnäiteid

Mis ühikutes mõõdetakse soojushulka?, Kui tähistada kehale kandunud soojushulka tähega Q , siis ...

soojusjuhtivuse korral, soojusjuhtivuse teel, soojusjuhtivuse vähendamiseks, soojusjuhtivuse teel, soojusjuhtivuse vähendamiseks

süsteemi pöörlemine, Päike – süsteemi peremees

taeva vaatlemisel, taeva põhjapoolus

taevavõlvi osa, asend taevavõlvil, liikumine taevavõlvil

laine teke, galaktikate teke

alates temperatuurist 0°C , sõltub temperatuurist

tähistaeva pilt, tähistaeva vaatlused

100 miljardit tähte

universumi teke, universumi mõõtmatus, jõuda universumi avarustesse

uraani tuleb võtta küllalt palju., uraani isotoobi tuumad

soojendab õhku, Õhku saab kokku suruda., Õhku tekib udu.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

arvatakse, arvati

aurumise

aurumise kiirus, aurumise ajal

avaldub

Päikese energia avaldub

esitas

esitas täiesti uue aatomimudeli

hakati

hakati nimetama, hakati kasutama

juttu

teeme juttu, tuleb juttu

kasutada

kirjelda

liikumist

Browni liikumist saab vaadelda, Jälgige Kuu liikumist.

lõhustumisel

tuumade lõhustumisel tekivad, tuumade lõhustumisel vabanevad

muutuvad, muutu

tuumad muutuvad, temperatuur ei muutu

määratud

asetus on ette määratud

oleneb

olevat

tundub olevat ilmatu hulk

paistavad

paistavad esimesel pilgul tahketena, Osa kaksiktähti paistavad meile ...

saada, saanud

saada energiat, aru saada, kätte saada, teada saada, ei saanud näha, on nime saanud, on meteoriidiga pihta saanud

soojendab

soojendab tuba, soojendab õhku, soojendab maapinda

sulamiseks

1 kg jää sulamiseks kulub soojushulk

tundub

Metall tundub külm.

tõuseb

Päike tõuseb, temperatuur tõuseb

vaadates

taevasse vaadates näeme, palja silmaga vaadates

vaadelda

Keha soojuspaisumist saab vaadelda järgmise katsega.

vastab

Igale olekule vastab kindel energia väärtus.

öelda

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
alati	
eemale	tõukuvad teineteisest eemale
erinevad	
iseloomulik	ainele iseloomulik kristallivõre, aatomite iseloomulik suurus
keemilised	keemilised elemendid, elemendi keemilised omadused
kohal	horisondi kohal, vee pinna kohal
kuluv	lume sulamiseks kuluv soojushulk
kunagi	
kõrgem	
küllalt	küllalt jahe, küllalt palju, neutroneid on küllalt
looduslik	looduslik radioaktiivsus, aastaaegade looduslik vaheldumine
madalam	
muutlikud	muutlikud tähed
mööda	trajektoori mööda, lendab lähedalt mööda
niisugune	
nähtava, nähtavad	teleskoobis nähtav, palja silmaga nähtavad, vaevalt nähtavad
olev	lõpus olev tabel
otse	liigub otse, on otse Maa ja Päikese vahel
positiivse	elektronide kogulaeng tasakaalustab tuuma positiivse laengu, Laeng oli võrdne kahekordse positiivse elementaarlaenguga.
praeguseks	
radioaktiivne, radioaktiivsed	radioaktiivne kiirgus, radioaktiivne saastumine, radioaktiivsed elemendid, radioaktiivsed isotoobid, radioaktiivsed jäätmel
raskete	
seni	
suhteliselt	
suurim	
tavaliselt	
tänapäeva	tänapäeva seisukoht, tänapäeva suurimad teleskoobid
uuesti	
vaadeldav	Marss on hästi vaadeldav planeet., Nähtus on vaadeldav ka suitsuses õhus.
üsnä	

MUU

Sõnavormid

aluseks

juhul

järgi

kaudu

kindlasti

määral

nimelt

tagajärjel

toimel

Kasutusnäiteid

tegevuse aluseks, mõistmise aluseks, mudeli aluseks

Esimesel juhul saame vesinikupommi, teisel juhul aatomi-
pommi.

leidsid tee taevakehade järgi, jaotatakse välise kuju järgi,
heledam absoluutse skaala järgi

soojendab õhku maapinna kaudu

mingil määral, suurel määral

inimtegevuse tagajärjel, ühekordse doosi tagajärjel

kiirguse toimel, neutronite toimel

AJALUGU (2. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aasta, aastat, aastal

Eesti

eestlaste

Euroopa

inimesed, inimeste, inimesi

kuningas

linna, linnas

maa, Maa

maailma

Nõukogude Liit

pildil, pildid

Prantsuse

Prantsusmaa

rahva

riik, riigi

ristisu

Rooma

Saksa

sõda

Kasutusnäiteid

kestis kaks aastat, mitu aastat hiljem, 30 000 aastat tagasi, 340. aastal eKr

eestlaste eluolu, eestlaste eneseteadvus, eestlaste laulupidu, eestlaste seisukohalt

inimeste abistamiseks, inimeste elu, inimeste ettekujutus maailmast, inimeste maailmapilt, inimeste toidulaud, palju vaeseid inimesi, muistseid inimesi huvitas, Selliseid inimesi nimetati ...

hiiglaslik maa, haritav maa, Maa ja Päike, maa ja rahva jaoks maailma ajaloos, maailma eri osad, maailma rahvaarv, purjetasid ümber maailma, üle kogu maailma, õppisid maailma tundma

Prantsuse armee, Prantsuse kuningas, Prantsuse revolutsioon

rahva elujärg, rahva haridus, rahva usaldus, rahva võim, rahva hulgas

riigi areng, riigi elanikkond, riigi idaosas, riigi juhtimine, riigi koosseis, riigi põhiseadus, riigi valdusse kuulusid

ristiusu levik, ristiusu preestrid, võtsid vastu ristiusu

Saksa riik, Saksa armee

Sõnavormid

tsaar

töö

valitseja, valitsejad

Vene

Venemaa

võimu

Kasutusnäiteid

Vene riik, Vene väed

oli inglaste võimu all, koondas võimu enda kätte, suutsid võimu säilitada

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

asus

Sadam asus linnast kaugemal., asus valitsema, asus teele, asus tööle

ette

püüame ette kujutada, tuli ette näljahädasid, ei suutnud enda kaitseks midagi ette võtta

hakkas, hakkasid, hakati

olukord hakkas muutuma, hakkas huvi tundma, hakkas arenema, hakkas tegelema, hakkasid levima, hakkasid kasutama, hakati nimetama

kaasa

Olukorra muutumisele aitas kaasa Esimene maailmasõda., Ameerika avastamine tõi kaasa suuri rikkusi.

kokku

kokku puutuda

nimetatakse

Selliseid teadlasi nimetatakse arheoloogideks., Sellist nähtust nimetatakse isikukultuseks., Seda nimetatakse lähiajalooks.

osa võtta

kõik võisid osa võtta, riigivalitsemisest osa võtta

pidi

pidi sõdima, pidi kokku kutsuma, pidi hoolitsema, pidi tundma võõraid keeli, pidi valitsema

sai, said, saanud

Temast sai diktaator., Ta sai loa töötada., Sellistest kogunemistest said alguse kloostrid., Vastutasuks said nad uusi eesõigusi., Maad said vabariigi omandiks., on saanud tuntuks, ei saanud osaleda, ei saanud õppida

suri

suutnud

ei suutnud leppida

teada

on teada, ei ole teada, saame teada

tuleb

tuleb säilitada

vastu

võtsid vastu ristiusu

võis

võis tegutseda, võis mõjutada

välja

ajalehte välja andma, kuulutati välja Eesti vabariik, jõudsid välja Ameerikasse, kujunes välja kaks ristiusu haru

ära

Töö tegid ära masinad., Inimestelt võeti ära talud.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

ajal

eesti

enamik

esialgu

esimene, Esimene

hiljem

kogu

kokku

nõukogude, Nõukogude

osa

peaaegu

peale

prantsuse

pärast

saanud

saksa

suur, suurt

tagasi

teiste

tänapäeval

uusi

vene

Kasutusnäiteid

samal ajal, sel ajal, tol ajal, sõja ajal

eesti keel, eesti kultuur, eesti soost

Esimene maailmasõda, esimene demokraatlik riik, Ta oli esimene, kelle reisimuljed kirja pandi.

kogu Eesti, kogu maailm

kokku koguda

nõukogude võim, Nõukogude Liidus

osa elanikest, osa inimesi, osa võimust

sellest ajast peale

prantsuse rahvas

pärast sõja lõppu, pärast kodumaale naasmist

piiramatut võimu saanud valitseja

saksa rahvas, saksa väed, saksa keel

5000 aastat tagasi, jõudis tagasi

vene keel

MUU

Sõnavormid

eest

järgi

kohta

kätte

peale

tänu

vastu

Kasutusnäiteid

hoolitsesid kodu eest, kaitsesid vaenlase eest, võitlesid vabaduse eest

Pärimuse järgi olnud ta vägev sõjamees.

Peetri kohta on kirjutatud, esimesed leiud selle kohta

koondas võimu enda kätte, surid toidupuuduse kätte, langesid vaenlaste kätte vangi

peale kirjalike allikate

tänu allikatele, tänu arheoloogiale, tänu kaubandusele, tänu televisioonile

võitlesid vaenlase vastu

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastaid, aastatel

abi

aeg

ajalugu

armee

Eestis

eestlased

elust

esemeid

Euroopas

huvi

inimene, inimese

inimkonna

islami

Jeesus, Jeesuse

jumala, Jumala

kaupmehed

keegi

keiser

kirik

kirja

koosseisu

Kristuse

kuninga

küla

lapsed, lapsi

liidu, Liidu

Kasutusnäiteid

palju aastaid, aastaid hiljem, töötas aastaid, 1990. aastatel

abi püüti leida, abi loodeti saada, ei saa nende abi kasutada

ajalooline aeg, aeg ja ruum

inimeste elust on teada, jutustus Jeesuse elust

on säilinud esemeid, rohkesti mitmesuguseid esemeid, ajaloolased uurivad esemeid

äratasid huvi, on huvi pakkunud, tundis suurt huvi poliitika vastu

inimese eellased, määrab inimese saatuse

inimkonna ajalugu, inimkonna minevik

islami tekkimine, islami kogukond, islami pühakiri

Jeesuse elu ja õpetus, Jeesuse surm

jumala teenimine, Jumala saadikuks

kui keegi leiab juhuslikult mõne muistse eseme, keegi ei tohtinud rääkida

leiutasid kirja

kuulusid Rooma riigi koosseisu

pärast Kristuse sündimist

kuninga troonileasumine, kuninga kutsel, kukutas kuninga

palju lapsi, lapsi õpetati

linnad moodustasid liidu, Euroopa Liidu liige, Nõukogude Liidu koosseisus

Sõnavormid

linn

lipp

maad, maal

maailmas

mees

minevikus

naised, naiste

olukord

partei

pea

preestrid

rahvas, rahvad, rahvaste

riiki, riikide

Rootsi

Saksamaa, Saksamaal

surma

sõja

talupojad

tähelepanu

vabariigi, Vabariigi

Venemaal

viikingid

väed

Kasutusnäiteid

igal maal, kogu maal

naiste elu, naiste olukord, naiste seas

raiuti tal pea maha

rahvaste elu ja kombed, rahvaste alistamine, salliv teiste rahvaste suhtes

27 riiki, riiki nimetati, ühtset riiki ei nimetatud, riikide jaoks, konfliktid riikide vahel, riikide valitsused

surma põhjus, pärast tema surma, suri loomulikku surma

sõja ajal, on sõja kaotanud

suurt tähelepanu äratas

kehtestas vabariigi, okupeeris vabariigi, Eesti Vabariigi loomine, Eesti Vabariigi juhtimine

Saksa väed, Vene väed, Inglise väed

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

alguse

andis

aluse

elama, elanud

kandsid

kasutati

kirja

kujutatud

leitud

muutus

nimetama

pea

pidasid

saab, saame

soovisid

suutis

sündis

tahtis

tegid

tekkis

võib

üumber

Kasutusnäiteid

sai alguse

andis korralduse, andis välja seaduse

pani aluse

kandsid kalleid rõivaid, kandsid kiivrit, lahingus kandsid nad enda kaitseks suuri kilpe

Tööjõuna kasutati kurjategijaid ja sõjavange., Kolde kütmiseks kasutati masuuti või kivisütt., Ametiasutustes kasutati varasema saksa ja vene keele asemel eesti keelt.

Elulood pandi kirja.

pildil on kujutatud, pea on kujutatud ...

Suur osa muististest on leitud juhuslikult.

Rahva olukord muutus.

piirkonda hakati nimetama Kadrioruks, neid hakati nimetama varjaagideks

ei pea uskuma, ei pea pimesi järgima

pidasid sõdu, pidasid oluliseks

saab võimu, saab järeldada, saame teada

suutis panna karmid sõjamehed endale järgnema, suutis teha rasket tööd

tegid sõja- ja kaubaretki, tegid töö ära

tekkis võimalus talud mõisniku käest välja osta, tekkis uus riik

võib ära tunda, võib oluliselt mõjutada

Lossi on korduvalt ümber ehitatud., Raamatuid paljundati käsitsi ümber kirjutades.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

esimese, Esimese, esimesed

hulka

hästi

kord, korda

lõpuks

läbi

mitmesuguseid

muid

peamiselt

rohkesti

suurem

teine, Teine

tähtsad, tähtsamaid

tänapäeva, tänapäeval

uued

varem

üha

ümber

Kasutusnäiteid

kirjutas lastele esimese omakeelse aabitsa, Esimese maailmasõja ajal, Niisugused nägid välja esimesed tööriistad., tekkisid esimesed suuremad ettevõtted

oli vaja suurt hulka töökäsi

kord toimunud sündmused, kord aastas, iga kord, esimest korda, mitu korda

läbi aegade, läbi Riia, sõda oli läbi

Üks tööline ketras lõnga, teine kudus kanga valmis., Teine maailmasõda

tänapäeva inimene

Rooma linn muutus üha tähtsamaks ja jõukamaks.

purjetasid ümber maailma

MUU

Sõnavormid

eelkõige

hoopis

hulka

kaudu

kohaselt

käigus

tegemist olema

veelgi

üle

Kasutusnäiteid

Mineviku inimesed võisid tähtsaks pidada hoopis teistsuguseid asju kui meie.

sattus vangide hulka

Ühendust peeti sadamate kaudu., saame teada ajalooallika kaudu

tema tahte kohaselt, Islami tava kohaselt, keisri plaani kohaselt

lahingu käigus, inimtegevuse käigus

Tegemist oli suursündmusega., Tegemist oli vabariigiga.

Rooma riigi piirid laienesid veelgi.

täielik võim oma alamate üle, kestis üle sajandi, üle kogu maa puhkesid streigid

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ajaloo

ajaloolased

ala, alad

allikaid

Araabia

auks

Bütsantsi keisririik

edu

elus

hariduse

inimest, inimestele

jumalate

keele, keeles

kiriku

kloostri

kodu

kommunistid

Kreeka

kristlaste

kultuuri

Kuu

laste

Liit

Liivimaa

linnad, linnades

maades

Kasutusnäiteid

ajaloo uurimine, huvi ajaloo vastu, ajaloo vältel

kaotas vallutatud alad

pole säilinud kirjalikke allikaid, kirjalikke allikaid hinnata, Kuidas kirjalikke allikaid uuritakse?

Araabia poolsaar

püstitasid vaaraode auks võimsaid püramiide

sõjaline ja poliitiline edu, saavutati edu, pärast esialgset edu

riigi elus, suurlinna elus

omandas hariduse, hariduse väärtustamine, hariduse kaudu

2 miljonit inimest, maa kuulus inimestele, inimestele tundus

jumalate auks, jumalate kujud

panus eesti keele ja kirjanduse arengusse, tolleaegne eesti kirjaviis, õppis selgeks eesti keele, uhkus oma keele üle, Varasema saksa ja vene keele asemel kasutati eesti keelt., jumala-teenistus ladina keeles, suhtlesid omavahel prantsuse keeles

kiriku heaks, kiriku juurde, kiriku juht

kloostri majapidamises, kloostri orbudekodus

muistne Kreeka

kristlaste elu, kristlaste seas

Euroopa kultuuri osa, huvi eestlaste kultuuri vastu, andis tõuke Euroopa kultuuri arengule

Päikese ja Kuu liikumine

laste jaoks, mõista laste muresid, hoolitsema laste õpetamise eest

Euroopa Liit, Nõukogude Liit

Sõnavormid

maailmasõda

majandus

mehed

meri

minevikku

moslemite

muuseum, muuseumid

naine

paavsti

perekond

poliitikas

Punaarmee

raamatud, raamatuid

rahvale, rahvast

revolutsioon

riigid, riigis

rist

soost

sõna

teadlased

teadus, teaduse

tegevuse

tööd

usu

vabariik

Vana-Vene riik

Veneetsia

viikingite

võim

õigusi

Kasutusnäiteid

minevikku hinnata, minevikku paremini mõista

moslemite jaoks, moslemite võimu alla, moslemite püha raamat

kutsus paavsti Pariisi, ei tunnustanud paavsti kristlaste juhina

kirjutas raamatuid, kogus raamatuid, osa raamatuid

Rahvale tundus olukord ebaõiglane., rahvale mõeldud koolid, suutsid rahvast kaitsta, suur osa rahvast

kõrgeist soost daamid, esimesed Eesti soost haritlased

teaduse areng, teaduse edusammud

pälvis oma tegevuse eest ..., tegevuse käigus, mõistis tema tegevuse hukka

usu pärast, usu vastu, usu järgijad

viikingite retked, viikingite rünnakud, viikingite laevad

nõukogude võim, kogu võim, piiramatult võim

soovisid suuremaid õigusi, sooviti naistele meestega võrdsed õigusi, mis tõendab leiutaja õigusi

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

algas

muinasaeg algas, algas Napoleoni langus, algas pikk sõit itta, algas Teine maailmasõda

andsid

andsid tellimusi, andsid nõu, andsid välja ajalehte

arvati

elavad

kaitsta

kaitsta rahvast, kaitsta oma maad välisvaenlaste eest

kanda

polnud kombeks habet kanda, Tsaar käskis ülikutel kanda euroopalikke rõivaid., õigus kanda valitseja tiitlit, Neil on maailma ajaloos kanda eriline roll.

kasutada, kasutasid

kasutada vara, kasutada abi, esemed, mida inimesed kasutasid, kasutasid tekkinud segaduse ära

kasvas

kasvas üles Haapsalus, Rahulolematus aina kasvas.

kindlaks

tehti kindlaks, jäi endale kindlaks

kirjutas

kuulusid

Rooma riigi valdusse kuulusid laiad alad., Orjad kuulusid peremeestele.

kuulutati

Kuulutati välja iseseisev riik., Ta kuulutati nõiaaks.

lasi

Ta lasi ehitada palju kirikuid.

leida, leidis, leidsid

leida abi kloostritest, püüdis leida noortele võimalusi, loodavad leida tööd, leida muuseumist väärtuslikku teavet, Luther leidis, et ..., Kommunistid leidsid, et ..., Popkunstnikud leidsid, et ...

leidub

Evangeeliumides leidub erinevusi., Päris vaeseid inimesi leidub vähe.

leppida

ei tahtnud sellega leppida

lugeda

muutis

Elekter muutis inimeste elu palju kergemaks., Chaneli moelooming muutis põhjalikult varasemaid tavasid.

mõista

näha

Külastajad võivad näha Lutheri tuba., Nii võis välja näha neandertallane.

otsustas

pidas, peetud

pidas mitut kõrget ametit, pidas endale ohtlikuks, pidas kirjavahetust, pidas teenistuses, pidas töökoda, Neid on peetud maailmaimedeks., Varem oli seda peetud ravimatuks.

Sõnavormid

puhkes

saadeti

rajati

saavutas

siirdus

sisse

sunnitud olema

surid

suutsid

tekitas

tekkisid

toimus

tutvus

tõusis

tähendab

uskusid

võisid

võtta, võtsid

üles

Kasutusnäiteid

puhkes sõda, puhkes õitsele kunst

saadeti Rooma õppima, saadeti pagendusse

rajati külad, rajati väljakuid

saavutas võidu, saavutas edu

siirdus elama Peterburi, siirdus loometööst poliitikasse

seati sisse mitmesugused toetused, Peale kangaste veeti sisse kübaraid.

oli sunnitud lahkuma, olid sunnitud taganema

suutsid kaitsta rahvast, suutsid vedada suuri raskusi

tekitas vaidlusi, tekitas huvi looduse vastu, tekitas pahameelt

tekkisid linnriigid, tekkisid uued muusikastiilid, tekkisid tõsised raskused

Toimus otsustav lahing., toimus kroonimine, Õppetöö toimus ladina keeles.

tutvus rikka töösturiga, tutvus erinevate usunditega

läks sõjaväkke ja tõusis seal kõrgele, tõusis võimule

võisid orje müüa ja vahetada, võisid rahvakoosolekust osa võtta

võtsid ametisse, võtsid Muhamedi kuulda, võtsid omaks vana-vene keele, inimesed võtsid end kokku

Hunt kasvatas Romuluse ja Remuse üles., kirjutasid selle hoolikalt üles

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

araabia

enamasti

erinevad

hea

hoolikalt

kaua

kirjalikke

kohalike

kohe

kreeka

mitmed

muistse, muistsete

muude

mõned

peetud

pidevalt

raske

seotud

suuri

taas

uut

vaeste

valmis

vanu

viimaks

võimalik

väljaspool

Kasutusnäiteid

araabia keel

erinevad huvid, erinevad kombed

on säilinud kirjalikke allikaid, kirjalikke allikaid uuritakse, kirjalikke allikaid hinnatakse

suhtlesid kohalike elanikega, kauplesid kohalike elanikega, surus maha kohalike hõimude vastuhakud

kreeka teater, kreeka keel, kreeka perekond

muistse inimtegevusega seotud, muistse Kreeka kultuur, muistsete eestlaste eluolu, Ajaloolased peavad tundma muistsete rahvaste keeli.

aastatel 1918–1920 peetud sõda., tema auks peetud pidustused

tihedalt seotud, inimtegevusega seotud esemeid

Nad polnud sõjategevuseks valmis., õigeks ajaks valmis saada

väljaspool kodu

MUU

Sõnavormid

alla

asemel

heaks

hoolimata

käes

paiku

paraku

poolest

sugugi

Kasutusnäiteid

anti kohtu alla, liitis Egiptuse võimu alla

Saksa ja vene keele asemel kasutati eesti keelt.

töötas tema heaks, vähendada kiriku heaks kogutavaid makse

hoidis vallutatud alasid enda käes, kannatasid haiguste käes

umbes 500. aasta paiku

eriline selle poolest, nime poolest oli see vabariik

Elu polnud sugugi kerge.

AJALUGU (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Aafrika

aasta, aastat, aastatel

absolutism

aja

Ameerika

areng, arengut

armee

Austria

Eesti, Eestis

endale

Euroopa, Euroopas

Hispaania

impeeriumi

Inglise

Inglismaa, Inglismaal

inimese, inimeste

keiser, keisri

kiriku

korda

kuningas, kuninga

Kasutusnäiteid

kolm aastat hiljem, mitu aastat järjest, 40 aastat tagasi, 20 aastat kogemusi, 1788. aastal, 1880. aastatel, aastatel 1715–1774, esimestel aastatel

aja jooksul, Rootsi aja lõpul

Ameerika Ühendriigid, Ameerika Ühendriikides

soodustasid tööstuse arengut, mõjutasid Eesti arengut, Mis iseloomustas kultuuri arengut?, takistas majanduslikku arengut

impeeriumi koosseis, impeeriumi äärealad, vastuolud kahe impeeriumi suhetes

Inglise riik, Inglise kuningas

inimeste igapäevaelu, inimeste võrdõiguslikkus

keisri arvates, keisri kõrval tegutses, keisri korraldusel, keisri tiitel, keisri volitused

kiriku mõju, piirata kiriku õigusi, kiriku sarnaseks, ilma kiriku vahenduseta

muudeti kirikuteenistuse korda

kuninga hukkamine, kuninga võim, kuninga käsul, vandenõu kuninga vastu

Sõnavormid

liikumine

maad, maal

maailma, maailmas

maal

monarhia

parlamendi

poliitika

poole, poolel

Prantsuse

Prantsusmaa, Prantsusmaal

Preisimaa

rahu

rahvas, rahva

revolutsioon, revolutsiooni

riik, riiki, riigis, riigid, riikide, riikides

Rootsi

sajandi, sajandil

Saksa

Saksamaa, Saksamaal

sõda, sõja

talupojad, talupoegade

talurahva

tööliste, Tööliste

Türgi

uusaeg

Kasutusnäiteid

rahvuslik liikumine, orjapidamise kaotamist taotlev liikumine
riik annab neile maad, Ladina-Ameerika maad, linnas või maal

kunstniku kuulsaim maal

parlamendi võimupiirid, parlamendi nõusolekuta, vastutus parlamendi ees, saatis parlamendi laiali

poliitika asumaade suhtes, liberaalne poliitika, karmikäeline poliitika, poliitika elluviimiseks

18. sajandi esimese poole kunstnik, 17. sajandi esimesel poolel, Türgi osales sõjas Saksamaa poolel.

Prantsuse revolutsioon, Prantsuse armee

sõlmida rahu, rahu ajal

rahva arvates, rahva eluolu, rahva esinduskogu, rahva hulgas, rahva poolt valitud

revolutsiooni päevil, revolutsiooni tagajärjed, revolutsiooni vaenlased

valitses riiki, pooldasid tugevat riiki, Sinna kuulus 18 Saksa riiki., mitmes riigis, kogu riigis, demokraatlikus riigis, riikide ühendamiseks, riikide kolooniates, riikide relvajõud, riikide vahel, paljudes riikides, nimetatud riikides, Euroopa riikides

17. sajandil

Saksa keisririik, Saksa keiser, Saksa alad

sõja puhkedes, sõja alguses, sõja ajal, sõja käik, sõja järel

talupoegade hulgas, talupoegade isiklik sõltuvus, talupoegade olukord

talurahva hulgas, talurahva olukord, talurahva omavalitsus, talurahva seisusest pärit

tööliste elutingimused, Tööliste ja Soldatite Nõukogu, tööliste väljaastumised

Sõnavormid

vabariigi, Vabariigi

valitseja

**valitsus, Valitsus, valitsuse,
Valitsuse**

Vene

Venemaa, Venemaal

võim, võimu

väed

ühiskonna, ühiskonnas

Kasutusnäiteid

vabariigi loomine, vabariigi esimene aasta, vabariigi välja-
kuulutamine, Eesti Vabariigi Valitsus

valitsuse moodustamine, valitsuse liikmed, valitsuse seisu-
kohad, valitsuse tegevus, võitlus valitsuse vastu, Ajutine Va-
litsus, Ajutise Valitsuse

Vene riik, Vene väed, Vene valitsus

täidesaatev võim, tegelik võim, Hispaania võimu all, võimu
sümbol, võimu jagada

Prantsuse väed, Saksa väed, Vene väed

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alla

Kuningas kirjutas deklaratsioonile alla., Majandus käis alla.

andis

andis korralduse, andis võimaluse, andis tõuke, andis häid tulemusi

ette

õpetajaid valmistati ette seminarides, ei suutnud tema vastu midagi ette võtta, võtsid ette neli suurt pealetungi

hakkas, hakkasid, hakati

hakkas kehtima, hakkas kiiresti kasvama, hakkasid võimu pärast võitlema, hakati ehitama, hakati nimetama, hakati laialdaselt kasutama

jäi, jäid

Prantsusmaa jäi vabariigiks., Balkan jäi endiselt ärevaks., Ametnikeks jäid enamasti sakslased., Paljud jäid seda uskuma.

kaasa

tõi kaasa elatustaseme tõusu, aitas kaasa majanduse arengule

kaotati

kaotati orjus, kaotati aadli eesõigused

kehtestati

kehtestati uued talurahvaseadused, kehtestati kodanikuõigused

kokku

valitsejad leppisid kokku

kujunes

Tähtsaimaks majandusharuks kujunes tööstus., Inglismaast kujunes suurim koloniaalriik., Sajandi lõpul kujunes välja postimpressionism.

loodi

loodi laulu- ja mänguselts Vanemuine, loodi kolmikliit

muutus

Jaapan muutus arenenud riigiks., Riigi välispoliitiline kurss muutus.

pidi

Tulevikuühiskond pidi olema külluseühiskond., Demokraatia pidi teostuma rahvakoosolekuil.

puhkes

puhkes suur lahing, puhkes rahvaülestõus

põhjenda

sai, saanud

Vabariigist sai keisririik., Kunstnik sai kuulsaks., Riik sai sõjas lüüa., riik sai iseseisvaks, Tööstuslik pööre sai alguse Inglismaal., Rootsist oli saanud tugev riik., Ta uskus, et on saanud oma võimu otse Jumalalt.

suutnud

ei suutnud ajaga kaasas käia, ei suutnud renti maksta, ei suutnud end poliitiliselt määratleda

tagasi

Parlament lükkas ettepaneku tagasi

tõi

Rootslaste sekkumine tõi sõtta murrangu., Sõjaolukord tõi kaasa toidu ja kütte puuduse.

valitses

valitses riiki, valitses kuni 1901. aastani

vastu

võeti vastu seadus, Vanameelsed olid sellele vastu.

välja

kuulutati välja iseseisev riik, astuti välja orjuse vastu, anti väl-

Sõnavormid

ära

Kasutusnäiteid

ja eestikeelset vaimulikku kirjandust, anti välja seadus

Kas maailmasõda oleks saanud ära hoida?, Mõisnikelt võeti ära nende maavaldus., Ta kasutas seda segadust ära.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ainult

ajal

Rootsi aja lõpul, samal ajal, revolutsiooni ajal, sõja ajal

algul

eriti

eriti aktiivselt tegutsedes, eriti olulist rolli

esialgu

esimene, esimese, Esimese

esimene põhiseadus, esimene raudteeliin, esimese üldlaulu-
peo korraldamine, Esimese maailmasõja puhkemine

hiljem

inglise

järel

ülikooli avamise järel, Krimmi sõja järel

kiiresti

kogu

üle kogu maa, vapustas kogu ühiskonda, kogu asjaajamine,
kogu impeeriumis

kokku

kokku üle 1,3 miljoni mehe, tuli kokku Riigiduuma, kutsuti
kokku rahvusvaheline kongress

koos

keiser koos õukonnaga

korda

esimest korda

lõpul

15. sajandi lõpul, keskaja lõpul

peagi

poliitilise

poliitilise korra vorm, poliitilise korra taastamine, poliitilise
võimu juurde

prantsuse

pärast

pärast sõda, aasta pärast

rahvusliku

rahvusliku eneseteadvuse tõus, rahvusliku liikumise ajal,
rahvusliku liikumise juht, rahvusliku tööstuse areng

saksa

saksa keel, saksa kultuur, saksa kunstnik

samal

taas

tagasi

150 aastat tagasi, pöördus tagasi Eestisse

uus, uue, uued

uue ajastu algus, uue Euroopa loomise põhimõtted, uue või-
mu kindlustumine, puhkesid uue hooga

vahel

riikide vahel

üha

Üha rohkem inimesi eelistab elada linnades.

Sõnavormid

üksnes

üle

Kasutusnäiteid

üle kogu Euroopa, üle 100 000 elaniku, tulid üle piiri

MUU

Sõnavormid

all

alla

eelkõige

ees

eest

järgi

kätte

poole

poolest

poolt

tõttu

vaid

vastu

Kasutusnäiteid

keisri kontrolli all, Türgi võimu all

kuulus Hispaania võimu alla

esines laiema avalikkuse ees., Kodanikud pidi olema seaduse ees võrdsed., taganema edasitungivate sakslaste ees

võitlus poliitiliste õiguste eest

seaduse järgi, legendi järgi

koondas võimu enda kätte, Need alad läksid Rootsi kätte.

üleskutse rahva poole, läksid Napoleoni poole üle

Mille poolest sarnanevad?, Mille poolest erinevad?

rahva poolt valitud Eesti Maapäev, Prantsusmaa poolt vallutatud alad, lähenesid lääne poolt

tema nime ja mõjukuse tõttu, nälja ja epideemiate tõttu, usu-
liste rahutuste tõttu

Esialgu oli liberalism suunatud vaid feodaalkorra ja piirama-
tu kuningavõimu vastu., See ei toonud lahendusi kõigile va-
nadele probleemidele, vaid tekitas mitmeid uusi.

võitlesid vaenlase vastu, astusid välja orjuse vastu

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aadli

Aafrikas

aeg, aega, ajaks

ajastu

ala

Austria-Ungari

edu

eestlaste

esindajad

eurooplaste

Hiina

India

inimesed, inimesi

iseseisvuse

Itaalia

kaupade

keisriks

kodanluse

kolooniad

kord

kunst

Ladina-Ameerika

liit, Liit

Kasutusnäiteid

aadli eesõigused, aadli esindajad, aadli käes

kestis pikka aega, viibis mõnda aega, sisustada vaba aega, Selleks ajaks oli üles kasvanud uus põlvkond., Sõjategevus oli pikaks ajaks paigale jäänud.

algas uus ajastu, reformide ajastu, oma ajastu suurim helilooja

Eesti ala

Välispoliitiline edu suurendas tema toetajaskonda., revolutsioonide edu varjus, Kumbki pool ei saavutanud otsustavat edu.

eestlaste arv, eestlaste õigused, eestlaste hulgas, eestlaste käes

aadli esindajad, kodanluse esindajad

eurooplaste kultuur, eurooplaste avastusretked, eurooplaste tulek

India keisrinna

hulgaliselt inimesi, vihastas inimesi, püüti inimesi õpetada, Inimesi tabas tööpuudus.

iseseisvuse saavutamine, iseseisvuse aeg, saavutas iseseisvuse, suutsid iseseisvuse säilitada

kaupade hind, kaupade sissevedu, kaupade konkurents

Saksa keisriks oli Preisi kuningas., Senat kuulutas ta prantslaste keisriks.

kodanluse esindajad, kodanluse osatähtsus, kodanluse varanduslik seisund

poliitiline kord, vana kord, rahu ja kord

riikide liit, Prantsusmaa ja Venemaa liit, Püha Liit, Reini Liit

Sõnavormid

maade

muutused

mõju

nime

olukord, olukorra, olukorda

parlament

poliitikat

pool

Poola

prantslased

Preisimaal

pärisorjuse

rahvaste

reformid

surma

suurriikide

Taani

talupoegi

tsaar

tänapäeva

töö

USA

usku

vabadus

vabariigiks

valitsejad

vastuolud

vastupanu

Venemaale

Kasutusnäiteid

maade jagamine, maade areng, maade taasriigistamine

kaasnesid põhjalikud muutused, Millised muutused toimusid?

suur mõju ühiskonnale, kiriku mõju vähendamiseks, mõju avaldada, mõju all hoida,

on tuntud renessansi nime all, meetod kannab nime

majandusliku olukorra halvenemine, talurahva olukorra kerendamiseks, taolise olukorra põhjustas

poliitikat ajama, seda poliitikat nimetatakse, mõjutama poliitikat

kumbki pool ei saavutanud võitu

pärisorjuse kaotamine

rahvaste ajaloos, rahvaste segunemine, rahvaste suhtes

pärast tema surma

suurriikide mõju, suurriikide kaotused, suurriikide omavahelised suhted

karistada talupoegi, seadus kaitses talupoegi, osa talupoegi

minevikust tänapäeva

katoliku usku iirlased, Paljud soovisid usku vahetada.

kuulutati vabariigiks

rahvuslikud vastuolud, ühiskondlikud vastuolud, suurriikide omavahelised vastuolud, vastuolud rikaste ja vaeste vahel

vastupanu osutada

Sõnavormid

vägede

õiguste

Kasutusnäiteid

Saksa vägede pealetung, Antandi vägede ülemjuhataja, lõppes kuninga vägede lüüasaamisega, Vene vägede võit Poltaava all

õiguste deklaratsioon, võitlus oma õiguste eest

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alustas

Saksamaa alustas pealetungi., Aleksandrikool alustas tegevust., Impressionism alustas võidukäiku.

anda, anti

anda välja seadusi, anda seletust, Talupojale anti isiklik vabadus., anti välja dekreet

asus

asus Eestisse elama, asus kuningat toetama

edasi

Kunstnikud püüdsid elu realistlikult edasi anda., Edasi min-di kihelkonnakooli.

ellu viima

viis ellu sõjaväereformi

jõudsid

jõudsid Pariisi lähistele, Terroristid jõudsid sihile., Teated jõudsid avalikkuse ette.

jäänud

Ebavõrdsuse suurenemine ei jäänud märkamatuks., Katoliku usk on jäänud püsima tänapäevani.

kaotas

Saksamaa kaotas sõja., Revolutsioon kaotas seisused.

kasutati

kasutati elektrit, kasutati energiaallikana

kasutusele

võeti kasutusele vintpüssid

kasvas

kuulus, kuulusid

Osa ungarlasi kuulus Türgi võimu alla., Saksa tolliliitu kuulus 18 riiki., Manufaktuurid kuulusid rikastele., Talupojad kuulusid kolmandasse seisusesse.

kuulutas, kuulutati

kuulutas välja usuvabaduse, Maa kuulutati iseseisvaks.

leidsid

muudatused leidsid aset, tema poliitilised vaated leidsid järgimist, inimesed leidsid rakendust, mõlemad pooled leidsid, et ...

levisid

farmid levisid, moodsa elu hüved levisid, valgustusideed levisid

liikumise

Rahvusliku liikumise ajal, Rahvusliku liikumise juht

maha

ülestõus suruti maha, müüs oma maa maha

moodustasid

Saksamaa, Taani ja Poola moodustasid koalitsiooni., Ameerika põliselanikkonna moodustasid indiaanlased.

muuta, muutis, muudeti

suudavad maailma paremaks muuta, Sõda muutis inimeste suhtumist., Asjaajamine muudeti saksakeelseks., Seadused muudeti selgemaks.

muutusid

Revolutsioonisõjad muutusid vallutussõdadeks., Elamistingimused muutusid järjest paremaks.

nimetatakse

otsustas

Sõnavormid

peab, pidid

pidasid, peeti, peetud

puudus

püüdis

rajati

saavutada

sunnitud

suri

teha

tekkisid

toimus, toimunud

tulid

võeti

võib

võimule tulema

Kasutusnäiteid

Seadus peab olema kõigile võrdne., Kõik kodanikud pidid olema seaduse ees võrdsed.

Nad pidasid ilmalikke lõbustusi asjatuks priiskamiseks., peeti isamaalisi kõnesid., peeti miitinguid, Oma rahvust peeti teisest paremaks., Lepingutest ei peetud kinni.

puudus võim, puudus nõudlus, puudus ühtne tollisüsteem, puudus eraomadus, puudus usuvabadus

püüdis kehtestada ühesugused seadused, Iga suurem piirkond püüdis iseseisvuda.

Euroopa pealinnades rajati saatkonnad., rajati esimene raudteeliin

saavutada edu, saavutada ülemvõim, saavutada võit

olid sunnitud tegema järeleandmisi, oli sunnitud rahu paluma

teha mitmeid uuendusi, teha head inimsoole, teha neile selgeks põhitõed

tekkisid tööliste asulad, tekkisid erakonnad, tekkisid arusaamatused

toimus riigipööre, toimus kongress, toimus sõda, toimu pärisorjuse kaotamine, läbimurret ei toimunud

liberaalid tulid võimule, selgelt tulid esile vastuolud, Austria-Ungarile tulid appi Saksa väed.

võeti oma kontrolli alla, võeti vastu seadus, võeti kasutusele terror

Klassitsistlikke ehitisi võib näha Peterburis., Ainult Jumal võib tema otsuseid hinnata.

Võimule tuli Ajutine valitsus.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

alanud

Kasutusnäiteid

sõja ajal alanud läbirääkimised, Peterburis alanud revolutsioon

alates

alates Esimesest maailmasõjast, 17. sajandist alates

enamasti

enamik

endiselt

enne

enne sõda

esimesel

19. sajandi esimesel poolel

huvitatud

nad polnud sõjast enam huvitatud, Euroopa suurriigid olid huvitatud Türgi mõju nõrgendamisest Balkanil, Oldi huvitatud, et ...

järjest

järjest enam, muutusid järjest aktiivsemaks, mitu aastat järjest

jäänud

vallutamata jäänud alad, harimata jäänud põllud

ligi

lõpul, lõpuks

1812. aasta detsembri lõpuks oli Napoleoni armee häving ilmselge., Miks edukad revolutsioonid lõpuks taandusid?, 19. sajandi lõpul

majanduslik, majandusliku

majandusliku edu aluseks, majandusliku olukorra paranemine, majandusliku võimsuse kasv

mitmed, mitmeid

oluliselt

peamiselt

peetud

peetud sõdade käigus

pidevalt

poliitiliste

laveeris poliitiliste jõudude vahel, võitlus poliitiliste õiguste eest, ei suutnud erinevate poliitiliste ringkondadega kokku leppida

pool

mitmel pool, mõnel pool

pärast

pärast sõda, pärast kuninga surma

rahvuslik

rahvuslik ärkamine, rahvuslik koosseis, rahvuslik liikumine

seni

senisest

senisest rohkem, senisest kiiremini, andis senisest tugevama kaitse

sunnitud

Venemaa sunnitud ühinemine kontinentaablokaadiga

Sõnavormid

suurt, suurte, suuri

teine, teise, teised

toimunud

tuntud

tänapäeva

uut

vaba

valgustatud

vana

varem

üle

Kasutusnäiteid

saavutati suurt edu, pööras suurt tähelepanu, on avaldanud suurt mõju, suurte muutuste aeg, suurte reformide ajastu, kaotas suuri maa-alasid, nõuti suuri makse, hakati rajama suuri vabrikuid

augusti lõpul toimunud lahing, 17. sajandil toimunud revolutsioon

tänapäeva Euroopa, tänapäeva Prantsusmaal, üks tänapäeva suuri küsimusi

rajati ligi tuhat uut küla, nägi uut võimalust, See tähendas uut sõda.

valgustatud absolutism, valgustatud valitsemine

üle 100 000 elaniku, üle kogu Euroopa, üle piiri

MUU

Sõnavormid

alusel

arvates

asemel

erinevalt

hoopis

isegi

kaudu

korral

kõrval

käigus

omakorda

puhul

samuti

seevastu

Kasutusnäiteid

lepingu alusel, rahvaloenduse alusel

sinu arvates, rahva arvates

Käsitsitöö asemel hakati rohkem kasutama masinaid.

erinevalt Euroopa riikidest

Portugallaste tulek võeti vastu hoopis sõbralikumalt.

sadamate kaudu, Prantsusmaa kaudu, uuenduste kaudu, eeskuju kaudu

vajaduse korral, sõja korral, võidu korral

Saksamaal tunnustati katoliku ja luteri usu kõrval ka kalvinismi.

revolutsiooni käigus, relvastatud võitluse käigus

riigivorm, mille puhul kõrgemat võimu teostab rahvas, pidulike sündmuste puhul

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aadlikud, aadlike

Aasia

aastaks, aastate

ajaloos, ajalukku

alad

algus

arengule

Asutav Kogu

autonoomia

Belgia

eesmärk, eesmärgiks

eestlased

elanikkonna

Euroopast

eurooplased, eurooplastele

Iirimaa

inglased

inimest

isa

Jaapani

jakobiinide

jumala

kasv

keele

keisririik, keisririigi

Kasutusnäiteid

aadlike jaoks, aadlike vastu

Liitu oli pikendatud kuueks aastaks., seitsmeks aastaks valitud president, 1850. aastaks andis Inglismaa 40% kogu maailma tööstustoodangust., 1890. aastate alguseks, 1860.–1870. aastate reformid

on läinud ajalukku

vallutatud alad, läänepoolsed alad

aitas kaasa arengule, pani aluse enneolematule arengule

Asutav Kogu tuli kokku

eesmärgiks oli

elanikkonna kihid, ei tulnud toime elanikkonna vajadustega, pöördumine elanikkonna poole

mereteel Euroopast Aasiasse, immigratsioon Euroopast, jäi Euroopast äralõigatuks, Euroopast sisserännanud leidsid tööd ...

andis eurooplastele võimaluse, pakkus eurooplastele huvi, Maa suleti eurooplastele täiesti.

400 000 inimest

jakobiinide diktatuur, jakobiinide hulgas

jumala armust, jumala poolt, jumala sõna

rahvastiku kasv, mõju kasv

omandas kohaliku keele, peale saksa keele

keisririigi looja, keisririigi ajaloos

Sõnavormid

kirik

kodanlus

kodus

kongressi

Kreeka

kultuuri

kuningaks

kuningavõimu

kunstnik

lahingus

liidu, Liidu

liitlased

Liivimaa

linna, linnad

maades

maailmasõda

majanduse

Maroko

masinate

mees

mõisnike

olukorras

omavalitsus

orjuse

partei, parteid

pooldajad

prantslaste

Prantsusmaad, Prantsusmaale

pööre, pöörde

raha

Kasutusnäiteid

Viini kongressi otsusega, Viini kongressi järel

kultuuri areng, kultuuri mõju

sai kuningaks, krooniti kuningaks

kuningavõimu pooldaja, kuningavõimu kukutamine

liidu mõjukaim liige, Püha Liidu eesmärk, Reini Liidu riiki-des

majanduse areng, majanduse põhisuund

masinate kasutuselevõtmine

mõisnike võim, mõisnike juures

astuti välja orjuse vastu, orjuse kaotamine

kuningavõimu pooldajad, anglikaani kiriku pooldajad

lootes prantslaste abile, prantslaste armee, prantslaste ülem-võim, prantslaste kuningas

ümbritsesid Prantsusmaad, eelistati Prantsusmaad, valitses Prantsusmaad, Prantsusmaad ei tõrjutud, tungis Prantsusmaale, põgenes Prantsusmaale, kuulutas Prantsusmaale sõja, Prantsusmaale kuuluv ...

tööstuslik pööre, tööstusliku pöörde eeldused, tööstusliku pöörde tulemused

Sõnavormid

rahvale, rahvast

raudteede

riigikord

riigiks

sakslased, sakslaste

seadusi

seisuste

Serbia

Soome

soov

tagajärjed

teaduse

tegevus, tegevust

troonile

tähelepanu

tööd

tööstuse

usk, usu

vabariik

valdused

valla

Venemaaga

õigused, õigusi

ümberkorraldusi

Kasutusnäiteid

ei olnud rahvale vastuvõetav, otsustasid anda prantsuse rahvale uue religiooni, rahvast ei rahuldanud, tuli elama palju võõrast rahvast, viiendik rahvast

raudteede areng, raudteede ehitamine, raudteede kõrval

muutus arenenud riigiks, oli killustunud enam kui 300 riigiks, kuulutati igavesti neutraalseks riigiks

sakslaste võim, sakslaste edasitung, sakslaste rahvuslik eneseteadvus

luua seadusi, välja anda seadusi, hulk seadusi

seisuste esindajad, seisuste võrdsus, erinevused seisuste sees

sõdade tagajärjed, revolutsiooni tagajärjed, tööstusliku pöördede tagajärjed

teaduse areng, teaduse saavutused, teaduse ja tehnika edusammud

misjonäride tegevus, välispoliitiline tegevus, toetas valitsusjuhi tegevust, alustas tegevust

sai troonile, troonile astumisel

hakati tähelepanu pöörama

tegi tööd, peeti tööd raskeks, lõi oma parimad tööd Prantsusmaal elades

tööstuse areng, tööstuse saavutused

usu tähtsus, usu põhitõed, usu kõrval

valla eesotsas, valla kulutused, valla volikogu, valla tasand

inimese õigused ja vabadused, sai suuremad õigused, kaitseb õigusi, piirati õigusi

alustas ümberkorraldusi

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

alustasid

andsid

elas, elasid

erines

esile

iseloomustab, iseloomustas

jäi

jättis

kaotamine

kasutas

kestis

korraldati

kukutati

kutsus

laiali saatma

leidis

loodud

loomine

lõppes

läbi

läks, läinud

moodustati

Kasutusnäiteid

alustasid tegevust, alustasid ülestõusu, alustasid pealetungi

andsid truudusevande, andsid olulise tõuke, andsid välja ajalehti

Mille poolest erines ...?

kutsus esile rahulolematuse, selgelt tulid esile vastuolud

Balkan jäi endiselt ärevaks., Talupoegade liikumisvabadus jäi endiselt piiratuks., Prantsusmaa jäi vabariigiks., Seisuslik kord jäi püsima.

Masinate kasutuselevõtmine jättis tööta käsitöölised., jättis hea mulje, jättis asjad sinnapaika

pärisorjuse kaotamine

Segadust kasutas ära Poola.

kestis 15 aastat, kestis 1960. aastateni

korraldati streike, korraldati näitemänge, korraldati ümber senine riigivalitsemise süsteem

keiser kukutati, Jakobiinid kukutati võimult.

kutsus Prantsusmaale välismaa meistreid, kutsus esile rahva pahameele

Parlament saadeti laiali.

suurem osa sisserännanutest leidis rakendust, pidu leidis aset, mõte leidis toetust, üleskutse leidis vastukaja, Newton leidis seletuse.

Kõik inimesed on loodud võrdsetena.

Eesti Vabariigi loomine, tolliliidu loomine, tugeva armee loomine

Ameerika Ühendriigid tegid läbi kiire arengu., Saksa rinnet ei suudetud läbi murda.

Võim läks Eesti Maapäevale., Osa alasid läks Türgile., läks käiku esimene trammiliin See ütlus on läinud ajalukku., Ajalukku on see rahuleping läinud Vestfaali rahuna.

moodustati Ajutine Valitsus, moodustati tolliliit, moodustati sõltumatud riigid

Sõnavormid

mõjutas

nimetama

nõudsid

pani

pidas

saab, saada

saadeti

saavutas, saavutanud

sisse

suurenes

suutis

sündis

takistada

tegid, tehti

tekitas

tugevnes

tuleb, tulnud

vaja

valitseda

valitsemise

valmis

võimule tulema

võis

Kasutusnäiteid

mõjutas majanduselu, mõjutas otseselt, mõjutas osaliselt

Inglismaad ja tema kolooniaid hakati nimetama Briti impeeriumiks.

nõudsid üldist valimisõigust, nõudsid orjuse kaotamist, nõudsid sõja lõpetamist

Veduri leiutamine pani aluse raudteeliiklusele.

pidas oluliseks, pidas võiduka sõja, pidas nõuetest kinni

Temast saab suur kuningas., Mille põhjal saab seda väita?, lootsid võimult maad saada, Ka töölised võiksid saada parlamenti valituks.

saadeti laiali, saadeti asumisele, saadeti erru

Eesti saavutas iseseisvuse, saavutas hiilgavaid võite, saavutas tunnustuse, saavutanud algul poolehoiu, ..., kumbki pool ei saavutanud edu, kriis oli saavutanud haripunkti, olid saavutanud võidu, olid saavutanud kõrge arengutaseme

Viidi sisse üldine koolikohustus., Seati sisse kontroll tootmise üle.

Suurenes valijate arv., suurenes sallivus, Suurenes huvi antiikaja kultuuripärandi vastu., suurenes majanduslik mahajäämus, suurenes autode tootmine

suutis säilitada iseseisvuse, suutis ehitada veel parema mudeli, suutis kõigiga tulla minna

Püüti takistada ühtse kreooli rahva teket., Prantsusmaa püüdis takistada Saksamaa lõplikku ühinemist.

tegid reforme, tegid otsuseid, tehti edusamme, tehti olulised avastused

tekitas vaidlusi, tekitas arusaamatust, tekitas pahameelt, tekitas pettumust, tekitas imestust

võim tugevnes, vastupanu tugevnes

oma õiguste eest tuleb võidelda

on vaja kooskõlastada, Miks oli vaja majandussõda?

soov valitseda, püüdis valitseda, kavatsus valitseda, on võimalik valitseda

valitsemise all, valitsemise periood

valmis esimene raudtee

Liberaalid tulid võimule., võimule tulnud kuningas

Kogukonnast lahkunu võis oma maa maha müüa.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

arenenud

edukas

erinevate

igal

kõigile

lisaks

loodud

läbi

läinud

majanduslikud

paremini

peamine, peamiseks

poliitilist, poliitilised, poliitilisi

rokokoo

saavutanud

sajand

seadusandlik

senine, senise

sisse

suured, suurem, suurema

sõjaline

tekkinud

tugeva

tulnud

tööstuslik, tööstusliku

uusi

vabad

valmis

vähe

Kasutusnäiteid

vähem arenenud maad, kiires tempos arenenud tööstus

elu lõpul loodud tööd

läbi Belgia

Vene võimu alla läinud ala

majanduslikud tagajärjed, majanduslikud keelud, majanduslikud konkurendid

peamiseks probleemiks oli, peamiseks põhjuseks oli

mõjutasid poliitilist elu, nägid oma poliitilist ideaali, kolm tähtsat poliitilist õpetust, nõudsid poliitilisi õigusi, asus poliitilisi vastaseid hävitama

iseseisvuse saavutanud Holland

Seadusandlik Kogu

tööjõudu toodi sisse

sõjaline ebaedu, sõjaline lüüasaamine, sõjaline vastupanu, sõjaline tugevnemine

kodanliku revolutsiooniga tekkinud vabariik, tekkinud tüli

võimule tulnud kuningas

tööstusliku pöördega kaasnesid

Nad ei olnud selliseks pingutuseks valmis.

MUU

Sõnavormid

abil

hoolimata

kohta

seotud

suhtes

taga

Kasutusnäiteid

sõjaväe abil, Euroopa riikide abil, kunsti abil

hoolimata tööstuse edusammudest, hoolimata pimedast orjaööst

õpetus Maa liikumise kohta, arvamus ideaalse riigikorra kohta, Kuningas märkis tema kohta „Äge reaktionäär”.

Euroopa suurriigid olid seotud käimasoleva sõjaga., Inimeste lootused olid seotud uue valitsejaga.

Valitsuse poliitika asumaade suhtes ei olnud ühtne.

Serbia selja taga seisis Venemaa

INIMESEÕPETUS (2. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

abi

aine

elu

eluviis

enesehinnang

esmaabi

haigused

**inimene, inimese, inimest,
inimesele, inimesed**

ise, end, ennast, endale

kaaslase

kannatanu

keha

koolis

murdeas

olukorras

organism, organismi

peatükk

probleemi

suhted, suhete

tervis, tervise, tervist

Kasutusnäiteid

abi otsimine, abi saamiseks, abi paluda

aine, mis põhjustab allergiat

elu jooksul, kogu elu, elu ohtu seadma

sinu eluviis, tervislik eluviis, eluviis on tervislik, eluviis sõltub ...

inimese keha, inimese käitumine, inimese organism, inimese tervis, inimese väärtussüsteem, teise inimese tajumine, paneb inimese tegutsema, teeb inimese õnnelikuks, inimest aidata, inimest mõista, inimest veenda, inimest ümbritsev loodus, inimesele kandunud haigustekitajad, inimesele on omane, inimesele tuleb anda võimalus ...

kaaslase käitumine, kaaslase abistamine, kaaslase tajumine

organismi osa, organismi reaktsioon, tugevdama organismi, mõjutama organismi, organismi sattuma

probleemi korral, probleemi olemus, probleemi lahendada, probleemi eitada

suhete loomine, suhete tüübid

tervise ABC, tervise eest hoolitsemine, vaimse tervise ole-

Sõnavormid

toidu

toiduained

tähelepanu

töö

valu

vanemate

Kasutusnäiteid

mus, tervist mõjutavad tegurid, tervist mõjutama, tervist kahjustama, kui tervist ei ole

toidu seedimiseks, toidu valmistamine

pöörab tähelepanu, nõuab tähelepanu

vaimne töö, õppetöö, töö on tehtud

vanemate heatahtlikkus, vanemate käitumine

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

aitab, aitavad

annavad

arvestada

hoiduda

kokku

käitumine, käitumise, käitumist

lahendada

mõista

mõjutab, mõjutavad

nimetatakse

peab

saada, saavad, saa

selgita

suhtlemine, suhtlemise,
suhtlemisel

suhtumine

sõltub

süüa

tekitab

tuleks

tunda, tunneb

tähendab

vaja

võivad

vältida

Kasutusnäiteid

aitab hoiduda, suhtlemine aitab rahuldada vajadusi

annavad julguse tegutseda, annavad teavet edasi

oskus arvestada kaaslastega

hoiduda haigustest, hoiduda stressist

kokku puutuda

käitumise tõttu, käitumise tagajärjed, Jälgi oma käitumist., Analüüsi oma käitumist., Kui tahad, et kaaslane oma käitumist muudaks ...

lahendada probleemi, lahendada konflikti

Kaaslane ei mõista sind., Püüa teist inimest mõista.

mõjutab tervist, mõjutab enesehinnagut

Sellist suhtlemist nimetatakse mitteverbaalseks., Seda nimetatakse enda õigustamiseks.

Aju peab saama hapnikku., Toit peab andma vajalikus koguses energiat., mida ta õigeks peab

hakkama saada, teada saada, abi saada, aru saada, viga saada, ei saa aru, ei saa hakkama, ei saa väita

Selgita välja põhjus., Selgita, kuidas ...

suhtlemise kolm komponenti, kuulub suhtlemise juurde, suhtlemisel on oluline

suhtumine endasse, halvustav suhtumine kellessegi, salliv suhtumine teistesse

Vaimne tervis sõltub oluliselt mõtlemisest.

Inimene ei saa süüa allergiat tekitavaid toite., Hommikul võib süüa täisteraviljatooteid.

tekitab vaenu, tekitab vigu

Mida tuleks teinekord teha paremini?, Põletuskohta tuleks jahutada veega.

tunda end hästi, tunda end väärtuslikuna

on vaja öelda, võib vaja minna, on vaja eemaldada päevane mustus, oli vaja jooksmas minna

Emotsioonid võivad inimese endasse haarata., Inimesed võivad sattuda sõltuvusse ..., Kõik inimesed võivad eksida.

vältida haigestumist, vältida hinnanguid, vältida vigu, vältida uimastite tarvitamist

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

iga

kehaline, kehalise

kokku

koos

lisaks

paremini

pärast

raske

saanud

sageli

tavaliselt

tervislik

tänapäeval

vaimne, vaimse

võimalik

õige

Kasutusnäiteid

iga hinna eest, iga inimene, iga kord, iga päev

kehaline areng, kehaline koormus, kehaline tegevus, kehalise aktiivsuse vormid, kehalise kasvatuse tund

Väärtused kokku moodustavad väärtussüsteemi.

koos tegutsedes, koos vanematega

pärast kooli, pärast sööki, mõne kuu pärast

raske mõista, raske märgata, raske muuta, raske olukord, raske probleemist rääkida

hammustada saanud jäse

tervislik eluviis, tervislik elukeskkond

vaimse tervise huvides, vaimse töö jaoks

See on õige., õige käitumisega

MUU

Sõnavormid

kaudu

korral

kuna

nagu

Kasutusnäiteid

õhu kaudu, suu kaudu, pesemata käte kaudu

õnnetusjuhtumi korral, palaviku korral, valu korral

tunne, nagu oleks ..., sellisena, nagu olen, Nagu iga teinegi tegevus, on ...

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ained, aineid

aju

alkoholi

arvamus

energiat

haava

haigus

hommikul

huvi

jäätmed

kaaslane

kasuks

kehakeel

konflikt, konflikti

kriisis

küsimused

laps

liha

maailma

meeleolu

menstruatsioon

murdeiga

muutused

mõju

müra

naha

nooruk

Kasutusnäiteid

ained, mis reguleerivad ..., on mürgiseid aineid, palju vajalikke aineid

aju töö, aju verevarustus

alkoholi tarbimine

üldlevinud arvamus, eakaaslaste arvamus

Kui palju vajab õpilane energiat?, Uni annab energiat.

suure ja sügava haava korral, haava puhastamine, Haava tuleb õmmelda.

huvi õpitulemuste vastu, Hakatakse väljendama vastastikust huvi., mis võiks sulle huvi pakkuda, tekitab kuulajas huvi

tuleb kasuks

konflikti põhjused, konflikti minna, konflikti lahendada

ümbritseva maailma tunnetamine

kehalised muutused, muutused hääles, muutused suhetes

eakaaslaste mõju, mõju organismile

naha hooldus, naha pinnal, naha eest hoolitsema

Sõnavormid

olukord, olukordi

organismis

oskus

põhjus

suhteid

suhtleja

sõbrad

sõnad

teabe, teavet

tegevus, tegevused

tegurid

toit

tunne, tunded

veega

võimaluse

õpetaja

ülesanded

Kasutusnäiteid

elus tuleb ette olukordi, vältida ohtlikke olukordi, Meenuta
eelmissi olukordi.

oskus arvestada kaaslastega, oskus lahendada konflikti, enese-
väljendamise oskus

Lähedasi suhteid iseloomustab ..., suhteid mõjutada, suhteid
liigitada

teabe edastaja, teabe vastuvõtja, teabe vahetamine, teavet
edastada, teavet saada

kehaline tegevus, vaimne tegevus, õpitav tegevus, igapäeva-
sed tegevused, harjumuseks kujunenud tegevused

tervist mõjutavad tegurid, Missugused tegurid seda mõjutavad?

puhta veega, voolava veega

Kokkupõrge annab võimaluse kaitsta oma huve ja vajadusi.,
Ei ütlemine annab võimaluse olla oma käitumise peremees.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

arvesta

jälgida, jälgi

kutsuda

käituda

käitumine

muudab

mõtle

otsustada

peetakse

põhjustab, põhjustavad

püüa

rääkida

saavutada

sisaldavad

suudab, suuda

tekitada

tohi

toime tulla

tundub, tundus

tunned

võiks

välidi

õppida

Kasutusnäiteid

Arvesta olemasolevaid võimalusi., Arvesta reeglitega.

On oluline jälgida vestluskaaslaste kaugust., Istumisel tuleb jälgida, et ..., Jälgi oma käitumist., Jälgi oma söögiisu.

kutsuda kiirabi, kutsuda sõber jalutama

Tuleb austada igaühe õigust olla ja käituda omamoodi.

väärtused ja käitumine

muudab elu põnevamaks, muudab sind paremaks, muudab hingeõhu halvaks

tuleb otsustada, on kergem otsustada, tahad ise otsustada

peetakse naiselikuks, peetakse oluliseks, peetakse sobilikuks

põhjustab allergiat, põhjustab aidi, põhjustab väsimust ja stressi, põhjustavad muutusi, põhjustavad tõsiseid kahjustusi

püüa säilitada rahu, püüa konflikt lahendada, püüa mõelda positiivselt

anda võimalus rääkida, peab oskama läbi rääkida, Soovita tal õega rääkida.

saavutada edu, saavutada oma eesmärk

sisaldavad vitamiine, sisaldavad rohkesti süsivesikuid

suudab kontrollida, suudab end ka ise aidata, suudab oma mõtted välja öelda, ei suuda enda eest seista, ei suuda lahendada, ei suuda teineteiseta olla

võib tekitada tervisehäire, võib tekitada tundeid

ei tohi tekitada valu, peavaluga ei tohi lugeda, ei tohi unustada

eluga toime tulla, pingega toime tulla, aitab toime tulla

tunned end hästi, tunned piinlikkust, tunned torkeid ja valu, tunned sageli, et ...

mis võiks sulle veel huvi pakkuda, jope võiks olla kapuutsiga

Välidi kaklusi., Välidi kokkupuudet haigega.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

erinevalt

igaüks

kasulik

kehalist

piisavalt

rohkesti

sagedamini

sobiv

tavaline

terve

vajalik

valmis

viisakas

Kasutusnäiteid

Arvestatakse kehalist arengut., Uni annab vaimset ja kehalist jõudu., pärast kehalist koormust

kõige sagedamini, täiskasvanutest sagedamini

terve inimene, aitab olla terve, terve nädal, terve öö

ole valmis muutuma

MUU

Sõnavormid

abil

NB! (nota bene!)

suhtes

Kasutusnäiteid

kehakeele abil, arvuti abil, kalendri abil

hoiak teiste inimeste suhtes, käitub sinu suhtes inetult

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

arstiabi

arvamust

avaldama arvamust, muutma arvamust, arvamust välja öelda

bakterid

enese

haigusi

Milliseid haigusi oled põdenud?, haigusi ennetada, haigusi põhjustama

hulk

tööde hulk, veresuhkru hulk

kaaslast, kaaslasele

kaaslast kuulata, kaaslast mõista, kaaslast toetada, kaaslast usaldada, Ära asu kaaslast süüdistama., teeb kaaslasele haiget, Vaata kaaslasele otsa., ostab kaaslasele midagi

kala

keskkond

keskkond ja tervis, vaimne keskkond

kiirabi

koju

koju minnes, koju jäädes, koju jõudes

kokkuvõte

kriisi

kriisi põhjused, kriisi sattunud inimesed, kriisi puhul, pärast kriisi möödumist

kriitika

kõlblusnormid

küljed

head küljed, tugevad küljed

murdeea

murdeea alguses, murdeea tunnused, murdeea periood, murdeea muutused

mõtted, mõtteid

Milliseid tundeid ja mõtteid tekitab olukord, kui inimene ...?, mõtteid jagada, Väljenda julgelt oma mõtteid., aitab tõrjuda halbu mõtteid

noor

nõu

annab nõu, nõu küsida, nõu pidada

probleeme

probleeme märgata, probleeme lahendada

seisund

tervislik seisund, sotsiaalse heaolu seisund

suhtumist

väljendab suhtumist, suhtumist parandada, muuta suhtumist

teineteist

teineteist mõista, teineteist puudutada, polnud teineteist ammu näinud, kipuvad teineteist solvama

Sõnavormid

tervisele

toiduaineid

toitu

tänaval

uimastite

vajadusi, vajadustega

viirus

võimalus

väärtused

õigus

õues

Kasutusnäiteid

toob tervisele kasu, on tervisele ohutu

Nimeta valgurikkaid toiduaineid., Milliseid toiduaineid tuleks eelistada?

sööd toitu, toitu valides, toitu seedida, vajab vähem toitu

uimastite eriliik

seos vajadustega, seos soovide ja vajadustega, rahuldada vajadusi

võimalus tundeid välja elada, võimalus eksida

üldinimlikud väärtused, väärtused ja käitumine, Tema väärtused võivad muutuda.

õigus abi saada, õigus öelda ei

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

aidata

algab

areneb

hoia

juua

jääb

karastamine

kasuta, kasutatakse

kirjelda

kontrollida

kutsu

käitumisega

leidub

mõjutamine

näitab

pakub

pane

pesta

pidada

sobib, sobivad

soovitatakse

toimida

toimuvad

toitu

toitumine

Kasutusnäiteid

oskab aidata, tuleb aidata, saab ennast ise aidata

algab murdeiga, algab menstruatsioon

keha areneb, laps areneb, loode areneb

Hoia baromeetrit jahedas., Hoia puhtust., Hoia pudelit püsti., Hoia silmad lahti.

jääb mulje, jääb üksi, jutt jääb arusaamatuks, jääb kogu eluks, jääb järele

Kasuta peakatet., Ära kasuta telefoni., Kasuta õpitut., aine, mida kasutatakse

Kutsu abi., Kutsu sõber kaasa.

pole rahul kaaslaste käitumisega, agressiivse käitumisega kaasnevad, ei sobi kokku hooliva käitumisega

aine, mida leidub kõigis inimese kudedes, leidub hobisid, leidub rohkesti erandeid

vestluskaaslaste mõjutamine, Mõjutamine võib toimuda ka tahtmatult.

Distants näitab suhete iseloomu., näitab tundeid

suitsu pakkuma, uimasteid pakkuma

pane inimese tegutsema, paneb muretssema

kinni pidada, meele pidada

Kingad sobivad vahetusjalatsiks.

kuidas konfliktiolukorras toimida, aitab inimesel toimida

toimuvad muutused

Toitu tervislikult.

tervislik toitumine, sportlaste toitumine

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

enamik

esialgu

esiteks

halvad

hulk

hulk infot, hulk kogemusi, hulk võtteid

keelatud

Keelatud on gaseeritud joogid., Kulu põletamine on keelatud.

kehalised

kehalised muutused, kehalised võimed

kehtestav

kehtestav käitumine

kindlaks

endale kindlaks jääda

kunagi

kõigepealt

levivad

sugulisel teel levivad haigused

omakorda

omavahel

Leppige omavahel kokku., omavahel sõbrad

pidevalt

positiivne

positiivne mõtlemine

selgelt

sotsiaalne

sotsiaalne keskkond, sotsiaalne tervis

tugev

tugev heli, tugev müra, tugev tuul, tugev uksekett

vale

vale toitumine, vale on loota

valesti

valesti mõistmine, valesti teha

vali

vali naer, vali muusika

vigastatud

vigastatud koht

võimalikult

võimalikult palju, võimalikult täpne

MUU

Sõnavormid

asemel

tänu

Kasutusnäiteid

toob kasu asemel kahju, kanda jalanõude asemel sokke

tänu paindlikkusele

INIMESEÕPETUS (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aeg

ala

areng

armastus, armastuse

elu

enda, enese, endale, endast

enesehinnang

grupp, grupi

huvi

igäüks

inimene, inimese, inimest,
inimesel, inimesele, inimesed,
inimeste, inimesi, inimestega

keegi

keha

konflikti

laps, lapse

murdeiga, murdeea, murdeas

Kasutusnäiteid

vastuoluline aeg, uue avastamise aeg, kogu aeg

pime ala, tundmatu ala, avatud ala

armastuse alus, armastuse puhul, armastuse tunne, Leidis oma suure armastuse.

grupi liikmed, grupi liikmete vahel, grupi mõju, grupi juht

huvi oma mina vastu, huvi vastassugupoole vastu

inimese areng, inimese elu, inimese käitumine, inimese jaoks, inimese põhivajadused, inimese tervis, inimese kohta, Mis paneb inimese tegutsema?, kaks inimest, inimest kuulama, Kuidas meeldivat inimest kohtama kutsuda?, armastada inimest, Inimene vajab teist inimest., inimesel on lähedased suhted, Inimesel on vajadus armastada., inimesel on raskusi, inimesele meeldib, inimesele ei meeldi, on inimesele tähtsad, annab inimesele tunde, et ..., inimeste käitumine, inimeste seas, suhted inimeste vahel, on inimesi, kes ..., mõjutada inimesi, mõista inimesi, suhelda teiste inimestega, suhted teiste inimestega

Keegi teine ei mõista sind., Otsust langetada ei saa mitte keegi muu kui inimene ise.

oma keha, inimese keha, keha muutub, keha kasvamine, keha kuju, keha lõhnad

konflikti põhjus, konflikti lahendamiseks, satuvad konflikti

lapse tasand, lapse õigused, lapse kasvades, lapse areng

murdeea algus, murdeea tunnused, murdeea jooksul

Sõnavormid

mõju

noor, noored

nooruk

poisid

rolli

rühma

suhted

tee

tervise

tunne, tundeid

tähelepanu

täiskasvanu

uimasti

vajadus

vanemad, vanemate

välimus, välimuse

õnn, õnne

Kasutusnäiteid

uimasti mõju, grupi mõju, füüsiline mõju

täiskasvanu rolli omandamisel, täidab oma rolli grupis, ei sobi sellesse rolli

rühma liikmed, rühma väärtused ja normid, kuuluda eakaaslaste rühma

tee viib sihile

tervise osa, hoolitsema tervise eest

kirjeldab oma tundeid, tundeid ja vajadusi väljendama, osa tundeid

tähelepanu keskpunktis, pöörama tähelepanu

uimasti tarvitamine, uimasti kuritarvitamine, vajadus uimasti järele, uimasti mõju

vajadus suhelda teiste inimestega, vajadus armastada, vajadus uimasti järele

suhted vanemate ja laste vahel, vanemate muretsimine, Ole viisakas vanemate vastu.

välimuse eest hoolitsemine, kasutab välimuse parandamiseks, muretsseb välimuse pärast

arvamus õnne kohta, õnne olemus, Mis määrab õnne?, Kuidas nad õnne suhtuvad?

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

algab

algab murdeiga

edasi

liigutakse edasi, Inimesed arenevad edasi.

ette

muretseb, mida ette võtta, Konflikte tuleb elus ikka ette., võime ette näha erinevaid olukordi, Need jäävad mulle kõikjal ette., peaks püüdma ette kujutada

hakkab

nooruk hakkab huvi tundma, Murdeelisest hakkab saama täiskasvanu.

kaasa

on looduse poolt kaasa antud, toob kaasa mitmeid probleeme, elab talle kaasa, hakkab kaasa rääkima

kujuneb

isiksus kujuneb, kujuneb oht, kujuneb välja enesehinnang

käitumine

läbi

mida teine läbi elab, oma tahtmist läbi viia, kui kool läbi saab

muutub

Inimene muutub ja areneb kogu elu., sõprus muutub olulise-maks

peab, peavad

peab olema, peab mõistma, peab õppima, peab heaks või halvaks

peab

peab kõnet

rääkida

saada, saa

saada infot, endast jagu saada, paremini hakkama saada, teada saada, meheks saada, ei saa päriselt vältida, ei saa endast aru

teha

haiget teha

tekib

tekib huvi, tekib tunne, tekib küsimus

toime

eluga toime tulla, tuleb sellega toime

tuleb

tuleb teha tööd, tuleb arvestada

tundma, tunda, tunneb

tähendab

vastu

ei vaidle selle vastu, võtab vastu abi, Kaaslaste survele on raske vastu seista.

võib, võivad

võtta

tuleks võtta aega, kaalus alla võtta, võtta arvesse, käest kinni võtta, ei taha omaks võtta vanemate põhimõtteid, selle võiks kokku võtta nii

välja

võimaldab nõrkustel välja areneda, See tegevus ei tule tal hästi välja., kujuneb välja enesehinnang, näevad välja naiselikud

Sõnavormid

õppida

öelda, ütles

ümbär

Kasutusnäiteid

oskus ümber kehastuda

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ajal

samal ajal

alati

alles

tekib alles murdeas, alles tagantjärele

avatud

avatud ala ja pime ala

edasi

kaks sammu edasi

eelkõige

ees

peegli ees, esineb klassi ees

enam

erinevad, erinevate

eriti

hea

hästi

kogu

koos

koos aega veeta, koos elada, koos olla, koos tegutseda, koos meiega, koos vanematega

kunagi

loomulik

loomulik huvi, elu loomulik koostisosa

noor, noored

noor inimene

peale

murdeast peale

poole

Tee läks paremale poole.

pärast

pärast suvevaheaega, aasta pärast

raske

rohkem

sageli

samas

seotud

madala enesehinnanguga seotud masendus, tervisega seotud käitumine

tavaliselt

teatud

teatud ootused, teatud hulk inimesi, teatud tasakaal

teine, teise, teist, teiselt, teised,
teiste, teistele

vahel

noored arvavad vahel, et ...

vahel

vastuolud inimeste vahel

Sõnavormid

võimalik

üha

ümber

üsna

Kasutusnäiteid

muutub üha tähtsamaks, hakkab kuuluma üha rohkematesse gruppidesse

maailm meie ümber, enda ümber toimuv

MUU

Sõnavormid

all

ees

kohta

kuna

nagu

niisiis

näiteks

poole

poolt

puhul

pärast

seega

seotud

peale

tegemist

siiski

vaid

vastu

Kasutusnäiteid

hoida emotsioonid kontrolli all, kannatab allergia all

hirm tuleviku ees, Teed on sinu ees lahti.

arvamus enda kohta, seadus noorte kohta

mille poole pürgida, Meid tõmbab tema poole.

Ühelt poolt vajab inimene iseseisvust, teiselt poolt kuulumist gruppi.

Armastuse puhul meeldib teine inimene rohkem ja teisiti kui teised inimesed.

muretseb selle pärast

on omavahel seotud, on seotud kehaga

pahane enda peale, Peale musta ja valge on olemas ka teised värvid.

on tegemist lähedaste suhetega, on tegemist legaalse aine-
tega

aitab stressi vastu, huvi teiste inimeste vastu, vastu tahtmist

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aasta

arengu

armastust

asju

eakaaslaste, eakaaslastega

eas

gruppi, grupis, grupid

iseenda

joonis

juhi

kasvu

kohustused

konfliktid

liikmed, liikmete

maailm, maailmas

noormees

nooruki

noorukieas

normid

otsuseid

perioodi

probleemid, probleeme

raha

rühmas

arengu alus, arengu käigus, vaimse ja kehalise arengu ühtlus
tunda armastust, mõista armastust, armastust kogevad inimesed

on niisuguseid asju

eakaaslaste grupp, eakaaslaste seltsis, suhtlemine eakaaslastega, võrreldes eakaaslastega

selles eas, igas eas

kolm gruppi, kuuluma gruppi, roll grupis, võim grupis, Grupis võib välja kujuneda ..., erinevad grupid, ametlikud grupid, mitteformaalsed grupid,

iseenda väärtus, iseenda seisukohast lähtudes, iseenda kallal tuleb teha tööd

juhi roll, demokraatliku juhi põhimõte

kasvu kiirenemine, kiire kasvu perioodil

grupi liikmete arv, koht teiste liikmete seas, rühma liikmete vahel

nooruki põhimured, nooruki suhted vanematega

otsuseid teha, otsuseid vastu võtta, otsuseid muuta

perioodi lõpuks, kogu perioodi, läbivad ühe perioodi teise järel

Elu on täis probleeme., toob kaasa probleeme, probleeme arutada, pole probleeme

Sõnavormid

seadusega

suhete, suhteid, suhetes

sõltumatus

tegevuse, tegevust

tegude

tervis, tervist

tunded, tunnete

töö, tööd

uimastid, uimastite

vajadusi

vanematega

viis

võim, võimu

võimalus, võimalused

õigused

ühiskonnas

Kasutusnäiteid

seadusega keelatud, seadusega lubatud, seadusega paika pandud

heade suhete eeldus, uute suhete loomine, abieluelsete suhete vormid, suhteid luua, suhteid arendada, suhteid hoida, suhteid mürgitada, suhetes eakaaslastega, suhetes kaasini-mestega, suhetes teistega, konfliktid suhetes

tegevuse tulemused, et oleks meeldivat tegevust

vastutus oma tegude eest

mõjutavad tervist, puudutavad meie tervist, tervist kahjustav käitumine, tervist tugevdavad tegurid

tunnete avaldamine, tunnete allasurumine, tunnete väljendamine, kontroll tunnete üle

tööd teha

uimastite kahjulik mõju, uimastite tarvitamine, uimastite kuritarvitamine, uimastite vältimine, kuuluvad uimastite hulka

arvestada kõikide vajadusi, väljendada vajadusi, rahuldada vajadusi

suhted vanematega, vanematega suheldes

viis, kuidas keha töötab

võim ja autoriteet grupis, võimu suurus, rakendab võimu, ei tunnista juhi võimu

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

aitab

annab

areneb

aru

hakkavad

järele

jääb

kasutada

kasvab

kasvamine

käib

käitumise, käitumist

muutuvad

mõjutavad

nimetatakse

nõuab

saama, saavad

saavutada

suhelda, suheldes

suhtlemise

suuda

teada

tekivad

toimub, toimuvad

toob

Kasutusnäiteid

aitab stressi maandada, aitab tal end paremini tundma õppida
annab korraldusi, annab väärtusliku kogemuse, annab turva-
tunde

inimene areneb, eneseteadvus areneb, areneb oskus mõelda,
areneb oskus teha iseseisvaid otsuseid

Me ei saa alati üksteisest aru., hakkab aru saama

Murdeas hakkavad hormoonid kehas möllama.

mõtles järele, järele mõeldes, järele mõtlemata

jääb suureks saladuseks, jääb ilma reaalsest võimust

ära kasutada, kasutada sisendust

laps kasvab, keha kasvab, huvi kasvab, sõprade hulk kasvab

areng ja kasvamine, keha kasvamine

käib kellegagi, käib kohtamas

käitumise kirjeldamine, käitumise vormid, määravad inimese
käitumise, käitumist analüüsima, kirjeldada teise inimese
käitumist, ei kontrolli oma käitumist

Eakaaslased muutuvad eriti oluliseks., suhted muutuvad in-
tiimsemaks

mõjutavad inimese elu, mõjutavad inimese meeleolu, mõju-
tavad inimese kujunemist

... nimetatakse anoreksiaks, ...nimetatakse idealiseerimiseks,
uimastiteks nimetatakse ...

nõuab eneseületamist

peab saama rohkem iseseisvust, Temast hakkab saama täis-
kasvanu., kipub saama harjumuseks, hakkab aru saama

saavutada edu, saavutada rohkem sõltumatust

vajadus suhelda, võime suhelda, teistega suheldes, kodustega
suheldes, tuttavatega suheldes

suhtlemise ABC, suhtlemise alustamine, suhtlemise tasemed

ei suuda mõista, ei suuda armastada

et teada, mida ..., teada saada, on teada

tekivad suhted

mis toimub, Organismis toimuvad muutused.

toob kaasa

Sõnavormid**tulla, tule****tundub****tunnevad****vajab****Kasutusnäiteid**

toime tulla, ei tule toime

tundub ahvatlevana, tundub teistsugune, tundub, et kõik on läbi, tundub uudsena, tundub olevat liiga vähe

vajab teist inimest, vajab teadmisi, vajab toetust ja nõu

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alla

alla 18-aastane inimene

antud

antud juhul, antud olukorras

enamasti

erinev, erinevaid

esimene

esimene armumine, esimene mulje

füüsiline, füüsilise

füüsiline aktiivsus, füüsiline töö, füüsiline sõltuvus, füüsiline tervis, füüsiline koormus, probleemid seoses füüsilise minaga, hoolitseda füüsilise tervise eest, Füüsilise sõltuvuse all mõistetakse ...

igal, igas

juurde

sobivad tema näo juurde

kiiresti

kord

nii mõnigi kord, kord alustatud suitsetamine

lähedaste

lähedaste inimeste

mingi

mingi grupp

muu

paremini

pidevalt

positiivne

positiivne enesehinnang, positiivne mõju, positiivne suhtumine

selge

On selge, et ...

sotsiaalne

sotsiaalne tervis, sotsiaalne toetus

teisele, teisi

terve

terve enesehinnang, terve inimene, terve vaim, terve päev, terve elu

tervislik

tervislik eluviis, tervislik toitumine

tänapäeval

täpselt

uus, uue, uusi

uus välimus, uue rolli, uue etapi, õpib uusi asju, uusi plaane teha

vaimse

on seotud vaimse tervisega, vaimse pinge all, vaimse ebaküpsuse tõttu

varem

õige

õige toitumine

üldse

pole tegelikult üldse kaaluga seotud

Sõnavormid

alla

aluseks

hoopis

juhul

juurde

juures

järele

järgi

kuigi

kuivõrd

ometi

seoses

suhtes

tegelikult

tõttu

Kasutusnäiteid

võtame vaatluse alla, kuulub tervisliku eluviisi alla, satub uimasti mõju alla

Armastuse aluseks on lähedus ja kirg.

käitub samas olukorras hoopis teisiti

antud juhul, igal juhul, sel juhul

kuulub tervisliku eluviisi juurde, jään selle juurde

Vastassugupoole juures meeldivad kena välimus, sportlikkus, sotsiaalsed oskused ja positiivsed isiksuseomadused.

vajadus suhete järele

väärtushinnagud, mille järgi elada, valitakse näo järgi, käib reegli järgi

tee ometi, Ometi saab igaüks ise ...

probleemid seoses füüsilise minaga

vastumeelsus sõbra käitumise suhtes, grupi ootused oma liikmete suhtes, sundmõtted kaalu suhtes

tunneb välimuse tõttu alaväärsust, käitumine sotsiaalse surve tõttu

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastat

ained

arengus

autoriteet

eesmärk

eluaastad

eluviis, eluviisi

enesekasvatuse

heaolu

hinnang

hirmu

igäühel

juht

kasu

kodus

konflikt, konfliktide, konflikte

kultuuris

lähedus

maailma

murdealine, murdealise

muret

noormehed

noorukid, noorukite

noorukiiga

Kasutusnäiteid

kümme aastat, paar aastat varem

ained koolis, psühhoaktiivsed ained, rahustavat toimet avaldavad ained

kehalises arengus, seksuaalses arengus, inimese arengus, sõltumatuse arengus

võim ja autoriteet grupis

ühine eesmärk, Eesmärk on kaugel., Eesmärk on leida lahendus.

eluaastad 15–20

tervislik eluviis, tervisliku eluviisi kujundamine

enesekasvatuse alused, enesekasvatuse meetodid, enesekasvatuse ülesanded

sotsiaalse heaolu seisund, suurendavad inimese heaolu, Madal enesehinnang vähendab heaolu.

hinnang enda kohta, hinnang sellele inimesele, hinnang sellele, kuidas ...

tekitab hirmu, tunneb hirmu

kasu on selles, Sellest pole kasu.

konfliktide ennetamine, konfliktide põhjus, konfliktide puudumine, konflikte pole, on teravaid konflikte, konflikte lahendada

lähedus ja kirk, lähedus ja kohustus, puudub lähedus

arutavad maailma asju, inimene tajub maailma, parandada maailma

murdealise keha, murdealise mured, murdealise õigused

tunneb muret, teeb muret, tema muret mõistetakse

noorukite kiindumussuhted, noorukite grupp, noorukite jaoks

Sõnavormid

näo

olukord, olukorda, olukordades

organismi, organismis

otsuste

perekonna

periood

põhjus, põhjust

rahulolu

roll

rõõmu

seadused

soost

sõltumatuse

sõltuvus

teed, teel

tervisele, tervisega

tulemusi

tulevikus

täiskasvanud, täiskasvanuks

tüli

vajadused, vajaduste

vanemaid

vanus, vanuses

vastuolu

vastutuse

võimalust

võimet

välimusest

Kasutusnäiteid

näo osad, näo kuju, sõpru valitakse näo järgi

asetuda teise inimese olukorda, olukorda parandada, erinevates olukordades, uimastitega seotud olukordades, stressi tekitavates olukordades

muudab organismi funktsioone, vähendavad organismi vastupanuvõimet, Organismis toimuvad muutused.

otsuste langetamine

perekonna jaoks, perekonna tähtsus, vastavalt perekonna vajadustele

on mitu põhjust, on põhjust arutada, ei ole põhjust

rahulolu iseendaga, hingeline rahulolu, rahulolu põhjendada

oluline roll, juhi roll, mehe ja naise roll

tunneb rõõmu, toob rõõmu

mõlemast soost noorukid, erinevast soost, samast soost

sõltumatuse areng, sõltumatuse saavutamine

tekib sõltuvus nendest ainetest, vastastikune emotsionaalne sõltuvus, füüsiline sõltuvus

tunnen seda teed, esimene samm konflikti lahendamise teel

tervisele kahjulik, tuleb tervisele kasuks, Vaimse tervisega on seotud ..., tervisega seotud käitumine

tulemusi saavutama, tulemusi ei ole

täiskasvanuks saamine

tekib tüli, tüli vanematega, tüli lõpus

vajaduste rahuldamiseks, õpib kohanema teiste vajaduste ja soovidega

Kuula oma vanemaid., vanemaid matkides, On vähe vanemaid, kes ..., On küllalt vanemaid, kes ...

vanuses 12–18 aastat, erinevas vanuses, samas vanuses

vastuolu lahendama, vastuolu inimeste vahel

peab võtma vastutuse, vastutuse tõus

oodatakse võimalust, kaalub võimalust, kasutab võimalust

... tähendab võimet oma tundeid kontrollida

huvitatud oma välimusest, esimene mulje välimusest

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

anda	Kosmeetika kasutamise eesmärgiks on anda inimesele "ilus" välimus., anda lugeda häid raamatuid
arvestada	arvestada teise tundeid, arvestada tegude tagajärgi
elavad	
hakata	Tüdrukud võivad hakata kasutama ohtralt kosmeetikat., saavad hakata uusi plaane tegema, Kunagi ei tohi hakata ettekäändeid leiutama.
hindavad	neiu, keda noormehed hindavad
juhtuda	Võib juhtuda, et ...
jäänud	Vanemad on jäänud vanaks., Ühed on ette jõudnud ja teised maha jäänud., on jäänud eluvõitluses kaotajaks
kuulub, kuuluvad	kuulub gruppi, Noorukid kuuluvad paljudesse gruppidesse., Täiskasvanud inimese rolli kuulub elukutse omandamine.
lahendada	konflikte lahendada, vastuolusid lahendada
lahti	aitab lahti mõtestada
maha	Nad võivad mind maha jätta., Ma magasin selle maha., lõi silmad maha
muudab	muudab välimust, muudab elu sisukamaks
muutunud	Suhted peres on muutunud., Vajadus uimasti järele on muutunud nii suureks, et ...
mõjutab	mõjutab käitumist, mõjutab mina-kujutlust
näidata	hirm näidata end rumalana, näidata, et ootad abi, näidata välja oma kurbust
olemas	on olemas põhjus, on olemas seadused, on olemas väga lähedasi inimesi
oleneb	Millest või kellest oleneb minu tulevik?
pane	pane inimese tegutsema
parandada	parandada välimust, parandada vigu, parandada maailma
pea	ei pea õigeks, ei pea üritama neile meeltmööda olla
puudub	puudub kogemus, puudub koostöö, puudub ettevalmistus, puudub lähedus, puudub vastav traditsioon
pööratakse	pööratakse tähelepanu
püüab	püüab muutuda, püüab näida, püüab säilitada
suhtlemine, suhtlemist	
sõltub	sõltub keskkonnast, sõltub pärilikkusest, sõltub suhtumisest

Sõnavormid

tagasi

tajuda

tekitab

tekkida

tohi

tuleks

tähenda

vaatas

viib

võid

väheneb

väljendada

üles

ütleb

Kasutusnäiteid

tuli oma mõtte juurde tagasi

tajuda reaalsust, tajuda olukorda, tajuda tervikut

tekitab heaolutunde, tekitab hirmu, tekitab sõltuvust, tekitab probleeme

Võib tekkida tunne, et ..., Võib tekkida pettumus, ei saa tekkida lähedasi suhteid

ei tohi karta

Tuleks kirjeldada oma tundeid., Tuleks arvestada ...

ei tähenda seda

Kuhu see tee viib?, Iga uus konflikt viib partnerist kaugemale.

inimene, kellele võid loota, võid olla kindel

Pime ja varjatud ala väheneb., stress väheneb, Katsetamise soov väheneb aastatega.

väljendada ennast, väljendada viha, väljendada sobival viisil

Otsi see inimene üles., Üles on kerkinud uued probleemid.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aina

Aina rohkem on inimesi, kes ..., Enesetunne muutus aina halvemaks.

emotsionaalne

emotsionaalne sõltuvus, emotsionaalne sõltumatus, emotsionaalne hinnang

enamik

eri

erinevalt

erinevalt defineeritud mõisted, Lapsed käituvad erinevalt., Inimesed defineerivad õnne erinevalt.

füüsilised

füüsilised harjutused, füüsilised muutused

huvitatud

on huvitatud oma välimusest

jäänud

lõpetamata jäänud tülid

järk-järgult

kinni

paneב ukse kinni, hoiab käest kinni

kõike

kõikide, kõigile

lahti

Tee on sinu ees lahti.

meeldiv

muud

noore

omavahel

Paljud rollid on omavahel seotud., tahtmine omavahel suhelda
kaks sammu edasi, üks tagasi, sadakond aastat tagasi

tagasi

tavaline

tugev

tähtsad, tähtsam

umbes

valmis olema

on valmis õppima uusi asju

varjatud

varjatud ala

võimalikult

Tähtis on end teistele võimalikult arusaadavaks teha., Ta tahab näida võimalikult täiskasvanulik.

võimatu

Mõju on võimatu ette ennustada., Sellist tegevuskava on võimatu järgida., Sa oled üks võimatu tüüp!

üks

MUU

Sõnavormid

abil

alusel

asemel

teel

vaatamata

ükskõik

Kasutusnäiteid

Suhtlemise abil vähendab ta kaitsetust., Enamasti ei jää dieedi abil saavutatud tulemus püsima.

Grupid koonduvad vastastikuse sümpaatia alusel.

tüli asemel, enda asemel

Kokkulepe saavutatakse läbirääkimiste teel.

vaatamata sellele, et ..., sellele vaatamata

ÜHISKONNAÕPETUS (2. JA 3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

arv

demokraatia

eelarve

Eesti, Eestis

elu

Euroopa

hind

informatsiooni

inimene, inimese, inimesel,
inimesed, inimeste, inimesi

inimõiguste

kauba

kodanikud, kodanike

kohustused

kooselu

küsimused

Liidu

linna

maailmas

majandus

omavalitsuse

osa

Kasutusnäiteid

sündide arv, meeste ja naiste arv, inimeste arv

linna eelarve, valla eelarve, eelarve koostamisel, eelarve kulud

informatsiooni hankimine, informatsiooni levitamine ja tarbimine, Alati pole usaldusväärset informatsiooni.

inimese eluiga, inimese elutingimused, inimese käitumine, inimese sissetulek, inimese õigused, inimese suhtes, Inimesel peaks olema kodanikuvabadused., Puue ei takista inimesel saavutada häid tulemusi., inimeste kooselu vorm, inimeste hulgas, enamik inimesi, hulk inimesi, Riik kaitseb inimesi.

inimõiguste kaitsmine, Pöördub inimõiguste kohtu poole.

kauba müügihind, kauba omahind, kauba omadused, kauba tootjad

kodanike eraelu, esindab kodanike huve, kodanike julgeolek, lahendada kodanike kaebusi

põhiõigused, -vabadused ja -kohustused

Ühiskond – inimeste kooselu vorm.

Euroopa Liidu kodanik, Euroopa Liidu riik

linna eelarve, linna valitsus, linna volikogu

kohaliku omavalitsuse valimised, omavalitsuse tulud

ühiskonna osa

Sõnavormid

parlament, parlamendi

partei

poliitika

president, presidendi

protsenti

põhiseadus, põhiseaduse

raha

rahvas, rahva

rahvastiku

riigieelarve

riigikogu

riik, riigi, riiki, riigis, riigid

**seadus, seaduse, seadusega,
seadused, seaduste**

tulu

töö, tööd

**vabariik, vabariigi, Vabariik,
Vabariigi**

valitsus, valitsuse

valla

volikogu

vorm

võim, võimu

võimalus

õigus, õigused

Kasutusnäiteid

parlamendi koosseis, väljendab parlamendi peamisi ülesandeid, viia ellu parlamendi otsuseid

partei saab parlamendis kohti, parempoolne partei, partei programm, partei liikmed

demokraatlik poliitika, poliitika eesmärk, poliitika tulemusel

Presidendi valib riigikogu., presidendi peamised ülesanded, presidendi tegevus

põhiseaduse teine peatükk, põhiseaduse paragrahv, põhiseaduse alusel

rahva elatustaseme tõstmine, rahva hulgas, rahva heaks, rahva valitud esinduskogu, rahva moodustavad

rahvastiku struktuur, rahvastiku jaotus

koostada riigieelarve, riigieelarve kulud, riigieelarve tulud

riigikogu hoone, riigikogu koosseis, riigikogu valimised, riigikogu liikmed, riigikogu saadikud, riigikogu otsused

riigi elanikud, riigi elu, riigi julgeolek, riigi kodanikud, indiviidi kohustused riigi ees, riigi elanikkonna muudatused, arendada riiki, juhtida riiki, kaitsta riiki, riigist riiki liikudes, riigis elavad ..., riigis kehtivad maksud, korraldavad elu riigis

Kõik on seaduse ees võrdsed., seaduse järgi, seaduse vastuvõtmine, seadusega kehtestatud, seaduste jõul, seaduste järgi, seaduste alusel

Eesti Vabariigi põhiseadus

valitsuse tegevus, valitsuse moodustamine, valitsuse ülesanne

valla elanikud, valla valitsus, valla volikogu

Volikogu esindab kodanike huve., volikogu valimine, volikogu liige

ühiskond – inimeste kooselu vorm

võimu all, võimu tegevus, võimu jagamine, võimu kandja, võimu organ, jagab võimu, teostab võimu

õigus elule, õigus haridusele, õigus hääletada, õigused ja kohustused, õigused ja vabadused

Sõnavormid

ühiskond, ühiskonna,
ühiskonnas

üksikisik

ülesanded

Kasutusnäiteid

ühiskonna areng, ühiskonna liikmed, ühiskonna osa, ühiskonna struktuur, inimene elab ühiskonnas

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

annab

annab välja ajakirja

kaasa

kaasa aitama, kaasa tooma

kasutada, kasutatakse

kasutada informatsiooni, kasutada mitmeid vahendeid, tohib kasutada, kasutatakse andmeid, kasutatakse mõistet

kokku

raha kokku hoida

korraldada

korraldada avalikku elu, korraldada tervishoidu, korraldada haridust

kuulub, kuuluvad

Seadusandlik võim kuulub parlamendile., kuulub valitsusse, kuuluvad riigisaladuste hulka, kuuluvad kohaliku võimu pädevusse, kuuluvad sümbolite hulka

maksta

maksta toetusi, maksta kaardiga, maksta tagasi, maksta palga, maksta üüri

moodustavad

rahvused, kes kõik koos moodustavad selle riigi rahva, Riigieelarve tuludest moodustavad enamuse maksud.

mõjutab

Inflatsioon mõjutab elukallidust., Kommunikatsiooni arengutase mõjutab majandust.

nimetatakse

nimetatakse opositsiooniks, nimetatakse konkurentsiks, nimetatakse peaministriks

olema

peab olema tagatud

osta

peavad

peavad olema kooskõlas

saada, saab, saa

õigus saada kodanikuks, tulu saada, ei saa osta

teha

teha tööd, teha valik, teha ettepanekuid

tohi

ei tohi kahjustada kellegi põhiõigusi, Inimest ei tohi sundida tunnistama iseenda vastu., Riigi kulud ei tohi ületada tulusid.

tuleb

tuleb arvestada, tuleb esitada dokumendid, tuleb korraldada, tuleb maksta, tuleb müügile, tuleb juttu

tähendab

vajab

vajab teavet, vajab lisaõpetust, vajab suhtlemist

valib

valib presidendi, Rahvas valib riigikogusse oma esindajad., valib teise kauba

valitsemine

demokraatlik valitsemine

vastu võtma

võtab seadusi vastu, Otsused võetakse vastu konsensuse põhimõttel., Põhiseadus võeti vastu.

võib

ajalehtedest võib lugeda, Riik võib asja kohtusse anda., võib juhtuda

Sõnavormid

välja

Kasutusnäiteid

pangast raha välja võtta, oma seisukoha välja öelda, kuulutada välja valimised, Riik annab välja seadusi.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
ainult	
ajal	nõukogude ajal, sõja ajal, samal ajal, omal ajal
alati	
avalik	avalik elu, avalik arvamus
avatud	majandus avatud ühiskonnas
demokraatlik	demokraatlik valitsemine
enam	
enamik	
iga, igal	
ise	
jooksul	sajandite jooksul, kümne aasta jooksul, elu jooksul
kogu	
kohaliku	kohaliku elu küsimused, kohaliku halduse üksused, kohaliku omavalitsuse kulud, kohaliku valitsemise struktuur
kokku	ostusoovid kokku moodustavad...
koos	tegutsevad koos, koos elada, kõik koos moodustavad, koos püsida, koos töötada
lisaks	
mingi	
nõukogude, Nõukogude	nõukogude ajal, Nõukogude Liit, nõukogude võim
oma	
osa	osa füüsilise isiku tulumaksust
poole	üle poole riikidest, poole moodustavad
pärast	pärast Eesti taasiseseisvumist, pärast sõda, pärast kooli, aastate pärast
rohkem	
seotud	kodakondsusega seotud toimingud
tavaliselt	
teatud	teatud juhtudel, teatud olukorras, teatud perioodil, teatud õigused
tänapäeva, tänapäeval	tänapäeva demokraatlikus riigis, tänapäeva ühiskond
vahel	
vastu võetud	Riigikogu poolt vastu võetud seadus

Sõnavormid

võimalik

välja antav

üle

Kasutusnäiteid

on võimalik muuta suhtumist, on võimalik osta raamatuid,
pole võimalik umbusaldust avaldada

riigi poolt välja antav tõend

üle 200 omavalitsuse

MUU

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alusel	põhiseaduse paragrahv 1 alusel, töölepingu alusel, teatud tunnuste alusel
eest	karistus kuriteo eest, vastutab teabe eest, mille eest saab osta, maksta ostu eest kaardiga
ehk	
et	
jaoks	rahva jaoks, noore inimese jaoks, Eesti jaoks
juhul	sellisel juhul, sel juhul, teisel juhul, juhul, kui ...
just	
järgi	seaduse järgi, vanuse järgi, mille järgi, selle järgi
kohta	Leia tõendeid selle kohta ..., Leia iga punkti kohta näide., Too näiteid maailma sündmuste kohta.
kuid	
kuna	
kus	
nagu	
näiteks	
poole	püüdleb selle poole
poolt	hääletab partei poolt, riigi poolt kehtestatud summa, omalt poolt, rahva poolt tunnustatud väärtused
puhul	tsiviilasja puhul, kodanikuosaluse puhul, demokraatia puhul, toodete ja teenuste puhul, laenu puhul
põhjal	tunnistuste põhjal, teleuudiste põhjal, analüüsi tabeli põhjal, Otsusta skeemi põhjal.
samas	Samas määrab kohus ka karistuse.
seega	
seepärast	
sellest, selleks	
seotud	on seotud inimese huvide ja kalduvustega, Valdkonnad on omavahel seotud.
siiski	
vaid	
vastu	umbusaldus kohtusüsteemi vastu, Rohkem saadikuid oli poolt kui vastu., Vahetas vana auto uuema vastu.
üle	uhkus oma riigi üle, võim territooriumi üle, vaidlema selle üle, arutlema selle üle, hea meel selle üle

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ametisse

elukutse

Euroopas

hinna

huvide, huve

igäüks, igäühel

inimest, inimesele

kaupa, kaupade

kodakondsus, kodakondsuse

kodanik

kohus, kohtu

konkurents

koosseisu

kord, korda

kultuuri

kulud

kulutused, kulutusi

leibkonna

Kasutusnäiteid

nimetab ametisse, ametisse nimetatud isik

Kuidas omandada elukutse?, Iga elukutse nõuab ..., elukutse valimine, elukutse õppimine

hinna tõus, Hinna kehtestab ..., hinna kujunemine, maksab küsitava hinna

huvide arvestamine, huvide esindamine, huvide mitmekesisus, huvide põhjal koondunud, arvestada huve, esindab kodanike huve, kahjustab tarbija huve

Igäühel on huvitav ja kasulik teada ..., Igäühel on õigus ..., võimaldavad igäühel oma seisukoha välja öelda

1,4 miljonit inimest, inimest huvitab, motiveerib inimest, Igale inimesele püütakse tagada ..., Inimesele tuleb selgitada ..., maksimaalselt kümnele inimesele

osta kaup, müüa kaup, valmistatakse kaup, pakuvad kaup, sama palju kaup, kaupade valik, kaupade tootmine, kaupade vedu

kodakondsuse taotleja, kodakondsuse seadus, kodakondsuse saamiseks

kohtu erapooletus, kohtu lahendid, Kohtu kompetentsi kuuluvad ..., kohtu võimu organid, kohtu otsus

konkurents kujuneb, konkurents puudub, Konkurents tingib ..., aus konkurents, kõlvatu konkurents

kümnenda koosseisu esimene istung, Riigikogu koosseisu häälteenamus, rahvusliku koosseisu poolest, Mereväe koosseisu kuuluvad

kauplemise kord, avalik kord, järgida põhiseaduslikku korda, aitavad säilitada korda

mitme kultuuri kooseksisteerimine, Kultuuri moodustavad ...

riigi tulud ja kulud, eelarve kulud

kulutused eluasemele, kulutused majanduse arendamiseks, nõuab kulutusi, kompenseerib kulutusi, kulutusi planeerida

leibkonna koosseis, leibkonna struktuur, leibkonna toimetulek

Sõnavormid

maa

maailma

majanduse

maksud, makse

monarhia

organisatsioon

osakaal

ostja

otsuseid

palk, palka

põhimõtted

rahvuse

**riigil, riigile, riikide, riike,
riikides**

riigivõimu

Rootsi

seadusi

summa

tarbija

teabe, teavet

teadmisi

tegevus, tegevuse, tegevust

teenuste

territooriumil

tulud

turg

töötaja

valimistel

Kasutusnäiteid

maa erastamine, maa viljakus, austaksid selle maa seadusi

maailma maad, maailma riigid, maailma vanim põhiseadus

majanduse areng, majanduse põhiküsimused, Majanduse toimimiseks on vaja ...

koguda makse, makse maksma

välismaalaste osakaal, õpilaste osakaal

Parlament langetab otsuseid., Riigikogu otsuseid viib ellu valitsus.

maksta palka, saada palka

rahvuse esindajad, rahvuse liikmed, rahvuse identiteet

Riigil on oma sümbolid., Riigil on kaht liiki ülesandeid., ustav Eesti riigile, kuulub riigile, riigile omased tunnused, kuulub nende riikide hulka, riikide vahel, riikide soov ühendusega liituda, enamik riike, osa riike, Niisuguseid riike nimetatakse ..., enamikus riikides, Euroopa liidu riikides, arenenud riikides

riigivõimu kandja, riigivõimu roll, riigivõimu esindavad asutused

kehtestada seadusi, välja anda seadusi, Seadusi peavad täitma kõik inimesed., teine grupp seadusi

teabe otsimiseks, teabe levitamine, avaliku teabe seadus, teabe kaitse, teavet küsida, teavet leida, teavet kasutada

täiendada teadmisi, nõuab teadmisi, kasuta oma teadmisi

teenuste valik, teenuste pakkumine

asuvad riigi territooriumil, inimõigused oma territooriumil

riigieelarve tulud, omavalitsuse tulud, planeeritavad tulud

Erakond osaleb valimistel., hääletada valimistel

Sõnavormid

õigusakte

õiguse, õiguste, õigusi

ühiskonda

ülesandeks, ülesandeid

ÜRO (Ühinenud Rahvaste Organisatsioon)

Kasutusnäiteid

Kasulikke õigusakte

õiguse harud, annab õiguse ..., levitada tarbija õiguste alast teavet, lapse õiguste konventsioon, õiguste tagamine, aitab tagada ostja õigusi, reguleerib riikide õigusi, Enamik poliitilisi õigusi kehtivad ..., õigusi rikutakse

... vajab ühiskonda, Ühiskonda kuuluvad ...

Riigi ülesandeks on..., Riigikohtu ülesandeks on ..., Volikogu ülesandeks on ..., palju ülesandeid, täidab ülesandeid

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alles

Vaesus on alles jäänud.

elada, elab, elavad

üheskoos elada, elada siin vähemalt viis aastat, ei saa elada, tuleb elada, elab palju rahvusi, elavad koos, elavad ühes riigis

erinevad

riigid erinevad üksteisest, inimesed erinevad üksteisest

ette

ei kujuta ette, pole lihtne ette näha, Igaüks saab midagi ette võtta.

hoida

kokku hoida, ära hoida, ei tohi hoida

juhib

juhib kaitsejõude, juhib valitsuse tööd, juhib riiki, juhib omavalitsust

järele

järele jääb netopalk

jääb

jääb puudu, jääb järele, jääb samaks, jääb probleemiks, jääb saamata, raha jääb puudu, Hind jääb samaks., Töötus jääb tõsiseks probleemiks.

kehtib

kehtib tulumaks, kehtib üldine põhimõte

kontrollib

kontrollib seaduse täitmist, kontrollib kõike ühiskonnas toimuvat

koosneb

Eelarve koosneb kahest poolest., Kellest koosneb ühiskond?, Valitsus koosneb ministritest.

kujunenud

on kujunenud kindlad põhimõtted, Maailmas on kujunenud kaks peamist süsteemi.

leida, leia

tööd leida, leia tööd, leia mõistmist

loodud

Selliseks juhuks on loodud kohtud.

maksab, makstakse

mõjutavad

mõjutavad iga inimest, Ostusoove mõjutavad mitmed tegurid., mõjutavad üksteist

nõuab

nõuab põhjalikumaid teadmisi, nõuab, et seadusi järgitaks, nõuab miinimumpalga tõstmist

omandada

omandada elukutse, omandada teadmisi

osaleda

osaleda avalikus elus, osaleda riigivalitsemises, osaleda valimistel, osaleda kultuuriüritustel

pea, peaks

ei pea tulumaksu maksma

peetakse

peetakse tulevikuplaane, peetakse põhjuseks, peetakse arutelusid, peetakse silmas, peetakse arvestust, peetakse tähtsaks

saanud

on saanud oma nime, on saanud osaks, on saanud tulu, on saanud elamisloa

Sõnavormid

selgita

tagada

tagasi

toime tulla

toimub

toodud

toota

vaata

valida, valitakse, valitud

valitsemise

võivad

Kasutusnäiteid

tagada demokraatia ja inimõigused, tagada kodanike turvalisus, tagada võrdne juurdepääs

tuleb ametist tagasi astuda, tuleb sinna tagasi, Laen tuleb tagasi maksta., kui palju ta tagasi saab

Tabelis on toodud näited.

demokraatliku valitsemise tunnused, võõrvõimu valitsemise ajal, valitsemise struktuur

Häältelugemise juures võivad viibida ..., Kas väljaminekud võivad olla suuremad kui sissetulekud?, Koolis õpitud teadmised võivad tunduda kasutud.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

antud

asjakohaseid

avaliku

demokraatliku, demokraatlikus

enne

erinevad

ette nähtud

järel

kasulikke

kehtestatud

kord, korda

kujunenud

niisuguseid

omavahel

paljud

pea

peale

peamised

piiratud

sotsiaalne

suurem

tagasi

tagasi toodud

vajalik

valitud

võetud

vähem

Kasutusnäiteid

antud juhul, antud riigis, seadusega antud õigused,

Asjakohaseid saite., Too asjakohaseid näiteid.

avaliku arvamuse uuringud, avaliku elu sektor, avaliku teabe seadus

demokraatliku ühiskonna liikmed, demokraatliku riigi põhi-seadus, demokraatlikus riigis

palk enne tulumaksu, enne valimisi, enne lepingu sõlmimist

erinevad huvid, Kõik ühiskonna liikmed on erinevad.

seadusega ette nähtud maksud

rahareformi järel, iga nelja aasta järel

teha kasulikke valikuid, Kasulikke õigusakte.

riigi kehtestatud reegel, seadusega kehtestatud normid

kord aastas, nii mõnigi kord, kord süüdi mõistetud, neli kor-da, kaks korda kõrgemat tasu

kriitiliseks kujunenud olukord, aastakümnetega kujunenud traditsioonid

on omavahel seotud, ei hakka omavahel sõdima, soov oma-vahel suhelda

pea kogu elu

Peale põhikooli tuleb ...

piiratud konkurents, piiratud kogus, Tootmisressursid on piiratud.

sotsiaalne kaitse, sotsiaalne norm, sotsiaalne struktuur

mõned aastad tagasi

tagasi toodud kauba eest

on vajalik hulk raha, Mida on vajalik ette võtta?, on vajalik tööloba

valitud usund, valitud esindusorgan

vastu võetud seadused, võetud kohustuste täitmine

Sõnavormid

vähemalt

üha

Kasutusnäiteid

vähemalt 51 poolthäält, vähemalt 18-aastased ..., tuleb elada Eestis vähemalt viis aastat

toodetakse üha enam kaupu, interneti üha suurenev levik

MUU

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

all	mõistetakse demokraatia all, riigi valitsuse all oleval territooriumil
alles	juurutati alles mõned aastad tagasi
ent	
hulka	nõudmiste hulka kuuluvad ...
ilma	ilma eelneva loata, ilma ettevalmistuseta, ilma arstiabita, ilma turu vahenduseta
järel	ministri järel tähtsusele teine ametiisik
järele	valvab selle järele, nõudlus videote järele
kaudu	kodanikuportaali kaudu, turu kaudu, maksude kaudu
kindlasti	
korral	vajaduse korral, soovi korral, kallaletungi korral, seaduserik- kumise korral
kuigi	
kuni	
käigus	rahareformi käigus, kohtuprotsessi käigus, rühmatöö käigus
niisiis	
peale	Tööandjal on peale kohustuste ka õigused.
peale	Teenindaja peale saab kaevata vaid siis ..., mille peale raha kulub
poolest	Mille poolest on inimesed erinevad?, Mille poolest erinevad ID-kaart ja pass?, rahvaarvu poolest väike riik
suhtes	riigi oma seaduste suhtes ülimuslikud, kelle suhtes on kahtlusi
tegu olema	Tegu on tööjõupuudusega.

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

abi

aega

ajalehed

areng

astme

eesmärk

eestlased

ellu

erakonnad

ettevõtte, ettevõtete

haridus

heaolu

hinnad

inflatsioon

interneti

isik, isiku

julgeolek

kaitse

kasu

kaup

klassi

kodakondsuseta

kodakondsust

kohtusse

kohustusi

konkurentsi

Kasutusnäiteid

abi taotleja, abi otsida, abi vajavad

aega kokku hoida, pikka aega, kulub palju aega, võtab aega

ühiskonna areng, sajanditepikkune areng, kultuuriline areng

esimese astme kohtud

demokraatliku poliitika eesmärk, ümarlaua eesmärk, era-
konna tegevuse eesmärk

ellu viia, ellu rakendada

ettevõtte juhtkond, ettevõtte kohus, ettevõtte kasum, ettevõt-
te tulumaks, ettevõtte sulgemine, ettevõtte laienedes, ettevõ-
tete ühinemine, ettevõtete sulgemine

sotsiaalne heaolu, vaimne heaolu, iga inimese heaolu

interneti abil, interneti teel, interneti vahendusel, interneti
üha suurenev levik

isiku tulumaks, isiku puutumatus

riiklik julgeolek, kodanike julgeolek, sisemine julgeolek

riigi kaitse, sotsiaalne kaitse, isikuandmete kaitse

kasu saamise asemel, saab kasu,

9. klassi õpilased

kodakondsuseta isikud

Pass tõendab kodakondsust., taotleda Eesti kodakondsust

kohtusse kaevata, kohtusse pöörduda

järgib kohustusi, täita kohustusi, suurendab rahalisi kohus-
tusi

konkurentsi tagamine, konkurentsi tugevus, täieliku konku-
rentsi puhul, suurendada konkurentsi

Sõnavormid

koosseis

kultuur

laenu

laps, lapsed, laste, lapsi

liikmed

Liit, Liitu

linn

maades

majandust, majanduses

maks

mõju

olukord, olukorda

omavalitsus

otsus

palga

parlamendis

parteid

pere

perekond, perekonna

poliitikas

politsei

probleeme

põhiseaduses

põhjuseks

rahvus

riigikaitse

riigikogus

riigipea

rolli

saadikute

Kasutusnäiteid

parlamendi koosseis, Riigikogu koosseis, valitsuse koosseis

laenu vormistamine, peab laenu tagasi maksma

Riigikogu liikmed, ümarlaua liikmed, ühiskonna liikmed

kuulumine Euroopa Liitu

arenenud maades, Skandinaavia maades, teistes maades, demokraatlikes maades, kõigis maades

Majanduses on neli suuremat valdkonda., Vabadus majanduses ei tähenda ...

kaudne maks, otsene maks

kellegi tegevuse mõju, on mõju avaldanud, suurendada mõju

aitab vältida olukorda, mõjutab üksikisiku majanduslikku olukorda, on seadnud raskesse olukorda

kohalik omavalitsus

palga alampiir, palga suurus, saab palga eest osta

perekonna heaolu, perekonna liikmed, perekonna jaoks

on probleeme, tekitab probleeme, probleeme lahendada

tüli põhjuseks, kasvu põhjuseks, üheks põhjuseks, selle põhjuseks

etendavad olulist rolli, täidab mitut rolli, mängib arvestatavat rolli

saadikute arv, saadikute valimine, saadikute kaudu

Sõnavormid

sissetuleku

struktuur, struktuuri

suhteid

suurus

süsteem

teave

tulemusel

tulevikusuundumused

tulumaks

tunnused

туру, турul

turumajandus, turumajanduse

tööle

töötasu

USA

vabadus, vabadused

vald, vallas

valimised, valimiste

valimisringkond

vara

Vene

võimalusi

võimude

õigusaktid

õiguskantsler, õiguskantsleri

ühendused

üksteisest

Kasutusnäiteid

moodustavad sissetuleku, sissetuleku kasv, napi sissetuleku puhul

kulude struktuuri muutused, ei muuda rahvastiku struktuuri, kirjeldab valitsemise struktuuri

väljendab suhteid, reguleerivad suhteid

palga suurus, toetuse suurus, leibkonna suurus, valitsuse suurus

riigiorganite süsteem, avalik-õiguslik süsteem, proportsionaalne süsteem, tulumaksu süsteem

valimiste tulemusel, arutluste tulemusel, poliitika tulemusel

õigus tööle, asub tööle, võtab tööle

Millele kulutas Otepää vald 2007. a kõige enam ja kõige vähem?, linnas ja vallas

valimiste hääletussedel, valimiste tulemused, valimiste järel

füüsiline vara, vaimne vara, raha ja vara

Vene föderatsioon, Vene riik

leidub kümneid võimalusi, on vähem võimalusi

võimude lahusus

Õiguskantsleri nimetab ametisse ..., pöörduda õiguskantsleri poole

riigid ja nende ühendused

erinevad üksteisest

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

aitab, aitavad

alla kirjutama

analüüsi

antakse

arvestada

asub

eksisteerib

esitada

kasutab

kasutamise

kehtivad

kindlaks

kirjas olema

kontrollida

korraldatakse

kulub

kulutada

kätte

lahendada

leidub

luua

läheb

maksma

muuta

Kasutusnäiteid

aitab muuta elu õiglasemaks, aitab lahendada, aitab toime tulla, aitab vältida olukorda, aitavad valida, aitavad seaduslikult korraldada, aitavad säilitada korda

kirjutavad alla töölepingule

Analüüsi tabelit.

antakse abi, antakse tööloba, Mitu poolt- ja vastuhäält antakse?, antakse sotsiaaltoetust, Milline hinnang sündmusele antakse?

arvestada teistega, arvestada erinevaid ühiskonnakäsitusi, arvestada vähemuste huvisid, arvestada töötasult makse

Eesti asub Läänemere ääres., asub tööle, Politsei asub asja uurima.

eksisteerib riigiorganite süsteem, eksisteerib riigiomand

esitada teabenõue, esitada avaldus, esitada dokumendid,

kasutab pangakaarti, kasutab internetti, Riik kasutab sümbol-
leid., valitsus kasutab maksudest laekuvat raha

arvuti kasutamise oskus, riigilipu kasutamise kord

reeglid kehtivad, nõuded kehtivad, maksud kehtivad, seadused kehtivad

tehakse kindlaks, määrab kindlaks

töölepingus on kirjas, põhiseaduses on kirjas

korraldatakse valimised, korraldatakse avalik aktsiaemis-
sioon

kulub kümme aastat, kulub eelarveraha

Kuidas kavatseb riik raha kulutada?

summa, mille inimene kätte saab, kätte sattuma

lahendada kerkivaid probleeme, lahendada kodanike kaebu-
si, lahendada vastuolusid

Leidub inimesi, kes..., Leidub kümneid võimalusi., Põhisea-
duses leidub selline säte.

luua erakond, luua pere, luua tingimused, luua töökohti

läheb vaja, läheb hästi müügiks, läheb moodi

makse maksma, oma osa maksma

muuta õigusakte, muuta elu paremaks, muuta põhiseadust

Sõnavormid

muutub

määrab

näitab

nõus

oleneb, olenemata

pakkumine

pakuvad

pandud

pöörduda

reguleerib, reguleerivad

räägitakse

sai

saamiseks

suuda

sõltub

sünnib

taotleda

tarbimine

teenida

tegutsevad

toime tulla

toimib

toob

tutvu

täita

täitmist

töötab, töötavad

Kasutusnäiteid

muutub elustiil, muutub koostöö, muutub vajalikuks

määrab õigused ning kohustused, määrab kindlaks andmed, mis ...

Deebetkäive näitab kulutatud summat., näitab inimeste suhtumist, näitab, et otsus on vastu võetud

pole üldse nõus, on täiesti nõus

oleneb rahalistest ressurssidest, oleneb sotsiaalsest positsioonist

Pakkumine ületab nõudmist., teenuste pakkumine

ettevõtjad pakuvad tööd, ajalehed pakuvad artikleid, töötajad pakuvad tööjõudu

ülesanded on pandud omavalitsustele

pöörduda kaebusega kohtusse, pöörduda tööinspektsiooni

Eeskiri reguleerib käitumist., Rahvusvaheline lepe reguleerib riikide õigusi ja kohustusi.

Eestist sai NATO liige.

ei suuda valitsust moodustada, ei suuda ülesandeid lahendada

Aktsia väärtus sõltub firma edukusest., Moraalinorm sõltub vähe sunnist.

inimesi sünnib, tehing sünnib, valitsuse poliitika sünnib

taotleda abi, taotleda kodakondsust, taotleda õppelaenu

informatsiooni tarbimine, luksuskaupade tarbimine

teenida elatist, teenida kasumit, teenida kaitseväes

Eestis tegutsevad paljud väikeettevõtted., kodanikuühendused tegutsevad

oskus oma laenudega toime tulla, eluga toime tulla, Puudega on võimalik toime tulla.

Toimib aus konkurents. toimib demokraatia, tööturg toimib, õigusriik toimib

Uue seaduse vastuvõtmine toob sageli kaasa vajaduse ..., toob kulutusi

Tutvu Euroopa kaardiga.

täita kohustusi, ülesandeid täita

Riigivõim kontrollib seaduste täitmist., Soovide täitmist piirab raha.

Sõnavormid

võtab

vältida

õppida

Kasutusnäiteid

võtab aega, võtab tööle, võtab seaduse vastu

vältida arusaamatusi, vältida kohtu omavoli, vältida võimu koondumist pealinna, vältida vigu

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

ajalooliselt

alla

arenenud

erinevaid

esitatud

füüsilise

hulk

igas

keelatud

kindlaks

kõrge, kõrgeim

levinud

lubatud

muud

niimoodi

niisugune

pandud

paremini

piisavalt

poliitiline

saadud

sotsiaalse, sotsiaalsed

sõltumatu

vaba

ühiskondlik

üldine

Kasutusnäiteid

ajalooliselt kujunenud reegel, ajalooliselt kujunenud vorm

18-aastased inimesed

arenenud riigid, arenenud majandus

esitatud andmete õigsus, esitatud materjalide põhjal, esitatud protestid ja kaebused

füüsilise isiku tulumaks, füüsilise vägivalla tarvitamine

teatud hulk aastaid, suur hulk inimesi, vajalik hulk raha

keelatud ained, keelatud majandustegevus

kindlaks perioodiks

kõrge inflatsioon, kõrge maks, kõrge omahind, kõrge ostujõud, kõrge välismaalaste osakaal, riigi kõrgeim ametiisik, kõrgeim kohus, kõrgeim seadusandlik esindusorgan, kõrgeim täidesaatev võim

levinud süsteem, levinud tavad, levinud väärtused, Naabri-valve on levinud., Venelaste seas on levinud õigeusk.

on lubatud mitmesugused vaated, on seadusega lubatud

kirja pandud reeglite järgi

poliitiline võim, poliitiline järelevalve, poliitiline stabiilsus
saadud sissetulek, Analüüsi saadud ülesannet.

tagab sotsiaalse kaitse, sotsiaalse grupi elu, sotsiaalsed normid

sõltumatu ametiisik, sõltumatu kohtuvõim

vaba aeg, vaba ajakirjandus, vaba riik, vaba rahvas

ühiskondlik elu, ühiskondlik töö, ühiskondlik arvamus

üldine elatustase, üldine käibemaksumäär, üldine põhimõte

MUU

Sõnavormid

abil

alla

aluseks

arvates

eeskätt

isegi

kohaselt

korras

küljest

nimel

tegemist

vaatamata

Kasutusnäiteid

pangalaenu abil, tarbimislaenu abil, Selgita skeemi abil.

kuuluvad mittemaksulise tulu alla, mahuvad avaliku sektori alla

prognoosi aluseks, kirjalike normide aluseks, suhete aluseks

sinu arvates, vastajate arvates

demokraatia idee kohaselt, üldinimlike põhimõtete kohaselt, seaduste kohaselt, reeglite kohaselt

käsu korras, parlamendihääletuse korras, naturalisatsiooni korras

ühest küljest, teisest küljest

eesmärgi nimel

Tegemist on töötasuga., Millise riigiga on tegemist?, Tegemist on tööjõupuudusega.

keerulisele ajaloole vaatamata, erinevustele vaatamata

MUUSIKAÕPETUS (2. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aeg

helilooja

hää

jõulud

jõulupuu

laul, laulu, laulud

muusika, muusikat, muusikas

osa

püha

rahvalaul

rahvamuusika

rahvaviis

ringi

sajandi, sajandil

sõnad

takti

talv

tants

teema, teemat

teose

Kasutusnäiteid

vaimulik laul, Laul jutustab sellest ..., laulu esitamine, laulu kaudu, laulu saadab ..., lüürilised laulud, omad laulud on tähtpäevade puhul

muusika ja tants, muusika kuulamine, muusika roll, muusikat kuulates, muusikat iseloomustab ..., peegeldub nii muusikas kui tantsus, Lõuna-Itaalia muusikas kohtab Araabia mõjusid.

Teoses on 10 osa.

Poisid pööravad näoga ringi keskele., pöörlevad kaks ringi päripäeva

Teemat esitab orkester.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

esitab

jään, jääb

kõlavad

laula

teeb

võid, võiks

välja

Kasutusnäiteid

Eestlane olen ja eestlaseks jään., truuks sulle jään, Muredest jääb alles vaid pool.

meele rõõmsaks teeb

võid loota, võid laulda, soovida võiks

... tants arenes välja Austria rahvatantsust

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

austria

eesti

iiri

inglise

kogu

kohale

koos

kord, korda

käes

poola

populaarsed

sageli

saksa

šoti

taani

taktimõõdus

teise

ungari

vastu

välja

Kasutusnäiteid

kogu maailma popmuusikat, kogu süit, kogu teose

noodijoonestiku kohale, Liigub 8 galopisarnmuga oma kohale tagasi.

lähme marssides koos

Kord lauldakse valjusti, kord jälle vaiksemalt., kolm korda

Jõulud on käes., Kevad on käes.

teise rea viimasesse takti, viiru teise otsa

liiguvad teineteisele vastu

Neiu astus välja.

MUU

Sõnavormid

vastu

Kasutusnäiteid

huvi muusika vastu, Heaga saab ka kurja vastu.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastal

heliloojad

häält

juhtpaar

jõululaul

kõnnisammuga

käed

meel

orkester

sammuga

sõna

taktid, taktis

tantsijad

tantsude

tempo

viil

Kasutusnäiteid

käed ühendatakse

rõõmus meel

Viirud taganevad teineteisest nelja sammuga.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

edasi

jääks

kirjutas, kirjutatud

liigub

mõjutanud

mängitakse

määra

põhineb

taganevad

tuleb

tähendab

Kasutusnäiteid

Helilooja annab kujundlikult edasi ...

et rohkem aega jääks

Juhtpaar liigub galopivõttes.

Rahvamuusika on mõjutanud ka selle regiooni kunstmuusikat.

mängitakse pilli

Määra laulu helistik.

Süžee põhineb Araabia muinasjuttudel.

taganevad oma kohale

Laulu tuleb korrata.

”Tšaardaš” tähendab kõrtsitantsu.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

alati

alt

araabia

edasi

juurde

kirjutatud

parajalt

päripäeva

rõõmsalt

tagasi

tuntuim

uue

vastupäeva

Kasutusnäiteid

Helitugevus ei ole alati ühesugune.

Jätkata laulmist teise *segno*-märgi alt.

16 kõnnisammu edasi

ühe pildi juurest teise juurde, kõnnisammuga teineteise juurde

moderato – parajalt

Jäädakse seisma näoga päripäeva.

galopisammuga oma kohale tagasi, üle 1100 aasta tagasi, tuleb minna tagasi

lõi uue klaverimängustiili, iga kord uue paarilisega

pöörlevad vastupäeva

MUU

Sõnavormid

siiski

Kasutusnäiteid

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

helitöö

koht

kuningas

käest

laulus

metronoomi

muinasjuttude

muusikakultuuri

muusikal

näod, näoga

osas, osal

paarilised

polonees

poole

rahvalaulu, rahvalaulud

rahvapillidest

rea

rütmiga

saateks

solist

taktimõõdus

teineteise

torupill

tsitter

viirud

Kasutusnäiteid

juhtiv koht Lääne-Euroopa muusikaloos

hoiavad käest kinni

Pöörduvad näoga teineteise poole

ooperi esimeses osas, takti teisel osal

Salmi teise poole kordamisel hüpatakse.

Rahvapillidest on populaarsemad ..., Rahvapillidest on ise-loomulikud ...

rea kolmandast taktist

erksa rütmiga rahvatants

Paljud rahvalaulud sobivad tantsude saateks.

2/4-taktimõõdus tants

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

esineb

kasutatakse

kuulata

lahti

loonud

mängida, mängi

plaksutavad

pöörlevad

sündis

Kasutusnäiteid

Rahvalauludes esineb tuntud tantsude rütme., puhkpill, mida esineb 5 liiki

Torupilli kasutatakse sagedamini vabas õhus., kasutatakse itaaliakeelseid termineid

Löö lahti kaart., Paarilised lasevad käest lahti.

on loonud orkestrisüüdi

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

armas

briti

hoogsalt

iirimaa

iseloomulikud

itaalia

kiiremini

kuulsad, kuulsaim

liikuvalt

maas

muusikaline

pealt

pikk

poole

rahulikult

terve

ära

ülejäanud

Kasutusnäiteid

allegretto – liikuvalt, kergelt

Lumised karrad on maas.

Puuraam on pealt nahaga kaetud.

Pööravad näoga teineteise poole.

polkasammuga üle terve saali

Orel on korrast ära.

Ülejäanud plaksutavad.

MUU

Sõnavormid

osas

pealt

Kasutusnäiteid

suures osas oli ta iseõppija

Jutt jäi kõige põnevama koha pealt pooleli.

MUUSIKAÕPETUS (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastal, aastate, aastatel

ansambel

ballett, balleti

džäss, džässi

džässmuusika

Eesti, Eestis

Euroopa

film, filmi

heli

helilooja

hää, hääle

Itaalias

klaver

koor

koosseisu

käes

küsimusi

laul, laulu, laulud

loo

löökpillid

maailma

meloodia

muusika, muusikat

muusikal

muusikud, muusikute

Kasutusnäiteid

1930. aastate algul, 1930. aastatel

balleti reeglid, balleti sündmustiku kirjeldus, tekkis balleti kõrvale

filmi helindamine, filmi sisu

kahe sama kõrgusega heli üheaegne kõlamine

3 hääle abil, hääle kõrgus, hääle tämber

Ansambli koosseisu kuuluvad ...

hoiab paremas käes

Helistikumärgid kirjutatakse loo algusesse., nad salvestasid loo

muusikute arv, muusikute grupp

Sõnavormid

ooper, ooperi, ooperist

operett

orkester, orkestri

osa

pianist

pilli, pillid

Prantsusmaal

sajandi, sajandil

sopran

stiil, stiili

stseen

sving, swingi

sõna, sõnad

tants

teema

toas

viis

ülesandeid

Kasutusnäiteid

ooperi eelkäijad, ooperi sünnimaa, ooperi süžee, ooperi partituur, aaria ooperist, erinevalt ooperist

orkestri koosseis, orkestri saatel

esimene osa, oluline osa

selle stiili esindajad, selle stiili tunnus, stiili matkida, stiili võrrelda

stseen muusikalist, stseen etendusest

svingi tulek, swingi kõrgaeg

viis ja sõnad

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

algab

ooper algab, lugu algab

esitab

Lõpuosa esitab terve orkester ja koor.

hakati

hakati kasutama džäss-koosseisu, hakati korraldama esimesi avalikke kontserte

kaasa

Kuula ja mõtle kaasa., kutsub endaga kaasa, Rahvas elab kaasa., Need organid aitavad kaasa hääle tekitamisele.

kasutama, kasutatakse

Hakati kasutama džäss-koosseisu., kasutatakse pille, kasutatakse pantomiimi

kasutusele võtma

Termin võeti kasutusele Itaalias., Võeti kasutusele uued pillid.

kuula

kuulamine

kuuluvad

Ansamblisse kuuluvad saksofon, trompet, klaver kontrabass ja löökpillid.

kõlab, kõlas

Kõlab kankaani teema., Muusika kõlab meelelahutuseks., Muusika valjeneb ja kõlab ärevamalt., Klaveripartii kõlas autori enda esituses., Svingmuusika kõlas tantsusaalides.

levinud

Seal on levinud mitmehäälsed laulud.

mängivad

nimetatakse

Rahvamuusikaansamblit nimetatakse ka külakapelliks.

peetakse

Muusikat peetakse üheks Itaalia kultuuritähiseks.

sai, said, saanud

Džässist sai solistide muusika., Teiseks operetlinnaks sai Viin., Balleti õitseng sai alguse 17. sajandil., Lood said tõelisteks hittideks., Erinevad kultuurielemendid said kokku., Muusikalidest on saanud tõelised vaatamängulised sõud., See pala on saanud džässi klassikaks., on saanud tavaks, laul on saanud tuntuks

tagasi

otsustab naise tagasi tuua, pöördutakse tagasi algusesse

tean, tea

võeti kasutusele

Termin võeti kasutusele Itaalias., Võeti kasutusele uued pillid.

võib

Aafrika muusikakultuuri võib jaotada kaheks suureks piirkonnaks., Aafriklane võib laulda mitu päeva järjest.

võrdle

Võrdle hääleliike., Võrdle Aafrika laulu Eesti regilauluga.

välja

annab välja filmiauhinda, Muusikal on välja kasvanud operetist., Ballett kujunes välja 17. sajandi Prantsusmaal.

üle

võtsid bluusilt üle esitusstiili, Enne valmimist vaadatakse film üle kinosaaalis.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

aafrika

ajal

alates

algul

ees

eestikeelsed

enam

enam

esimene

hea, head

hiljem

iseloomulik

itaalia

jooksul

klassikalise

kogu

koosnev

kord

käes

levinud

muusikaline

nii

osa

peamiselt

prantsuse

sageli

taas

tagasi

tavaliselt

tuntud

tänapäeval

vahel

Kasutusnäiteid

aafrika muusika

ühel ajal, tol ajal, samal ajal, aaria ajal

19. sajandist alates, alates 17. sajandist, alates Chicago stiilist

lava ees, orkestri ees

Muusikat ei mängitud enam tantsuks.

kõige enam levinud meeshääl

iseloomulik rütmifiguur

itaalia rahvamuusika, itaalia helilooja

aja jooksul, kogu teose jooksul

klassikalise muusika ansambel, klassikalise balleti kõrvale

kogu džässmuusika, kogu laulu vältel, üle kogu maailma

kuuest muusikust koosnev ansambel

Kuula pala veel kord.

Jaanipäev on käes.

kõige enam levinud meeshääl

muusikaline lavateos

suur osa Aafrika lauludest

prantsuse helilooja, prantsuse tants

ei tohi tagasi vaadata

tuntud muusika, tuntud balletitantsijad

Kõla oli mahe ja vahel isegi tuhm.

Sõnavormid
vahel
üle

Kasutusnäiteid
vaatuste vahel
üle terve maailma, Tema sulest ilmus üle 100 opereti.

MUU

Sõnavormid

aluseks

ehk

et

ilma

järgi

nii

näiteks

poole

seotud

Kasutusnäiteid

Operetimuusika aluseks on libreto.

selleks, et helipilt oleks võimalikult tõetruu, on teada, et..., Et teada, mida tulevik toob, hakatakse...

ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata, ilma selgitava süžeeta

kuulmise järgi mängimine, Ansambleid saab liigitada kahe põhitunnuse järgi.

liikumine ökonoomsuse poole

Muusikalide süžeed on seotud igapäevaeluga., Klaveri sünd on seotud Itaaliaga.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aegade

bariton

bigbänd

bluus, bluusi

dixieland

duett

esituses

filmimuusika

filmist

flööt

grupp

helilaad

häälepaeld, häälepaelte

häält

inimese

ise

jalgade

kankaani

kitarr

kontrabass

laule

lauljad

lavateos

meeshääl

muusikale

muusikalide, muusikale

muusikas, muusikast

Kasutusnäiteid

läbi aegade, aegade jooksul

bluusi vormiskeem, bluusi tippaeg

kõlab puhkpillide esituses, samade muusikute esituses

kaks teemat filmist „Kevade”

häälepaelte pikkus

kasutame häält, koolitatakse häält kasutama

Kõlavarjundid on iga inimese puhul kordumatud.

Bizet ise ei näinud „Carmeni” edu., Improviseeri ise.

jalgade asendid

kankaani teema

...muusikale iseloomulikud jooned, annavad muusikale maagilise värvingu

muusikalide helikeel, muusikalide suur publikumenu, muusikalide põhjal, muusikale esitatakse sageli, Nimeta eesti muusikale.

mustanahaliste muusikast pärit ..., afroameerika muusikast välja kujunenud ..., erineb klassikalisest muusikast

Sõnavormid

muusikastiil

naishääl

ooperis

operetist

pille

poolel

puupuhkpillid

ragtime

rahvaste

roll

rütm

saksofon

takti

tantsud

teemat

tenor

teose

trio

trompet

tšello

tämber

variatsioon

vaskpuhkpillid

viola

vorm

Kasutusnäiteid

Ooperis võib kaasa teha ..., esitavad ooperis peaosi
valss operetist „Lõbus lesk”

kasutatakse pille

sajandi teisel poolel

rahvaste laulud, rahvaste muusikas

eelmäng 8 takti

teemat esitab ..., kaks teemat

teose peateema, teose lõpus

muusikateose vorm

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

annab

Mänguviis annab *dixieland* ile iseloomuliku kõla., Mida annab filmile juurde heli?, annab välja filmiauhinda

edasi

Balletis annavad sündmustikku edasi muusika ja tants.

erineb

Mille poolest erineb muusikal ooperist?

esitab, esitavad, esitatakse

esitab peameloodiat, lõpuosa esitab terve orkester, Laulu esitavad kaks lauljat., Peaosi esitavad ooperis ..., esitatakse bigbändiga, esitatakse sordiiniga, esitatakse teatris

ette

Džäss valmistas ette swingi tulekut., Palu ette mängida., Draama kanti ette 1598. aastal.

jääb

Hääleulatus jääb soprani ja aldi vahele.

kasutamine

mitme helistiku samaaegne kasutamine, basskitarri kasutamine meloodiapillina

kirjelda

Kirjelda kuulatud muusikat., Kirjelda ja võrdle ...

kokku

Bluus on džässiga tihedalt kokku põimunud.

kujunenud

Igal hõimul on ajaloo jooksul välja kujunenud oma laulud.

meelde tuletama

Tuleta meelde, milline on rokkbändi koosseis.

mõjutanud

... on mõjutanud muusikalide helikeelt, Tema looming on oluliselt mõjutanud ...

põhineb

Tummnäidend põhineb liikumisel ja žestidel.

püüa

Püüa kirjeldada ..., Püüa põhjendada ...

saab

Akordionil saab mängida korraga nii meloodiat kui harmooniat., Estoniast saab muusikateater.

sündis

1972. aastal sündis avangardistlik album., *Dixieland* sündis samuti New Orleansis.

tekib, tekkis

Kirjelda, kuidas tekib hää.

toimub

Lossis toimub ball., Festival toimub Tartus., Mis toimub muusikas lõpuosas?

tuleb

Leitnant tuleb Carmenit otsima., Lapsehääle asemele tuleb naisehää., Seda tuleb harva ette.

uuri

Uuri, millised operetid on..., Uuri välja, millal loodi ...

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

afroameerika

enamasti

ette

igal

kokku

korda

korraga

kuni

kõrge

lõpul

läbi

mustanahaliste

pärit

salvestatud

terve

tuntumad

Kasutusnäiteid

afroameerika muusika

kirjutatakse noodi ette

igal aastal

kokku 12 pillimeest, sõrmed on kokku põimunud, film on kokku monteeritud

mitu korda, esimest korda

Akordionil saab korraga mängida nii meloodiat kui ka harmooniat.

kõrge meeshääl, kõrge register

20. sajandi lõpul

läbi aegade

mustanahaliste muusikast pärit vaba rütmitunnetus

mustanahaliste muusikast pärit vaba rütmitunnetus

kuulata salvestatud muusikapalasisid, stuudios salvestatud heliefektid, varem salvestatud muusika

lõpuosa esitab terve orkester

tuntumad muusikud, tantsudest on tuntumad

MUU

Sõnavormid

abil

asemel

eest

hulgas

kaudu

kohta

küll

puhul

seetõttu

siiski

vastavalt

Kasutusnäiteid

algeliste vahendite abil, Ärge pressige häält kaelalihaste abil.

Kankaani asemel kõlas valss.

vastutab filmi helindamise eest, hoiatab Carmenit Jose eest, asub õnne eest võitlusse

heliloojate hulgas, ooperiteatrite hulgas

Paljud noored leiavad oma muusika sõprade kaudu., Opereti sündmustik tuuakse kuulajani laulu ja kõnetekstide kaudu.

Kogu materjali ühe muusiku kohta.

Helindamise puhul on oluline fantaasia ja loominguline vaist.

Inimhääle jaotumine vastavalt kõrgusele ja ulatusele.

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aaria

aasta, aastast

aeg

akord

alguse, alguseks

Ameerikas

ansambli

Antiik-Kreeka

arengulugu

armastus

avamäng

balletis

bass

bepop, bepop'i

bluus

džässmuusikat, džässmuusikas

džässmuusikud

eeslaulja

Euroopas

harmonia

helilaadi

helistiku

heliteose

häälemurre

keelpillid

koori

kooskõla

koosseis

kunstmuusika

Kasutusnäiteid

1950. aastast alates

Balleti õitseng sai alguse 17. sajandil., peetakse džässi alguseks täpsustusi 19. sajandi alguseks

ansambli koosseis, ansambli liikmed

Antiik-Kreeka tragöödiad

balletis on kasutusel

helilaadi esimene aste

helistiku põhitoon, mitme helistiku üheaegne kasutamine

heliteose esitamine

eeslaulja ja koori dialoog

Sõnavormid

kõrgusega

kõri

käte

lavastaja

libreto

lood

lõpuosa

lööki

maailmasõda

meloodiad

metsasarv

metsosopran

muusikaga

muusikapala

muusikateatri

muusikust, muusikuid

mõju

märk

nimetus

noodi, nooti

noor, noored

oboe

ooperit

opereti, operetis

orkestrijuh

orkestrit, orkestris, orkestreid

partituur

peadirigent

Kasutusnäiteid

kolme eri kõrgusega heli kooskõla, keskmise kõrgusega meeshääl

käte asend

Lood algasid klaverisoologa.

Mitu lööki on ühes taktis?

suhe muusikaga, suutis oma muusikaga võluda, võrreldes Euroopa muusikaga

muusikateatri arengulugu, muusikateatri liik

kaheksast muusikust koosnev ansambel, hulk muusikuid, ühendab muusikuid

avaldas mõju

märk, mis kõrgendab nooti

märk kirjutatakse noodi ette, punkt noodi järel, madaldab nooti

ooperit esitatakse, 26 ooperit

opereti peasatäitjad, opereti iseloomulikud tunnused, Mis on ooperis ja operetis sarnast, mis erinevat?, Operetis seovad laule ...

juhatas orkestrit, 30 orkestrit, orkestris mängib tavaliselt 90–110 orkestranti, hulgaliselt orkestreid, hakati looma uusi orkestreid

Sõnavormid

pill, pillide

pillimehed

populaarsuse

päev

rahvamuusikas

rahvusooper

rühma

rütme

rütmifiguur

rütmigrupp

saatel, saateks

soololaul

sordiiniga

sümfoonia

**sümfooniaorkester,
sümfooniaorkestrile**

sünd

taktimõõt

tantsu, tantsude

teater, teatri

teed

tekst

teos, teoseid

tromboon, trombooni

trompetist

trumm, trummid

tähelepanu

tähtsus

tämbriga

vaatusest

variatsioon, variatsioonid

Kasutusnäiteid

pillide valik, pillide nimetused

on saavutanud suure populaarsuse, erakordse populaarsuse põhjuseks on ...

laululiigid Itaalia rahvamuusikas

saksofonide ja vaskpillide rühma "vestlus", kaks vaskpillide rühma

rütme kasutama

orkestri saatel esitatav soololaul, Tummfilmide saateks män-
giti saalis klaverit

esitatakse sordiiniga

teos sümfooniaorkestrile

rahvusooperi sünd, klaveri sünd

tantsu kaudu, tantsu saadeti..., tantsude saateks, tantsude seadja

teatri asutamine, teatri juures, teatri orkester

valgustab teed

teoseid kasutama, Enamik tema teoseid sündis ...

neli trombooni

trompetist Miles Davis

tähelepanu pöörama, köidab tähelepanu

Kasvas soolode tähtsus., Milline tähtsus on muusikal ja tantsul?

sügava ja sooja tämbriga hääleliik, erineva tämbriga pillid

marss ja koor IV vaatusest

Sõnavormid

vaskpillide

vokaalmuusika

võimalused

ülesanded

Kasutusnäiteid

vaskpillide rühm, vaskpillide esituses

Täida ülesanded.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

annavad
avatakse
esitamise
hakkasid
iseloomustab
juurde andma
kasuta
kinnitatud
kirjutas, kirjutatakse
kujunesid välja
kõlavad
lauldakse
liikumise
lisandus
muutub
mõtle
mängisid
näitab
peab
saada, saan, saad

saadab
sõltub
tegutses

tekitatakse
too
tuleta meelde
tõi
ühendab

üles

Kasutusnäiteid

annavad puhkpilliorkestrile iseloomuliku värvingu
avatakse uus teatrihoone
helitöö esitamise kiirus, heliteose esitamise käigus
hakkasid oma teostes kasutama, orkestrid hakkasid suurenema
muusikat iseloomustab ..., Sümfooniaorkestrit iseloomustab ...
Mida annab filmile juurde heli?
Kasuta veebilehekülge., Operilauljad ei kasuta mikrofone.
Pilli kaelale on kinnitatud keeled.

Tugevad ooperikoolkonnad kujunesid välja Prantsusmaal.
Numbrid muusikalidest kõlavad sageli raadios.
lauldakse armastusest, Lauldakse kuni sõnani ...
liikumise seadja

Muusika muutub valjemaks.

Taktimõõdu alumine number näitab, mis...
peab endale mõrsja valima, peab mind kalliks
Uus stiil võis oma nime saada silpidest *be-bop.*, saada ettekujutus, saada edukaks, saad teada

Orkesteraadab lauljaid.
Tähendus sõltub hääletoonist.
Koor tegutses edukalt., Ellington tegutses põhiliselt New Yorgis.
Kirjelda kõlasid, mida tekitatakse vaskpuhkpillidel.
Too näiteid.

tõi paljud muusika juurde, tõi endaga kaasa, tõi kuulsuse
Ansambel ühendab andekaid muusikuid., Stiil ühendab eri mõjusid.

üles ehitatud, üles kasvatanud, ei leia üles

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alati

algselt

erineva, erinevat, erinevate

esimese, esimesel, esimesest, esimesena

harva

helisev

helisev nurm, „Helisev muusika”

kiiresti

levis kiiresti ka mujale, *allegro* – liikuvalt, kiiresti, rõõmsalt

klassikalises

klassikalises balletis, klassikalises laulus

koosnevat

Kuula kahest akordist koosnevat motiivi.

loodud

filmi jaoks loodud muusika

lõplikult

kujunes lõplikult välja, on lõplikult kokku monteeritud

lüüriline

lüüriline sopran, lüüriline valss

madal

madal meeshääl, madal naishääl

noor, noored, noorem

taga

pilli taga

teine, teisest

teine kõrvalteema, teine positsioon, ühe astme kaugus teisest

tihti

tänaseni

viimase

viimase 100 aasta jooksul

võimalik

MUU

Sõnavormid

jaoks

juurde

kaupa

kõrvale

vastu

võrra

võrreldes

Kasutusnäiteid

spetsiaalselt selle filmi jaoks loodud muusika

Jõuame džässmuusika juurde.

Hääl libiseb veerandtoonide kaupaa noodilt noodile.

Klassikalise balleti kõrvale tekkis moderntants.

huvi india muusika vastu, koputab kõlakasti vastu, Selle vastu pole kellelgi midagi.

oktavi võrra kõrgemalt

Svingi harmoonia oli võrreldes varasema džässiga lihtsam.

KUNSTIÕPETUS (3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aastal, aastate, aastatel

aeg, aega

akvarell

animatsioon, animatsiooni

asja

elementide

elu

filmi

kaader

kaamera

kohta

kollaaž

kompositsioon, kompositsiooni

kuju

kujudid, kujundite, kujundeid

Kumu

kunst, kunsti, kunstis

kunstnik, kunstniku,
kunstnikud, kunstnike

kursusel

Kasutusnäiteid

1960. aastate algusest, 1980. aastate lõpus

mida aeg edasi, kogu aeg, postmodernistlik aeg, võtaks üsna palju aega, Pikka aega oli tema õpetajaks..., aega jätkub, Juba mõnda aega pole kunsti ülesanne ...

animatsiooni abil, animatsiooni jaoks, animatsiooni järjestamine, animatsiooni liigid, animatsiooni monteerimine

Tee paberile asja mõtteskeem., asja omadused

elementide arv maalil, elementide paigutus

filmi aluseks, filmi idee, filmi lavastamiseks, filmi pealkiri, filmi sõnum

Kinnita sinna kohta nõör.

kompositsiooni elemendid, kompositsiooni olemus, kompositsiooni luua

Ernesaksa kuju, Nüüd võid oma valge kuju üle värvida., väline kuju, sama kuju, nukud saavad kuju muuta

kujundite grupp, kujundite kontuurid, kujundite valik, Leia põnevaid kujundeid., Milliseid kujundeid on kasutatud?

kunsti kaudu, kunsti mitmekesisus, kunsti mõistmiseks, kunsti piirid, kunsti ülesanne, teha kunsti

kunstniku tööd, kunstniku looming, kunstniku sõnum, kunstnike jaoks, kunstnike rühmitus, kunstnike teosed

Sõnavormid

lugu

maali

materjali

meeleolu

muusika

natüürmort

paber, paberi, paberile

pastell

pilt, pildi, pilti, pildil, pildid, piltide

pind, pinnad

pliiats, pliiatsit, pliiatsiga

portree

ruum, ruumi

sajandi

sissejuhatuse

skulptuur, skulptuuri

soovitus

sõna, sõnast

süsi

tarkvara

teemad

tehnika

teos, teose

töö, tööd, töid

video

vorm, vormi

Kasutusnäiteid

maali pind

selle materjali pluss, materjali valik, varu materjali, kasutatakse materjali, otsida sobivat materjali

paberi omadused, krobeline paberi puhul, paberi suurus, kata paberi servad

pildi servas, pildi eksponeerimise viis, pildi kirjeldus, pildi loomine, pildi suurus, pildi omadused, pilti vaadata, pilti saata, maalida mitut pilti korraga, teed pilti, piltide eksponeerimine

maali pind, tihe pind, kuivanud pind, värvi pinnad üle

pliiatsit liigutada, pliiatsit on hoitud kaldu, et pehmet pliiatsit ära tunda, pliiatsiga joonistada, pliiatsiga märkida, pliiatsiga paberile vajutada

ruumi ja elementide suhtlemine, oled ruumi sees, veidi kõrgem ruumi tasapinnast, kuidas elemendid ruumi suhtes käituvad, nõuab ruumi

20. sajandi algul

skulptuuri alus, skulptuuri jaoks, skulptuuri materjaliks, Millest saab skulptuuri teha?

tuleb prantsuskeelsest sõnast *format*

teose autor, teose idee, teose osad, saab teha teose

Vaatame töid., Selliseid töid on põnev teha., on töid ...

eseme vorm, peidetud vorm, realismi äärmuslik vorm, Vaja läheb valget vormi., Jälgi eseme vormi., et saavutada uut vormi

Sõnavormid

võtteid

värvi, värvid, värve

õpilastöö, õpilastööd

Kasutusnäiteid

on kasutanud uudseid võtteid, Katseta samu võtteid.

Vali välja kolm värvi., üht värvi teise sisse sulandades, liita pilte värvi abil, mingit värvi ese, pane kokku värve, Segame värve omavahel., Võid värve vahetada.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
ette kujutama	
joonistada, joonista	Oskad joonistada., Tausta võid joonistada ..., pole kerge joonistada, Joonistada saab paberile, Joonista visandid., Joonista pastellidega., Joonista spontaanselt.
joonistamine	Mis on sinu jaoks joonistamine?, maastiku joonistamine, loomade joonistamine
jääb	Nii jääb joon korrektsem., See jääb pildi alumisse serva., Vaatajale jääb mulje ...
kasutada, kasuta, kasutatakse	Saab kasutada kõiki materjale., Huvitavam on neid võtteid kasutada korraga., Hea on selleks kasutada ..., Kasuta akrüülvärve., Kasuta oma fantaasiat., Kasuta paari heledamat tooni., Kunsti loomisel kasutatakse ..., Akvarelli kasutatakse ..., Sõna kasutatakse erialaringkondades.
kokku	Pane kokku erisuguseid värve., Need värvid sobivad kokku., Kunstnik puutus selle teemaga kokku.
kujutada	loodust kujutada
leiad	Rohkem informatsiooni leiad aadressilt ..., DVD-lt leiad videoõpetused.
luua	pilte saab arvutis luua, tuleb luua kompositsioon, luua meeleolu, luua ruumilisi objekte
läbi	Teeme praktiliselt läbi ..., Lase teistel läbi vaadata.
maalida, maali, maalitud	Proovi maalida iseennast., Nii saad maalida suuri mustreid., Võid kohe üsna tugevalt maalida., Maali paber üle., Maali pind üle., Maali portree., Maali söetehnikas., Maali üldist meeleolu., Kujundid on maalitud peenikese pintsliga.
meelde	Tuleta meelde ...
muuta	Muusika võib muuta keskkonda., kuidas pindu põnevamaks muuta, pilti pidulikumaks muuta
mõtle	
nimetatakse	Värvitäppe nimetatakse piksliteks., Animatsiooni nimetatakse ka teise nimega ...
näha	Pildil on näha ..., Seda on näha tema töödes., võib näha sakilist äärt, Detaile ei ole näha.
oleneb	Töö tulemus oleneb ..., Kompositsiooni mõju oleneb ..., Sellest oleneb ka paberi suurus.
peab, peaks	peab jälgima, et ..., Pind peab olema täiesti kuiv., peab teadma, peab tegema, peab vajalikuks, et tehtud töös ei peaks uuesti tegema, Igal pildil peaks olema erine vaatenurk.

Sõnavormid

proovi

saada, saab, saad, saa

seotud

sobib

tahad

teada

teha, tehtud

tekkinud

teostatud

tuleb

tähendab

vaadata, vaata

vaja

vali

vasta

võib, võid, võivad, võiks, võiksid

võtta

välja

värvi

ära

üles

ümber

Kasutusnäiteid

Proovi lahja värviga., Proovi ise järele.

kuidas saada hele pind, aitab aru saada, tahab teada saada, lihtsam hakkama saada, pilte saab arvutis luua, saab kasutada kõiki materjale, saad luua oma sõnumi, saad maalida, saad välja trükkida, ei saa katsetada, ei saa taastada

Pliiatsi otsa on seotud väike poroloonitükk.

teada saada, kui tahad rohkem teada

teha kunsti, teha pilte, teha animatsiooni, teha arvuti abil, teha täppe, teha parandusi, teha reljeefseks, teha vastupidi, on tehtud pealtvaates, on tema tehtud, on õpilaste tehtud

videopilt oli tekkinud, kui kuskil on tekkinud suur loik

pildid on teostatud erinevalt, need on teostatud segatehnikas

tuleb tunda materjale, tuleb prantsuskeelsest sõnast

läheb vaja valget paberit, on vaja joonistada

võib juhtuda, võib kasutada ..., vorm võib muutuda, koloriit võib olla näiteks soe või külm, võid joonistada akvarellidega, võid kasutada markerit, võid välja mõelda, võid pintsli asemel kasutada ..., skulptuurid võivad olla mitmes suuruses, Paber võiks pisut läbi paista., Millest see film võiks rääkida?, Mõned pinnad võiksid olla väga heledad., Võiksid hoiduda ...

võtta paber, võtta eeskujuks, võtta aluseks, võtta vähemaks, võtta aega

on välja kujunenud

Värvi töö üle., Värvi mõned kohad., Värvi triibud.

Kasuta kõik materjalid ära., Pilt kuivab ära.

Otsi üles ..., Nukufilmi saab üles võtta kahel moel.

Tee ümber.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ajal

samal ajal, sel ajal, sõja ajal, õpingute ajal

alguses

erinevaid

ette

põlled ette panna

hea

joonistatud

kustutuskummiga joonistatud pind, hiljem joonistatud osa

juures

asub Viru keskuse juures

kasutatud

kasutatud kujundid, kasutatud motiivid, kasutatud võtted

kokku

Pane kokku erisuguseid värve., monteeri kokku, murra kokku

kord

iga kord, kord vähem, kord rohkem

loodud

arvuti abil loodud info, Kristjan Raua söetehnikas loodud Kalevipoja pildid

läbi

läbi aegade, paber paistab läbi

lähemalt

maalitud

maalitud leht, Wiiralti maalitud autoportreed

oluline

omavahel

Kombineeri omavahel eri materjale., Lõpuks sulavad need omavahel üheks tervikuks.

paremini

seotud

muinaskangelastega seotud teemad, vahaga seotud savi

suur

tehtud

pintsliga tehtud, arvutis tehtud, kunstiõpetuse tundides tehtud, käsitsi tehtud

tekkinud

Prantsusmaal tekkinud kunstivool, tekkinud rütmid

teostatud

kiirelt teostatud maal, pehme pliiatsiga teostatud pinnad

tähtis

tänapäeval

vahel

vahel õrn, vahel irooniline

valmis

peaaegu valmis töö, sega värv valmis, Tee valmis., saab valmis

võimalik

välja

lõika paberist välja

üles

Tõsta üles ..., kukub ümber,

Sõnavormid

üumber

üsna

Kasutusnäiteid

Mõtle talle ümber maastik., kõikjal meie ümber, ümber pööratud

MUU

Sõnavormid

abil

hoopis

juhul

just

justkui

juures

kaudu

kohta

korral

lausa

omakorda

puhul

samas

seotud

tegelikult

vahel

vaid

Kasutusnäiteid

fantaasia abil, spetsiaalse tarkvara abil, värvikontrastide abil

Mõnikord on vaja maalida hoopis lilli., Värvilised vormid mõjuvad ju hoopis teistmood., lisada värvi asemel hoopis vett

sel juhul

Justkui ei sobi kokku., Käib justkui hea ja kurja võitlus.

Grafiiditehnika juures oled seda juba proovinud.

teoste kaudu, nägemise kaudu

info filmi kohta

soovi korral, võimaluse korral

Nii saavutad lausa sametise tulemuse., lausa imeline

Kui ringid on valmis, ühenda need omakorda ringiks või palliks.

savi puhul, portree puhul

Kui aga pind samas liiga ära kuivab, ..., See on selle materjali pluss, aga samas ka miinus.

Kuidas on omavahel seotud kiri ja arhitektuur?, Teos on tihedalt seotud oma keskkonnaga., lugu, mis on seotud selle esemega

piirid maali ja joonistuse vahel

Nii pääseb mõjule vaid kõige olulisem., Filmiplakat peaks sisaldama vaid paari kujundit., Ei piisa vaid kujundusprogrammide valdamisest, vaid vaja läheb ka teadmisi kompositsioonist.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aegade

animatsioonist

arvuti, arvutisse

autor

detaile

formaat

inimene

joonisfilm

joonistusi

joontest

kiri

kivi

kujund

kunstimuuseum, Kunstimuuseum, Eesti Kunstimuuseumi kogudes
kunstimuuseumi, Kunstimuuseumi

kunstiteose

kunstivool

kunstnikke

kursus

käik

loo

looming, loomingus

marmor

materjal, materjalist, materjale

Kasutusnäiteid

läbi aegade

kaader animatsioonist

Paberilt skaneeritakse pilt arvutisse., Salvesta video arvutisse.

Detaile ei ole näha., Lisa täiendavaid detaile.

ruudukujuline formaat, formaat 4:3

Võrdle Wiiralti joonistusi ja akvarelle., Seal näeb tema joonistusi ja visandeid.

Kujutised moodustuvad joontest., pikkadest joontest koosnev

kiri kui muutuv kunst, Kiri muutus kõrgeks ja kitsaks., tänapäeva kiri

Eesti Kunstimuuseumi kogudes

Kui alustad tööd kunstiteose kallal ..., kunstiteose ülesehitus, kunstiteose mõõde

leidus kunstnikke, osa kunstnikke, Kunstnikke on alati paelunud ...

töö käik

võid luua loo, selle loo nautimiseks

pehmest materjalist, jäigast materjalist, mõnest muust materjalist, Leia peale paberi veel materjale., Kombineeri omavahel eri materjale., Milliseid materjale oled kasutanud?

Sõnavormid

muuseumis

näidisel

näiteid

objekte

paberit

pastelli

pildile

pilguga

piltstsenaariumi

pinnale

pintsleid

plastiliini

pliiatsi

poole

popkunsti

sajandil

taust

teema

tekst

teoste, teoseid

triibud

tulemus

tähelepanu

tähendus

vaataja

võimalusi

värv, värviga

üksteise

Kasutusnäiteid

Too näiteid., Vaata järgmisi näiteid.

kuidas luua ruumilisi objekte

Vaja läheb paberit

Milliseid pastelli liike sa tead?, Katseta söetehnikat ka koos pastelli ja akvarelliga., Nii pastelli kui sütt võib maalida ...

Pildile on lisatud ..., Mõttele pildile juurde lugu., ... et need stiililt ühele pildile sobiksid.

uurida kunstniku pilguga, Vaatan kõrvalseisja pilguga.

Teeme piltstsenaariumi., piltstsenaariumi järgi

Tumedamat pinda heledale pinnale on väga lihtne maali-
da., Paber asetatakse reljeefsele pinnale.

Võib kasutada igasuguseid pintsleid., On vaja suuri pints-
leid.

ühevärvilise plastiliini tükk, Vaja läheb plastiliini.

pliiatsi abil, pliiatsi asemel, pliiatsi südamik

eelmise sajandi esimese poole esindaja

popkunsti olemus, popkunsti teosed

teoste loomisel, teoste mõte, teoste omavaheline suhtle-
mine, on palju teoseid, luua teoseid, teoseid analüüsida

tähelepanu keskpunkt

paksu värviga maalimise viis, Proovi lahja värviga., Täida
see soovitud värviga.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

anda

anda edasi tegelikkust

aru saada

ei saa hästi aru, Sellest aitab aru saada ...

hakkab, hakkas

hakkab muutuma, kuidas see hakkab välja nägema, mis hakkab juhtuma, Natüürmort hakkas laiemalt levima.

kasutab, kasutavad, kasutanud, kasutati, kasutades

Kunstnik kasutab uutset võtet., Popkunst kasutab massikultuuri., Kunstnikud kasutavad õlipastelle., Autor on kasutanud ..., Mis materjali oled kasutanud?, 16. sajandil kasutati grafiitpliiatseid, kasutades eelnevalt õpitud võtteid, kasutades abijooni, kasutades skannerit,

kirjelda

koosneb

Teos koosneb kahest või enamast osast., Pildikeel koosneb spetsiifilistest elementidest.

leida

leida ideid, leida üllatusi, leida päriselust mõni nähtus, leida inspiratsiooni

liikuma

Pildid hakkavad liikuma., Kujud hakkavad liikuma.

liikumine

Ekraanil toimub liikumine., Mõttele välja liikumine., rahvusvaheline liikumine

lisada, lisa

luuakse

Kunsti abil luuakse dialooge ..., Kompositsiooniline pinge luuakse ...

lõika

maalimine

muutub, muutus

muutub järjest heledamaks, Pildi iseloom muutub., Tähevorm muutus kaunistatumaks., muutus tähtsaks

näed, näeme

näidata

panna

panna seinale, panna liikuma, panna mängima, panna kirja, panna tähele

proovida

sai, saanud, saaks

ta sai kunstihariduse, sai oma nimetuse, akvarellist sai ..., keskuseks sai Prantsusmaa, sai tuntuks, on saanud näha, oli saanud hariduse, ei saanud teha modernseid skulptuure

saavutada

saavutada eesmärgi, saavutada tulemust, saavutada siidist maalipinda

teeb, teinud

Kunstnik teeb joonega kõike..., See teeb ta teistest kunstnikest erinevaks., Just see teeb need pildid esteetiliselt naudita-

Sõnavormid

tegeleb

toimub

tähelepanu

unusta

võimaldab

öelda

ühendada

ütleb

Kasutusnäiteid

vaks., Ta on teinud ka installatsioone., Esimesi pilte arvutiga ei teinud üldse kunstnikud.

mis pildil toimub

pöörata tähelepanu, köita vaataja tähelepanu

Ära unusta ...

võimaldab kujutada, võimaldab näidata, võimaldab tajuda

võtteid omavahel ühendada, kihte ühendada, tehnikaproove kunstiraamatuks ühendada, kujundeid omavahel ühendada

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

alates

digitaalne

eelnevalt

erineva, erinevad, erinevate

itaalia

juurde

kaasaegse

kallis

kiirelt, kiiresti

korraga

kõigepealt

ladinakeelsest

levinud

lihtsam

lisaks

lõpus

mitmesuguseid

märg, märjale

pehme

raske

saanud

suured

teatud

täiesti

tänapäeva

täpselt

uue, uusi

uuesti

vahepeal

valitud

Kasutusnäiteid

alates 1987. aastast, alates sellest päevast, alates vormi välis-
äärest

digitaalne kunst, digitaalne pildikunst

Lisa kujundeid juurde.

kaasaegse kunsti keskus, kaasaegse kunstiga tutvumiseks

maalib mitut pilti korraga

tuleb ladinakeelsest sõnast

levinud võte, levinud kunstivool

19. sajandi lõpus

kuiv ja märg, märg tehnika

pehme pintsel, pehme pliiats, pehme materjal

on raske aru saada, on raske vahet teha, pole nii raske ülesanne

tuntuks saanud kunstnik

läheb vaja teatud põhitingimusi, teatud seisundi saavutamise, vajab teatud tehnilisi oskusi, teatud aja järel

täiesti kuivanud, täiesti uus

tänapäeva kunstnik

Joonista vabalt valitud vahenditega., Kujunda valitud esemeist kompositsioon.

Sõnavormid

vastu

väike

üldse

Kasutusnäiteid

toetub seina vastu

pole üldse aru saada, Mis vahe neil üldse on?

MUU

Sõnavormid

ikka

juurde

moel

poole

poolest

seega

siinkohal

tegemist olema

vastu

Kasutusnäiteid

Mõtles pildi juurde lugu., Pöördume tagasi popkultuuri juurde.

Loodust saab kujutada mitmel eri moel., Kujuta samal moel.

pöörduti tavainimese poole

Mille poolest erinevad? Mille poolest sarnanevad?

Tegemist on hõõrumistehnikaga., kui on tegemist puu- või juurviljaga

huvi selle filmi vastu

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

akvarelli, akvarellidega

alguse

animatsioonis

astme

detail

ekraanil

elemendid

faktuuri

foto

heli

hämärrik

idee

installatsioon, installatsiooni

joonistused

klassika

kunstiakadeemia

kunstiteos

kätt

looma

maailm, maailmas

maja

mulje

nukufilm

näituse

osadeks

paberilt

piirid

pikslit

Kasutusnäiteid

akvarelli kasutatakse, akvarelli valmistatakse, Mis on akvarelli sünnimaa?, akvarellidega joonistamine, Värvige pilt akvarellidega.

20. sajandi alguse kunstivool

esimese astme värvid

kompositsiooni elemendid

faktuuri kujundamise võtted, faktuuri iseloom

Saate installatsiooni., Uuri installatsiooni.

Pliatsit on hoitud kaldu, kätt vahepeal paberilt üles tõstmata.

looma karvamuster, Kas näed selles vormis looma?

näituse kataloog, näituse teema

Jaga paberipind teibiga osadeks.

kätt paberilt tõstmata

Kunsti piirid on laienenud., Piirid kaovad.

Levinuim mõõtühik on pikslit toli kohta., pilt mõõtudega 800 korda 600 pikslit

Sõnavormid

piltstsenarium

pinda, pindade

plaan

pliiatseid

resolutsioon

rütm, rütmi

skulptor

suurus, suurust

sõnum

sõrmega

söetehnika

tegelased

tehnikat

teibiga

teksti

tempo

tööde

valgust

valik

vesi, vett

videot

vormid

võimaluse

võtet

värvide

värvipliiats

õli

Kasutusnäiteid

Jäta ka natuke valget pinda., Puuduta pestud pinda õrnalt värviga., Pinda võib eelnevalt töödelda., pindade faktuur, pindade kontrast, joonte ja pindade omadused

suur plaan, detailne plaan, kindel plaan, emotsionaalne plaan

pliiatseid kasutatakse, pliiatseid kaetakse

kompositsiooniline rütm, Rütm seob kõik tervikuks., Plaani-
de vaheldumine tekitab rütmi., tahad rütmi rõhutada

pildi suurus, kuju suurus, piksli suurus, pildi suurust mõõde-
takse, pole kindlat suurust

Iga sõnum dikteerib oma tehnilise või kompositsioonilise
lähenemise., Tehnilisest täiusest olulisem on sõnum.

Maali sõrmega., sõrmega hõõrutud triibud

on kasutatud sama tehnikat, Võid sellist tehnikat proovida.

Kinnita paber teibiga., Jaga paber teibiga osadeks.

teksti toetav illustratsioon

Märulifilmides on tempo väga kiire., milline tempo sobiks
sinu filmi sõnumiga

tööde kataloog, nimetatud tööde eeskujul, keerukamate töö-
de puhul

Kas valgust on piisavalt?, peegeldavad valgust, kujutada val-
gust

kujundite valik, materjali valik, valik teemasid, Vaja on teha
valik.

natuke vett, lisa vett

videot tegema, videot saatev muusikapala

tahumatud vormid, geomeetrilised vormid

võimaluse korral, annab võimaluse

Katseta seda võtet., Tee ühte tehnilist võtet mitu korda.

värvide abil, värvide heledus-tumedus, värvide kogumõju,
mäng värvide ja kujunditega

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

alguse

antud

asub

hakati

hakkama saama

joonistamist

järele

jäta

kaasa

kaetud

kasutama

kasutamine

kata

katseta

kuivanud

kujuta

lase

liigub

liikumist

looma

loomisel

maalinud

muudab

muutunud

Kasutusnäiteid

joon saab alguse, animatsioon sai alguse

Siin on antud väike valik.

asub majas, asub fookuses, asub jälgima

Kunstis hakati kasutama tavalisi tarbeesemeid., Hakati hindama looja isikupärast käekirja.

saad sellega hakkama

joonistamist alustades, Jätka joonistamist.

Proovi järele., jääb järele

Jäta ka valget pinda., Jäta meelde., Jäta teos kindlasti alles.

mõtleb kaasa, toob kaasa

on kaetud plastiliinikihiga, on kaetud peenikeste joontega

Vormistamisel ei pea kasutama paspartuud., Kunstnik hakkas kasutama ebatraditsioonilisi materjale.

musta värvi kasutamine, pilditöötlustarkvara kasutamine, sümboli kasutamine kunstis

Kata pind liimiga., Kata pind soovitud värvitooniga.

Katseta erinevaid aluspindu., Katseta mitut moodi., Katseta seda võtet.

pilt on kuivanud, kiht on kuivanud

Kujuta ette mingit olukorda., Vali teema ja kujuta seda akvarellitehnikas.

Lase värvil paberisse imbuda.

taust liigub, pliiats liigub

ühendada liikumist ja valgust, Kasutatakse nii liikumist, valgust kui ka heli.

looma taiese, looma kunsti

Kunsti loomisel kasutatakse ..., Ta kasutab oma teoste loomisel igapäevaseid esemeid., oluline element meeolu loomisel

Wiiralt on akvarellidega maalinud., Kui oled juba palju maalinud ...

muudab kuju, muudab pildi tumedamaks

Joonistustehnikad on aja jooksul muutunud., Paberikunst on üha populaarsemaks muutunud.

Sõnavormid

pead, peaksid

pärineb

ringi

rääkida

saavad

sobivad

soovi, soovid

suhtlemine

tagasi

tegema, tegid, tehakse

tekib

tutvume

vaatame

Kasutusnäiteid

Peab jälgima, et ..., Pildist peab läbi kumama ..., ...sõltub sellest, kas pilt peab tulema kurb või rõõmus, peaksid korralikult läbi mõtlema ..., peaksid kasutama ...

Termin pärineb prantsuse keelest.

Vaata ringi., Käi lahtiste silmadega ringi.

saavad inspiratsiooni, saavad arvutis valmis teha, saavad teha, kuidas idee ja vorm kokku saavad

pöördume tagasi popkultuuri juurde

Seda peab tegema aeglaselt ja rahulikult., Enne, kui hakkad tegema suuri sõepilte, võid ..., peaksid tegema, seda tehakse arvutis, Enamik kujundustöid tehakse tänapäeval ...

tekib liikumine, tekib soov, tekib kujutluspilt

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

abstraktne

antud

erinevalt

esialgu

inglise

kaetud

kaldu

kerge

kindel

koosnev

kuivanud

ladina

otse

prantsuskeelsest

punane

soovitatav

suurt

tavaline

tihedalt

uus

vastupidi

veelgi

võimalikult

üleni

Kasutusnäiteid

abstraktne kunst, abstraktne vorm

antud juhul, antud töö juures

näidata asju tavapärasest erinevalt, Pildid on teostatud erinevalt.

inglise keeles, inglise maastikumaalija

pehmema pliiatsiga kaetud pind, plastiliiniga kaetud ese

Pliiatsit on hoitud kaldu., Kiri on kaldu.

pikkadest joontest koosnev tihe pind

kuivanud pind, kuivanud liimipintslid

ladina keeles, tuleb ladina keelest

Pliiatsit on hoitud peaaegu otse., Pilt valmistatakse otse arvutis.

tuleb prantsuskeelsest sõnast

katavad pinda tihedalt, Teos on tihedalt seotud ...

veelgi põnevamaks, veelgi lähemale

Kuidas seda kõike võimalikult veenvalt kujutada?, värv peab olema võimalikult hästi veega läbi segatud

MUU

Sõnavormid

aluseks

asemel

pigem

põhjal

pärit

tegu olema

Kasutusnäiteid

animatsiooni aluseks on kujutav kunst, Milline kiri on sinu käekirja aluseks?

Võid lisada värvi asemel hoopis vett., Pliatsi asemel liigutad nüüd pintslit.

Tekst animatsiooni jälgimist ei sega, pigem tekitab huvitava efekti.

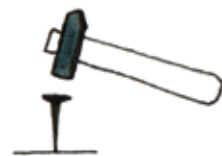
on projekteeritud eskiisi põhjal

kaldkiri on pärit renessansiajast.

Tegu on miniatuurse pildiga., Millise tehnikaga on tegu?

POISTE TÖÖÕPETUS (2. JA 3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ava, avade

Alumisse detaili puuritakse ava., puuritava ava läbimõõt, avade tsentrid, avade puurimiseks

detail, detaili, detailid, detailide

detaili paksus, detaili lõplik kuju, vastu detaili, kaks detaili, Alumisse detaili puuritakse ava., detailide servad

eseme

eseme kuju, eseme toorik

guaššvärv

joonisel

kandid

detalide servad ja kandid, Töötle kandid kumeraks.

klotsi

Märgi klotsi külje keskpunkt., Laki klotsi servad.

kontuurid

Märgi figuuri kontuurid.

kuju

esialgne kuju, väga erineva kuju ja suurusega, Anna toorikule kuju.

kõvadus

puidu kõvadus

käega

surutakse käega vastu lihvpaberit

käik

töö käik

laius

külje laius, liistu laius

lihvpaber

liist, liistu, liistust

liistu laius, Märgi liistu kõigile külgedele ..., Sae liistust välja kaks toorikut.

lõikeserv

läbimõõt, läbimõõduga

silinder läbimõõduga 35 mm, sobiva läbimõõduga, väiksema läbimõõduga

materjal, materjali, materjale

materjali omadus, on vaja materjali, materjali kasutada, kasutatakse erinevaid materjale

mõõtmetega

valida detailide mõõtmetega sobivad naelad, samasuguste mõõtmetega

nurga

suurema nurga all

Sõnavormid

ots, otsa, otsast, otsad, otste

paber, paberile

palgi

pikkusega

pilt

pind, pinnale

puit, puidu, puitu, puidust

puu

puuri

ristlõikega

ruumala

servad

suunas

šablooni

tera

**toorik, tooriku, toorikut,
toorikule**

treipingil

tsentrid, tsentrite

töö

töölaua

töövõlli

vahendid

vineer, vineerist

värvi, värviga, värvid

ülesanne

Kasutusnäiteid

töösese ots, otsa läbimõõt, otsa lähedale, märgitakse toorikule joonlaua otsa järgi, Tooriku otsa võib toetada vastu rinda., Puuri silindri mõlemasse otsa ava., läbimõõt ladva-poolsest otsast, detailide otste lähedale

joonista paberile

palgi läbimõõt, palgi pikkus

toorik pikkusega 320 mm

Värv kantakse pinnale.

puidu ehitus, puidu pind, puidu puhul, puidu tihedus, puidu treimisel, kui palju puitu, lõikab puitu, puidust valmistada, puidust detailid, suurem osa puidust

Puuri avad., Puuri ei tohi pidurdada.

putliist ristlõikega 40x40 mm

palgi ruumala, ruumala arvutama

Viimistele detailide servad.

ettenähtud suunas, mõlemas suunas, Millises suunas peavad sooned paiknema?, ühes suunas

Märgi šablooni abil ..., Märgi šablooni järgi ...

lapikpeitli tera, tera keskkoh

tooriku serv, tooriku välispind, võimaldab tooriku tsentree-rida, kaks toorikut, toorikut tõmmatakse, märgi toorikule

tsentrite vahel, tsentrite vahele

töö käik, töö juures

kinnitada töölaua plaadile

töövõlli telg, töövõlli pöörlemisagedus, töövõlli külge, Pöörlevat töövõlli ei tohi pidurdada.

vineerist abiketas, vineerist saab valmistada, Lõika vineerist välja ...

Seda värvi ei ole vaja lahjendada., nelja erinevat värvi, muudab värvi, Maali värviga ...

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

ette

Toorik tuleb ette valmistada., Seda tuleb kõige sagedamini ette puitdetailide ühendamisel.

höövelda

joonista

kantakse

Lakk kantakse puidu pinnale.

kasutada, kasutatakse, kasutades

pole võimalik kasutada höövlit, Mis materjali võiks kasutada?, kasutatakse väga erinevaid materjale, Puurimiseks kasutatakse elektritrelli., Kaunistatakse värve., Seda võtet kasutades saab teha ...

kinnitada, kinnitatakse

Tooriku saab kinnitada töölaua külge.

kirjuta

kleebi

laki

Laki detailid., Laki tööese.

lihvi

liimi

Liimi detailid 2 detaili 1 otstele.

liimimisel

Miks ei või tüüblite liimimisel kanda liimi pulgale?

lõigata, lõika

puitu lõigata, täisnurkseks lõigata, läbilõikepeitliga maha lõigata, Lõika paksemast vineerist välja ..., Lõika välja piklik ava.

maali

Maali ühe värviga paberile laike.

maha

Sae maha töötlusvaru., Lõika maha väljaulatuvad spooniääred.

muutub

Puidu värvus muutub., Lakk muutub paksuks.

mõtle

märgi

Märgi liistule avade tsentrid.

märkimine

tsentrite märkimine tooriku otstele

nimetatakse

Toonvärve nimetatakse ka peitsideks., Pikitoorikuteks nimetatakse toorikuid, milles ...

peab

Höövel peab olema küliliasendis., kui lõige peab olema eriti täpne

puuri

Puuri toorikusse tsentriava.

pöörlema

pannakse pöörlema ümber oma telje

saadakse

Puutüve tükeldamisel saadakse palgid., Treimisel saadakse detailid.

sae

Sae lauast välja ketastoorik.

Sõnavormid

surutakse

teha, tee, tehakse

tohi

trei

treimisel

tuleb

vaata

vaja

valmistada

valmistamisel

viimistle

võib, võiks

välja

värvi

üle

Kasutusnäiteid

Lihvitav ese surutakse käega vastu lihvpaberit., Toorik surutakse tugevasti tsentrite vahele.

on vaja teha, saab teha, võib teha, tee papist, tee kavandite järgi, tee pilt, tehakse sirkliga, tehakse hõõvelpingil

Puuri ei tohi pidurdada.

Trei ketas ümmarguseks., Trei valmis kõlatoru tööosa.

Treimisel pannakse toorik pöörlema., Treimisel saadakse detailid.

Tooriku mõõtmiseks tuleb treipink seisma panna.

Millist mõõteriista on vaja kasutada?, läheb vaja spetsiaalset mõõdikut

tuleb valmistada, saab valmistada

Puitesemete valmistamisel kasutatakse ...

Viimistle detailide servad., Viimistle saetud servad.

Ülekuumenenud metall võib põhjustada põletusi., Mida võiks teha saagimise hõlbustamiseks?

Lõika vineerist välja ..., on välja mõeldud

Värvi pildiraam.

Lihvi raamiliistude otsad üle., Maali pilt akvarellvärvidega üle.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alati

enamasti

kinni

koos

kuni

külge

lahti

läbi

otstarbekas

peale

poole

seejärel

sobiva

suur, suurem

tagumise

teise

tugevasti

tunduvalt

uesti

vastu

võimalik

välja

õige

üle

Keera surveklots poldiga kinni., Puidukiud ei hoia naela kinni.,
et see ei saaks koos puuriga pöörlema hakata, muutub koos
puu vanusega

Toorikuid on võimalik töölaua külge kinnitada mitmel viisil.
Seejärel saetakse lahti tapikeele õlad., Võta rõngas aluse kül-
jest lahti.

Hööveldatav toorik liigub läbi noavõlli., detailist läbi ulatu-
vad naelaotsad

peale kuivamist, võimaldab peale liikumise kasutada ka ...,
vasaraga peale lüüa

Tõmba noatera enda poole., teisele poole

sobiva kujuga, sobiva laiusega, sobiva nurga all

Käsi hoiab peitlipead tagumise otsa lähedalt., tagumise nupu
lõplik kuju

Toorik surutakse vastu kinnitusketast.

Võta toorik rakisest välja.

Tera on üle töölaua ääre.

MUU

Sõnavormid

abil

ainult

all

juhul

järgi

kuna

puhul

seetõttu

suhtes

vaid

Kasutusnäiteid

kleeplindi abil, tööpinkide ja seadmete abil

Vaata, et valgus langeks õige nurga all.

sel juhul, mõnel juhul, teisel juhul

Tee kavandi järgi., Sae pulkade otsad märkjoonte järgi maha.

toimub samuti kui keeletapi puhul

teineteise suhtes

Selline töö on ohutu vaid spetsiaalses värvikambris., Lõikab mitte tera keskkoh, vaid ...

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

asendis

asjad

avasse, avasid, avadesse

ehitus

elektritikkaega

elementide

esemeid

jooned

joonlaua

kaugusele

kausi

kiil

kujuga

kõlatoru

käepide

külg, küljele, külgedele

laiusega

laud, lauale, lauast,

liim

lõiketera

märkjoon, märkjooned

nurgiku

omadused

otsas

paberi

paksus, paksusega

peitli, peitlit

peitsi

Kasutusnäiteid

külili asendis, õiges asendis

Aseta puuritud avasse abiketas., Sobita väiksemasse avasse polt., puurida avasid, rida avasid, Avadesse pannakse märketüüblid.

puidu ehitus ja liigid, treipingi liigid

elektritikkaega saagimiseks, Sae elektritikkaega välja ...

elementide mõõtmed, elementide vormimine

joonlaua toel, joonlaua otsast veidi eemal

Märgi otsast 12 mm kaugusele abijoon.

kausi väliskuju, kausi kontuur

kiil lõigatakse välja, kiil kinnitatakse

keerulise kujuga pind, vajaliku kujuga puitliist

kõlatoru tööosa

Kleebi alumisele küljele.

riba laiusega 50 mm, laud laiusega 140 mm

Märgi lauale kontuurid., Saad silueti lauale püsti asetada., lõika lauast välja

nurgiku täpsus, nurgiku keel, nurgiku juures

puidu tehnilised omadused

mõlemas otsas, töövõlli otsas

paberi alumine pool, paberi nihketugevus, paberi tootmisel

liist paksusega 9 mm, laud paksusega 20 mm

Peitlit hoitakse kahe käega.

Peitsi saab pinnale kanda pintslil abil.

Sõnavormid

pikkus, pikkust

pinda, pinnad, pindade

pliiats

postamendi

puid

puidukiudude

puitedetailide

puitliist

pulkade

puuriga, puurid

raami

savi

serva, servadele

silindri

sooned

sügavusega

tapikahvli

tapikeele

tihedus

toorikuid

treipingi, treipingile

tugevus

tugiraud

tööese

tööriistade

töötlusvaru

töövahendeid

varre

viili

viltpliiatsid

ümarpulk, ümarpulgad

Kasutusnäiteid

treitava detaili pikkus, peitlipea pikkust tähistav soon, koonilise osa pikkust tähistav märkjoon

puidu pinda on võimalik katta, lihvi pinnad, enne pindade lihvimist

postamendi jalad

Puid tuleb hoida., suur hulk puid

puidukiudude suund, paiknema puidukiudude suhtes

puitedetailide tootmiseks, puitedetailide ühendamisel

pulkade otsad

puuriga töötades, Lõika puuriga välja ...

mahub raami sisse, raami väliskülge

savi kuivab, savi niisutada

servadele märgitakse

arvutatakse silindri ruumala, Puuri silindri otsa ava.

Sae nurkadesse sideliistude sooned.

avad sügavusega 15 mm

tapikahvli pikkus, tapikahvli küljed

tapikeele paksus, peale tapikeele väljasaagimist

puidu tihedus, tihedus arvutatakse

toorikuid treida, toorikuid kinnitada

tööriistade hooldamine

Pikkus ületab töötlusvaru., Sae maha töötlusvaru., Lisa 1–2 mm töötlusvaru.

töövahendeid kasutada

varre otsa läbimõõt, varre või käepidemega tööriistadel

töödelda pindu viili ja lihvklotsiga, viili puhastada

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

hoida	Puid tuleb hoida., Nuga saab hoida kahe käega., aega kokku hoida
hööveldada	hööveldada laua servi, hööveldada sirgeks
jääb	Paberile jääb jälg., Lihvitud pind jääb kare.
kanda	Peitsi saab pinnale kanda ..., kanda ühtlase kihina
kasuta	Kasuta erinevaid tööriistu.
keeratakse	avasse keeratakse tikkpolt, puuripadrund, kuhu puurid kinni keeratakse
kinnita	Kinnita toorik padrunisse.
kinnitamiseks	tooriku treipingile kinnitamiseks
korda	Korda kõiki eelnevaid tööoperatsioone.
lihvida	ei või lihvida, on kõige mugavam lihvida
liimida, liimi	liimida puitliistule lihvpaber, liimi detailid kokku
monteeri	Monteeri tööese kokku.
muudab	muudab puidu värvitooni
mõeldud	
mõõdetakse	mõõdetakse palgi läbimõõt, Puidu kogust mõõdetakse tihumeetrites.
märkida, märgitakse	Pole otstarbekas märkida kõiki jooni korraga., Ava keskpunkt märgitakse toorikule.
näidatud	nagu näidatud joonisel
pannakse	Liim pannakse avasse., Lõikur pannakse pöörlema.
peitelda	Sae ja peitelda risttapid välja., Peitelda tooriku pinda.
peitsi	Peitsi ja laki käepide.
puurimiseks	puidu puurimiseks ette nähtud puuridega, Puurimiseks kinnitatakse ...
puuritakse	Alumisse detaili puuritakse ava.
saagida	saagida kahvliharude vahed lahti, saagida vars välja
saaksid	Kuidas saaksid voolida lehti või okkaid?
seatakse	Selleks seatakse detailide küljed vastakuti.
sobivad	Millised puiduliigid sobivad teistest enam pahteldamiseks?
toimub	Puidu esmatöötlus toimub saeveskis., Tapikahvli väljalõikamine toimub samade vahenditega.
toodetakse	toodetakse laastplaate, toodetakse kaht tüüpi raspleid

Sõnavormid

treida

treimine, treimist

töödelda

valmistatud

viili

võimaldab

võivad

Kasutusnäiteid

treida puitu, treida täispuidust toorikuid

ketastoorikute treimine, treimist alustatakse, jätkata tooriku treimist, enne treimist

Materjali on vaja töödelda., Miks ei või liimitavaid pindu töödelda viili ega lihvklotsiga?

Millisest metallist on valmistatud puidulõikeriistad?

Viili detailide otsad., viili sirgeks, viili välja

võimaldab hõõveldada, võimaldab töödelda

Laastplaadi pealispinnad võivad olla vääristatud spoonikihi-
ga., Saehambad võivad tekitada tõsiseid vigastusi.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

eelnevalt

erineva

esmalt

jooksul

aegade jooksul

juurde

Märgi liistu kantide juurde hõõveldusjooned.

kasulik

keskmise

keskmise kõvadusega puidust, keskmise rea sügavus

korda

neli korda suurem, esimest korda

kõigepealt

käsitsi

käsitsi töödelda, käsitsi töötlemisel

küllalt

küllalt ohtlikud, küllalt sageli

lihtsam

lõplik

detaili lõplik kuju

mitmesuguseid

mööda

Toorik saetakse mööda märkjoont välja.

omavahel

Liimi detailid omavahel kokku., Võrdle omavahel ribiplaati ja laastplaati., omavahel ühendatud

pärast

pärast detaili vormimist, pärast liimimist

saetud

saetud serv, saetud osade kandid

sageli, sagedamini

siledaks

Lihvi pinnad siledaks.

sirgeks

Hõõvelda tooriku üks külge sirgeks.

sobivad

sobivad mõõtmed, sobivad toorikud

teine

täpselt

valmistatud

vineerist valmistatud rakis

veidi

värviline

värviline paber

õhuke

õhuke puidukoht, õhuke terasleht

ümber

Toorik pannakse pöörlema ümber oma telje.

MUU

Sõnavormid

jaoks

korral

lisaks

määral

näiteks

seejuures

tõttu

vastavalt

Kasutusnäiteid

Spiraalpuur sobib selle töö jaoks kõige paremini.

vajaduse korral, vastasel korral, kinnisliite korral

sõltub suurel määral

Kiulise ja poorse ehituse tõttu on puidul hea liimitavus.

vastavalt joonisele

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

esemete

höövel

höövliraua

jooni

joonisele

keele

keeltapi

ketastooriku

käepideme

käsi, käte

küljed

laaste

metallist

märkjoonte

naela

noatera

nuga

osaks, osade

paberit

padrunisse

papp

pilti, pilte

pinnal, pindu

puitsilinder

puud, puudest

surve

suurusega

Kasutusnäiteid

esemete valmistamiseks, esemete valmistamisel

höövliraua etteandemehhanism, höövliraua seadmine vajalikku asendisse

Milliseid punkte ja jooni märkad?

keeltapi keele paksus

keeltapi osad, keeltapi puhul

ketastooriku treimisel, ketastooriku kontuurid

käepideme otsad, suunatud käepideme poole

üks käsi hoiab peitlipead, käte surve höövlile, muutub käte vahel pudedaks

detailide küljed, kumerad küljed, Höövelda kilbi küljed taseks.

võib servast väikesi laaste lõigata

metallist tööriistad

Sae otsad märkjoonte järgi maha., märkjoonte kaugus kantidest

enne naela sisselöömist, kümme naela, ei hoia naela kinni

Lõika neljaks võrdseks osaks., osade ühendamisel, peale nimetatud osade

Kasuta värvilist paberit., Liiguta pliiatsit mööda paberit.

Kinnita toorik padrunisse.

pilti luues, Kumba pilti saaksid maalida?, Vaata pilte.

pindu tuleb töödelda

enamik meil kasvavatest puudest

käte surve höövlile, tekitab surve

Need on erineva suurusega.

Sõnavormid

sälgud

taust

tsentriava

tugiraua

töösese

töölauale

tööriista

tüübel

veega

vormi

värve

Kasutusnäiteid

kolmnurksed sälgud, teravapõhjalised sälgud

Joonista taust., Kas figuur või taust?

universaalpuuri tsentriava, Puuri sellesse tsentriava.

tugiraua seadistamine, tugiraua kinnitused

Viimistle töösese servad., Märki töösese servadele ...

Luis kinnitatakse töölauale.

tööriista otstarve,ööriista teritamine Tööriista juhatakse kahe käega.

Tüübel lüüakse kinni., Sinna liimitakse tüübel.

lõiketera veega jahutada, Värvi ei ole vaja veega lahjendada.

võib rikkuda eseme vormi, pressitakse vastavasse vormi

Kasuta erinevaid värve.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

antakse, antud

eemaldatakse

hõõveldamine

kasutati

kaunista

kinnitatud

kuivamist

lase

leia

lihvimist

lihvitakse

liimitakse, liimitud

loomine

lõikab, lõigatakse

läbivad

lüüakse

pane

saetakse

silu

tekib

treitakse

tõmmatakse

valida

valmistamiseks

vormida, vormi

võetakse

Kasutusnäiteid

Puurile antakse ettenihe., Kuidas on neile antud vajalik kõvadus?

eemaldatakse treipingilt tugiraud, eemaldatakse laaste tooriku hõõveldamine

Aastakümneid kasutati saepuidu tootmiseks ..., Vanasti kasutati puitsemete valmistamisel ...

Kaunista puu põneva pinnamustriga., See eseme välimust ei kaunista.

Roogsae lehe külge on kinnitatud käepide.

peale lakikihi täielikku kuivamist

Lase värvil kuivada.

Leia erinevused., Leia parim viis ...

Lihvimist on võimalik mehhaniseerida., pärast pindade lihvimist

Pind lihvitakse üle., lihvitakse pahteldatud kohad

liimitakse kokku, Sinna liimitakse liist., Mõlemale küljele on liimitud kaks spoonikihti.

kunstiteose loomine, silueti loomine

lõikab puitu, lõikab tooriku osadeks, lõigatakse ühepikkusteks, lõigatakse välja lauast

detaile läbivad naelaotsad

nael lüüakse puitu

Ära pane nuga ega peitlit töölauale., Pane pintsliga paberile ..., Pane figuur kokku.

Toorik saetakse mööda märkjoont välja., Saetakse lahti tapikeele õlad.

Silu liistu servad viiliga.

Tõmba pliatsit mööda paberit ja tekib joon.

Tooriku külgserv treitakse ümmarguseks.

Treitoorikule tõmmatakse sirkliga abiringjoon.

valida sobivad toorikud

Esemete valmistamiseks kasutatakse ...

Vormi savitükki surudes ja venitades ...

võetakse appi rasplid, võetakse kasutusele keeltapp, Tapikeele pikkuseks võetakse liistu laius.

Sõnavormid

võiksid

võtta

ära

ühendamisel

Kasutusnäiteid

Milliseid materjale võiksid kasutada?, Mida võiksid veel lisada?

kui saaksid need kujundid kätte võtta, Hõõveldamisel tuleb võtta õige tööasend., Nüüd tuleb appi võtta matemaatika.

kasutada ära küttepuudena, vahetada ära padruni pakid

Puitdetailide ühendamisel saab kasutada ka ...

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

antud

kaldu

kasvavatest

kumeraks

ligikaudu

liimitud

lähedal

paremini

piisavalt

risti

ruudukujulise

samas

sirge

sisse

sobiv

soovitud

tehnilised

teisele, teiste

täpne

vahel

vajaliku

vastava

võrdne

ülemise

Kasutusnäiteid

antud hetkel, sinu kätte antud puittoorik

teineteise suhtes kaldu

Enamik meil kasvavatest puudest on okaspuud.

Töötle kandidid kumeraks.

liimitud detailid, kokku liimitud plaat

on omavahel risti, pole aluspinnaga risti

ruudukujulise ristlõikega liist

samas asendis, samas järjekorras

sirge ja jäik aluspind, kant on piisavalt sile ja sirge

on vaja saagida sisse kiilujoon, mahub raami sisse

sobiv värv, on sobiv kasutada

anda nõgusatele pindadele soovitud kuju, anda puidule soovitud kuju

tehnilised teadmised, tehnilised omadused

teiste lõikeriistadega

kui lõige peab olema eriti täpne, avade tsentrite täpne märkimine

tsentrite vahel, käte vahel

vajaliku kujuga puitliist, vajaliku paksusega toorik

vastava lõikuri abil

liimliide, mille tugevus on võrdne puidu enda tugevusega

ülemise plaadi jaoks, ülemise plaadi servale

MUU

Sõnavormid

samas

Kasutusnäiteid

Samas on kõvadus sõltuv puidu liigist.

TÜDRUKUTE KÄSITÖÖ (2. JA 3. KOOLIASTE)

ESIMENE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ava

eseme

ise

heegelnõelale

kandi

kanga, kangast

kinnise

koti

krae

luku

lõike

lõng, lõnga, lõngast

masina, masinaga

muster, mustri

mütsi

niit

otsa

palistus, palistuse

pits

pool, poole

rida, rea

Kasutusnäiteid

Õmble ava kokku.

eseme kudumine, eseme kuju, eseme paremal poolel, saab kududa eseme

Võta lõng heegelnõelale.

kandi servad, kandi külge, kandi õmblemine

kanga värvimisel, kanga pinnal, olenevalt kanga paksusest, vaadeldes kangast lähemalt, õmmelda kangast, osta kangast

kinnise pealmine pool, kinnise töötlemisel

Koti võib õmmelda ..., koti külge ja põhi, Õmble koti külge.

Õmble krae pluusi külge., krae ühendamine kaelakaarega

luku hammastik, Kinnita vooder luku külge.

lõike järgi

sõltub lõnga jämedusest, lõnga koostis, Võta kaks eri värvi lõnga., villasest lõngast asjad, Koo samast lõngast.

masina korpus, masina juhendis, masina küljes, masina puhastamiseks, Õmble masinaga kinni., Õmble serv masinaga läbi.

Heegelda mustri järgi., mustri kudumine

mütsi heegeldamine, Õmble serv mütsi külge.

pöidla otsa kahandamine

Palistuse laiuseks jääb..., Õmble kuni palistuse servani., Jätka palistuse kinniõmblemist.

Pööra parem pool välja., välimine pool, pealmine pool, kinnise pealmise poole õmblusvaru

rea alguses, iga rea viimane silmus, pärast selle rea kudumist

Sõnavormid

riie, riide, riidest

ring, ringi

serv, serva, servast, servad

**silmus, silmuse, silmust,
silmuste, silmuseid**

skeemi

tasku

töö, tööd

varda, vardale

õmblus

õmblusvaru, õmblusvarud

ülesanne

Kasutusnäiteid

Kuidas pits riide külge kinnitada?, Ääresta riide servad., kui püksid on paksemast riidest, Õmble samast riidest.

Koo üks ring parempidi., Heegelda üks ring kinnissilmustega., ringi alustamine, koo kolm ringi

Traagelda serva alla lukk., Võid ülemise serva ka heegeldada., mööda serva edasi liikudes, Õmble 0,1 cm kauguselt servast kinni.

ühe silmuse asemel, Pista heegelnõel läbi silmuse., iga kahe silmuse järel, Loo kümme silmust., Kaks silmust kududa parempidi, kaks pahempidi., silmuste arv, silmuste kahandamine, võrdne arv silmuseid

skeemi järgi, skeemi lugeda

Tõsta lõng varda ette., Koo kokku iga varda kaks esimest silmust., Jaota silmused kolmele vardale. Võta lõng paremale vardale.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

aseta	Aseta kant töö pahemale poole., Aseta varrukas käeaugukaa-rele.
edasi	Seda on keeruline skeemiga edasi anda., Võid ideed edasi arendada.
ette võtma	Mida nurkadega ette võtta?
heegeldada, heegelda, heegeldatakse	oskad heegeldada, võib heegeldada
heegeldamine	kinnaste heegeldamine, skeemi järgi heegeldamine, ühe-kordse samba heegeldamine
juurde	võib kaks kuni kaheksa silmust juurde kasvatada
kasutada, kasutatakse	kasutada riiet, kasutada lõikeid, kasutada õmblemiseks, tu-leks kasutada, saab ära kasutada, kasutatakse lambavilla, kasutatakse skeemi, kasutatakse võtet, kasutatakse palistuse asemel
keera	Keera parem pool välja., Keera töö ringi.
kinnita	Lahtised nurgad kinnita käsitsi peitpistes., Kinnita tasku nõöpnõeltega.
kududa, koo, kootakse	Koo esimene silmus parempidi., Koo esiosa kuni kahanduseni.
kudumine	lõike järgi kudumine, pöidla kudumine, laudlinade kudumine
lõika	Lõika 2,5 cm laiune kandiriba., Lõika kääridega., Lõika tasku välja., Lõika ära õmblusvaru nurgad.
läbi	Õmble kinnise serv masinaga läbi.
mõeldud	heegeldamiseks mõeldud lõngades
nimetatakse	Seda tööd nimetatakse korrutamiseks., Rullkandiks nimeta-takse sellist kanti, mis ...
näha	pahemalt poolelt jääks näha, kangast vaadeldes on näha
otsa saama	Lõng sai otsa.
panna, pane	põnevaid materjale kokku panna, Pane nõela taha niit., Pane kaks lõnga kokku., Pane ääreosa vastu küljeosa.
peab	Silmuste arv peab jaguma 6-ga., Kudum peab olema villane.
peale hakkama	Mida tehtud tekiga peale hakata?
pista	Pista heegelnõel läbi silmuse.
pööra	Pööra katteriie sissepoole., Pööra värvel õigetpidi., Pööra ümber ...
ringi keerama	Keera töö ringi.

Sõnavormid

saada, saad, saab

sobib

teha, tee, tehakse

traagelda

triigi

tuleb

tõmba

tõsta

vaata

võid, võib

võta

välja

õmmelda, õmble, õmmeldakse,
õmmeldud

õmblemine

ära

ääresta

üles

Kasutusnäiteid

kuni saad soovitud arvu silmuseid

Traageldamiseks sobib pikem nõel.

Kasvatamiseks tehakse tavaliselt õhksilmused.

Traagelda serv kinni.

Triigi tasku., Triigi pööratud servad kinni., Triigi tulise triik-
rauaga., Triigi õmblusvarud lahku.

Silmused tuleb jaotada neljale vardale., Nii tuleb ese värvi-
rõõmus ja vahva.

Tõmba lõng silmustest läbi.

Tõsta lõng varda ette., Tõsta presstald üles.

Järgmist nuppu tehes võid ühe silmuse vahele jätta., Nöörist
võib heegeldada koti või vöö.

Võta lõng heegelnõelale.

Mõtle välja, mida sellest riidest teha., Lukk võib välja paista.

kleit on õmmeldud samast riidest

rõivaste õmblemine, taskute õmblemine, sissevõtete õmble-
mine

Koo ära esimese küljeosa silmused., Palista servad ära., Võid
varrukad üldse ära jätta.

Ääresta õmblus.

Peab üles harutama., Tõsta presstald üles.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alati

alla

Õmblusvarude alla aseta paberiribad., Traagelda serva alla lukk., Lase presstald alla.

edasi-tagasi

Koo edasi-tagasi., Õmble edasi-tagasi õmblusega.

enamasti

eriti

heegeldatud

heegeldatud eseme servad, heegeldatud krae, heegeldatud pind

ise

ise värvi lõngad

kinni

Õmble kinni., võib kinni õmmelda, Traagelda kinni.

kokku

Õmble kokku õlaõmblused., Koo kaks silmust kokku., Murra riie kokku.

koos

Koos küljeõmblusega õmble ..., Triigi tasku koos šablooniga.

kootud

kootud esemed, kootud mütsid, kootud riie, kootud villasest lõngast

kuni

Masin õmbleb nii kaua tagasi, kuni hoiad kangi all., Koo esi-osa kuni kahanduseni.

kõik

käsitsi

külge

Õmble värvel seeliku külge., Kuidas pits riide külge kinnitada?, Õmble lukk käsitsi külge., Õmble värvel külge 1 cm kauguselt., Traagelda riie vatiini külge., külge õmmeldud äärepits

lihtsalt

lihtsam

liiga

läbi

Tõmba lõng silmusest läbi., Tõmba lõng läbi silmuse.

märgitud

Traagelda mööda märgitud joont.

mööda

Õmble mööda joont.

omavahel

Ühenda sobiv arv motiive omavahel., Õmble kõik omavahel kokku.

pahemale

Pööra katteriie töö pahemale poole., Lükka kant töö pahemale poolele.

parema, paremale, paremalt

Parema käe kindal koo ..., Aseta kandiriba parema poolega vastu detaili., Liigu pistetega vasakult paremale., Märgi töö

Sõnavormid

parempidi

peale

pisut

pool, poole, poolt

poole

ringselt

rohkem

sisse

tagasi

tavaliselt

teine, teise

täpselt

vahel

vahele

valmis

vasakule

vastu

välja

värvi

õmmeldud

Kasutusnäiteid

paremale poolele tasku asukoht., Kaks silmust tõsta kudumata paremale vardale., Õmble lukk kinni paremalt poolt.

Üks ring koo parempidi., Koo esimene silmus parempidi.

aseta üksteise peale, löike peale kirjutada, heegeldatakse kootud silmuste peale

Õmblusvaru jääb õla poole., Õmble lukk kinni paremalt poolt., Täispatentkude on mõlemalt poolt ühesugune.

tükid on poole väiksemad

Koo ringselt mõni rida., ringselt kudumiseks, ringselt heegeldatud ese

Pööra lahtine serv sisse., Peida lõngaotsad töö sisse.

tagasi keeratud serv, Pane heegelnõel silmusesse tagasi., Palistus pööratakse tagasi.

teine võimalus, teine käänis, teise sõrme kudumine, õmble teise otsa

vahel kasutatakse, vahel kootakse

kahe riidetüki vahele

Õmble pluus valmis., valmis heegeldatud silmused, Heegelda valmis motiividest riba.

vasakule küljele, paremalt vasakule, silmus suundub vasakule, vasakule keerduv palmik

Aseta lukk vastu alumist detaili.

Lõika tasku riidest välja., Pööra rõiva pahem pool välja., Tõmba vasak varras välja.

mitut värvi lõngad, kaks värvi

ülaseri õmmeldud riie, hästi õmmeldud krae

MUU

Sõnavormid

abil

juhul

just

juurde

loomulikult

nagu

puhul

vaid

Kasutusnäiteid

tingmärkide abil kirja pandud muster, Aja haaknõela abil ülaservast läbi pael.

sel juhul, igal juhul, juhul, kui

just parasjagu, just nii, just sellise

sobib rahvarõivaste juurde

Tuleks kasutada loomulikult villapesu programmi.

Tepi töö läbi nagu eelmisegi variandi puhul., kududa silmused nii, nagu nad ees on, paistab nagu villane

Pesuõmbluse puhul jääb ära äärestamine,. Paksema riide puhul õmble lihtõmblusega.

tõmbavad tähelepanu vaid rõivastele, Ära vääna tugevasti, vaid mulju vesi välja.

TEINE OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

aega

ahelsilmust

ava

detaili

ese, esemete, esemeid

heegelnõel

kampsun, kampsuni

kandiriba

kangad

katteriie

kiud

kudum, kudumi

kõrguseks

käe

laius

lihtõmblus

lina

lukk

lõngad, lõngu

lõngakeerd

masin

materjalist

motiivid

müts

niidist

Kasutusnäiteid

võtab kaua aega, läheb rohkem aega, aega napib

Heegelda 9 ahelsilmust.

Õmble ava kokku.

detaili alumisel poolel, ulatub detaili servani

kootud esemete hooldamine, pitskoeliste esemete puhul, Pese kootud esemeid käsitsi., Triibulisi esemeid saab ka heegeldada.

kampsuni kudumine, kampsuni allääres, kampsuni puhul, Koekirjad teevad kampsuni paksemaks.

kudumi pind, kudumi hooldamine, muudab kudumi pehmeks

Heegelda kolm ahelsilmust kõrguseks.

vasaku käe kindal, parema käe nimetissõrmel

eseme soovitatav laius, kandi laius on 4–5 cm

Keeruta lõngu paremale., vahetada lõngu

jämedamast materjalist pits, Millisest materjalist on sinu lõng?

niidist heegeldatud, tavalisest niidist jämedam, niidist tõmmates

Sõnavormid

nõel, nõela

nööpnõeltega

ots, otsad

pikkus

pind

pitsi, pitsid

pluusi

poolelt, pooltega

püksid, pükste

riiet, riidele

ringil

rõivaste, rõivaid

sajandi

sammas

seelik, seeliku

soki, sokid

suunaga

tulemus

tükid

varruka

võimalus

õmbluse

õmblusmasin, õmblusmasina

Kasutusnäiteid

nõela abil, Pane lõng nõela taha., nõela vahetamine, piki nõela jooksev soon

Kinnita lõiked nööpnõeltega.

Õmble kinni kinnise alumine ots., Kahanda kinda ots mõlemal küljel., Õmble kokku mansettide otsad., Sõlmi krookniitide otsad.

kinnise pikkus, seeliku pikkus, luku pikkus, varruka pikkus, pistete pikkus, vajalik pikkus

tavaline pind, heegeldatud pind, mustriga pind

pitsi heegeldamine, pitsi muster, peenema pitsi puhul

pluusi esiosa, pluusi õmblemisel, Proovi pluusi selga.

Õmble tükid kokku paremalt poolelt., Pane pealisriie ja vooder paremate pooltega vastamisi.

pükste pikkus, pükste mood, pükste õmblemine

Kui palju on vaja riiet?, Juhi riiet mõlema käega., Pane lõiked riidele., Õhukesele riidele õmble siksak.

Labaosa esimesel ringil võib kaks kuni kaheksa silmust juurde kasvatada.

rõivaste õmblemine, rõivaste suurusnumbrid, enamik rõivaid, kanda paraja suurusega rõivaid

20. sajandi algul, eelmise sajandi algusest

kahekordne sammas

Seeliku jaoks läheb vaja..., seeliku lõiked, õhukese seeliku puhul, seeliku vööjoon, seeliku õmblemine

soki kand, soki kudumiseks, soki otsad

Haara nimetissõrmelt lõng suunaga ülevalt alla., Lõng läheb üle varda suunaga eest taha.

Tulemus on hoopis huvitavam., kui tulemus sulle meeldib

Kuidas tükid kokku õmmelda?, Tükid on suhteliselt suured., Lõika tükid välja.

varruka pikkus, varruka ühendamine

kõige tavalisem võimalus, teine võimalus

õmbluse koht, ilusa õmbluse korral, õmbluse servad, kahe õmbluse vahele

õmblusmasina reguleerimine, õmblusmasina lisaseadmed, Ühenda juhtmed õmblusmasina külge.

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alusta

Alusta heegeldamist., Alusta tööga paremalt vasakule.

ette

Tegumood näeb nii ette., Mida ette võtta nurkadega?, Võid riidele seebiga joone ette tõmmata., Seda on kerge ette kujutada.

haara

Haara sõrmelt lõng.

heegeldades

mustri järgi heegeldades, edasi heegeldades

heegeldamist, heegeldamiseks

Alusta heegeldamist., enne heegeldamist, Heegeldamiseks kasutatakse ..., heegeldamiseks mõeldud niit

jälgi

Jälgi, et silmused oleksid parajate vahedega.

jätta, jätta

pole mõtet laia õmblusvaru jätta, vahele jätta, kõrvale jätta, ära jätta, Jätta õmblusvarudeks 1,5 cm., Jätta kudumisjärg töö keskele., Jätta vahele ...,

jätka

Jätka heegeldamist., Jätka seni, kuni ..., Jätka skeemi järgi.

jäävad, jääks

Õmblused jäävad pärast kukla poole., et krae ilusti hoidma jääks, et lõng jääks pehme ja kohev

kanda

kudumeid kanda

kasuta

kasuta nõela, kasuta õlitamiseks, kasuta vajadusel

koosneb

Soki kand koosneb kolmest osast., koosneb silmustest

korda

Korda veel üks kord.

kududes

Kududes jälgi, et ..., Kududes saad ...

kudumise, kudumisel

pöidla kudumine, mustri kudumine, soki kudumine, lõike järgi kudumine, Serva ringsel kudumisel tuleb ..., Parempidise silmuse kudumisel haara ...

lase

Lase silmus vardalt maha., Lase presstald alla., Lase fantaasial lennata.

leia

Leia ajakirjast ..., Leia internetist ..., Leia number, mis on sinu ...

loo

Loo kümme silmust.

lõigata

Tuleb lõigata kaks tükki., Kuidas lõigata ruudulist kangast?

murra

Murra kaeluseosa kahekordseks., Murra riie pooleks.

märgi, märgitud

Märgi riidele soovitud eseme kuju., Algsilmus on vahel märgitud suurema täpiga.

nimetatakse

Sammuõmbluseks nimetatakse seda õmblust, mis...

panna, pane

Pajalapi sisse tuleb panna ..., kahe kihi vahele panna paksenduseks vatiin., Pane lõng nõela taha., Pane müts pähe., Pane poolipesa masinasse.

Sõnavormid

pead

saada, saad, saa

sobib

tegemiseks

tehtud

tuleks

vii

võivad

õmmeldakse

ühendamine

Kasutusnäiteid

pead kahandama, mitu silmust pead looma, pead välja mõtlema

et saada ilusat laudlina, pole võimalik pooli kätte saada, saad huvitava tulemuse, saad ära kasutada, saad teada, Sellest lõngast ei saa kududa.

Traageldamiseks sobib pikem nõel, Lõng sobib masinaga kudumiseks.

esimese õmbluse tegemiseks, kaunistuspistete tegemiseks, riidega kaetud nõövide tegemiseks

Peenikesed heegelnõelad on tehtud terasest.

Tükid tuleks kududa laiemad., Mitu silmust tuleks luua?

Vii niit läbi nõelasilma.

võivad olla erineva kujuga, võivad muutuda topiliseks

õmmeldakse edasi-tagasi, õmmeldakse kokku, õmmeldakse seelikut

krae ühendamine kaelakaarega, motiivide ühendamine õmmeldes

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid	Kasutusnäiteid
algul	
all	presstalla all, hoiad nuppu all
alt	alt kitsenev, alt üles, alt läbi
alumine	alumine niit, alumine ots, alumine pool, alumine serv
eest	eest lahtikäiv, suunaga eest taha
erinevad, erinevaid	on mitmeid erinevaid võimalusi, sobitada erinevaid materjale
esimese	iga varda esimese silmuse kudumisel, esimese õmbluse tegemiseks, esimese varda lõpus
esmalt	
ette	Tõsta lõng varda ette.
igal	
kaetud	riidega kaetud nõöbid, teflonkihiga kaetud alumiiniumvardad
kogu	
kohe	
kord, korda	neli korda, Võta veel kord lõng heegelnõelale.
korraga	Kahanda silmuseid korraga.
kudumata	Esiemene silmus tõsta kudumata.
lahti	Kaelakaare osa jäta lahti., Lõika tükid üksteise küljest lahti., Keera lahti kinnituskruvi., See rõivaese käib eest lahti.
lihtne	lihtne teha, lihtne koekiri
lisaks	
lõpus	rea lõpus, varda lõpus
märgitud	skeemil märgitud pikkus, ridadena märgitud muster
pahempidi	Keera pluus pahempidi., Tagasirida koo pahempidi.
parem, paremate	Pööra parem pool välja., Pista parem varras läbi silmuse., oleks parem ömmelda, Pane riidetükid paremate pooltega vastamisi.
parempidine	parempidine silmus, parempidine kude
pehme	lõng on pehme ja mõnus, pehme siidriie
pikk	pikk seelik, pikk silmus, pikk tükk
puuvillane	puuvillane lõng, puuvillane riie
seejärel	

Sõnavormid

sobiv

tehtud

tihti

uuesti

vajalik, vajalikud

vasaku

vastamisi

ühekordne

üsna

Kasutusnäiteid

Milline oleks sobiv materjal?, Leia oma seelikule sobiv pikkus., Tähtis on valida materjaliga sobiv heegelnõel.

selliselt tehtud nurkadega taskud, käsitsi tehtud nõõpaugud

vajalik arv silmuseid, vajalikud oskused, vajalikud lõngad

Võta silmus vasaku käe nimetissõrmele., vasaku käe kinnas

Aseta detailid paremate pooltega vastamisi.

ühekordne palistus, ühekordne samm, lõng on ühekordne

MUU

Sõnavormid

alles

hoopis

jaoks

kuigi

kuna

pidi

samuti

seetõttu

tegelikult

Kasutusnäiteid

alles pärast töö valmimist, alles siis, alles hiljem

hoopis ilma lõiketa, hoopis uued siluetid

Vali salli jaoks jäme lõng.

Pööra õiget pidi., Kinnita ühte otsa pidi., Nõel on valet pidi.

KOLMAS OSA

OBJEKTID JA MÕISTED

Sõnavormid

ahelsilmus

aja

asi, asja

enda

eset, esemed

heegeldus

heegelnõel, heegelnõela

hõlma

kaelakaare

kandiriba

kangas, kangale

katteriiide

keti

kinnas, kinda, kindad

kinnissilmustega

koekirjad

kohale

kohalt

kott

kude

kätte

küljed

lapitöö

lõige, lõiked

lõngaga

lõngaotsad

Kasutusnäiteid

aja jooksul, iga natukese aja tagant

Asi kipub untsu minema., suurema asja heegeldamine

Pööra hooratast enda poole.

kui tahetakse heegeldada mõnd eset, Mõtle välja kümme eset., kaunistab eset

heegelnõela ja lõnga sobivus, heegelnõela number, Heegelnõela võib pista läbi ...

hõlma katteriiie, hõlma ääres

kaelakaare töötlemine, kaelakaare külge õmmelda

kandiriba otsad, Keera kandiriba serv kahekorra.

Märgi kangale lõike kontuurid.

katteriiide otsad, katteriiide serv

keti heegeldamine, pärast keti lõpetamist

Kinda kudumist alustatakse..., Kahanda kinda ots mõlemal küljel.

Heegelda üks ring kinnissilmustega.

pitsilised koekirjad, koekirjad palmikutega, Koekirjad tee-
vad kampsuni paksemaks.

Aseta paelad oma kohale., kahandamise kohale, soovitud ko-
hale

kinnise kohalt, õmbluste kohalt

kirjatud kude, parempidine kude, Kude venib laiemaks.

Töövarras võta paremasse kätte.

Õmble küljed kokku.

Tavaliselt koosneb lapitöö kolmest kihist.

Koo kerast tuleva lõngaga., Sarnaneb villase lõngaga.

Peida lõngaotsad töö sisse.

Sõnavormid

mansett

masinatel

materjalid

mood, moes, moodi

motiivide

mustreid

niidi, niidid

number

nurga, nurgad

nööpaugu

nööri

osad

oskused

otsast

peitpistes

pistetega

pluus

poolega, pooled

presstalla

põhidetaili

pöidlaava

pööramisvarud

riba

ruudud

rõiva, rõivad

salli

Kasutusnäiteid

suletav mansett, Õmble mansett väljastpoolt.

Enamasti on moes sellised rõivad, mis ..., lähevad moodi motiivide heegeldamine, motiivide ühendamine, motiivide puhul

mustreid valida, hulk vahvaid mustreid, Pole mõtet kududa keerukaid mustreid.

alumise niidi paigaldamine, ülemise niidi pinget reguleeritakse

varraste number, heegelnõela number

nurga kohal, nurga õmblemine

nööpaugu õmblemine, nööpaugu otstesse

nööri paigaldamiseks, nööri tunnelisse ajamiseks, nööri jaoks

kinda osad, kroogitud osad, triikraua osad

vajalikud oskused

mõlemast otsast, alumisest otsast

Õmble ava peitpistes kinni.

Liigu pistetega vasakult paremale., Aja riidetüki serva pistetega krookniit.

Aseta lukk parema poolega vastu õmblusvarusid., paremad pooled

Aseta riie presstalla alla., Võib keerata presstalla surve väiksemaks.

lõigatakse põhidetaili lõike järgi, Aseta värvel vastu põhidetaili pahemat poolt.

Koo kinnas pöidlaava kohani., pöidlaava silmuste arv

Lisa õmblus- ja pööramisvarud.

Saab lõigata riba., Murra riba pikuti pooleks., keskmise ruudu värvi riba

tühjad ruudud, suured ruudud, Ühenda ruudud ribadeks.

rõiva allääres, rõiva pahem pool, rõiva kandja, rõiva külge, rõiva väljalõikamiseks

salli kudumiseks, salli laius, Salli on kerge kududa., salli kudes

Sõnavormid

silm

silmustest

sõrme

tulemuseks

tööproov

töövahendid

varras, vardad, varraste

varrukas, varrukad

võimalust

värv

ülaserva

Kasutusnäiteid

pahempidine silm, kolmas silm, järelejäänud silm

Tõmba lõng silmustest läbi.

teise sõrme kudumine, koo väikese sõrme alguseni

Tulemuseks on kirju lõng.

varraste number, varraste ja lõnga sobivus

Alustamiseks on mitu võimalust., seda võimalust kasutades

taimne värv, punane värv, Võta uus värv.

Õmble ülaserva palistus., ülaserva tugevdamiseks

TEGEVUSED JA SITUATSIOONID

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

alustada, alustatakse

Kuidas heegeldustööd alustada?, Rätiku kudumist võib alustada nurgast., Esimest rida alustatakse paremalt vasakule., Kinda kudumist alustatakse randmest.

joonista

Joonista kavand., Joonista riidele kujutis.

jäänud

Kui igale vardale on jäänud ainult kaks silmust ..., Niidid on alla kinni jäänud.

kasutades

Kavanda õpitud võtteid kasutades kampsun., Sama lõiget kasutades, võid teha ka ...

kasvatada

silmuseid juurde kasvatada, kuidas kasvatada ühest silmusest kolm

kasvatamine

silmuse kasvatamine kudumi keskele, tühja ruudu kasvatamine rea lõppu

kavandada

kuidas kudumit kavandada, Sõrmkinda võib kavandada koe-
kirjalisena.

kindlaks

Tee kindlaks tasku täpne asukoht., Tee kindlaks oma varraste number.

kinnitada

Kuidas pits riide külge kinnitada?, Võid detailid nõõpnõeltega kinnitada.

kutsutakse

ruudumuster, mida kutsutakse tartaaniks

kätte

kinnast kätte proovima

leida

Täpse kangakulu saad leida, kui ..., Internetist võib leida nii koekirju kui ka ...

lõigatakse, lõigatud

Velvetist lõigatakse detailid välja., Nööpauk lõigatakse lahti., detail, mis on lõigatud spiraalselt

muuta

Kuidas muuta eseme laiust töö keskel?, Kõige lihtsam on lõikel muuta pikkusmõõte.

muutub

mood muutub kiiresti, idee töö käigus muutub

paistab

Õmblus paistab mõlemalt poolt., Luku hammastik paistab välja.

palista

peaks

Salli laius peaks olema ..., Kirjatud osade puhul peaks jälgima ...,

pressi

Pressi õmblusvarud lahku.

proovi

Mood muutub kiiresti., Idee muutub töö käigus., Riietus muutub lihtsamaks.

Sõnavormid

sai, saaks, saadakse

selga

sõltub

tegumine

tekib

tundub

valida, vali

õmlemisel

õmmeldes

ühenda

Kasutusnäiteid

Kootud pind sai soe ja vastupidav., Viskooskiudu saadakse puidutselluloosist., Pista varras saadud silmusest läbi., Kuidas saaks seda kasutada?, Nii saadakse lõng.

Pane seelik selga., Proovi kleiti selga.

Õmlemise keerukus sõltub suuresti tegumoest., Pistete pikkus sõltub sellest, kui ...

lõike tegumine, riidega kaetud nööbi tegumine, tööproovi tegumine, fliismütsi tegumine

Tekib ilus värviline pael., Tekib juurde üks rida.

Esmapilgul tundub see keeruline.

Tuleb valida õige suurusnumber., Silmuste arv tuleb valida selline, et ..., Vali muster., Ära vali väga tihedat riidet., värve valida ja kavandada.

ohutus õmblusmasinaga õmlemisel, õmlemisel kasutatakse ...

masinaga õmmeldes, kokku õmmeldes, Motiivide ühendamise õmmeldes

Ühenda kandid., Ühenda ruudud ribadeks., Ühenda vooder ülemise servaga.

OMADUSED JA KIRJELDAMINE

Sõnavormid

Kasutusnäiteid

eraldi

eraldi kootud kaelus, koosneb mitmest eraldi tekstist

erinevat, erinevate

mitu erinevat moodust, kootakse vaheldumisi erinevat värvi lõngadega, kaunistati erinevate mustritega, proovida kududa erinevate varrastega

esimesel

esimesel poolel, esimesel vardal, esimesel ringil

igast

igast silmusest

jäänud

Koo ära ka varda lõppu jäänud silmused.

kahekorra

Pööra õmblusvaru kahekorra., Murra krae kahekorra.

kasulik

Ülemisse serva on kasulik teha lai tunnel., Kasulik on teada ...

keskele

silmuse kasvatamine kudumi keskele, Esitüki keskele jääb ...

kiiresti

Kett edeneb kiiresti., Sokid saavad kiiresti valmis., Mood muutub kiiresti.

kirjatud

kirjatud kampsun, kirjatud kude, kirjatud randmeosa

kõigepealt

lai

lai kampsun, lai palistus, lai tunnel

lõigatud

kangast lõigatud riba, riie, millesse lõigatud augud

mõlemad

mõnus

pahemalt

pahemalt poolt kududes, pahemalt poolt vaadatuna

parempidist

Koo neli rida parempidist kudet., Koo kaks parempidist silmust.

pooleks

Murra riba pikuti pooleks.

päris

Päris ilus tuli!, võtab päris kaua aega, enne päris töö kallale asumist

raske

Kudum jääb raske ja langev., Heegeldada pole üldse raske.

saadud

Saadud lai riba pane kokku., Venita saadud silmust ..., Saadud tükke kombineeritakse ...

samamoodi

sooja

sooja tooniga, sooja salli

soovitud

soovitud kohale, soovitud pikkuseni, soovitud ese

suhteliselt

tagant

Pista parem varras töö tagant silmusesse., töö tagant või töö eest, iga natukese aja tagant

Sõnavormid

tekkinud

terve

tugevasti

täis

tänapäeval

vanasti

viimane

villane

vähem

ühtlaselt

ülejäanud

ülemine

Kasutusnäiteid

kudumisse tekkinud augud, tekkinud lõngaotsad

Terve põll oli kaunistatud., Kui harutad üles terve rea korraga ...

Lõng on tugevasti keerdus., Nööpi ei tohi õmmelda liiga tugevasti riide külge., tugevasti targeldatud

Topi korralikult täis., täis ruudu kasvatamine, kui ring saab täis

Koo viimane silmus parempidi.

villane lõng, villane riie

Kudum jääb ühtlaselt kirju., Koo ühtlaselt parempidi.

Tee sama ülejäanud kahe tükiga., Lõika ülejäanud riie ära.

ülemine serv, ülemine niit

MUU

Sõnavormid

käigus

kohta

moodi

Kasutusnäiteid

Enamasti tuleb kudumistö käigus lõnga jätkata.

Patentkoe kohta võid õpetusi leida paljudest kudumisraamatutest.

Kante ömmeldakse mitut moodi., kübara moodi müts

KASUTATUD ÕPIKUTE NIMEKIRI

ESIMENE KOOLIASTE

1. Ilus emakeel. Aabits (Koolibri, 2011, Jaanus Vaiksoo, Sirje Toomla, Kadri Ilves)
2. Ilus emakeel. 1. klassi eesti keele õpik (Koolibri, 2011, Sirje Toomla, Jaanus Vaiksoo)
3. Ilus emakeel. 2. klassi eesti keele õpik. 1. osa (Koolibri, 2011, Ene Jundas, Riina Kippak, Krista Kumbeg, Siivi Pöder)
4. Ilus emakeel. 3. klassi eesti keele õpik. 1. osa (Koolibri, 2006, Tiiu Kiveste, Elma Künnapas, Annika Lond, Eneli Sinka)
5. Ilus emakeel. 3. klassi eesti keele õpik. 2. osa. (Koolibri, 2007, Tiiu Kiveste; Elma Künnapas)
6. Õigekirjaõpik. 1.–3. klass (Koolibri, 2004, Tiiu Puik)
7. Matemaatika. 3. klass (Koolibri, 2010, Kaie Kubri, Anu Palu, Marika Vares)
8. Loodusõpetus. Tööraamat 1. klassile. 1. osa (Koolibri, 2011, Hergi Karik, Aivo Saar, Kalle Sirel)
9. Loodusõpetus. Tööraamat 1. klassile. 2. osa. (Koolibri, 2011, Helgi Karik, Aivo Saar, Kalle Sirel)
10. Loodusõpetus. Tööraamat 2. klassile. 1. osa. (Koolibri, 2011, Marge Loks, Üllar Loks)
11. Loodusõpetus. Tööraamat 2. klassile. 2. osa. (Koolibri, 2011, Marge Loks, Üllar Loks)
12. Loodusõpetus 3. klassile. 1. osa (Koolibri, 2007, Kalle Sirel)
13. Loodusõpetus 3. klassile. 2. osa (Koolibri, 2007, Sirje Kaljula, Priit Saareleht)
14. Mina ja maailm. 1. klassi inimeseõpetuse tööraamat (Koolibri, 2009, Riina Kippak, Anne Klören, Ene Kulderknup, Kaja Olenko)
15. Mina ja maailm. 2. klassi inimeseõpetuse tööraamat (Koolibri, 2009, Riina Kippak, Anne Klören, Ene Kulderknup, Kaja Olenko)
16. Mina ja maailm. 3. klassi inimeseõpetuse tööraamat (Koolibri, 2002, Riina Kippak, Anne Klören, Ene Kulderknup, Kaja Olenko)
17. Kunst. 1. klassi õpilase tööraamat (Koolibri, 2007, Edna Vahter)

TEINE JA KOLMAS KOOLIASTE

1. Sinasõprus keelega. 4. klassi eesti keele õpik (Koolibri, 2011, Reet Bobõlski, Helin Puksand)
2. Pesapuud. 5. klassi eesti keele õpik (Koolibri, 2006, Reet Bobõlski, Helin Puksand)
3. Keelekillud. 6. klassi eesti keele õpik (Koolibri, 2007, Reet Bobõlski, Helin Puksand)
4. Peegel 1. 7. klassi eesti keele õpik (Koolibri, 2011, Helin Puksand, Reet Bobõlski)
5. Peegel 2. 8. klassi eesti keele õpik (Koolibri, 2010, Helin Puksand, Reet Bobõlski)
6. Tuulepesad. 5. klassi kirjanduse õpik (Koolibri, 2012, Merike Vardja, Kaider Vardja)
7. Kivikillud. 6. klassi kirjanduse õpik (Koolibri, 2007, Merike Vardja, Kaider Vardja)
8. Kahekõne. 7. klassi kirjandusõpik (Koolibri, 2011, Priit Kruus)
9. Matemaatika 4. klassile (Koolibri, 2011, Endel Noor, Enn Nurk, Aksel Telgmaa)
10. Matemaatika 7. klassile. (Koolibri, 2011, Enn Nurk, August Undusk, Aksel Telgmaa)
11. Matemaatika 8. klassile (Koolibri, 2001, Madis Lepik, Enn Nurk, Aksel Telgmaa, August Undusk)
12. Loodusõpetus 6. klassile. 2. osa (Koolibri, 2009, Sirje Kaljula, Hendrik Relve)
13. Loodusõpetus 7. klassile. Sissejuhatus keemiasse ja füüsikasse (Koolibri, 2011, Enn Pärtel)
14. Geograafia põhikoolile. 7. klass (Koolibri, 2002, Liisa-Kai Pihlak, Andres Tõnisson)
15. Keemia 8. klassile (Koolibri, 2002, Hergi Karik)
16. Keemia 9. klassile (Koolibri, 2001, Hergi Karik)
17. Füüsika 9. klassile. Soojusõpetus. Aatom ja universum (Koolibri, 2003, Enn Pärtel, Jaak Lõhmus)
18. Inimesed ajas. Ajalooõpik 5. klassile. 1. osa (Avita, 2011, Milvi Martina Piir)
19. Inimesed ajas. Ajalooõpik 5. klassile. 2. osa (Avita, 2011, Milvi Martina Piir)
20. Uusaeg. Õpik 8. klassile. 1. osa (Avita, 2003, Tõnu Tannberg, Mati Laur, Olaf-Mihkel Klaassen, Allan Espenberg, Toivo Jullinen, Sigrid Abiline)
21. Uusaeg. Õpik 8. klassile. 2. osa (Avita, 2003, Tõnu Tannberg, Mati Laur, Olaf-Mihkel Klaassen, Allan Espenberg, Toivo Jullinen, Sigrid Abiline)
22. Mina ja ühiskond. 4. klass (Koolibri, 2009, Riina Kippak, Anne Kloten, Ene Kulderknup, Kaja Olenko)
23. Tervist, tervis! 5. klassi inimeseõpetuse õpik (Koolibri, 2007, Kersti Lepik)
24. Suhtlemine on lahe. 6. klassi inimeseõpetuse õpik (Koolibri, 2005, Margit Kagadze, Katrin Kullassepp)
25. Inimeseõpetus. 7. klass (Koolibri, 2002, Inger Kraav, Kristi Kõiv)
26. Ühiskonnaõpetus. 9. klass (Koolibri, 2007, Anu Toots)
27. Muusikaõpetuse õpik 6. klassile (Avita, 2005, Anu Sepp, Hele-Mall Järv)
28. Muusikaõpetuse õpik 9. klassile (Avita, 2009, Aive Skuin, Karolina Sepp)
29. Kunstiõpik 7.–9. klassile (Atlex, 2005, Anu Purre)
30. Metallitööd. Tööõpetus 5. – 9. klassile (Koolibri, 2007, Endel Rihvk, Mart Soobik)
31. Puidutööd. Tööõpetus 5. – 9. klassile (Koolibri, 2005, Endel Rihvk)
32. Heegeldamine. 4.–9. klass (Saara Kirjastus, 2004, Anu Pink)
33. Õmblemine. 4.–9. klass (Saara Kirjastus, 2003, Anu Pink)
34. Kudumine. 4.–9. klass (Saara Kirjastus, 2002, Anu Pink)

SÕNAVORMIDE SAGEDUSED

		Sõnavorme kokku	Sõnavormide sagedused sõnaloendi esimeses jaotises	Sõnavormide sagedused sõnaloendi teises jaotises	Sõnavormide sagedused sõnaloendi kolmandas jaotises
1	Algklassid	122 519	50–670	35–49	25–34
2	Eesti keel (2, 3)	129 664	36–707	22–35	16–21
3	Kirjandus (2)	54 207	10–25	8–9	6–7
4	Kirjandus (3)	9 192	11–43	9–10	7–8
5	Matemaatika (2)	10 497	15–85	9–14	5–8
6	Matemaatika (3)	86 912	55–781	33–54	22–32
7	Loodusõpetus (2, 3)	65 265	25–298	17–24	13–16
8	Geograafia (3)	37 107	16–397	9–15	8
9	Keemia (3)	17 005	27–355	16–26	12–15
10	Füüsika (3)	11 806	17–174	11–16	8–10
11	Ajalugu (2)	18 625	20–122	11–19	8–10
12	Ajalugu (3)	22 637	24–269	15–23	11–14
13	Inimeseõpetus (2)	42 201	18–156	12–17	10–11
14	Inimeseõpetus (3)	10 275	18–212	11–17	8–10
15	Ühiskonnaõpetus (2, 3)	55 016	25–460	16–24	12–15
16	Muusikaõpetus (2)	5 487	6–45	4–5	3
17	Muusikaõpetus (3)	10 623	10–114	7–9	5–6
18	Kunstiõpetus (3)	12 690	17–156	11–16	9–10
19	Poiste tööõpetus (2, 3)	14 853	9–79	6–8	5
20	Tüdrukute käsitöö (2, 3)	13 758	34–278	20–33	14–19

Sõnavorme kokku – sõnavormide koguarv vastava aine sagedusloendis

Sõnavormide sagedused sõnaloendi esimeses osas – Vastava aine sõnaloendi esimeses jaotises esitatud sõnade esinemissagedused analüüsitud materjalis

Sõnavormide sagedused sõnaloendi teises osas – Vastava aine sõnaloendi teises jaotises esitatud sõnade esinemissagedused analüüsitud materjalis

Sõnavormide sagedused sõnaloendi kolmandas osas – Vastava aine sõnaloendi kolmandas jaotises esitatud sõnade esinemissagedused analüüsitud materjalis